
Jozefo Horváth

30 nap alatt eszperantóul

Eszperantó nyelvkönyv türelmetlen embereknek és magántanulóknak

30 nap alatt
eszperantóul

Jozefo Horváth

30 nap alatt eszperantóul

Eszperantó nyelvkönyv

Magyar Eszperantó Szövetség
Budapest, 1979

Ez a mű az 1975-ben meghírdetett MESZ tankönyvpályázatára készült

Szakmailag ellenőrizte Dr. Wacha Balázs főiskolai adjunktus

**Fedélterv és tipográfia Sebestyén László
Rajzolta Endrődi István**

A TŰREL- METLEN- SÉG

A türelmetlenség jó emberi tulajdonság. Ezzel indokolom azt is, hogy az előszót egyszerűen elhagytam. Az előszónak csak olyan szerepe van, mint a levesnek az ebédnél: ha nem fogyasztunk belőle, nem történik semmi, legfeljebb többet kérünk a második fogásból, de jóllakottan kelünk fel az asztaltól.

Előszó tehát nincs.

Egyből a lényegnél kezdjük.

Harminc nap alatt megtanulunk eszperantóul, és kész!

Ez a könyv a siker titka, mely főleg olyan emberek számára készült, akik egyedül tanulnak, és szeretnének nagyon gyorsan eszperantóul tudni. Nagyon lényeges, hogy türelmetlenek legyünk. A könyv a türelmetlenek számára íródott. Ha valaki még dühös is, akkor az plusz pontot jelent.

Ne feledjük azt sem, hogy ez a könyv csak a 14 és 120 év közötti korosztály számára készült, és feltételez bizonyos nyelvi műveltséget (ugyanúgy, mint bármely más hagyományos nyelvkönyv). Különösen előnyös, ha valaki már végigszenvedett néhány klaszikus nyelvkönyvet, és tudja, hogy milyen az általános alany, a tárgyeset és ehhez hasonló diáktérbolyító „készítmények”. Minél többet bajlódtunk a magyar nyelvtannal, most annál jobban fog ízleni, de...

Csak akkor fogunk sikert elérni, ha elfogadjuk és gondosan be-
tartjuk a következő recept pontjait. Ezen pontok ismeretében
**bárki gyorsan megsűtheti a peccsenyjét nemcsak eszperantóul,
hanem más nyelven is, ha helyesen alkalmazza a keverési és össze-
állítási tanácsokat.**

A nyelvtanulás arany szabályzata, mely sok ezer ember kudarca árán íródott

1 Ha valaki nyelvet tanul, akkor minden nap kell vele fog-
lalkoznia legalább fél órát. Aki ennél kevesebb időt fordít
rá, az csak az idejét pazarolja. Tudományosan elfo-
gadott tény, hogy ha például 500 órát fordítunk nyelvtanulásra fél
éven keresztül, akkor egy közepesen nehéz nyelvet elsajátíthatunk,
de ha ez az 500 óra 10 évre van elosztva (egy óra hetente), akkor a
kívánt célt sohasem érjük el. Ezért nem tud németül az az ismerő-
sünk sem, aki már harmadik éve jár tanfolyamra, heti egy
alkalommal.

2 Nyelvtelhetség? Minden embernek van, hiszen valameny-
nyien megtanultunk már egy nyelvet, az anyanyelvünket —
a tehetség vagy helyesebben képesség tehát adott. Sokat
segít a tanulásban, ha anyanyelvünket minél jobban ismerjük.
Nem szabad elfelednünk, hogy az akarat a leghatalmasabb erő a
világon, és akaratlan meglévő képességeinket hihetetlen mértékben
továbbfejleszthetjük.

A nyelvtanulásban csak az erős emberek érnek el eredményeket.

3 Fegyelem! Ezen áll vagy bukik a dolog. A tanulást
hétfőn kezdjük, és szombaton nem hagyjuk abba. A vasár-
nap sem kivétel. Harminc napon át megszakítás nélkül kell
tanulni. Ha képesek leszünk erre a kis áldozatra, nem fogunk
csalódní, és tényleg elsajátítjuk az eszperantó nyelvet. Olyan ez,
mint amikor a tevéket hajtják át a sivatagban dúló homokviharon.
Megállni tilos! Aki megáll, azt betemeti a homok. Erre kell gondol-
nunk akkor, amikor olyan zsúfolt volt a napunk, hogy csak este
11 óra után lett szabad időnk. Ha álmosak vagyunk, mossuk meg
szemünket hideg vízzel, és végezzük el az aznapra kirótt feladatot.
Máskor pedig ügyeljünk arra, hogy ne halasszuk ilyen későre
a tanulást.

Vámbéri Ármin szintén **fegyelmének és erős akaratának köszön-
hette**, hogy fantasztikus gyorsasággal sajátította el a nyelveket.
Vámos Magda így ír erről Resid Efendi című könyvében:

**„Te semmirekellő—szónokolt magának felemelt mutatójával— ezen-
túl büntetésből annyit tanulsz, hogy belegebedsz! Ami pedig
Emíliát illeti, minden nap csak akkor nézhetsz rá lopva, ha már
legalább nyolcvan új szót bemagoltál. De inkább százat. Nyolcvan
a legeslegkevesebb. Addig egy pillantás sem eshet Emíliára. Még
ha tanítod is, akkor is a levegőbe nézel! Érted? !”**

A szó elrepül, az írás megmarad. Nem érte be az önfegyelmzés
magánprédikációival, hanem a könyveire, a szobája falaira, íróasz-
talára kartonpapíron tussal kihúzott török szövegeket ragasztott.
Törökül írt, hogy senki a házban meg ne értse az intelmeket:
„Lusta állat, dolgozzál!”, „Légy férfi!”, „Szégyelld magad!”
De mivel nem múlt el nap, hogy a magamagára kirótt 80-
100 idegen szót meg ne tanulta és meg ne jegyezte volna...

4 Technikai eszközök. Jó ha van, de ha nincs, az sem baj,
mert találékonyssággal sok mindent lehet pótolni. Egy
rádió is nagyon hasznos segítség lehet, a **magnetofonnal**
pedig csodákat lehet művelni. Alkalmazásukról később lesz szó.

5 Küzdelem az idegen nyelv hangjaival. Ragadjunk meg
minden alkalmat a beszélgetésre. Tanuljunk hangosan. Ha
nincs kihez beszélnünk, akkor társalogjunk önmagunkkal
vagy a kabalababánkkal. Képzeljük el, hogy egy csecsemővel van
dolgunk, akit meg kell tanítanunk beszélni. Tanulásunk célja a
beszéd. Beszélni pedig csak akkor fogunk eszperantó nyelven, ha
gyakoroljuk. „Gyakorlat teszi a mestert”, de aki nem gyakorol,
abból nem lesz mester.

6 Hallgassunk rádiót, még akkor is, ha nem értjük!
Mielőtt bármelyik nyelv tanulásába komolyan belekez-
denénk, keressünk a rádiókon egy állomást, mely a
tanulandó nyelven sugároz műsort, és hallgassuk. A fülünket így
hozzászoktatjuk az idegen nyelv hangjaihoz, és megtanulunk
néhányat a leggyakrabban előforduló szavak közül. Ezekre később
bátran támaszkodhatunk.

7 A nyelvtanulás fontossági sorrendje: hallgatás – beszéd – olvasás – írás

Ez azt jelenti, hogy ebben a sorrendben kell birtokba vennünk az idegen nyelv várát. A legfontosabb az, hogy hallgassuk az idegen nyelvet, és megértsük, amit rajta mondanak. Másodsorban nekünk is ki kell tudni fejezni gondolatainkat idegen nyelven. Az, hogy írni is tudjunk, csak negyedrangú feladat.

8 Mindent szituációhoz kell kapcsolni!

Amikor egy új szót tanulunk, legjobb, ha mindjárt mondatba foglaljuk. Ha például a *szék* szót tanuljuk, ne szégyelljük magunkat, és írjuk rá kis cédulákra, hogy „szék”. Ragasszuk rá ezeket a lakásban található összes székre. Ily módon soha sem fogjuk elfelejteni a *szék* szót, és ha idegen nyelven ezt halljuk, egyből felvillan előttünk a *seő* képe anélkül, hogy anyanyelvünkön eszünkbe jutna.

9 Küzdeni kell a káros hatások ellen. Ilyenek az unalom, az iskolás mondatszerkesztés és elemzés, nyelvtancentrikus szemlélet, a hagyományok stb. Rengetegen tanulnak nyelveket, de csak néhányan beszélik őket. A többség úgy tanul, hogy megvásárol egy hagyományos nyelvkönyvet, bezárkózik a szobájába és megtanulja, hogy a *Székrenytről balra virágállvány áll*, de biztos, hogy abban a szobában nincs is virágállvány. Erre egyáltalán semmi szükség. Beszélgetéseink során többet fogjuk használni a *fene egye meg, elfelejtettem* kifejezést, mint a *virágállványt*, a *székrenyről* nem is beszélve. Nagyon fontos feladat tehát, hogy mi másként tanuljunk, mint a többség. Legyünk most kivételesen „menyesevikek”, mert sikert csak ők érnek el igazán, tehát nekünk hozzájuk kell tartoznunk.

10 Tankönyvön kívüli olvasmányok.

Ezek már a tanulás kezdeti szakaszában fontosak, de igazán nagy szerepet akkor kapnak, amikor már bent járunk az idegen nyelv erdejében. **Olvassunk minél többet!** Teljesen mindegy, hogy mit. Meséskönyvet, újságból politikai cikket, szótárt, lexikont, verseket, detektívregényt, novellát, színdarabot, anekdotákat és szakácskönyvet. Az idegenforgalmi prospektus szintén jó. Általános szabálynak fogadjuk el, hogy **egy oldalon kb. 10 ismeretlen szó lehet.** Ezeket ne keressük ki a szótárból, mert a **szótározás unalmas és eltompít bennünket.** Lomb Kató, a tizenhatnyelvű tolmács erről a következőket írja: Sokkal nagyobb

baj, ha elfizetlenedik kezünkben a sok megszakítástól a könyv, mint ha nem tudjuk meg, hogy kökény- vagy galagonyabokor mögül figyel-e a detektívfelügyelő a gyilkost.

Ha nyelvi csemegéket akarunk elsajátítani, akkor alkalmazhatjuk a **balkéz-jobbkéz módszert**. Ennek az a lényege, hogy megvásárolunk anyanyelvünkön egy modern regényt, amit lefordítottak a tanulandó nyelvre, esetünkben eszperantóra. Bal kezünkbe fogjuk az eredetit, jobb kezünkbe pedig a fordítást, és mondatról mondatra haladva összehasonlítjuk a kettőt. Az érdekesnek talált dolgokat ki is írhatjuk magunknak egy füzetbe. **Figyelem! Kezdők vigyázzanak!** Ebből a csemegéből egyszerre nem szabad sokat fogyasztani, mert könnyen megfekszi az ember gyomrát.

11 Nyelvi mikroklíma. Nagyban elősegíti tanulásunkat, ha megfelelő nyelvi környezetet alakítunk ki magunk körül.

Szobánk falára akasszunk jelmondatokat, különböző feliratokat, táblázatokat, egy-egy nehezen elsajátítható szót vagy kifejezést, hagyjunk az asztalon újságokat, könyveket, kapcsoljuk be a rádiót vagy lemezjátszót, és hallgassunk a megtanulandó nyelven valamit. Nagyon jó, ha vannak eszperantó hanglemezeink vagy magnószalagjaink. Ezekkel aláfesthetjük tanulásunkhoz a háttérret. És olvassunk minél többet (egyelőre anyanyelvünkön) az eszperantó irodalmáról illetve a nemzetközi nyelvel kapcsolatos valamennyi témáról.

12 Meghódítani a nyelvet!

A nyelv nagy vár, és ezt csak ravaszsággal és fortélyal lehet bevenni. Nézzük meg például, hogy miként hódítja meg a szerelmes ifjú a lányt. Hát úgy, hogy minden oldalról ostromolja. Moziba viszi, hangversenyre hívja, bálba megy vele, sétálnak a parkban... Így kell bánni a nyelvvel is. **Minden lehetséges oldalról bele kell csípni.** Olvasni, rádión hallgatni, „tévén” nézni, szinkronizálatlan filmet játszó moziba menni stb.

Figyelem! A fordítás nem jó módszer a tanulásban. A fordítás lehet a tanulásnak célja, de nem eszköze.

13 Az idő. Az idő zsarnok. Őt kell legyőznünk elsőként. Az alábbiakban közlök néhány fogást, amelyeknek segítségével könnyen elbánhatunk vele.

Elsősorban a holt időket kell kihasználnunk. Ilyen van a buszmegállóban, villamoson, vonaton és étteremben vagy az üzem,

illetve vállalat étkezdéjében. Ami egy pincér számára egy pillanat, az nekünk örökkévalóság, ezalatt pedig csodákat művelhetünk. A buszmegállóban lehet szavakat tanulni, az étkezdében pedig könyvet és újságot olvasni. Az is holt idő, amikor a cipőnket tisztítjuk, vagy amikor a fürdőszobában vagyunk. Ezt az időt úgy lehet kihasználni, illetve a tanulás javára fordítani, hogy a szavakat vagy az olvasmányt magnóra olvassuk és hagyjuk, hogy hadd duruzsoljon. Ugyanezt lehet tenni vasalás és főzés közben. Amíg kifőzzük a tésztát, addig a magnó elmondja nekünk mindazt, amit a szabad időben kellene elolvasnunk. Figyelemre méltó még a **tánczenei koktél módszer** is. Erről és másról bővebben munka közben hallhatunk.

13+1 Elsősorban önmagunkhoz legyünk szigorúak!

Megjegyzés: Az igazán intenzív nyelvtanulás (itt nem arra gondolok, hogy valaki három év alatt megtanul egy nyelvet) és a bolondok háza között nehéz meghúzni a határvonalat. Határ természetesen van. Jó, ha ezt is tudjuk.

Butaságot csinálsz, ha ezt az oldalt kihagyod!

Miután áttanulmányoztuk a nyelvtanulás szabályzatát, tudnunk kell még néhány dolgot a tankönyv szerkezetéről. Először is **ebben a tankönyvben nincsenek leckék**. Az anyag 30 napra van koncentrálva. Minden nap csak az aznapi táplálékot (7-8 oldalt) kell megemészteni. Második furcsasága a könyvnek abban rejlik, hogy **„nyelvtan” címszó alatt semmi sincs**. Ez azért lényeges, mert az emberek többsége fél a nyelvtantól, és nem szívesen kezd olyan dologba, amire félelemmel és ellenszenvvel gondol. Ez az út tehát számunkra nem járható. Mi egyszerűen a humor oldaláról fogjuk megközelíteni és megragadni a nyelv lényegét. Végezetül azt is tudnunk kell, hogy mire van még szükségünk ezen a tankönyvön kívül az eszperantó nyelv szupergyors elsajátításához.

1. Pechan Alfonz: **Eszperantó-magyar szótár**, ára 35,— Ft
2. Pechan Alfonz: **Magyar-eszperantó szótár**, ára 35,— Ft
3. Pechan Alfonz: **Eszperantó-magyar, magyar-eszperantó úti-szótár**, ára 33,— Ft
4. **Plena Vortaro de Esperanto** (Eszperantó-eszperantó szótár), Kapható a *Magyar Eszperantó Szövetség Tájékoztató és Kulturális Irodájában, Bp. Kenyérmező u. 2.*
5. Eszperantó folyóiratok: **Hungara Vivo**, kéthavonta megjelenő kulturális folyóirat, ára 8,— Ft; **Világ és nyelv**, havilap, ára 4,— Ft; kaphatók az újságárusoknál. Ezenkívül jó, ha minél több külföldi folyóiratot vásárolunk, melyek nálunk is kaphatók, illetve előfizethetők. Ezek és hasonló termékek (**könyvek**) beszerezhetők és előfizethetők a MESZ tájékoztató irodájában.
6. Nagyon fontos az is, hogy legyen ragasztónk, papírunk, konyhakésünk, színes ceruzánk, rajzszögünk, piszkafánk és más apróságunk. Ezekre a dolgokra kivétel nélkül szükség lesz a tanulás során.

ĈI TIE PAROLAS
RADIO VARSOVIO
EN ESPERANTO.....

BONAN VESPERON KARAJ
AŬSKULTANTOJ! .....

1 | *UNUA* *LUNDO* | *TAGO*

Néhány perc alatt elbánunk a fonetikával!

Az eszperantó nyelv fonetikus nyelv, ami annyit jelent, hogy mindent úgy kell kiejteni, ahogy írva van. Minden betűnek egy hang felel meg. Összesen 28 betű (hang) van. Ebből 5 magánhangzó, 1 félgangzó, és 22 mássalhangzó. Az alábbi „keresztrejtvényből” ez látható is.

A	B	C	Ĉ	D	E	F
G	Ĝ	H	Ĥ	I	J	Ĵ
K	L	M	N	O	P	R
S	Ŝ	T	U	Ŭ	V	Z

Magánhangzók: A, E, I, O, U

Ezek közül az *A* kiejtése tér el lényegesen a magyartól. Úgy ejtjük, mint a magyar *Á*-t, de nem olyan hosszan. Az eszperantó *E* a magyar *E* és *É* között „félúton” lévő hang, nem annyira széthúzott ajakkal kell ejteni, mint a magyarban. Próbáljuk meg a magyar *bele* szót egy kissé nyújtottan ejteni! Tilos az eszperantó *E* helyett jellegzetes magyar *É*-t ejteni. Tudnunk kell még, hogy az eszperantóban a magyarral ellentétben nincsenek rövid és hosszú magánhangzók.

Se ez, se az, vagyis: félhangzó Ű

Erről csak annyit kell tudnunk, hogy egyedül sohasem fordul elő. Mindig valamilyen más magánhangzóval szerepel együtt (ezért is hívjuk félhangzónak). Nem választható el sem beszédben, sem írásban. Rövid *u*-nak kell ejteni, mint a magyar *Európa* szóban. A következő szavakban találkozhatunk vele: *Eŭropo* – Európa, *hodiaŭ* – ma, *hieraŭ* – tegnap, *morgaŭ* – holnap, *antaŭ* – előtt, *ankaŭ* – is, szintén, *ankoraŭ* – még. Leggyakrabban az *A* és *E* magánhangzókkal fordul elő, de szerepelhet *O*-val is, *poŭpo* – tat (hajóé).

Mássalhangzók

Majdnem mindent úgy ejtünk, mint a magyarban. Őt „kalapos” betű van, aminek a kiejtése a következő:

Ĉ – magyar *cs*, *ĉokolado* – csokoládé

Ĝ – *dzs*, mint a lándzsa szóban, *ĝangalo* – dzsungel

Ĥ – megfelel a német *ch*-nak vagy a magyar *h*-nak az *ihlet* szóban. **Figyelem!** Fontos különbséget tenni a *H* és *Ĥ* között. *Horo* – óra, *ĥoro* – kórus. A *ĥ* mássalhangzót úgy is ejthetjük, hogy egy egészen gyenge „k” hangot ejtünk a *H* előtt.

Ĵ – magyar *zs*, *ĵurnalo* – hírlap, újság, napilap

Ŝ – magyar *s*, *ŝalo* – sál, *ŝako* – sakk, *ŝi* – ő (nőnemben).

Nem „kalapos” betű az *S*, de meg kell róla említeni, hogy úgy ejtjük, mint a magyar *sz*-et. *Esperanto* – eszperantó. Ezzel az űgy le is van zárva.

A többi betű kiejtése megegyezik a magyarral. Ezeket nem is tárgyaljuk. Ennyit kell tudnunk a kiejtésről. Ha mindezt elsajátítottuk, akkor nyugodtan adhatunk magunknak egy ötöst, mert nagy munkát végeztünk. Gondoljunk csak az angolra, japánra vagy a kínaira! 15 perc esetleg csak arra lenne elegendő, hogy megtanuljunk 3–4 szót, de nem az egész hangtant. Az eszperantó nyelvnek többek között ez az egyik nagy előnye. Pihenni azért még nem kell, mert itt van például a:

Hangsúly

Minden nyelvben van, tehát nekünk is kell vele foglalkozni. Az eszperantóban mindig az utolsó előtti szótagra esik. Ez alól nincs kivétel. Az egyszótagú szavak hangsúlytalanok.

Néhány példa a helyes hangsúlyozásra.

1. *Ekonomio de Hungario* (Magyarország gazdasága)
Az *i* hangot mindkét szóban kissé megnyújtva ejtjük, mert utána magánhangzó következik.
2. *Amo* – szerelem, *mano* – kéz
Itt pedig az *a*-t kell mindkét szóban kissé nyújtottan ejteni, mert utána csak egy mássalhangzó következik.
3. *Esperanto* – eszperantó, *lando* – ország, *mondo* – világ, *ĉambro* – terem. Ha két vagy több mássalhangzó áll a hangsúlyos magánhangzó után, akkor nem nyújtjuk meg, hanem röviden és erősen ejtjük.

Esperanto a rádióban

Számos rádióállomás sugároz eszperantó nyelven műsort. Ezt kitűnően fel tudjuk használni tanulásunk során. Tanár hiányában a kiejtést is ezen keresztül tudjuk a leggyorsabban és legjobban elsajátítani. **A rádió a legjobb professzor, ám ezt nem sokan tudják.** Tanulmányozzuk át az alábbi összeállítást, és tudni fogjuk, hogy melyik rádióállomás mikor, milyen hullámon ad eszperantó nyelvű műsort. Az eszperantó kiejtési szabályait már ezen a szövegen is tudjuk érvényesíteni. Olvassuk el hangosan is! Próbáljuk kitalálni egyes szavak jelentését! Nyomozzuk ki, hogy milyen végződésekkel találkozunk!

Esperanto en radio

Ĉiutage:

06,00–06,30 – Warszawa (Pollando) 41 m, 49 m, 200 m (1502 kc/s);

16,30–17,00 – Warszawa, 31 m, 41 m,

22,00–23,00 – Warszawa, 49 m, 200 m.

Ĉiuj horoj laŭ MET

Lunde:

00,45–01,00 – Rio de Janeiro (Brazilio), 441 m (680 kHz), 92,30 m, 60,30 m;

- 06,00–06,30 – Warszawa: „Esperanto Ekspreso” (ripeto en pli longa versio);
 13,20–13,30 – Bern (Svislando), 31,46 m, 48,66 m, 75,28 m; parolas D-ro A. Bauer;
 16,30–17,00 – Warszawa: Komentario aŭ noto de la tago;
 22,30–23,00 – Warszawa: koncerto kun boneziroj;
 23,45–24,00 – Valencia (Hispanujo), 278 m;

Marde:

- 06,00–06,30 – Warszawa: Komentario; „Koncerto kun bondeziroj” (ripeto);
 16,00– Warszawa, 49 m, 200 m, Esperanto anguleto en la svedlingva programo;
 16,30–17,00–Warszawa: komentario;
 22,30–23,00–Warszawa: „Pri kio oni parolas en Pollando? ”, „El la vivo de Pola Esperanto–Asocio”.

Merkrede:

- 06,00–06,30 – Warszawa: „El la vivo de PEA”; „Pri kio oni parolas en Pollando? ” (ripeto);
 13,20–13,30 – Bern, parolas Claude Gacond: ondoj kiel lunde;
 14,00–14,15 – Wien (Aŭstrujo), 203,4 m, (1475 kHz): nur ĉiun kvaran merkredon;
 16,30–17,00 – Warszawa: komentario;
 16,30– – Warszawa, 31 m, 41 m, 49 m, 200 m, Esperanto anguleto en la dana programo. Ripeto je la 20, 30;
 21,45–22,00 – Sabadell (Hispanujo) 203 m, (1475 kc/s); informoj kaj kurso;
 22,30–23,00 – Warszawa: scienco-teknikaj temoj.

Ĵaŭde:

- 00,05–00,30 – Bilbao (Hispanujo), 212 m.
 06,00–06,30 – Warszawa: komentario; ripeto de la merkreda vespera programo;
 16,30–17,00 – Warszawa: komentario;
 22,30–23,00 – Warszawa: „Leterkesto”;
 22,45–22,55 – Bern, 31,46 m, 48,66 m, 75,28 m, ripeto de la lunda elsendo.

Vendrede:

- 06,00–06,30 – Warszawa: komentario; „Leterkesto” (ripeto);
 16,30–17,00 – Warszawa: komentario;

- 21,00–21,30 – Peking (Ĉinujo), 30,4 m, 39,4 m, 42,4 m, 45,3 m:
informoj kaj muziko;
22,30–23,00 – Warszawa: „Nevidantaj esperantistoj pri si mem“,
kulturaj programoj;
22,35–23,00 – Tallin (Estonio), 290 m, 49,3 m (ĉiun antaŭlastan
vendredon de monato).

Sabate:

- 00,05–00,30 – Zagreb (Jugoslavio), 264,7 m;
06,00–06,30 – Warszawa: Ripeto de la vespera programo:
16,30–17,00 – Warszawa: „Panoramo de internaciaj eventoj“;
17,45–17,55 – Wien, 49 m;
19,30–20,00 – Rio de Janeiro, 375 m (800 kHz), 25,10 m;
21,00–21,30 – Peking, kiel vendrede;
22,30–23,00 – Warszawa: „La semajno en Pollando“;
22,45–22,55 – Bern: ripeto de la merkreda elsendo; ondoj kiel
ĵaŭde;
23,00–23,40 – Rio de Janeiro, 214 m;

Dimanĉe:

- 06,00–06,30 – Warszawa: „La semajno en Pollando“ (ripeto en pli
longa versio);
06,45–06,55 – Wien, 25 m, 42 m, 49 m, ripeto de la sabata prog-
ramo;
11,50–12,00 – Natal (Brazilio), 236 m;
16,30–17,00 – Warszawa: „Panoramo de internaciaj eventoj“;
(ripeto);
21,00–21,20 – Roma (Italujo) 30,90 m, 41,24 m, 50,08 m. La
unua parto de la elsendo estas dediĉata al „Novaĵoj
el Italujo“ (kaj de tempo al tempo al „Leterkesto“),
la dua parto al „Kuriero de Esperanto“.
21,00– Warszawa: 41 m, 49 m, Esperanto-anguleto en la
danlingva programo;
22,00– Warszawa: 31 m, 41 m, 49 m, Esperanto-anguleto
en la germanlingva programo;
22,30–23,00 – Warszawa: „Esperanto-ekspreso“.

Noto: Warszawa elsendas ĉiutage je la 16,30 kaj 22,30 (escepte de
dimanĉoj) sciigojn el la mondo kaj el la lando .

Szavak – Vortoj

Ellenőrizzük az alább megadott szavak segítségével, hogy helyesen értettük-e meg a szöveget. Tanuljuk meg valamennyit!

<i>ĉiutage</i>	naponta	<i>en</i>	-ban, -ben
<i>lunde</i>	hétfőn	<i>en Pollando</i>	Lengyelországban
<i>marde</i>	kedden	<i>vivo</i>	élet
<i>merkrede</i>	szerdán	<i>ondoĵ</i>	hullámok
<i>ĵaŭde</i>	csütörtökön	<i>nur</i>	csak
<i>vendrede</i>	pénteken	<i>ripeto</i>	ismétlés
<i>sabate</i>	szombaton	<i>kurso</i>	tanfolyam
<i>dimanĉe</i>	vasárnap	<i>vespera</i>	esti
<i>noto</i>	jegyzet, megjegyzés	<i>leterkesto</i>	levelesiáda
<i>parolas</i>	beszél	<i>elsendo</i>	adás
<i>tago</i>	nap	<i>evento</i>	esemény
<i>semajno</i>	hét	<i>kaj</i>	és
<i>monato</i>	hónap	<i>lando</i>	ország
<i>bondeziro</i>	jókívánság	<i>mondo</i>	világ
<i>kun</i>	-val, -vel	<i>novaĵoj</i>	újdomságok, újsá- gok, friss hírek
<i>pri</i>	-ről, -ről	<i>el Itaiujo</i>	Olaszországból
<i>kio?</i>	mi? micsoda?	<i>danlingva</i>	dánnyelvű
<i>pri kio?</i>	miről?		

Többet ötletességgel, mint magolással!

A nyelvtan szabályaival való megismerkedés nem teszi annyira próbára a felnőtt agyat, mint a szókincs elsajátítása. Ez a szabály érvényes minden nyelvre. A szótanulás fantasztikus energiát követel. Még akkor is kínoz bennünket bizonyos szavak nem ismerete, ha a nyelv magvát (nyelvtani rendszerét) már egyetemi szinten ismerjük. Mit lehet hát tenni? Mindenekelőtt fontos, hogy agyunkat csak olyannal terheljük, amivel érdemes. **Nem kell vesződni olyan szavak tanulásával, melyek maguktól másznak az ember fejébe.** Ilyenek a tárgyak nevei. Mekkora követ gördítettünk el fejlődésünk útjából, ha nem kell fárasztanunk magunkat száraz főnevek bemagolásával!

A befektetett munka többszörösen térül meg, ha elkészítjük a következő segédeszközöket. Kis papírszalagra, cédulára írjuk rá a környezetünkben található valamennyi dolog, tárgy nevét. Írhatjuk írógéppel, kézzel, sőt „milliomosok” még ROTEX-szalagból is elkészíthetjük. Mindenki saját esztétikai érzéke szerint végezze ezt a feladatot. A mindenkori helyi viszonyok határozzák meg, hogy milyen szavakat írunk és milyen nagy papírra. Az így elkészített cédulákat ráragasztjuk a megfelelő bútorokra, ajtóra, stb. Vegyük figyelembe, hogy olyan helyre ragasszunk, ahová sokat szoktunk nézni. Biztos, hogy tízszeri ajtócsukás után már tudni fogjuk mit jelent az ajtó (*pordo*), és ha a kalapács nyelére ráírjuk, hogy *martelo*, akkor egy csapásra két legyet ütöttünk, mert a kalapácsról logikai úton eljuthatunk a kalapálásig (*martelado*), sőt még a kalapácsvetésig is (*martelfetado*).

A módszernek egyetlen hátránya (egy kicsit munkaigényes) és számtalan előnye van. Kielégíti a szituációhoz kapcsolás követelményét, mások számára is hasznosítható, biztosítva van az állandó ismétlés, egyik elemét képezi a nyelvi mikroklímának, lélektanilag nagyon előnyös, mert az anyanyelv használata nélkül tudatosítja bennünk az illető tárgy fogalmát.

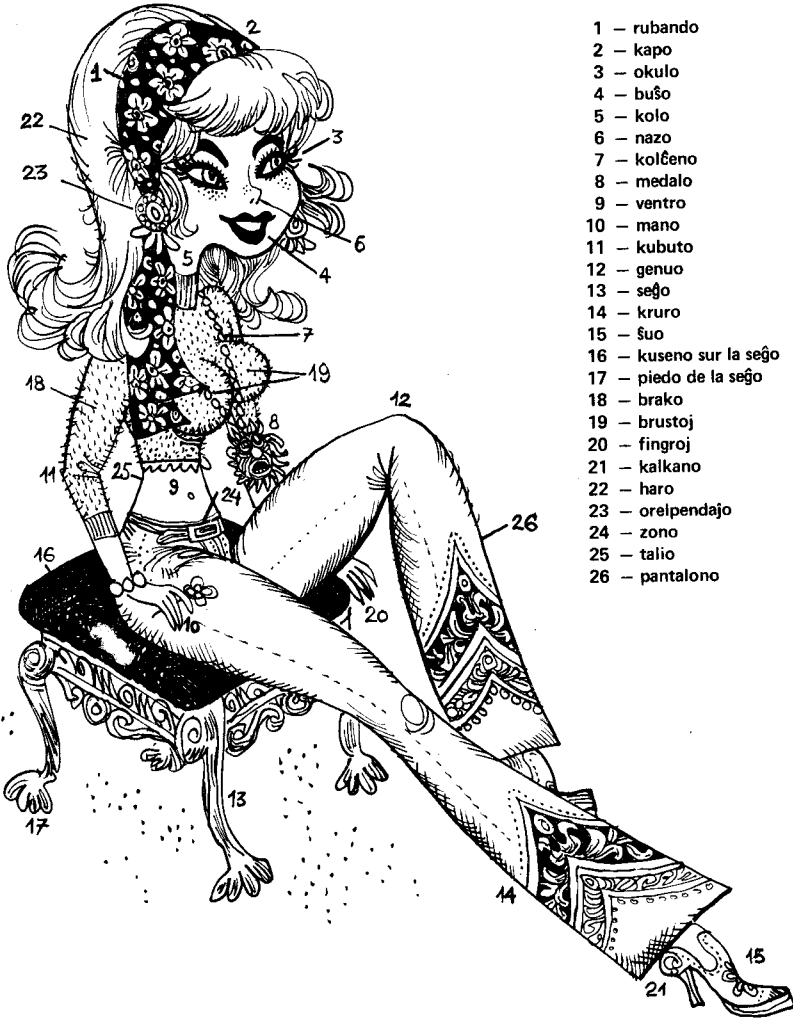
Íme néhány létfontosságú tárgy neve, és máris kezdhethetjük a ragasztást:

muro – fal, *planko* – padló, *plafono* – mennyezet, *pordo* – ajtó, *šranko* – szekrény, *libro* – könyv, *librošranko* – könyvszekrény, *lito* – ágy, *tablo* – asztal, *skribotablo* – íróasztal, *lampo* – lámpa, *staranta lampo* – állólámpa, *seĝo* – szék, *fote'lo* – fotel, *breto* – polc, *librobreto* – könyvespolc, *vazo* – váza, *televidilo* – televízió, *radio* – rádió, *tapiŝo* – szőnyeg, *murtapiŝo* – faliszőnyeg, *kurteno* – függöny, *forno* – kályha, *bildo* – kép, *kuseno* – párna, *kovrilo* – takaró, *fenestro* – ablak, *fenestrovitro* – ablaküveg, *sojlo* – küszöb, *klinko* – kilincs.

1

Vigyázzunk rá,
hogy barkácsolás közben
ne tegyük tönkre a bútorokat!

ESPERANTA BILDVORTARO

- 1 – rubando
- 2 – kapo
- 3 – okulo
- 4 – buŝo
- 5 – kolo
- 6 – nazo
- 7 – kolĉeno
- 8 – medalo
- 9 – ventro
- 10 – mano
- 11 – kubuto
- 12 – genuo
- 13 – seĝo
- 14 – kruro
- 15 – ŝuo
- 16 – kuseno sur la seĝo
- 17 – piedo de la seĝo
- 18 – brako
- 19 – brustoj
- 20 – fingroj
- 21 – kalkano
- 22 – haro
- 23 – orelpendaĵo
- 24 – zono
- 25 – talio
- 26 – pantalono

2

MARDO | *DUA* *TAGO*

Ki hitte volna, hogy ez ilyen egyszerű?

Bizonyára valamennyien tanultak már legalább egy idegen nyelvet, és talán még emlékeznek arra is, hogy mennyi problémát okoztak a főnevek. Jónéhány nyelvben ezek három nemre oszlanak, és annak a szegény nyelvtanulónak tudnia kell, hogy melyik milyen nemű. Ezt gyakran a végződés alapján lehet megállapítani, de vannak olyan főnevek is, melyek úgy tudják álcázni magukat, hogy szinte képtelenség felismerni őket. Természetesen ragozni is kell ezeket a hálátlan főneveket, és ráadásul még azt is igénylik, hogy az ember egyeztesse őket a melléknevekkel nemben, számban és esetben. A mellékneveket sem szabad megdicsérni, mert majdnem annyi baj van velük, mint azokkal az átkozott főnevekkel. Meg kell még említeni a mindenütt előforduló névmásokat. Ezek teljesen olyanok, mint a gaz, elszívják a figyelmet a főnévtől és az igétől. Sajnos ez a helyzet szinte minden természetes nyelvre általánosítható, mert ahol esetleg nincs probléma a főnevekkel, ott biztos hogy az igével gyűlik meg a bajunk, amit sajnos nemcsak hirdetni, hanem ragozni is kell, és ez utóbbi nehezebb.

Ezt ismerte fel egy fiatal lengyel diák, **Ludoviko Lazaro Zamenhof** is, és hosszú kísérletezés után tapasztalatait és elképzeléseit tankegyetben foglalta össze. **Lingvo Internacia** – Nemzetközi Nyelv. Ez volt művének a címe, melyet 1887-ben adott ki **Doktoro Esperanto** álnéven. Zamenhof ekkor 28 éves volt, és orvos. Szerte a világon úgy tartják számon, hogy az eszperantó egy varsói szemorvos találmánya. Azt azonban már kevesebben tudják róla, hogy

még diákkorában építette fel a nyelv vázát, és nemcsak a jólelkű professzort kell benne látnunk, hanem a mindig tettekész és újra vágyó ifjúságot is. Ő maga azt vallotta, hogy nem feltalálója, hanem kezdeményezője a nyelvnek. Az élet őt igazolta, az emberek felismerték a nyelv nagyszerűségét, és elkezdték használni mi Doktor Eszperantó nyelvét. Az évek során eszperantó nyelv belőle, egy olyan nyelv, mely él, fejlődik és egyre gazdagabb. **Az eszperantó a világ legkönnyebb, legegyszerűbb, leglogikus és emiatt leggyorsabban elsajátítható nyelve.**

Ezek után nézzük meg, hogy mi az, ami olyan egyszerű?

Minden főnév O-ra végződik!

Kapitano, krokodilo, elefanto, domo – ház, *hungaro* – magyar (pl. férfi), *germano* – német (pl. ember)

Minden melléknév végződése A!

Hungara – magyar, *germana* – német, *pola* – lengyel, *araba* – arab, *bela* – szép, *bona* – jó, *kara* – kedves.

A határozószó pedig egyszerűen E-re végződik!

Nem kell mást csinálni, csak felcserélni a végződéseket és máris elsőrendű határozószókat kapunk.

Hungare – magyarul, *germane* – németül, *pole* – lengyelül, *arabe* – arabul, *bele* – szépen, *bone* – jól, *kare* – kedvesen, *rapide* – gyorsan, *malrapide* – lassan, *simple* – egyszerűen. Maradjunk akkor ennyiben! Megjegyezzük egy örök életre, hogy az *O* főnévi, az *A* melléknévi és az *E* határozószói végződés. Később még visszatérünk ehhez a három betűhöz, de előbb elbánnunk az igékkel!

Egy közepesen edzett tanuló egy menet alatt kiütéses győzelmet arat az igeragozás felett.

Nézzük meg először az ellenfelet, vagyis az ígét. Ő az, ami a legerősebb egy nyelvben. **Az eszperantó főnévi igenév I-re végződik.**

Paroli – beszélni, *esti* – lenni, *ĝoji* – örülni, *peti* – kérni, *permesisi* – engedni, *ripeti* – ismételni, *diri* – mondani, *povi* – tudni, -hatni, -hetni, képesnek lenni.

Ragozni nagyon könnyen lehet őket. Ehhez csak a következőket kell tudni:

1. <i>mi</i> – én	<i>ni</i> – mi
<i>vi</i> (ci) – te, ön	<i>vi</i> – ti, önök
<i>ŝi</i> – ő (férfi)	<i>ili</i> – ők
– ő (nő)	
– az (állat, tárgy, fogalom)	

az eszperantóban nincs külön tegezés vagy magázás. Mindig a *vi* alakot használjuk, aminek a jelentése egyaránt lehet *te* vagy *ön* az egyes számban, és *ti* vagy *önök* a többes számban. *Ci* = *te*. Ez az alak csak nagyon elvétve fordul elő irodalmi művekben. Csak olyankor használjuk, amikor a szövegből egyáltalán nem derül ki, hogy tegezésről vagy magázásról van-e szó. A mindennapi társalgás nyelvében szinte sosem használják.

A döntő csapást csak ezek után mérjük az eszperantó nyelv összes igéire. Először jelen időben.

<i>mi parolas</i>	beszélek	<i>ni parolas</i>	beszélünk
<i>vi parolas</i>	beszélsz, ön beszél	<i>vi parolas</i>	beszéltek, önök be- szélnek

<i>li</i>			
<i>ŝi parolas</i>	beszél	<i>ili parolas</i>	beszélnek
<i>ĝi</i>			

Hát nem egyszerű? Lekapjuk a főnévi igenév végéről az I-t, helyére rakunk egy AS-t, és kész. Így ragozzuk az esti (lenni) létigét is. Kivételesen!

Ezen az elven még néhány egyenest kell belevinnünk a támadásba.

Múlt idő: a leszerelt / helyébe IS végződést,

Jövő idő: a leszerelt / helyébe OS végződést teszünk.

Tehetünk még az igetőhöz (az igető az, amit akkor kapunk, ha leszereljük azt a nagyon jellegzetes főnévi igenévi / végződést) US-t is, és akkor már feltételes mód jelen időt kapunk. Pl.: *mi parolus* = beszélnék, *ŝi venus* = ő (pl. Brigitte Bardot) jönne, *vi manĝus* = ennél, ön enne, *ni kantus* = énekelnék, *vi trinkus* = innátok, *ili ĝojus* = örülnének.

Figyelem! A ringben nemcsak adni, hanem kapni is lehet. Ezért felhívnám a figyelmet arra, hogy az eszperantóban mindig ki kell tennünk a személyes névmást, ha a mondatban nincs alany. Pl.: *Mi parolas hungare.* Magyarul beszélek.

Ha csak annyi lenne, hogy *parolas hungare*, akkor nem tudna megállapítani, hogy ki beszél magyarul. Beszélhetek én is, de ugyan eséllyel a sógornóm barátnője is.

Katarina estas hungara knabino.
Katalin magyar lány.

Itt nincs semmi probléma, mert van alany, és nem is akármilyen. Ha ezt a mondatot szó szerint lefordítjuk, akkor csak azon csodálkozhatunk, hogy a *van* szócskának mi köze van Katihoz. (*Katalin van magyar lány.*) A tömör válasz így hangzik: **az estas segédigét a magyar nyelvtől eltérően a harmadik személyben is ki kell tenni.** Aki valamikor német, angol vagy spanyol nyelvet tanult; annak ez nem újság, de mi nem építhetünk arra, hogy ki tanult németül, és ki nem. Egyszerűen arról van szó, hogy fel kell hívni a figyelmet a magyar nyelv néhány sajátosságára. Egy ökölvívó mérkőzés alatt pedig nem kell mindig ütni, főleg akkor, ha tudjuk, hogy a harmadik percben úgyis kiütjük az ellenfelet. Ilyen esetben elég, ha látványosan áttáncoljuk a három percet, néha csapunk egyet, de nem feledkezünk meg arról, hogy maradjon valami a végére is. Nekünk mindössze **egy U betű maradt.** Ez önmagában kevés lenne egy kiütéses győzelemhez, de egy kis kommentárral kiegészítve már elfogadható. **A felszólító módról van szó.**

Sajnos nyelvkönyveink mostohán bánnak vele. Általában a 15-20-dik lecke környékén kerül rá sor. Akad azonban olyan tanuló, aki többéves tanulás után sem jut el a 20. leckéhez. Így már érthető az is, hogy diákjaink miért nem tudnak helyesen egy pohár vizet kérni idegen nyelven. Láthatjuk, hogy a tananyag helytelen programozása hová vezet. Ezt mi nem engedhetjük meg!

Vegyünk a szótárból néhány főnévi igenevet!
doni – adni, *veni* – jönni, *iri* – menni, *diri* – mondani. Az ismert módon eltávolítjuk a végéről az l-t, a megüresedett helyre U-t

teszünk, és ily módon hozzájutunk néhány nagyon szimpatikus felszólító módú igealakhoz.

donu – adj, adjon, adjatok, adjanak

venu – jöjj, gyere, jöjjön, jöjjetek, gyertek, jöjjenek

iru – menj, menjen, menjetek, menjenek

'iru – mondd, mondja, mondjátok, mondják

felszólító mód jele tehát az U. A második személynél a vi nélyes névmást nem tesszük ki (mert felesleges). Ha mégis ki-zük, akkor csak nyomatékosító szerepe van. *Vi donu* – te adj! többi személyben, ha nincs alanyunk (Kati), akkor ki kell ten-nünk, *Ši donu* – ő adjon, *ni donu* – mi adjunk stb. Használatáról annyit kell tudni, hogy ugyanúgy alkalmazzuk, mint a magyarban. Ezzel egyébként be is fejeztük a mérközést, mert az igeragozásról sem kell többet tudni, mint ami itt le van írva. Most már nyugod-tan számolhatunk tízig, mert ellenfelünk több meglepetést nem tartogat számunkra.

**Unu... du... tri... kvar... kvin...
ses... sep... ok... naũ... dek!**

Szüksége van-e a nyelvtanulónak csavarokra?

Első hallásra talán furcsán hangzik, és bizonyára többen nemmel válaszolnak. Ez nem helyes. Mindjárt bebizonyítjuk, hogy milyen sok múlik a csavarokon. Ha valamilyen gépet készítünk, általában csavarokkal erősítjük össze az egyes elemeket. Ehhez hasonló fo-lyamat az is, amikor egy mondatot szerkesztünk. Kell hozzá alany, állítmány és bővítmények. Ezeket valahogy össze is kell kapcsolni. Először megnézzük, hogy a szerelés során milyen anyagokkal fogunk dolgozni.

Vannak O végű főneveink és A végű mellékneveink, valamint E végű határozószavaink. Ez utóbbival semmit sem tudunk csinálni. A fő- és mellékneveknél van bizonyos kombinációs lehetőségünk. *hungara knabino* – magyar lány

Vizsgáljuk most meg, hogy mit csinálhatunk egy magyar lánnyal!

1. tárgyesetbe tudjuk tenni

hungaran knabinon – magyar lányt

A tárgyeset végződése N. Ezt kell hozzáragasztanunk a melléknévhez és a főnévhez.

2. a magyar lányt többes számba is tehetjük

hungaraj knabinoj – magyar lányok

Ugye milyen egyszerű? Csak egy J-t kell hozzátoldani, és megvagy a többes szám. Nagyon olcsó és gyors módszer.

3. A *magyar lányokat* természetesen akkor is tárgyesetbe tehetjük éppen többes számban állnak.

hungarajn knabinojn – magyar lányokat

Azt már tudjuk, hogy **tárgyeset = +N**. Miért ne lehetne igaz ez a képlet akkor is, ha a *magyar lányok*, illetve melléknévek és főnevek többes számban állnak? Többes számban is hozzáadjuk azt a bizonyos N-t, és kész. Minden egyszerű, logikus, és félreértésre sem ad alkalmat.

Kombinációs lehetőségeinket (a teljes fő és melléknévragozást) ezzel ki is merítettük. Mást már nem tudunk csinálni egy magyar lánnyal! Jaj! Dehogynem! Majdnem elfelejtettem! Hát lehet vele sétálni (promeni), beszélgetni (konversacii), sőt még virágot (floron) is adhatunk egy magyar lánynak.

Most lesz természetesen szükség a csavarokra. K o r á b b a n m á r s z ó v o l t r ó l a, valahogy össze is kell kapcsolni a mondatban az egyes elemeket. Bizonyára mindenki tanult politechnikát, és tudja, hogy a csavar összekötő elem. Nyelvi viszonylatban az ilyen összekötő elemet előljárószónak, idegen szóval prepozíciónak (*prepozicio*) nevezzük. Sokan túl nagy jelentőséget tulajdonítanak neki, mások pedig lebecsülik. Természetesen az a helyes, ha mindenkor úgy bánunk vele, ahogy egy csavarral szokás.

Csavarelmélet címszó alatt még foglalkozunk ezekkel az előljárókkal. Ízelítőül itt négyet mutatunk be:

kun – -val, -vel

al – -nak, -nek, -hoz, -hez, -höz, felé

en – -ban, -ben

gis – -ig

Mi promenás kun hungara knabino.

Egy magyar lánnyal sétálok.

Donu al mi akvon!

Adj nekem vizet!

Ni donas floron al la hungaraj knabinoj.
Virágot adunk a magyar lányoknak.
En Hungario estas belaj knabinoj.
Magyarországon szép lányok vannak.
Mi povas akompani vin ĝis la strato Petőfi.
Kísérhetlek a Petőfi utcáig.

si a bors, de erős!

bizonyára mindenki fenntartás nélkül elfogadja. Aki nem, az gondoljon arra, hogy mennyit bajlódott a német der, die, das, az orosz a, ja, sz, il, lo, l', la, gli, le, a spanyol el, la, lo, vagy esetleg a norvég en, a, et, ene névelőkkel. Akinek nem volt szerencséje egyiket sem kipróbálni, az gondolja át, hogy a magyar a, az alakokat mire is használjuk.

A legtöbb nyelvben vannak ilyen kis szavacskák, melyeket határozott (a, az) és határozatlan (egy) névelőnek neveznek, és ha nem ismerjük őket, akkor sok bosszúságot okozhatnak. Az eszperantóban is van ilyen, de csak egy. Vizsgáljuk meg közelebbről!

Határozott névelő (difina artikolo)

la – a, az

la domo – a ház

la homo – az ember

la internacia lingvo – a nemzetközi nyelv

Segítségével valamit határozottabbá tehetünk, ugyanúgy, mint a magyar *a, az* használatával. Az eszperantóban a határozott névelőnek csak ez az egy alakja van.

Határozatlan névelő (nedifina artikolo)

A határozatlan névelő az eszperantóban *az, hogy nincs, vagyis ha nem áll a főnév előtt semmi, akkor az határozatlan. Olyan ez, mint a levegő. Nem látjuk, de mégis jelen van.*

domo – ház, egy ház

en domo – egy házban

en la domo – a házban (tudjuk, hogy melyik házban)

Ügyeljünk arra, hogy helyesen fordítsuk az „en domo” típusú kifejezéseket. Ha hangsúlyozni akarjuk, hogy pl. egy házban él három család, akkor természetesen az *unu* számnevet használjuk.

En unu domo vivas tri familioj.

Ĉu vi parolas esperante? Beszél ön eszperantóul?

Ezzel a mondattal indul a társalgás, ezt a mondatot ejtjük ki először, ha segítségre szorulunk. Ez a mondat mindenütt jelen van, ahol ismeretségek, barátságok és szerelmek szövődnek.

Nézzük meg, hogyan ismerkedik meg egy magyar diák egy hazánkba látogató lengyel kislánnyal!

Ĉu vi parolas esperante?

- Bonan tagon! Pardonu sinjoro! Ĉu vi parolas esperante?
- Kompreneble fraŭlino. Mi parolas esperante kaj mi tre ĝojas, ke mi havas okazon paroli kun tiel bela fraŭlino.
- Pardonu sinjoro! Mi ne komprenas! Kion vi diras?
- Ĉu vi ne komprenas? Ĉu tio povas esti?
- Sinjoro, vi parolas tre rapide! Mi petas vin parolu malrapide. Mi estas komencantino.
- Bone, fraŭlino. Mi parolas al vi malrapide, sed antaŭe permesu, ke ni interkonatiĝu. Mi estas Rikardo Havasi. Kaj vi fraŭlino, kiu vi estas?
- Mi estas Danuta Kowalczyk.
- Ĉu vi ne estas el Hungario?
- Ne, mi estas polino.
- Tre bone! Ni hungaroj tre ŝatas la polojn, precipe la blondajn polinojn kiuj...
- Sinjoro! Mi denove ne komprenas. Vi parolas ege rapide. Bonvolu ripeti!
- Mi ripetas volonte, sed ne diru al mi „sinjoro“. Diru al mi simple Rikardo! Ĉu bone?
- Bone. Kaj ankaŭ vi ne diru al mi „fraŭlino“! Diru Danuta aŭ Dana!
- Ĉio estas en ordo, kara Danuta! En kio mi povas helpi vin?
- Mi ne scias, kie estas la strato Petőfi.
- Mi volonte helpas al vi se vi permesas. Mi povas akompani vin ĝis la strato Petőfi. Ankaŭ mi iras en tiu direkto.
- Bone! Ni iru!

Vortoj

sinjoro – úr, megszólításban is
kompreneble – természetesen
fraŭlino – kisasszony, hölgy
tiel bela – ilyen szép
kompreni – érteni
kio? – mi?
kion? – mit?
tre – nagyon
rapide – gyorsan
peti – kérni
malrapide – lassan
komencantino – kezdő
sed – de
antaŭe – előbb
permesi – megengedni

interkonatiĝi – megismerkedni
el Hungario – Magyarországról
polino – lengyel nő
precipe – különösen
blonda – szőke
denove – megint
ege – nagyon
ripeti – ismételni
volonte – szívesen
scii – tudni
kie? – hol?
kara – kedves
akompani – elkísérni
vin – téged, önt
en tiu direkto – abban az irányban

Esprimoj – kifejezések

Bonan tagon! – Jó napot!
Pardonu sinjoro! – Bocsánat uram!
Mi havas okazon – alkalmam van
Mi ne komprenas – nem értem
Kion vi diras? – Mit mond?
Ĉu tio povas esti? – Ez lehet? Van ilyen?
Mi petas vin parolu malrapide! – Kérem beszéljen lassan!
Kiu vi estas? – Ön kicsoda?
Tre bone. – Nagyon jó.
Bonvolu ripeti! – Legyen szíves megismételni!
Ĉio estas en ordo. – Minden rendben van!
En kio mi povas helpi vin? – Miben segíthetek önnek?

A nyelvtanulás technológiája

Ez megint olyan dolog, amit úgyszólván teljesen mellőznek a klasszikus nyelvkönyvek. Ebben a tankönyvben a nyelvtanulás technológiája, illetve módszertana ugyanolyan szerves rész, mint a hagyományos nyelvkönyvekben a **gyakorlatok vagy feladatok**. Bizonyított tény, hogy a feladatoktól minden diák tartózkodik. Éppen ezért ebben a könyvben egyáltalán nincsenek házi feladatok és gyakorlatok. Helyettük apró kis ötleteket, tanácsokat és egyszerű, de hatásos módszereket találunk. Ezeket érdemes kipróbálni, mert sokkal többet adnak, mint egy hagyományos házi feladat megoldása. Gondosan tanulmányozzuk tehát őket. Mindenki biztosan talál magának olyat, ami megtetszik és hatásosnak bizonyul. A ragasztásos módszert talán már ki is próbáltuk. Akinek nem tetszik, bizonyára örülni fog a *100 szó egy óra alatt* vagy az *50 szó minden napra*, illetve a *villanykörte* és a *tánczenei koktél* módszernek.

A mai napon a **táblázatos módszerről** ejtünk néhány szót. Lényege az, hogy amiről csak lehet, táblázatokat kell készíteni. Az előljárószók táblázatát pl. el lehet helyezni az előszobafalon. Fontos, hogy feltűnő helyen legyen. A konyhában is nagyon mutatós tud lenni egy táblázat az elő- és utóképzőkről, és a fürdőszoba falára, illetve ajtajára nyugodtan kifüggeszthetünk egy kis emlékeztetőt a ma elsajátított ige-, melléknév- és főnévragozásról.

2

*Ne feledjük, hogy a
lelkiismeretes munka
mindig meghozza gyümölcsét!*

**A MAGYAR ESZPERANTÓ SZÖVETSÉG
SZAKOSZTÁLYAI ÉS MEGYEI BIZOTTSÁGAI**

Magyar Eszperantó Szövetség (MESZ) Vasutas Szakosztálya
Budapest, Pf. 7., 1378

MESZ Postás Szakosztálya
Budapest, Pf. 446., 1371

MESZ Baranya megyei Bizottsága
Pécs, Pf. 2., 7601
Megjegyzés: Somogy és Tolna megyei eszperantisták is ide forduljanak

MESZ Borsod - Abaúj - Zemplén megyei Bizottsága
Miskolc, Petőfi u. 11., 3530

MESZ Bács - Kiskun megyei Bizottsága
Kecskemét, Május 1 tér 1., 6000

MESZ Komárom megyei Bizottsága
Tatabánya, Zsdanov Kultúrotthon, 2800

MESZ Győr - Sopron megyei Bizottsága
Győr, Pf. 228., 9002

MESZ Hajdú - Bihar megyei Bizottsága
Debrecen, Pf. 61., 4003

MESZ Szabolcs - Szatmár megyei Bizottsága
Nyíregyháza, Honvéd u. 41., 4400

MESZ Csongrád megyei Bizottsága
Szeged, Pf. 510., 6701

MESZ Budapesti Bizottsága
Budapest, Pf. 153., 1443

MESZ Vas megyei Bizottsága
Szombathely, Pf. 45., 9701

MESZ Békés megyei Bizottsága
Gyula, Pf. 73., 5701

MESZ Heves megyei Bizottsága
Eger, Pf. 105., 3301

MESZ Szolnok megyei Bizottsága
Szolnok, Pf. 2., 5002

MESZ Nógrád megyei Bizottsága
Salgótarján, Pf. 144., 3101

MESZ Veszprém megyei Bizottsága
Várpalóta, Pf. 67., 8100

MESZ Zala megyei Bizottsága
Zalaegerszeg, Pf. 263., 8901

MESZ Fejér megyei Bizottsága
Dunaújváros, Pf. 139., 2401

**M
E
S
Z**

— Kion li diras?

BILDVORTARO

- 1 — interpretisto
- 2 — alilandano
(eksterlandano)
- 3 — gangstero
- 4 — revolvero
- 5 — aktrujo (valizeto)
- 6 — ĉapelo

3

*MERK-
REDO*

TRIA TAGO

Miért jó tudni a számokat mindjárt az elején?

Először is azért, mert már harmadik napja tanulunk eszperantóul, és lehetséges, hogy még nem sikerült mindenkinek eszperantó nyelvű rádióadást fogni. (Talán azért, mert nem ismerte fel a nyelvet.) Jó módszer, ha megtanuljuk a számokat, mert ezeket mindig és mindenhol használják, és erről nagyon könnyű felismerni bármelyik nyelvet. Fontos továbbá azért is, mert ha **vásárolni** megyünk, akkor a számokkal dolgozunk legtöbbit. Az eszperantóban annyira egyszerűek, hogy percek alatt megtanulhatjuk őket.

1—unu	11 — dekunu	21 — dudek unu	100 — cent
2—du	12 — dekdu	22 — dudek du	200 — ducent
3—tri	13 — dektri	30 — tridek	300 — tricent
4—kvar	14 — dekkvar	33 — tridek tri	400 — kvarcent
5—kvin	15 — dekkvin	40 — kvardek	500 — kvincent
6—ses	16 — deksex	50 — kvindek	600 — sescent
7—sep	17 — deksep	60 — sesdek	700 — septcent
8—ok	18 — dekok	70 — sepdek	800 — okcent
9—naŭ	19 — deknaŭ	80 — okdek	900 — naŭcent
10—dek	20 — dudek	90 — naŭdek	1000 — mil

368 512 = tricent sesdek ok mil kvincent dekdu
1975 = mil naŭcent sepdek kvin

Mint látjuk, a számok nagyon egyszerűek és logikusak. Mindössze tizenkét szót kell megtanulnunk, és már tudunk is számolni. Szeretném azért megemlíteni, hogy aki oroszul vagy magyarul tanul, az nem ússza meg ilyen könnyen, de az eszperantó nyelvével van ilyen kellemes meglepetésekkel. Már csak a következőket kell megjegyeznünk, és akár csillagászati számokat is ki tudunk mondani.

Az ezernél nagyobb számokat főnévi alakban használjuk, *miliono* = millió, *miliardo* = milliárd, *biliono* = billió

A nulla számnév neve *nulo* vagy *zero*.

Ezek voltak a tőszámok. Ragozásukról nem kell tudni semmit, mert nem ragozzuk őket. Az *egy* – *unu* után egyes szám áll. Pl.: *unu forinto, unu domo ktp.* (*ktp.* = *kaj tiel plu* és így tovább.)

Ha kettő vagy ennél több dologról van szó, akkor már többes számot használunk. Pl.: *du dolaroj, 35 rubloj, Ali Baba kaj kvardek rabistoj.*

Jegyezzük meg, hogy mindig két számjegyet írunk egybe. Tízese- ket, százásokat, ezreseket.

Gyakorlásképpen írjuk le most a számokat emlékezetből egytől százig.

A számokkal kapcsolatos munka oroszlámrészt ezzel el is végeztük. A sorszámokkal most már semmi dolgunk, hiszen úgy képezzük őket, hogy egy A végződést csatolunk az ismert tőszámokhoz.

<i>unu</i> – <i>unua</i>	<i>egy</i> – első
<i>du</i> – <i>dua</i>	<i>kettő</i> – második
<i>dek</i> – <i>deka</i>	<i>tíz</i> – tizedik
<i>cent</i> – <i>centa</i>	<i>száz</i> – századik stb.

A *kioma* – hányadik? kérdőszóval kérdezzük rájuk. Ragozás szempontjából teljesen úgy viselkednek, mint a melléknevek.

A törtszámokhoz szintén nagyon egyszerűen hozzájuthatunk az *-ono* képző segítségével.

du – *duono* = kettő, fél

tri – *triono* = harmad

kvar – *kvarono* = negyed stb.

Most már ki tudunk fejezni ilyen összetételeket is: $3/2 = tri duonoj$, $1/3 = unu triono$, $4/6 = kvar sesonoj$, $20/17 = dudek dekseponoj$.

A gyűjtőszámnév

Azt fejezi ki, hogy hány egységből áll valamely összesség. Az **-op-** képzővel képezzük és leggyakrabban **-a** vagy **-e** végződéssei szerepel. Nem annyira népszerű, mint a törtszámok, de ennek ellenére vele is foglalkozni kell. Főleg a következő összetételekben fordul elő:

duobus – kettőben

triobla evanĝelo – háromszövevény

quadrupla et estus – négyen vagy négy

quadrupla unio – négy kettőben

oro Duobus – Arany Kettős (Báthy Gyula és Kalocsay Kálmán közti kettőskötetben cím)

Szorzószámnév

Felán ez a legerdekeesebb az összes között. Az **-obi** képzővel képezzük és az alábbi kis táblázatból láthatjuk, hogy mire jó.

-obla	-szeres	duobla = kétszeres
-oble	-szeresen	duoble = kétszeresen
-foja	-szeri	dufoja = kétszeri
-foje	-szer	dufoje = kétszer

duobla sukceso = kettős siker

triobla olimpia ĉampiono = háromszoros olimpiai bajnok

duoble du estas kvar = kétszer kettő négy

Ezt használjuk akkor, ha számtani műveletről van szó. A magyarban ilyenkor azonban a **-szor**, **-szer**, **-ször** képzőt is alkalmazzuk. Ügyeljünk arra, hogy ha valahol háromszor, négyszer vagy többször voltunk, valamit sokszor csináltunk, akkor a **foje** – **alkalommal** szót használjuk.

Mi dufoje estis en Hispanio. Kétszer voltam Spanyolországban.

Ŝi multfoje estis en Afriko. Ő sokszor volt Afrikában.

Unufoja vojaĝo al Finnlando. Egyszeri utazás Finnországba.

Kioma horo estas? — Hány óra van?

Az eszperantóban az óra kifejezésére sorszámot használunk.

- 01. *estas la unua*
- 08.10 *estas la oka kaj dek minutoj*
- 12.15 *estas la dekdua kaj dekkvin minutoj*
- 14.30 *estas la dekkvara kaj tridek minutoj*
- 20.45 *estas la dudeka kaj kvardek kvin minutoj*

Leggyakrabban a fenti kifejezési forma használatos. Ezen kívül használhatjuk még a következő megoldásokat is.

- 05.15 *kvarono post la kvina* (negyed hat)
- 05.30 *duono post la kvina* (fél hat)
duono de la sesa (fél hat)
duono antaŭ la sesa (fél hat)
- 05.45 *tri kvaronoj post la kvina* (háromnegyed hat)
tri kvaronoj de la sesa (háromnegyed hat)

Je kioma horo? — Hány órákor?

A „Hány órákor?” típusú szerkezetek kifejezésére a je szócskát használjuk.

- je la unua horo* — egy órákor
- je la tria kaj duono* — fél négykor
- je la dekoka kaj dudek* — 18 óra 20 perckor
- je la deka antaŭtagmeze* — délelőtt tízkor
- je la tria posttagmeze* — délután háromkor
- je la naŭa horo vespere* — este kilenc órákor
- je la dua horo nokte* — éjjel két órákor
- je la sesa matene* — reggel hatkor

Ezzel el is érkeztünk a kettős győzelemhez (duobla venko), mert nemcsak a számokat tanultuk meg, hanem az idő kifejezését is. Ha ezután az órákra pillantunk, gondoljuk át, hogy hogyan válaszolnánk kapásból eszperantó nyelven, ha valaki váratlanul nekünk szegezné a kérdést: Pardonu sinjoro, kioma horo estas?

A kérdés tudománya

Ha valamit nem tudunk, akkor a legegyszerűbb módszer, ha megkérdezzük. Kérdezni azonban tudni kell. Tudni kell a legfontosabb szavakat (kérdőnévmásokat), melyekkel kérdezni lehet.

KIO? *Kio estas Esperanto? Esperanto estas lingvo.*

KIU? *Kiu vi estas? Mi estas Jozefo Nagy.*

ĈU? *Ĉu vi estas esperantisto? Jes, mi estas esperantisto.*

A szövegből könnyen ki lehet olvasni, hogy a **kio?** = mi, a **kiu?** pedig ki? A **ĉu** szócskáról azonban meg kell említeni valamit. Olyankor használjuk, ha a mondatban nincs igazi kérdőszó. *Vi estas esperantisto.* – azt jelenti, hogy „Esperantista vagy.” Ha nem lenne az esperantóban **ĉu**, akkor csak hanglejtéssel tudnánk megkülönböztetni a kérdőmondatot az állítótól, s ebből félreértés származhatna. Ezt hivatott kiküszöbölni a **ĉu** szócska, mely megfelel a magyar *-e*, illetve *vajon* szavaknak.

Ĉu vi estas esperantisto? Esperantista vagy?

Ĉu vi parolas esperante? Beszél ön esperantóul?

Ha már tisztáztuk, hogy esperantisták vagyunk-e vagy sem, akkor tisztázzuk azt is, hogy hogyan tudunk nagyon egyszerűt kérdezni. Pl. *ilyet, hogy mi ez?* Előtte azonban jegyezzük meg, hogy a kérdőszavak az esperantóban mindig **K** betűvel kezdődnek. Miért? Azért, hogy könnyű legyen őket megtanulni. **Ha pedig valamire rá akarunk mutatni, akkor olyan szavakat használunk, melyek T betűvel kezdődnek.** Ez azért van, hogy ne fáradjunk el, ha tanuljuk őket.

KIO – mi? **TIO** – az (semleges általános alak; főnevet helyettesít)

KIU – ki? **TIU** – az (egyénítő alak, jelzői szerepe van).

Mindkét szó jelentése *az*. A **ĉi** közelre mutató szócskát hozzátéve máris tudjuk, hogy mit jelent *ez*. **Ĉi tio, ĉi tiu = ez.** A **ĉi** szócska állhat a szó előtt vagy mögött is, ahogyan a jóhangzás kívánja. Most nézzük meg, hogy miként kell őket használni.

Kio estas tio? Mi az?

Tio estas libro. *Az könyv.

TÁBLÁZATI SZAVAK --

	-U	-O	-A	-E
	személyi	tárgyi	meléknévi	hely- határozói
erdésző	CIU?	CIO?	*KIA?	KIE?
ifj. szóalkotó	személyi?	tárgyi	meléknévi	hely- határozói
határozó	TIU	TIO	TIA	TE
ifj.	személyi	tárgyi	meléknévi	hely- határozói
általánosító	CIU	CIO	CIA	IE
ifj.	mindenki minden egyes, mindegyik	minden	mindentéle	mindenhol
tagadó	NENIU	NENIO	NENIA	NENIE
ifj.	senki sem	semmi sem	semmiféle semmilyen	sehol sem
határozatlan	TIU	TIO	IA	IE
ifj.	valaki	valami	valamilyen	valahol

TABELVORTOJ

-EL	-AM	-OM	-ES	-AL
mód- határozói	időhatározói	mennyiség- határozói	birtokos	okhatározói
KIEL? hogyan? ahogyan mint	KIAM? mikor? amikor	KIOM? mennyi? hány? mennyit? amennyi amennyit	KIES? kié? akié	KIAL? miért? amiért
TIEL úgy	TIAM akkor	TIOM annyi annyit	TIES azé	TIAL azért
ĈIEL mindenféle- képpen	ĈIAM mindig	ĈIOM valamennyi valahány	ĈIES mindenkié	ĈIAL mindenért
NENIEL semmiféle- képpen, sehogyan sem	NENIAM semmikor, soha	NENIOM semennyi	NENIES senkié	NENIAL semmiért
IEL valahogyan	IAM valamikor	IOM valamennyi, egy kevés	IES valakié	IAL valamiért

Ha valamiről nem tudjuk, hogy mi, vagy közelebről meg nem határozott dologról van szó, akkor a tio alakot használjuk. (A tio ĉi, illetve ĉi tio szintén helyes, de a gyakorlatban nem szokták sűrűn használni). A **kio estas tio?** kérdésre a válasz mindig így kezdődik: Tio estas... Fontos tudni még a tio-ról, hogy **csak a tárgyeset N végződését veszi fel és ugyanez vonatkozik a kio-ra is. Többes számuk nincs!**

Kion vi lernas? mit tanulsz?

Donu al mi tion! Add ide azt! (valami világosan meg nem különböztetett dologról van szó)

Tio estis somere. Az nyáron volt.

Temas pri tio, ke... Arról van szó, hogy

Ha meghatározott dologról van szó, közelre vagy távolra mutatunk, valamit megjelölünk, akkor a tiu alakot használjuk.

Tiu libro estas bela. Az a könyv szép.

Ĉi tiu libro ne estas bela. Ez a könyv nem szép.

Donu al mi tiun libron. Add nekem azt
a könyvet!

Ĉi tiun libron mi ankoraŭ ne legis. Ezt a
könyvet még nem olvastam.

Tiuj homoj estas bonaj. Azok az emberek jók.

Ĉi tiuj knaboj estas malbonaj. Ezek a fiúk
rosszak.

Jegyezzük meg még a következő kapcsolatokat!

Kiun libron vi elektas? Melyik könyvet választod?

Tiun aŭ ĉi tiun? Azt vagy ezt?

Kiuj libroj plaĉas al vi? Melyik könyvek tetszenek neked?

Tiuj kiuj ne kostas multe. Azok, amelyek nem drágák.

Kiujn librojn vi aĉetos? Melyik könyveket veszed meg?

Ĉi tiujn. Ezeket.

Mivel a tio és kio alakoknak nincsen többes számuk, helyettük a tiu, kiu alakokat használjuk. Figyeljük meg jól az olvasmányokban, hogy mikor melyiket használják, és gyűjtsünk példákat!

Valószínű, hogy már érezzük is a lényeges különbséget a tio és a tiu között. **A tio mindig főnevet helyettesít, ezért elég gyakran**

alanyként szerepel, míg a tiu leggyakrabban a jelző szerepét tölti be, ezért főnév követi.

A mutogatással most már bizonyára nincs probléma, tehát könnyen továbbléphetünk illetve ugorhatunk, mert most már valóban ugrásról lesz szó, ugyanis megismerkedünk a táblázati szavakkal (tabelvortoj), melyeknek központi eleme az I hang. Annyit már tudunk, hogy **K-val kérdezzünk, T-vel mutatunk.** Ezenkívül **Ĉ-vel általánosítunk, csoportosítunk** (magyar: minden), **NEN-nel tagadunk** (magyar: se, sem), a **semivel pedig határozatlanságot fejezünk ki** (magyar: vala-). **Az I után álló hangok közül mindegyik valamilyen jellegre utal.** A mellékelt táblázatból gyorsan áttekinthetjük a tabella-szavakat. Könnyen észrevehető az is, hogy magyarul már nem annyira egységesek és logikusak ezek a szavak, mint eszperantóul. Emiatt nem is lehetséges mindig egy szóval fordítani.

Megjegyzendő:

1. A tie – *ott* szóból a ĉi hozzáadásával ĉi tie vagy tie ĉi – *itt* lesz. A többihez a ĉi szócskát nem kapcsoljuk.
2. Az -u és -a végű névmások felveszik a többes szám J, és a tárgyeset N végződését.
3. Az -o végződésű névmások és az -e végű helyhatározók csak a tárgyeset N végződését veszik fel.

En la librovendejo

Roberto lernas Esperanton kaj tre plaĉas al li la lingvo. Li nun komencis lerni sed jam multe komprenas kaj eĉ parolas en la internacia lingvo. Li scias, ke Esperanto estas tre facila kaj logika lingvo. Roberto ĉiutage lernas la lingvon ĉar li scias, ke oni nur tiel povas rapide alproprigi ĝin. Li aŭskultas ankaŭ radion kaj legas diversajn gazetojn. Hodiaŭ li volas aĉeti ian esperantlingvan libron kaj nun li estas en la librovendejo. Li ĝuste salutas la vendiston.

- Bonan tagon sinjoro!
- Saluton samideano! Bonvolu diri kion vi deziras!
- Mi volas aĉeti ian libron sed mi ankoraŭ ne scias kian.
- Ĉu mi povas al vi proponi ion?
- Kompreneble! Bonvolu!

— Diru al mi, kie vi ellernis Esperanton?
— Mi ankoraŭ ne ellernis Esperanton. Mi estas komencanto.
— Ĉu vi estas komencanto?
— Jes. Mi estas komencanto. Antaŭhieraŭ mi komencis lerni Esperanton.

— Nekredeble! Vi sufiĉe libere parolas esperante.
— Mi ne scias kiel mi parolas. Mi hodiaŭ uzas unuajofe Esperanton.

— Mi gratulas! Vi uzas ĝin sufiĉe bone! Bonvolu unue ĉirkaŭrigardi! Ni havas multajn librojn. Verŝajne kelkaj plaĉos al vi. Roberto komencas rigardi la librojn. En la librovendejo estas diversaj lernolibroj, vortaroj, gazetoj, insignoj, markoj, kovertoj, romanoj, poemkolektoj kaj aliaj verkoj. Roberto rigardas la libron *Libero kaj Amo* de Petőfi.

— Ĉu plaĉas al vi tiu libro? — demandas la vendisto.

— Jes! Ĉi tiu libro estas belega! Kiom ĝi kostas?

— Ĝi kostas 42 forintojn.

— Mi petas ĉi tiun libron.

— Ni havas ankaŭ belegan historian romanon de Géza Gárdonyi: *Sklavoj de Dio*. Ĝi kostas 60 forintojn. Jen estas en esperantlingva traduko la romano de Ferenc Sántha: *Dudek horoj*. Ĝi kostas nur 26 forintojn.

— Ĉu vi ne havas Plenan Vortaron?

— Ne, nun mi ne havas sed verŝajne en la sekvonta semajno ni ricevos.

— Ĉu vi deziras ankoraŭ ion?

— Ne. Mi petas nur la poemojn de Petőfi kaj la romanon *Dudek horoj*. Kiom ĝi kostas?

— *Libero kaj Amo* kostas 42 kaj *Dudek horoj* kostas 26 forintojn. Entute estas 68.

Jen estas 70.

— Mi tre dankas.

— Ankaŭ mi dankas.

Roberto prenas la librojn kaj adiaŭas.

— Ĝis revido samideano!

— Ĝis revido!

Vortoj

librovendejo – könyvesbolt	uzi – használni
lerni – tanulni	unuafoje – először, első alkalommal
plaĉi – tetszeni	ĉirkaŭrigardi – körülnézni
tre – nagyon	verŝajne – valószínűleg
lingvo – nyelv	lernolibro – tankönyv
komenci – kezdeni	vortaro – szótár
jam – már	insigno – jelvény
eĉ –sőt	marko – bélyeg
facila – könnyű	koverto – boríték
ĉar – mert	romano – regény
nur – csak	poemkolekto – verseskötet
alproprigi – elsajátítani	alia – más
ĝin –azt	verko – mű
aŭskulti – hallgatni	rigardi – nézni
diversa – különböző	libero – szabadság
aĉeti – vásárolni	amo – szerelem
ĝuste – éppen	demandi – kérdezni
vendisto – eladó	kosti – kerülni vmi-be
samideano – eszmetárs	Dio – isten
deziri – kívánni	jen – íme, itt
proponi – javasolni	traduko – fordítás
kompreneble – természetesen	havi – bírni, birtokolni vmit
ellerni – megtanulni vmit	ricevi – kapni
komencanto – kezdő	entute – összesen
nekredeble – hihetetlen	adiaŭi – búcsúzni
sufiĉe – elég, eléggé	sklavo – rabszolga

Esprimoj

Bonan matenon! Jó reggelt!	Saluton! Üdvözet!
Bonan tagon! Jó napot!	Salut'! Szervusz!
Bonan vesperon! Jó estét!	Mi tre dankas! Köszönöm szépen.
Bonan nokton! Jó éjszakát!	Mi havas libron. Van könyvem.
Ĝis revido! Viszontlátásra!	Kiom ĝi kostas? Mennyibe kerül?

Tánczenei koktél módszer

Tovább nem lehet halogatni ezt a nagyon hatásos módszert. Csak egy magnetofon kell hozzá, és a rádió tánczenei koktél műsora, amiről a felvételeket készítjük. Fel lehet használni egyébként hanglemezeket is. **A módszer lényege a következő: az egyes zene-számok közé bedolgozzuk a szükséges információt úgy, ahogy a tánczenei koktél műsorában van.** Mi persze nem arról beszélünk, melyik együttes nagylemezéről halljuk a következő dalt, hanem néhány szót, kifejezést, egy-két rövid példamondatot, vagy esetleg nyelvtani szabályt, illetve rövid monológot rögzítünk a szalagra. Ügyeljünk arra, hogy a szöveg ne legyen túl hosszú. Semmi esetre sem haladhatja meg az egy percet. Nagyon lényeges az, hogy mindig olyan hosszúra méretezzük a szöveget, hogy a magnót ne legyen érdemes átpörgetni.

Tudni kell még azt is, hogy annál hatásosabb a műsor, minél jobb összekötőszöveget találunk ki, és minél több ötletet viszünk bele. Kerüljük a szimmetriát! Nem kell minden szám között egyforma időtartamú szöveget közbeiktatni. Lehet az egyik akár tízmásodperces, a következő pedig félperces, sőt a meglepetés és a rendszerelenség itt nagyon hatásos tud lenni. Ha egy-két makacs szót fáradozásunk ellenére sem tudtunk megjegyezni, akkor megtehetjük azt is, hogy kissé levesszük a hangerőt felvételkor a rádióról, és mikrofonba mondjuk azt a bizonyos makacs szót és jelentését. Utána hangerő az eredetire, és tovább megy a felvétel. Egyéni fantáziától és az igényektől függ, hogy milyen anyagot tanulunk ezzel a módszerrel. A módszer nagy előnye, hogy összeköti a kellemet a hasznossal és bárhol használható. A zene kimondottan jó hatással van az emberekre, és eközben szinte észrevétlenül sok hasznos dolgot tanulunk meg. Feltétlenül próbáljuk ki!

3

*A tabella-szavak táblázatát
függesszük ki
valamilyen feltűnő helyre!*

A Világ és Nyelv a világ soknyelvűségével, a nemzetközi kapcsolatok fokozódó nyelvi problémáival foglalkozik. Érdekes, változatos írásokban rendszeresen beszámol az eszperantó világmozgalom fejlődéséről, kezdeményezéseiről, eredményeiről. Az eszperantó barátainak nélkülözhetetlen információkat nyújt a nemzetközi nyelv ügyéről, gyakorlati hasznosításának növekvő lehetőségeiről.

**VILÁGNYELVET TANUL
VAGY TANÍT?**

**FIZESSE ELŐ
ÉS OLVASSA**

A

**világnyelv
CÍMŰ LAPOT!**

4

KVARA JAŮDO TAGO

Szükség van-e hosszú menetelésre az eszperantóban?

Véleményem szerint nincs. Hosszan menetelni a természetes nyelvek tanulásánál kell. Itt nem. Van olyan, aki már több hónapja menetel a nyelvtan erdejében, és még sehol sem tart. Hasonlítsuk össze ezt a mi esetünkkel, de előtte végezzünk egy kis számvetést. Mit tudunk már és mit nem?

Kiejtés – teljesen rendben

Igeragozás – -as, -is, -os, -us, -u, – ez minden.

Az igeragozáshoz nélkülözhetetlen a személyes névmások ismerete és biztos vagyok benne, hogy ezt mindnyájan elsajátítottuk. Az -as mindig jelen időt jelöl, az -is múlt időt, az -os pedig jövő időt. Az -us feltételes mód jelen idő, az -u pedig a felszólító mód kifejezésére szolgál. A korábbi anyagokban szándékosan nem adtam példákat a múlt és jövő idő használatára. Úgy vélem, hogy ez teljesen felesleges. Próbaképpen most csak azért közlök itt néhányat, hogy még véletlenül se legyen hiányérzete senkinek.

- **Mi estis en Parizo** – Párizsban voltam.
- **Ĉu vi komprenis?** – Értetted?
- **Ĉu vi venos en teatron?** – Jössz színházba?
- **Kiam komenciĝos la filmo?** – Mikor kezdődik a film?

Vannak kevésbé szárazabb példák is. Ilyenek pl. a viccek. Ízeltőül bemutatok kettőt. Jelenlegi nyelvtani ismereteink birtokában ezeket már meg is értjük. Jó szórakozást! (Bonan amuzoni!)

Amikinoj

- Belega estas via nova kostumo.
- Mi ricevis ĝin por mia trideka naskiĝtago.
- Mirindege! Kaj ankoraŭ ĝi estas laŭmoda! ! !

Somero

- Mi aŭdis, ke vi estis en Romo. Ĉu vi vidis la papon?
- Ne.
- Malfeliĉulo! Esti en Romo kaj ne vidi la papon estas tia sama, kiel vidi Napolon kaj poste ne morti.

Vortoj

naskiĝtago – ŝületésnap
mirindege – csodálatos
laŭmoda – divatos

laŭ – szerint
modo – divat
aŭdi – hallani
morti – meghalni

E kitérő után folytassuk a számvetést!

Számnevek – tegnap teljesen kimerítettük őket.

Főnév- és melléknévragozás – nem volt nehéz megtanulni ugye?

Majdnem elmondhatjuk, hogy a főnévről és a melléknévről már mindent tudunk. Egyetlen dolog van vissza csupán. **A melléknév fokozása.** Ehhez válasszunk egy melléknevet, pl.: **bela** – szép

alapfok: bela virino – szép nő

középfok: pli bela virino – szebb nő

felsőfok: la plej bela virino – a legszebb nő

Mint látjuk elég megtanulni a **pli** és **plej** szócskát és máris mindent tudunk. Nézzük végig néhány példán keresztül a különböző fokok használatát.

Alapfok (Azt jelzi, hogy két azonos tulajdonságról van szó.) **Li estas tiel bona kiel mi** (olyan jó, mint én). Ilyenkor a **tiel** határozószóval mutatunk a melléknévre. **Tiel same blua kiel la ĉielo** (ugyanolyan kék, mint az ég).

Középfok (Kisebb vagy nagyobb fokot jelöl, a hasonlítószócska pedig ol.) **Tiu domo estas pli granda** – Az a ház nagyobb. **Maria estas pli diligenta ol Eva** – Mária szorgalmasabb, mint Éva. **Marta estas malpli bela ol Anna** – Márta kevésbé szép, mint Anna. (A **malpli** alacsonyabb fokot jelöl, nem használják túl gyakran.)

A középfoknak különféle árnyalatokat adhatunk a következő határozószókkal: **ankoraŭ** – még, **eĉ** – még... is, **iom** – kissé, **multe** – sokkal. **Ŝi estas ankoraŭ pli bela ol Maria** – Ő még Máriánál is szebb. **Eĉ pli bela ol tiu aktorino** – Még annál a színésznőnél is szebb. **La infano estas iom pli blonda ol la patrino** – A gyermek egy kicsit szőkébb, mint az anya. **Rikardo estas multe pli forta ol Paŭlo.** – Richárd sokkal erősebb, mint Pál.

Felsőfok (A plej és malplej – leginkább és legkevésbé – szócska jelzi, és az el szócska áll mellette.) **Ŝi estas la plej bela** – Ő a legszebb. **Li estas la plej forta el la sportistoj.** – Ő a legerősebb a sportolók közül. **Paŭlo estas la malplej diligenta el la knabinoj.** – Pál a legkevésbé szorgalmas a fiúk között.

Megjegyzés: a felsőfok előtt mindig kiteszük a **la** határozott névelőt.

Túlzófok: pleje segítségével kapjuk. **Ŝi estas la pleje plej bona kantistino.** – Ő a legeslegjobb énekesnő.

A jóból is megárt a sok alapon több példát említeni felesleges. Ilyen bonyolult, illetve ennyire egyszerű a melléknévek tudománya. Ha türelemmel végigolvastuk a példákat, akkor jegyezzük meg jól, hogy **az itt leírt szabályok érvényesek az -e végű határozószókra is.**

Ez az ajándék azért, mert tudtunk menetelni.

Eva ne parolas tiel bone kiel mi. Éva nem beszél olyan jól, mint én.

Mi naĝas pli bone ol vi. Jobban úszok, mint te.

Kiu parolas plej bone en Esperanto? Ki beszél legjobban eszperantóul?

Enyém, tied, övé – a birtokos névmások

Gondoljunk csak bele, hogy hány lány sírta vörösre a szemét, mert pontosan a birtokos névmásokat zavarta össze egy kicsit a dolgozatában. Igaz, hogy a fiúk emelt fővel jártak, de a vizsgadolgozatban náluk is baj volt az orosz birtokos névmásokkal. Az eszperantó nyelvben minden másképp van. Csupa logika az egész! El sem lehet téveszteni. Figyeljünk csak!

mi – én	mia – enyém
vi – te	via – tied, övé
li – ő (férfi)	lia – övé (férfié)
ŝi – ő (nő)	ŝia – övé (nőé)
ĝi – az (semleges)	ĝia – azé (semleges lényé, dologé)
ni – mi	nia – miénk
vi – ti	via – tiétek, önöké
ili – ők	ilia – övék

Visszaható névmás: sia – saját (önmagáé)

Ragozásukról csak annyit kell tudni, hogy teljesen megegyezik a melléknév ragozásával.

Példák – ekzemploj

mia libro, via amiko, lia patro, ŝia amiko, ĝia formo, nia lando, via domo, ilia lernejo, mian libron, viaj amikoj, siajn amikojn, tiu libro estas la mia (az a könyv az enyém – ilyen esetben a **mia** gyakran la névelővel áll.) Via libro estas pli interesa ol mia. Katarina legas sian libron (Katalin olvassa a könyvét – a saját könyvét.) Katarina legas ŝian libron. (Katalin olvassa az ő könyvét – egy másik lány könyvéről van szó.)

Az utóbbi két példából látható, hogy milyen nehéz magyarul visszaadni a **sia** és **ŝia** közötti különbséget. A magyar nyelv ilyen esetben inkább a körülírást alkalmazza. Ne feledjük, hogy a **sia** mindig harmadik személyű. Mi legas mian libron – olvasom a könyvemet. Nem mondhatjuk, hogy mi legas sian libron, mert ez hibás.

Az előregyártott elemek és a beszéd

Most egy nagyon komoly dologhoz értünk. Ismeretes, hogy könyvünk célja a beszéd. A beszéd úgy szép, ha folyamatos, de a negyedik napon még nem tudunk annyit, hogy így beszéljünk. Mindig van valami, ami nem akar eszünkbe jutni. Előfordulhat az is, hogy beszélgető partnerünk már nem bírja cérnával a sok szünetet. A következő módszerrel elejét vehetjük ennek. A lényege az, hogy töltelékzavakat kell gyűjteni. Nagyon fontos, hogy legyen a fegyvertárunkban bőven ilyen anyag, vagyis előregyártott

elemek. Ezeket nyugodtan használhatjuk, amíg a megfelelő szó eszünkbe jut. Itt közlök néhány példát, és ezeket tanuljuk is meg.

Mi ne sciiis, ke... – Nem tudtam, hogy ...

Ču vi aŭdis, ke... – hallottad, hogy...

Mi tre bone komprenas, ke... – Nagyon jól értem, hogy...

Povas esti, ke... – Lehet, hogy...

Mi forgesis... – Elfelejtettem...

Mi ne memoras precize ... – Nem emlékszem pontosan...

Temas pri tio, ke... – arról van szó, hogy...

Kiel mi diru? – Hogyan mondjam?

Mi estas konvinkita, ke... – Meg vagyok győződve, hogy...

Mi certigas vin, ke... – Biztosítom, hogy...

Mi devas konfesi, ke... – Be kell vallanom, hogy...

Mi supozas, ke... – Feltételezem, hogy...

Mi esperas, ke... – Remélem, hogy...

Diablo prenu, mi ne komprenas. – Az ördög vigye el, nem értem.

Mi pensas, ke... – Én úgy gondolom, hogy...

La pensoj haltas en la kapo. – Megáll az ember esze.

Egyenlőre ennyit, később még visszatérünk a töltelékszavak gyűjtésére. Annyit már most elárulhatok, hogy ilyen előregyártott elemeket gyűjteni még házi feladatként is nagyon hasznos.

Egyből a mélyvízbe ugrunk

Igaz, hogy az úszásnak, illetve a fürdőzésnek nem sok köze van a nyelvtanuláshoz, de egy hasonlat erejéig érdemes elidőzni a víznél. Több ember tanult meg úgy úszni, hogy félelmét legyőzve beleugrott (vagy esetleg belelőkték) a mély vízbe, ahol természetesen intenzív kapálózásba kezdett, aminek úszás lett a vége. Egy kicsit drasztikus ez a módszer, de ha valaki a nyelvtanulásra alkalmazza, akkor nem kell félnie, mert nem áll fenn a megfulladás veszélye.

Nyelvi viszonylatban a következőképpen kell egyből a mély vízbe ugrani. Igaz, hogy még nem ismerjük teljesen az eszperantót, de már vannak olyan dolgok, amikbe meg tudunk kapaszkodni. **Vegyünk tehát egy könyvet és fogjunk hozzá!**

No, csak semmi ijedelem! Minél kevesebbet értünk meg belőle, annál jobban fog bennünket érdekelni. Találunk néhány olyan kifejezést, amit észrevétlenül tanulhatunk meg, és rengeteg olyan

szó lesz, amit a szöveg összefüggéseiből megfejtethünk, és még több olyan, amit nem értünk meg, de állandóan a fejünkben motoszkál. Nem kell mást csinálni, mint elolvasni így egy könyvet. Ha sikerül, akkor ez azt jelenti, hogy megtört a jég. Jelentős állomás a nyelvtanulásban, amikor letesszük életünk első idegen nyelven elolvasott könyvét. Ettől a pillanattól kezdve másképp fogjuk értékelni önmagunkat is.

A módszert többen kipróbálták. Ha valaki mégsem lenne képes rá, (bár ez nehezen képzelhető el) akkor vagy rosszul választott, vagy pedig a jég volt túl vastag. Ebben az esetben nyugodtan szídjuk a könyv íróját vagy a fordítót, amiért olyan nehéz nyelvezetet választott, de semmi esetre se önmagunkat. Jó olvasást kívánok minden bátor tanulónak!

Megjegyzés: Nem kell mindjárt nagy dologba kezdeni. Elég, ha kiválasztunk egy regényből először csak egy lapot és ezen próbáljuk ki a módszert. Példaként itt van egy kis csemege.

Sinjoro! Mi venis pro mia tranĉilo

- Sinjoro! Mi venis pro mia tranĉilo.
- Kie vi lasis ĝin?
- En ia maristo.
- Kia estas tiu tranĉilo?
- Ŝtala. Ĝi havas mallarĝan klingon, iomete kurbigitan. Ĉu vi ne vidis ĝin?
- Atendu iomete... nur malrapide, mi petas... Kian tenilon havas via tranĉilo?
- El konko faritan.
- El kiom da pecoj?
- El unu.
- Tiukaze ne estas problemo. La tranĉilo estas ĉi tie.
- Kie?
- En mia dorso.
- Mi dankas...

- Nedankinde... La spilisto rakontis al mi kiel bela tranĉilo estas en mi. Dudekcentimetra rara ekzemplero el konko.
- Turnu vin mi petas, mi volas ĝin eltiri.
- Atendu! La drinkejmastro diris al mi, ke mi lasu la tranĉilon ene, ĉar alimaniere mi mortos pro sangoperdo. La drinkejmastro komprenas tiajn aferojn, ĉar tie ĉi oni jam mortigis ankaŭ kuraciston. Tio estas malnova restoracio.
- Sed mi rapidas, mi petas vin! Kaj kiu scias, kiam venos la kuracisto? Sen tranĉilo nokte mi ne povas hejmeniri...

(Fragmento el la verko de Rejtő Jenő: Malpura Fred, la kapitano.

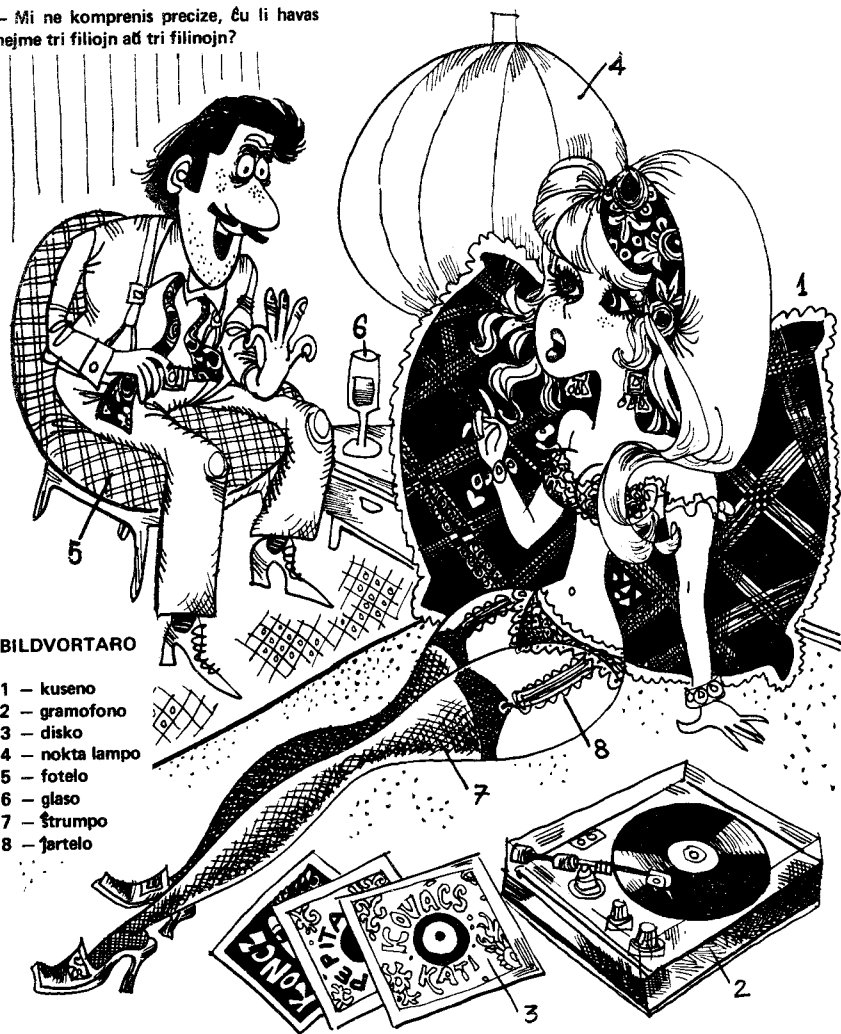
Tradukis: la aŭtoro)

4

*A nyelvet nem úgy kell tanulni,
mint a többi tantárgyat!*

— Mi ne komprenis precize, ĉu li havas
hejme tri filiojn aŭ tri filinojn?

BILDVORTARO

- 1 — kuseno
- 2 — gramofono
- 3 — disko
- 4 — nokta lampo
- 5 — fotelo
- 6 — glaso
- 7 — ŝtrumpo
- 8 — ĵartelo

5

VEND- REDO

KVINA TAGO

A komoly dolgok mindig meghozzák az eredményt

Úgy vélem, hogy ezt az állítást senki sem vonja kétségbe. Ezért a mai napon mindjárt két anekdotával kezdjük. Ez lesz a bemelegítés.

Alta, ekscitita voĉo telefonas al policejo:

- *Bonvolu tuj sendi policanon, mi estas en terura danĝero.*
- *Kio okazis?*
- *En la ĉambron venis kato.*
- *Kiel vi kuraĝas fari tian malbonan ŝercon?*
- *Sed, sinjoro, komprenu, mi ne estas virino, mi estas papagol!*

Kial forgesas la edzoj ĉiam la datrevenon de sia edziĝo?

- **Ĉu la fiŝhokisto memoras, ke li kaptis esceptmaniere grandan fiŝon?**
- **Nu jes, kompreneble.**
- **Kaj ĉu la fiŝo memoras tion?**

Ilyen anekdoták esetében lehetséges, hogy a tankönyv írójának rokonságát többen emlegetik. Ez természetesen csak akkor fordulhat elő, ha a szerző megfeledkezett a szöszedetről és így nem értik a viccet. Mivel komoly dolgról van szó, tessék parancsolni.

Vortoj

Alta — magas (itt vékony)
ekcītita — izgatott
voĉo — hang
tuj — azonnal
sendi — küldeni
terura — szörnyű
danĝero — veszély
Kio okazis? — Mi történt?
ĉambro — terem
kato — macska

Kiel vi kuraĝas? — Hogyan merészel?

ŝerco — tréfa
papago — papagáj
edzo — férj
datreveno — évforduló
edziĝo — nősülés
fiŝhokisto — horgász
kapti — fogni
esceptmaniere — kivételes módon, kivételesen
fiŝo — hal

Promeso estas sono, plenumo estas bono

Az ígéret szép szó, ha megtartják úgy jó. Ugye milyen szép ez így? Még az ilyen csinos hungarizmusokat is vissza lehet adni eszperantóul. A hungarizmusokkal később még foglalkozunk. Most inkább az ígéretekkel kell törődnünk. Egy korábbi leckében jeleztem, hogy **csavarelmélet** címszó alatt még visszatérünk az előljárókra. Szóval visszatértünk! És most itt vagyunk, de van egy baj. La komparo lamas — vagyis a hasonlat sántít. Sokkal kifejezőbb lett volna a következő címen tárgyalni az előljárók fontos tudományát:

MITŐL DÖGLIK A LÉGY?

Nem áll szándékomban összeugrasztani a csavargári dolgozókat és a biológia szakos hallgatókat. A lényeg adott. Az ígéretet teljesíteni, az előljárókat pedig elsajátítani kell.

Figyelem! Mindenki kapcsolja be a biztonsági övét! Hogy nincsen? Nem baj, de addig fel ne keljen az asztaltól, amíg az előljárókat el nem intézte. Még egyetlen megjegyzés, és kezdjük: most szakítunk egy klasszikus pedagógiai módszerrel (mely a prepozíciókat elaprózva tárgyalja), és egyből elintézzük az eszperantó nyelv összes előljáróját. Tudják, hogy ez miért jó? Az emberi agyban az előljárószók egy „fiókban” vannak.

A magyar nyelvtől eltérően az eszperantóban nincsenek névszóragok és névutók, hanem helyettük olyan kis szavakat használunk, melyek a névszó előtt „járnak”, illetve állnak. Segítségükkel bűvös

dolgokat fejezhetünk ki. Mielőtt felsorolásukba belekezdénénk, a tömegeből szeretnék bemutatni egy előljárót a jelenlévő újságíróknak.

A *de* előljáróról, illetve a birtokos esetről van szó. Az emberek többsége folytatott valamilyen viszonyt az orosz nyelvvel, és tudja, hogy a birtokviszony mennyire fontos kérdés. Az eszperantóban ennek elintézésére is elég egy szavacska. Pl.: a tanárnő férje – *la edzo de la instruistino*. Ne csodálkozzunk azon, hogy pontosan fordítva van, mint a magyarban. Az eszperantóban és még sok más nyelvben elől áll a birtok (*edzo* – férj), ezt követi a *de* szócska és utána áll a birtokos (*instruistino* – tanárnő). Felhívnam a figyelmet arra, ami nincs, vagyis a határozatlan névelőre. Nézzük meg a következő példát.

la edzo de la instruistino – a tanárnő férje
la edzo de instruistino – egy tanárnő férje

Az első esetben tudjuk, hogy melyik tanárnő férjéről van szó, míg a második példánál egy meg nem határozott (tetszőleges) tanárnő férjéről beszélünk. A férj (*edzo*) mindkét esetben határozott. Röviden ennyit a birtokos esetről (*genitivo*), és most nézzük az előljárókat kommentár nélkül, de néhány példával.

Előljárók (Prepozicioj)

Előljáró

Példák – ekzemploj

---

al

-nak, -nek
-hoz, -hez, -höz
felé, vmivel
szemben, vmire
vonatkozóan

Doni pomon al la knabo – Almát adni a fiúnak. *Iri al la urbo* – A városba menni. *La infano etendis la manojn al la patrino*. – A gyermek az anya felé tárta karjait. *La devoj al la konstitucio* – Az alkotmány iránti köteleességek. *Jen la vojo al Parizo* – Íme a Párizsba vezető út. *Sopiri al sia hejmo* – vágyakozni az otthon után.

---

anstataŭ

helyett

Anstataŭ parolo ŝi aŭskultis – Beszéd helyett hallgatott. *Vi dormas anstataŭ labori* – Alszol ahelyett, hogy dolgoznál.

antaŭ

előtt, ezelőtt
(T=tárgyesettel)
elé

Antaŭ la domo estas arbo – A ház előtt fa van. *La kunveno finiĝis antaŭ la deka* – Az összejövetel tíz óra előtt ért véget. *Antaŭ unu horo* – Egy órával ezelőtt. *Li plantis arbon antaŭ la domon* – Fát ültetett a ház elé. *Antaŭ ĉio silentu* – Mindenekelőtt hallgass!

apud

mellett
(T) mellé

La ŝranko estas apud la pordo – A szekrény az ajtó mellett van. *Li metis la tablon apud la muron* – Az asztalt a fal mellé tette.

ĉe

-nál, -nél
alkalmával

Mi estis ĉe la doktoro – A doktornál voltam. *Ĉe la baloto* – A szavazás alkalmával. *Ĉe la sunsubiro* – Naplementekor.

ĉirkaŭ

körül
(T) köré

Ĉirkaŭ Balatono estas ripozdomoj kaj tendaroj – A Balaton körül üdülők és táborok vannak. *La kosma laboratorio rondiras ĉirkaŭ la Tero* – Az űrlaboratórium a Föld körül kering. *Ŝi metis seĝojn ĉirkaŭ la tablon* – Székeket rakott az asztal köré.

de

-tól, -től,
óta, által
Birtokos eset

Mi venas de la fabriko – Jövök a gyártól. *Ŝi laboras de mateno* – Reggel óta dolgozik. *La tero estas kovrita de neĝo* – A föld hó által (hóval) van borítva. *La piedo de la knabeto* – A kisfiú lába.

da

-ból, -ből,
(csak mennyiséget,
súlyt, mértéket ki-
fejező szó után)

Glaso da biero – Egy pohár sör. *Mi petas glason da akvo* – Kérek egy pohár vizet. *Li mendis bukedon da floroj* – egy csokor virágot rendelt.

dum

-alatt (időtartamra)

Dum la prelego li dormis – Az előadás alatt aludt. *Dum unu monato ni ellernas Esperanton* – Egy hónap alatt megtanulunk eszperantóul.

ekster

-kívül
(T) kívülre

Ekster la urbo – A városon kívül. *Ekster la atmosfero de la Tero* – A Föld légkörén kívül. *Iri ekster la urbon* – A városon kívülre menni.

el

-ból, -ből

Mi venis el Moskvo – Moszkvából jöttem. *Tradukita el la hungara* – Magyarból fordított.

en

-ban, -ben
-on, -en, -ön
(T) -ba, -be
-ra, -re

En la parko – A parkban. *Mi iras en la parkon* – A parkba megyek. *En la mondo estas multaj virinoj* – A világon sok nő van. *Multaj infanoj venis en la mondon* – Sok gyermek jött a világra.

ĝis

-ig

Ĝis la revido – A viszontlátásig (ra).
Mi vojaĝas ĝis Parizo – Párizsig utazom.

inter

között
(T) közé

Inter la monto kaj rivero – A hegy és a folyó között. *Inter la arboj* – a fák között. *Inter la sepa kaj oka horoj* – Hét és nyolc óra között. *Iri inter la homojn* – Az emberek közé menni.

je

1. -kor (óra jelzésére)
2. határozatlan jelen-tésű (lásd a megj.)

Je la deka horo – Tíz órakor.
Je via sano! – Egészségedre!
Je via dispono – Rendelkezésére.

kontraŭ

ellen, szemben
ellenében

Kontraŭ morto ne ekzistas medikamento – Halál ellen nincs orvosság.
Kontraŭ la parlamentejo – Az ország-házzal szemben. *Kontraŭ forinto mi petas dolaron* – Forint ellenében dollárt kérek.

krom

kívül vagy felül
valamin

Krom Petro tie estis ankaŭ miaj amikoj – Péteren kívül a barátaim is ott voltak.

kun

-val, -vel
együtt (társhatározó,
átvitt értelemben is)

Kun Katarina – Katalinnal. *Li konatiĝis kun la teorio* – Megismerkedett az elmélettel. *Akcepti kun granda ĝojo* – Nagy örömmel fogadni.

laŭ

szerint, mentén

Laŭ mia opinio – Véleményem szerint.
Laŭ Danubio – A Duna mentén.

malgraŭ

ellenére

Ni promenis malgraŭ la pluvo – Az eső ellenére sétáltunk.

malantaŭ

mögött
(T) mögé

Malantaŭ la domo estas parko – A ház mögött park van. *La infanoj iris ludi malantaŭ la domon* – A gyerekek a ház mögé mentek játszani.

per

-val, -vel
által
(eszközhatározó)

Iri per biciklo – Kerékpárral menni.
Labori per maŝino – Géppel dolgozni.
Sendi per poŝto – Posta (által) útján küldeni.

AL – hoz, –hez
– hőz; felé

PRETER – mellett

ANTAŰ

– előtt

MALANTAŰ

– mögött

ĈE – nál, –nél

KONTRAŰ – szemben

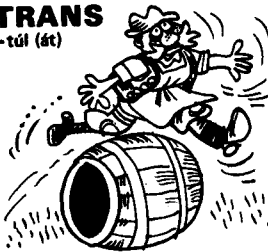
SUPER

– felett

TRANS

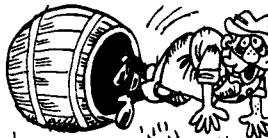
– tól (át)

TRA – át, keresztül

EKSTER – kívül

SUR – on, –en
– ön

EN –ban
–ben

SUB – alatt

INTER – között

PER – val
– vel
(eszköz)

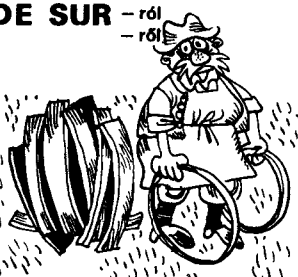
PRO – ért
miatt

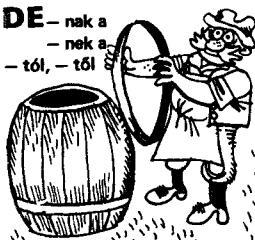
EL – ből
– ből

DE SUR – ról
– ről

DE – nek a
– nek a
– tól, – től

POR – számára
– részére

ĆIRKAŪ – körül

KUN

– val,
– vel

(társhatározó)

APUD

– mellett

SEN

– nélkül

JE

?

por

-ért, végett
számára

Ni laboras por la paco – A békéért dolgozunk. *Mi ne havas tempon por ludi* – Nincs időm játszani. *Donaco por via frato* – Ajándék a testvéred számára.

post

után, múlva,
mögött
(T) mögé

Post la filmo estis paŭzo – A film után szünet volt. *Post naŭ monatoj* – Kilenc hónap múlva. *Post la kulisoj* – A színpalak mögött. *Mi iris post la kulisojn* – A színpalak mögé mentem.

preter

mellett
el (menve)
mentén (haladva)

Promenante preter la arbaro – Az erdő mellett sétálva. *La vojo kondukis preter la rivero* – Az út a folyó mentén vezetett.

pri

-ról, -ről,
felől, -ra, -re
(vonatkozóan)

Ni parolis pri la lingvoj – A nyelvekről beszélgettünk. *Vi povas esti trankvila pri tio* – Afelől nyugodt lehetsz. *Pri elspezoj ne havu zorgon* – A kiadásokra vonatkozóan ne legyen gondja.

pro

miatt, -ért
(okhatározó)

Mi venis pro mia tranĉilo – A kése-mért jöttem. *Miri iun pro ties kuraĝo* – Csodálni valakit a bátorsága miatt. *Pro kio ni atendas?* – Miért várunk? *Okulon pro okulo, denton pro dento* – Szemet szemért, fogat fogért.

sen

nélkül, hiányában

Sen libereco ne indas vivi – Szabadság nélkül nem érdemes élni. *Vojaĝi sen bileto* – jegy nélkül utazni.

subalatt
(T) alá

Sub la tegmento – A tető alatt. *Sub la egido de iu* – Valakinek az égisze (pártfogása) alatt. *La krajono falis sub la tablon* – A ceruza az asztal alá esett.

superfelett
(T) fölé

Super la nuboj – A felhők felett. *La suno leviĝis super la horizonton* – A nap a látóhatár fölé emelkedett.

sur-on, -en, -ön
(helyhatározó)
(T) -ra, -re

Sur la tablo estas magnetofono – Az asztalon magnetofon van. *La knabino sidiĝis sur la ŝegon* – A lány leült a székre.

tra

át, keresztül

La suno brilas tra la fenestro – A nap süt az ablakon át. *La karavano penetris tra la praarbaro* – A karaván keresztülhatolt az őserdőn.

trans

túl (valamin)

Trans la rivero atendas min knabino – A folyón túl egy lány vár reám. *Trans la Fabeloceano* – Az Óperenciás tengeren túl. *Li flugis trans la maron* – A tengeren túlra repült.

Kettős előjárók

Előjáró

Példák – ekzemploj

de antaŭ

elől

Iru for de antaŭ mi! – Menj előlem!

de sur

-ról, -ről

La ebrulo falis de sur la seĝo – A részeg leesett a székről. *Telegrafi de sur la ferdeko* – Sürgönyözni a fedélzet-ről.

de post

óta

De post la milito – A háború (vége) óta. Viszont: *Ekde la milito* – A háború (kezdeté) óta.

el sub

alól

El sub la jugo de ekspluatado – A ki-
zsákmányolás igája alól.

el trans

valamin túlról

El trans la oceano – Az óceánon túlról.

tra inter

között, át

Tra inter la arbofolioj radiis la sunbrilo
– A falevelek között a napfény át-
sugárzott.

Megjegyzés: OTP-dolgozók, figyelem! A je előjárót nem azért találták ki, hogy ily módon takarékoskodjunk, hanem azért, hogy ha minden kötél szakad, ezt használjuk. Olyan ez, mint egy számítógép mindent befogadó egysége.

Valamennyi előljáró után alanyesetet használunk. Ugye milyen jó ez? Az ég világon semmit sem kell tennünk, és már kész is a szókapcsolat. „Hová” kérdésre viszont tárgyesetet használunk a megfelelő (T-betűvel jelzett) előljárók után.

Milyen hibát követnek el a magyar anyanyelvűek?

A legjellegzetesebbek a **kun** és a **per** előljárók használata során adódnak. Az alábbi példákból ezt könnyen megérthetjük:

Mi iras kun biciklo – Kerékpárral megyek.

Mi iras per biciklo – Kerékpárral megyek.

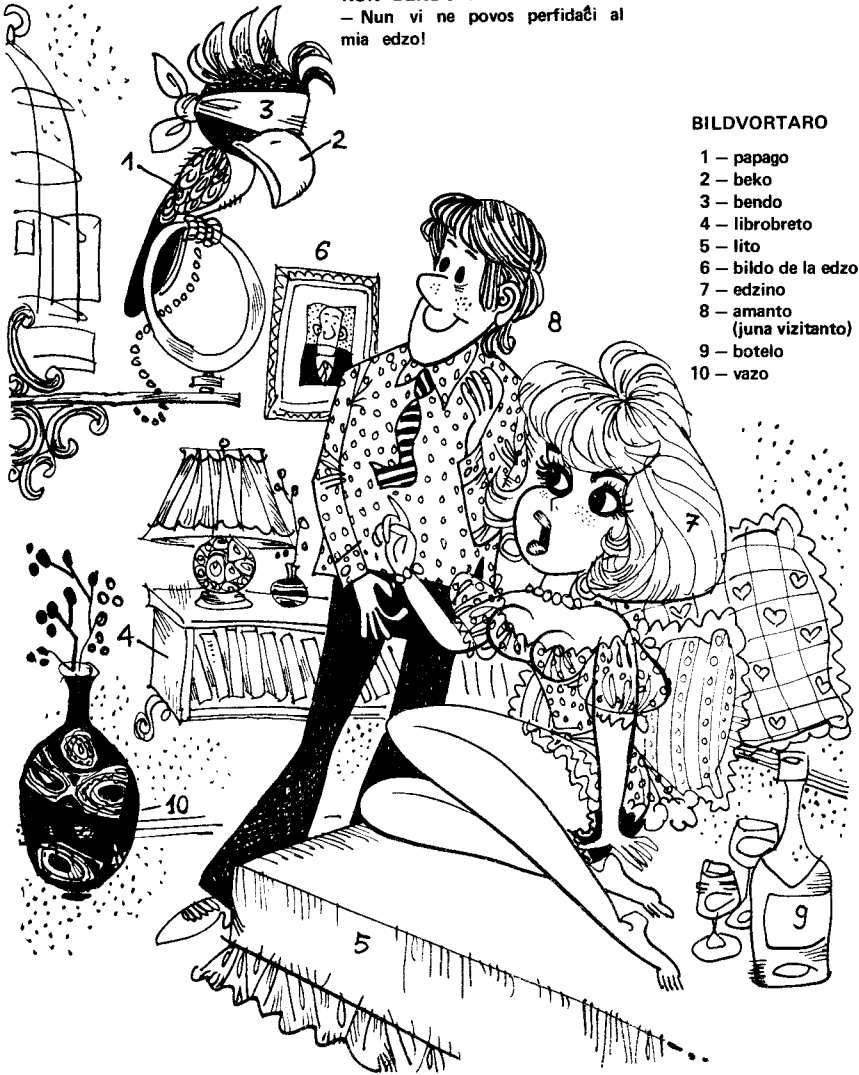
Az első mondatban a **kun** társhatározót jelöl, a másodikban a **per** pedig eszközhatározót. Gondoljunk arra, hogy elszakadt a lánc azon a vacak kerékpáron, és tolnunk kell, vagyis társ lett belőle. A második mondatban új lánc van a kerékpáron, és nyugodtan mehetünk vele. Ez az eszközhatározó.

Házi feladat: Nincs! A címet csak elrettentésnek szántam. Az előljárók adottak. Az emberek többfélék. Gyakorlat teszi a mestert. Mindenki találjon ki saját példákat, és ismételgesse addig, amíg nem tudja. Írni nem muszáj, mert azt mindenki tud. A beszéd sokkal jobb módszer.

5

*Ildikó
a szobája falára ragasztotta
az előljárók táblázatát!*

KUN BENDO SUR LA OKULOJ
— Nun vi ne povos perfidaĉi al
mia edzo!

BILDVORTARO

- 1 — papago
- 2 — beko
- 3 — bendo
- 4 — librobreto
- 5 — lito
- 6 — bildo de la edzo
- 7 — edzino
- 8 — amanto
(juna vizitanto)
- 9 — botelo
- 10 — vazo

6

SESA

SABATO TAGO

Szeretik Önök a hidegtálat?

Lehet, hogy igen, lehet, hogy nem, de ma be kell érniük egy kis hidegtállal. Először is hűvösen bejelentem, hogy ma szombat (sabato) van, és ilyenkor is foglalkozni kell a nyelvvel. Remélem, hogy a tegnapi anyag tetszett, és megértették, hogy nem a szókincs a legfontosabb, hanem az, hogy tudjuk variálni, illetve összekötni a szavakat. Ezt a célt szolgálják a csavarok (šraŭboj), illetve az előjárók. A szókincs növelésére később egy sereg módszert fogok ismertetni. Most az a legfőbb, hogy beinduljon a gépezet, és erre még van egy teljes napunk (a mait nem számítva). A biblia is azt tanítja, hogy az Úr hat nap alatt teremtett meg mindent, és a hetedikén már csak pihent (mert egy kissé elfáradt). Erről jut eszembe. Kiel vi fartas? (Hogy érzik magukat?) Ću vi ne estas lacaj? (Nem fáradtak?)

A fáradtabb embereknek elárulok egy nagy titkot. Egy hét alatt akkora utat teszünk meg az eszperantó tanulásában, mint másutt egy..., szóval egészen nagyot. Ezután már csak csiszolni kell tudásunkat, bővíteni a szókincset, gyakorolni a beszédet, és megjegyezni, hogy hány módszerrel lehet megfogni egy nyelvet. Szeretném, ha mindenki találna magának valamit, amiről úgy érzi, hogy illik az egyéniségéhez.

Most pedig munkára fel!

Fogyasszunk el egy rövid kis tréfás költeményt, melyet az eszperantó irodalom egyik kiemelkedő magyar művelője, Baghy Gyula írt. Módunkban lesz gyakorolni, illetve ismételni a tegnapi áttanulmányozott előjárókat.

VOJAGO AL PARIZO

*Kun vizo kaj valizo
Vojaĝis al Parizo
Knabin' el Varsovi'.*
Vojaĝis mi kun ŝi.*

*Dumvoje, ho tre ĝoje,
Ŝvitadis mi plurfoje
Sub ŝarĝo de l' valiz'
Helpante ĝis Pariz'.*

*Obstino de l' knabino
Jam ĉe la pola limo
Forlasis dece ŝin.
Ni ridis ĝis Berlin.*

*Kaj tie tradicie
Ŝi dankis min gracie:
Ĉarmulo estis vi,
Ĉar – mulo estis vi.*

* Az eszperantó nyelvben elhagyhatjuk a (la) határozott névelő a végződését és a főnévi o végződést. Ilyen esetben ezt hiányjellel (apostrofo) helyettesítjük. A hangsúly természetesen nem változik. Most is ez történt, és ezért van a szövegben Varsovio (Varsó) helyett Varsovi'. A hangzóelhagyás lehetőségével főleg versekben élnek.

VORTOJ

plurfoje – sokszor, többször

helpante – segítve

ĉarmulo – bájos, kedves, elbűvölő férfi

ĉar – mert

mulo – öszvér

Több szó megadását nem tartom szükségesnek. Helyette felvillantanám inkább a sült galamb (rostita kolombo) esetét. Rostita kolombeto ne flugas al buŝeto. A második dolog pedig az, hogy a tudásért meg kell dolgozni.

Megjegyzés: A könyv szelleme és felépítése nem tiltja, hogy ezt a kis versikét ne tanuljuk meg kívülről.

Azok, akik nem kedvelik a lírát, nézzenek át néhány tréfát. Gondoljunk csak bele! Az első hét végén viccet mesélünk idegen nyelven!

Vidpunkto

Du amikinoj konversacias sur plaĝo.

- Ĉu vi jam banis vin?
  - Jes.
  - Kia estas la akvo?
  - Admirinda. Ĝi estas plena de viroj.
-

Amikinoj

Du amikinoj sidas en kafejo.

- Kaj diru, Vilma, ĉu vi kredas, ke tiu skandalo certe okazis al Erika?
- Kompreneble, ke mi kredas. Pri kia skandalo temas?

VORTOJ

bani vin – fürödni

admirinda – csodálatos

viro – férfi

kredi – hinni

ĉu vi kredas? – elhiszed?

Melyik a legfinomabb nyelvi falat?

A válasz egyszerű. Az ige! Ez a legkifejezőbb. Ebben van a legtöbb mondanivaló, és egyedül (más szófajok nélkül) is képes bonyolult dolgok kifejezésére. Az ige mindenképpen megérdemli, hogy egy kicsit elrágódjunk rajta. Ĉu vi konsentas? (Beleegyeznek?)

A ragozását ismerjük, és azt is tudjuk, hogy a személyt csak a személyes névmás (mi, vi, li, ŝi, ĝi stb.) jelzi, és éppen ezért azt mindig ki kell tenni. Ha több azonos alanyú mellérendelt mondat következik egymás után, elég, ha az alanyt az első mondat tartalmazza. Li aŭdis mian vokon, tamen ne revenis, sed forrapidis. (Hallotta, hogy hívom, mégsem jött vissza, hanem elsietett.) Alárendelt mellékmondatban azonos alany esetén is ki kell tenni a személyes névmást. Mi legus, se vidus. (Olvasnék, ha látnék.)

Az igék népes családjában van azonban néhány kis „árva” is. Ezek mindig egyedül állnak. Az ég világon senki és semmi nincs mellettük, s többnyire természeti jelenségeket fejeznek ki. A nyelvtanban egyébként személytelen igéknek nevezik őket.

Íme néhány példa:

pluvas – esik	vesperiĝas esteledik
neĝas – havazik	tagiĝas – nappalodik
tondras – mennydörög	ŝajnas – úgy látszik
fulmas – villámlik	hajlas – jégeső esik

Van néhány olyan ige is, amelyek használata egy kissé eltér a magyartól. Ezek talán a déli gyümölcsökhöz hasonlítanak legjobban. Más a zamatuk. Természetesen az ilyen igéket is illik ismerni, sőt használni kell őket bátran. Szeretném bemutatni közülük a legfontosabbakat.

havi – valakinek van vmije, bírni vmit (ŝi havas multajn librojn – sok könyve van. Mi havas idiotan amikon – van egy hülye barátom).

aparteni – valami vkihez tartozik, vkié (ĉi tiu libro apartenas al mia amiko – ez a könyv a barátomé).

devi – kell (nem részeshatározó esetet vonz, mint a magyarban, hanem alanyesetet) mi devas labori – dolgoznom kell. Mi devas foriri – el kell mennem.

bezoni – hasonlít a „devi”-re, de ez más. Mi bezonas tiun libron – szükségem van arra a könyvre.

farti – érezni magát. (Kiel vi fartas? Hogy érzed magad? Mi fartas bone. Jól érzem magamat).

honti – szégyellni magát, ŝi hontas – szégyelli magát és nem ŝi hontas sin, mint ahogy az a magyarban van.

povi – -hatni, -hetni, képesnek lenni. (Vi povas foriri – Elmehetsz. Akkor is a povi igét használjuk, amikor a lehetőség külső körülményektől függ. Mi ne povas skribi – nem tudok írni (,mert a haverom, akinek mindig a hülyeségen jár az esze, kiszedte a tollamból a betétet).

scii – észből tudni vmit (Mi ne scias skribi – nem tudok írni – mondja egy frástudatlan ember vagy egy kisgyerek, aki még csak három éves).

kosti – kerülni vmibe. Ami valamibe került, azt **tárgyesetbe tesszük**.
Tiu libro kostas dudek forintojn – az a könyv húsz forintba kerül.

bonvoli – udvariassági kifejezés, szíveskedni. Bonvolu diri al mi – szíveskedjék megmondani, legyen szíves megmondani.

Ezek a legfontosabb igék, melyeket nagyon kell ismerni. Engedjék meg, hogy meghívjam önöket egy kis teára, és felszolgáljak a tea (eszperantóul teo – ugye milyen nehéz) mellé – amit maguk készítenek – egy egyszerű kis olvasmányt. Az esemény 1887-89 körül játszódik. Ekkor történt az eszperantó nyelven az első társalgás. Tehát részlet következik Maria Ziófkowska Doktor Esperanto című könyvéből (Zamenhof ezen az álnéven adta ki tankönyvét 1887. július 14-én).

LA UNUA KONVERSACIO

„Iun fojon renkontis lin granda plezuro. Hejme vizitis lin alta, eleganta sinjoro ĉirkaŭ tridekaĝa kaj demandis:

– *Ĉu mi trovis sinjoron doktoron Zamenhof?*

– *Mi estas – respondis maltrankvile Ludoviko.*

La alveninto nekredeme ekrigardis la nedistingeblan, malriĉe vestitan mastron kaj rapide orientiĝinta, diris kun galantplena sinklino:

– *Mi salutas vin, kara majstro!*

– *Mi salutas vin, reciproke, estimata sinjoro – rediris konfuzita Zamenhof kaj balbutis plue – Mi ne scias... de kie mi havas la plezuron...*

– *La tuta agrablaĝo estas miaflanke. Kaj honoro, la nekutima honoro. Mi estas via adoranto, respektinda sinjoro doktoro.*

– *De kie vi konas min?*

– *De kie? Mi ne rekte respondos. Hodiaŭ konas vin nur mi kaj grupeto da aliaj homoj.*

La vortoj eldiritaj kun energio konformis al la ardaĵ okuloj, akraj vizaĝtraĵoj kaj vicleco de la nekonato.

Tio estis Antoni Grabowski, konanto de tridek lingvoj, adepto de la ideo de lingvo internacia, laŭ profesio inĝeniero kaj laŭ ŝato – literaturisto.”

A szemelvényhez szöszedet nem jár. Dolgozzunk egy kicsit saját erőnkéből is. A kemény munka árán szerzett tudás mindig tartósabb.

Ígéretemhez híven még mindig nincs házi feladat. Helyette felszólítok egy ötletet a szótanulásra. Gondolkodjunk el rajta, és döntjük el, mi a jobb? Válaszolni 35 lehetetlen kérdésre vagy egyből megjegyezni 27 kifejezést?

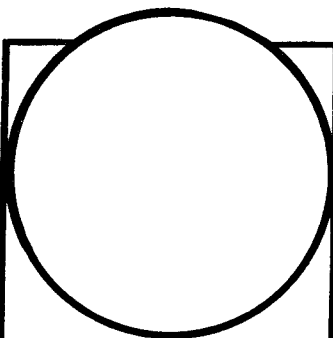
Villanykörte-módszer

Nevét felfedezésének furcsa történetéről kapta. A konyhában a kiégett égő helyére újat csavartam be, és közben arra gondoltam, hogy mit is jelent eszperantóul a villanykörte. Sokáig törtem a fejem, míg végre éreztem, hogy valami nagyon egyszerű szóról lesz szó. Talán **ampolo**? Igen! Ez az! Ennyit az előzményekről. A módszer lényege pedig most jön. A villanyégő vagy villanykörte egy nagyon ízléses dobozba van becsomagolva. Egy valóban villanyégő alakú ábra van a dobozon, és semmi szöveg. Egyből a villanykörtegyártó cég vezérigazgatójának képzeltem magam, és ráírtam **AMPOLO**. Ó, ha ezt előbb tudtam volna! Ezzel már meg is született a legújabb módszer, ami abból áll, hogy címkéket, feliratokat, dobozokat stb. kell gyűjteni, mert ezekről sokat lehet tanulni. Ez meg is valósítható más nyelvek esetében, hiszen bármikor szerezhetünk cseh sörösüvegcímkét, német hajszáritó-dobozt, orosz gyufaskatulyát és lengyel varrógép prospektust. És eszperantóul? Sajnos eszperantó sörgyarak még nincsenek, de a helyzet nem reménytelen, mert gyűjteményünket eszperantósíthatjuk is.

Gyakorlásképpen fordítsunk le néhány címkét.

mosópor – lav-pulvoro
tarhonya – tarhono
sör – biero
írógéppapír – tajpopapero
világos sör – blonda biero
barnasör – bruna biero
kerékpárlánc – bicikloĉeno
gyermektápszer – bebnutra preparaĵo
lámpaernyő – lamposĉirmilo
porcukor – pulvorigita sukero

B

BUDAPEŝTA INFORMILO

Tiu ĉi movada revuo aperas monate, kaj raportas ne nur pri la esperantista vivo en Hungario, sed dediĉas gravan atenton ankaŭ al la internaciaj movadaj eventoj. Speciale interesaj estas en ĝi diskutoj kaj resumaj artikoloj pri gravaj fenomenoj de nia movado kaj kulturo.

---

*Aperas 12 numeroj jare, sur entute ĉ. 300 paĝoj.
Jarabono: 36,- forintoj*

6

*Irma, Te édes,
mondd, betartod
a nyelvtanulás
aranyszabályzatát?*

— Kiam vi ligos vian kravaton? Mi jam estas tute preta.

BILDVORTARO

- 1 — kombilo
- 2 — spegulo
- 3 — beligitoj
- 4 — kravato
- 5 — edzo
- 6 — braceletoj

7
DIMAN-
ĈO

SEPA
TAGO

Az eszperantó nyelvtana elfér egy postai levelezőlap két oldalán

Ezt gyakran szokták mondogatni, és hivatkoznak bizonyos 16 alapszabályra. Az eszperantó nyelv első tankönyvében valóban az említett 16 szabály tartalmazta az egész nyelvtant. Nézzük meg mi is, hogy mik ezek a szabályok! Ez azért is fontos, hogy egy kicsit átismételjük a tanultakat, és meggyőződjünk a fenti állítás helyességéről.

Rövid történelmi visszpillantás következik a „La unua libro” nyelvtanára. A történelmi hűség kedvéért a szabályokat a Zamenhof által megfogalmazott formában és példák kíséretében közlöm.

LA FUNDAMENTO DE ESPERANTO

Alfabeto:

A,	B,	C,	Ĉ,	D,	E,	F,
G,	Ĝ,	H,	Ĥ,	I,	J,	Ĵ,
K,	L,	M,	N,	O,	P,	R,
S,	Ŝ,	T,	U,	Ŭ,	V,	Z.

Megjegyzés: a szabvány írógépen nincs lehetőség a felüljelzéses (kalapos) betűk írására, ezért ezeket egy néma h hozzáírásával helyettesíthetjük, ch, gh, hh, jh, sh, (A mai gyakorlatban kevesen élnek ezzel a lehetőséggel.)

REGULÓJ

- 1** **Határozatlan névelő nincs, csak határozott névelő** – la – van, mely nemben, esetben és számban azonos.
- 2** A főnév mindig o-ra végződik. A többes számot -j végződés hozzáadásával képezzük. Két eset van: alanyeset (nominativus) és tárgyeset (accusativus). Ez utóbbit az alanyesetből -n végződés hozzáadásával képezzük. A többi esetet előljárók segítségével fejezzük ki. A birtokos esetet (genitivus) de, a részes esetet (dativus) al, az eszközhatározó esetet per vagy más előljáróval képezzük. Példák: patro – apa, patron – apát, al patro – apának, por patroj – az apák részére, patrojn – apákat.
- 3** A melléknév mindig a-ra végződik. Az eseteket és a többes számot ugyanúgy képezzük, mint a főnevek esetében. A középfokot a pli, a felsőfokot a plej szócska hozzáadásával képezzük. Az összehasonlító kötőszó (mint) ol. Példa: Pli blanka ol neĝo – fehérebb, mint a hó.
- 4** A tőszámneveket nem ragozzuk – unu (1), du (2), tri (3), kvar (4), kvin (5), ses (6), sep (7), ok (8), naŭ (9), dek (10), cent (100), mil (1000). A tízeseket és százásokat a számnevek összekapcsolásával kapjuk (dudek=20) tricent=300). Sorszámneveket a melléknév -a végződésének hozzáadásával kapunk, szorzószámnév -obl, törtszámnév -on, gyűjtőszámnév -op, illetve po segítségével képezhető. Ezen kívül a számnevek lehetnek főnévi illetve melléknévi jellegűek. Példák: kvincent tridek tri=533, kvara=negyedik, unuo=egység, due=másodszor, triobla=háromszoros, kvarono=negyed, duope=kettesben, po kvin=ötösével.
- 5** **Személyes névmások:** mi (én), vi (te, ti), li (ő hímnemben), ŝi (ő nőnemben), ĝi (az, dolog vagy állat), ni (mi), ili (ők) si=visszaható névmás (magát) oni – személytelen névmás. Birtokos névmásokat a melléknévi végződés hozzáadásával képezzük. A névmásokat ugyanúgy ragozzuk, mint a főneveket. Példa: min – engem, mia – enyém.
- 6** Az ige nem változik sem személyben, sem számban. Pl.: mi faras – csinállok, la patro faras – az apa csinál, ili faras – ők csinálnak.

Az ige alakjai:

- a) a jelen idő végződése -as (pl.: mi faras – csinállok);

- b) múlt idő – **is** (**li faris** – csinált);
  - c) jövő idő – **os** (**ili faros** – csinálni fognak);
  - d) felszólító mód – **u** (**faru** – csinálj, csináljatok);
  - e) főnévi igenév – **i** (**fari** – csinálni)
- cselekvő és szenvedő igenevek
- f) jelen idejű folyamatos igenév – **ant** (**faranta** – csináló, **farante** – csinálva);
  - g) múlt idejű foly. igenév – **int** (**farinta** – tanult, aki tanult);
  - ğ) jövő idejű foly. igenév – **ont** (**faronta** – aki csinálni fog);
  - h) jelen idejű szenvedő igenév – **at** (**farata** – amit most csinálnak);
  - h) múlt idejű szenvedő igenév – **it** (**farita** – csinált, amit megcsináltak).
  - i) jövő idejű szenvedő igenév – **ot** (**farota** – amit megcsinálnak).

A szenvedő alakok az esti – lenni igével fordulnak elő, és a de előljáró is használatos (pl.: **ši estas amata de čiu** – mindenki szereti őt).

7 A határozószó végződése **e**. Fokozása azonos a melléknév fokozásával (pl.: **mia frato pli bone kantas ol mi** – a testvérem jobban énekel mint én).

8 Az előljárószók alanyesettel állnak.

Általános szabályok

9 Minden szót úgy kell olvasni, mint ahogy írjuk.

10 A hangsúly mindig az utolsó előtti szótagra esik.

11 Az összetett szavakat a szavak egyszerű összekapcsolása útján kapjuk. Példa: **vaporšipo** – gőzhajó, **vapor** – pára, **gőz**, **šip'** – hajó, **o** – főnévi végződés.

12 Más tagadószó jelenléte esetén a **ne** tagadószócskát elhagyjuk (pl.: **mi neniam vidis** – soha nem láttam.)

13 „Hova” kérdésre a szavak tárgyestben állnak (pl.: **tie** – ott, **tien** – oda.)

14 Minden előljárónak meghatározott állandó jelentése van. Olyan esetekben, amikor egyik előljáró sem megfelelő, az univerzális **je** előljárót használjuk. Pl.: **ğoji je tio** – örülni ennek, **malsana je la okuloj** – beteg a szemére.

- 15** Az ún. „idegen” szavak, vagyis azok, amelyek a legtöbb nyelvbe egy forrásból kerültek át, az eszperantó nyelvben nem változnak meg, hanem csak nemzetközi írásos alakot öltenek. Lehetőleg az elsődleges kifejezést használjuk, és a többit a szabályok szerint képezzük ebből (pl. teatro – színház, teatra – színházi).
- 16** A főnév és a névelő végződését elhagyhatjuk, és ilyenkor hiányjellel jelöljük. Pl.: de l' mond' – de la mondo helyett.

Ebből a néhány szabályból és 920 szóból (!) indult el Doktoro Esperanto nyelve a fejlődés útján. Zamenhof az említett 920 szóval klasszikusokat fordított, sőt eredeti eszperantó nyelvű költeményeket írt. La espero (A remény) című verse az eszperantó-mozgalom himnusza lett, és jelenleg a világon mintegy húsz millió ember ismeri és éneklí a F. De Ménil által megzenésített formában.

Lazaro Ludoviko Zamenhof

LA ESPERO

*En la mondon venis nova sento,
Tra la mondo iras forta voko;
Per flugiloj de facila vento
Nun de loko flugu ĝi al loko.*

*Ne al glavo sangon soifanta
Ĝi la homan tiras familion:
Al la mond' eterne militanta
Ĝi promesas sanktan harmonion.*

*Sub la sankta signo de l' espero
Kolektiĝas pacaj batalantoj,
Kaj rapide kreskas la afero
Per laboro de la esperantoj.*

*Forte staras muroj de miljaroj
Inter la popoloj dividitaj;
Sed dissaltos la obstinaj baroj
Per la sankta amo disbatitaj.*

*Sur neŭtrala lingva fundamento
Komprenante unu la alian,
La popoloj faros en konsento
Unu grandan rondon familian.*

*Nia diligenta kolegaro
En laboro paca ne laciĝos,
Ĝis la bela sonĝo de l' homaro
Por eterna ben' efektiviĝos.*

Vasárnap lévén nem szeretném túlságosan elfárasztani a türelmetlen embereket és magántanulókat. Úgy vélem, hogy elég, ha megismerkedünk a Remény című költeménnyel, és elidőzünk egy kicsit a benne megfogalmazott gondolatokon. Az elvégzett munka után pihenjenek jól, és készüljenek fel a további munkára. Ösztönzésnek szántam, de egyben módszer is a következő eset. Figyeljenek csak!

Mit jelent napi 15-20 perces rádióhallgatás tollal a kézben?

Erre megint csak azt lehet mondani, hogy fantasztikus eredményeket lehet így elérni. A rádióhullámoknak nem lehet határt szabni. Ezzel a módszerrel a legeldugottabb faluban is ugyanolyan jól lehet haladni, mint a főváros kellős közepén. Semmilyen érv nem szól amellett, hogy egy nyelvet csak az illető ország fővárosában, illetve kultúrközpontjában lehet elsajátítani.

Egy vidéki diák csinálta így: minden nap meghallgatta a magyar rádió eszperantó nyelvű adását. (Régebben a Magyar Rádió rendszeresen sugárzott eszperantó nyelvű műsort. Talán ma is lehetne, ha kapnának néhány zsák levelet, amiben a műsor felújítására kérnék őket. Ha valaki lelkes híve ennek a módszernek, akkor talán meg is teszi.) Az persze még nem minden, hogy valaki meghallgatja a műsort. Ez a diák eleinte csak azokat a szavakat és kifejezéseket írta le egy füzetbe, amit megértett. Később, mert szorgalmas volt, túlsúlyba kerültek az ismerős szavak és ezután mindig csak azokat írta ki, amiket nem értett. Az adás után, amikor még frissen csengtek agyában az ismeretlen szavak, mindjárt ki is kereste a jelentésüket. Néhány hónap (3-4) múlva már várakoznia kellett egy ismeretlen szóra... Ennyit jelent napi 15 perces rádiózás, és ne feledjük el, hogy ennek a diáknak nem volt se magnója, se pénze, csupán egy régi rádiója és szorgalma.

Próbáljuk ki ezt is!

A rádió és magnó alkalmazásáról a későbbiekben még lesz szó. Azok számára, akiknek a GELKÁ-nál van a rádiójuk, áthidaló megoldásként ajánlom, hogy olvassanak vidám dolgokat. Az ilyenek még idegen nyelven is könnyen bemásznak az ember agyába.

Lingvoscio

Du viroj promenas sur budapeŝta strato. Apud ili haltas eksterlanda aŭto.

– Sprechen Sie Deutsch? – demandas la aŭtulo.

La demanditoj skuas la kapon.

– Do you speak English?

Silento.

– Parlez vous Francais?

Silento. La eksterlandano gestas kaj veturas plue.

– Oni devus lerni lingvon – suspiras unu el la viroj.

– Por kio? – respondas la alia – vidu, ĉi tiu parolas tri lingvojn kaj tamen ne prosperis.

En restoracio

– Sinjoro ĉefkelnero! En la gulaŝo mi trovis peceton da pneŭmatiko.

– Ja vi mem vidas, ke ankaŭ tio pruvas: la aŭtoj anstataŭas la ĉevalojn en ĉiuj terenoj de la vivo.

Eksterlandano eniras en Striptizbaron kaj komencas paroladi kun unu el la dancistinoj. Ŝi rakontas pri sia belega voĉo.

– Se vi havas tian bonegan voĉon, kial vi ne elektis la teatron?

– Ĉu teatron?! – diras la virino kun ektimo –, tion miaj gepatroj neniam permesus al mi.

LAMPIRO

La patro de la lampiro diras al sia filo:

– Ĉu vi frenezigiĝis, filo mia?

– Kial, paĉjo?

– Mi aŭdis, ke vi amindumas al centvatla ampolo.

EDZINO DIRAS AL SIA EDZO:

– Antonio, iru kaj rigardu kion faras la infanoj kaj diru, ke ili ĉesigu fari tion.

Ĉe la Eiffel-turo staras turistoj el Usono. Unu el ili diras kap-ŝancele:

– Jam la sesan fojon mi estas ĉi tie, sed ŝajnas, ke ili ankoraŭ ne trovis petrolon.

AMO

La junedzino plendas al sia patrino inter larmoj:

– Ve, panjo, mia edzo ne amas min plu.

– Kial vi pensas tion?

– Antaŭe li metis sur mian teleron ĉiam la pli grandan porcion kaj prenis por si la pli malgrandan. Nun li prenas pli multe ol li donas al mi.

– Trankviliĝu, filineto. Tio montras nur, ke dume vi ellernis kuiru.

*Ismétlés a tudás anyja.
Ripetado estas
la plej bona lernado.*

EKZAMENA PERIODO

— Zorgu pri la infano dum mi faros la ekzamenon!

BILDVORTARO

- 1 — ekzamena komitato
- 2 — profesoro
(prezidanto
de la komitato)
- 3 — seĝo
- 4 — tablo
- 5 — studentino
- 6 — infano
- 7 — junulo

7

8

OKA

LUNDO | TAGO

Bonan tagon! Hodiaŭ estas lundo.

A mai napot bemelegítéssel kezdjük. Tehát, „Bonvolu legi ĉi tiujn anekdotojn!”

Aĝa virino sidiĝas en taksion kaj diras al la ŝoforo:

– *Malrapide veturu, ne devancu, voju en flankstratoj, kie la trafiko estas malgranda, singarde bremsu!*

– *Jes! Kaj se tamen okazus io, ĉu vi deziras enterigon aŭ kremacion?*

Filmstelo en Los Angeles faris sian kvaran edziniĝon: ŝia fianĉo estis franca pentristo. Post la mielmonato ŝin atakis ĵurnalisto per la demando:

– *Ĉu vi estas feliĉa?*

– *Tre, tre feliĉa mi estas! De nun mi edziniĝos nur al franca pentristo.*

Az igeragozás és a „csináld magad – mozgalom”

Van-e összefüggés a kettő között? Hát persze, hogy van! Ezermestereknek és barkácsolásra hajlamos egyéneknek nagyon tudom ajánlani az eszperantó igeragozást. Kevés anyag kell hozzá, és nem is balesetveszélyes. Először szeretnék önöknek bemutatni egy nagyon kedves alkatrészt, mely kétféle változatban kapható.

Az egyik az **igi**, a másik pedig az **igi** képző. Ezzel a két kis szócskával csodákat művelhetünk. Nézzünk is rá mindjárt néhány példát:

fermi – zárni, **fermiği** – bezáródni
 komenci – kezdeni, **komenciği** – kezdődni
 levi – emelni, **leviği** – emelkedni
 fari – csinálni, **fariği** – csinálódni, keletkezni, válni vmivé
 esti – lenni, **estiği** – létrejönni, (**estiğis silento** –csend támadt)
 iği – válni valamivé vagy valamilyenné
 aŭdi – hallani **aŭdiği** – hallatszani

Szaknyelven szólva az-iği képzővel visszaható igéket barkácsolhatunk. A magyarban ezek gyakran -ódik, -ődik, -edik, illetve -odik, -ödik képző segítségével jönnek létre. Az iği egyébként önmagában is használatos. Sőt ezen túlmenően legalább olyan sokoldalúan felhasználható, mint egy kézi villanyfúró. Figyeljünk csak!

edzo – férj, **edziği** – nőszülni
 edzino – feleség, **edziniği** – férjhez menni (szó szerint feleséggé válni)
 trunkvila – nyugodt, **trankviliği** – megnyugodni
 verda – zöld, **verdiği** – kizöldülni, megzöldülni
 ruğa – piros, vörös, **ruğiği** – kipirulni, elpirulni, elvörösödni
 enlitiği – lefeküdni (**en + lit' + iği**)
 granda – nagy, **grandiği** – megnagyobbodni

Az -igi képzőt akkor kell használnunk, amikor fáradtak vagyunk, gyengén felszerelt a barkácsolóhelyünk, vagy egyszerűen lusták vagyunk, és mindent mással csináltatunk. Tudományosan ilyenkor műveltető igét használunk.

fari – csinálni, **fariği** – csináltatni
 sisi – ülni, **sidiği** – leültetni
 skribi – írni, **skribiği** – íratni
 veni – jönni, **veniği** – hívatni
 manği – enni, **manğiği** – etetni
 trinki – inni, **trinkiği** – itatni
 drinki – inni (mértéktelenül), **drinkiği** – leitatni
 dormi – aludni, **dormiği** – elaltatni
 granda – nagy, **grandiği** – nagyítani
 blanka – fehér, **blankiği** – fehéríteni
 rapida – gyors, **rapidiği** – gyorsítani, siettetni

Egy kis anyagismeret néhány szóban

Hozzátartozik a barkácsolás intelligenciájához, hogy megismerjük azokat az anyagokat (igéket), amelyekkel dolgozunk. A legfontosabb az, hogy vannak tárgyas és tárgyatlan igék. A magyarban is vannak és az eszperantóban is. Más nyelvek sem kivételek. A szótárban a tárgyas igék után *tr* betűjelzés áll, ami azt jelenti, hogy *transitiva verbo*, vagyis tárgyas ige. Az eszperantóban sokkal több tárgyas ige van, mint a magyarban, sőt lehetséges, hogy valami a magyarban tárgyas, de az eszperantóban nem. Emlékezzünk csak! **Kiel vi fartas?** A szótárban egyébként a *farti* után *ntr* jelzés áll, vagyis *netransitiva verbo*, tárgyatlan ige.

Tárgyatlan igéből egyébként az *-ig* utóképzővel tárgyas igéket képezhetünk.

esti – lenni, létezni

morti – meghalni

fali – esni (leesni)

veni – jönni

estigi – létesíteni (vmit)

mortigi – megölni (vkit)

faligi – leejteni (vmit)

venigi – hívatni (vkit)

Elég-e egy fésű ahhoz, hogy eszperantóul fésülködjünk?

Nem elég! Nézzük meg mindjárt, hogy miért?

mi kombas min – fésülködöm

vi kombas vin – fésülködöl

li

ŝi kombas sin – fésülködik

ĝi

ni kombas nin – fésülködünk

vi kombas vin – fésülködtek

ili kombas sin – fésülködnek

Mint látjuk, szükség van még a *si* visszaható névmásra is, mivel e nélkül nem tud mindenki fésülködni. Az egyes és többes szám harmadik személyben van rá nagy szükség. Szeretném felhívni a figyelmet egy lényeges apróságra. A *lin*, *ŝin*, *ilin* nem használható visszaható névmásként, mert egészen mást jelent.

Figyeljünk csak!

vesti sin – öltözködni

lavi sin – mosakodni

bani sin – fürödni

Ezek az igék teljesen olyanok, mint a „fésülni” szó.

li lavas sin – mosakodik

li lavas lin – ő (egy férfi) mossa őt (egy másik férfit)

Ide vezetnek a tévedések. Sőt még ennél melegebb dolgok is előfordulhatnak, ha mondjuk a **li lavas sin** formát kissé hanyag módon így írjuk: **li lavas šin** (ő – férfi) mossa őt (egy nőt). Nem akarom ecsetelni, hogy mi van akkor, ha a **š**i nem az illető egyén felesége, de van információja (**š**i **havas informojn**) a dologról... A si névmással már foglalkoztunk korábban, de úgy vélem nem árt egy kis balesetvédelmi oktatás. A tanulság ebből annyi, hogy figyeljünk oda az ilyen huncut névmások használatára.

Felszereljük barkácsműhelyünket

„Hát még mindig! Ennek soha nem lesz vége?” Valószínű, hogy több ember gondol már erre is. Csak semmi idegeskedés, kérem! Csigavér! Mindennek eljön az ideje, és mindennek megvan az oka. Mai tevékenységünk egyébként is a csináld magad mozgalom jegyében zajlik. Képzeld el, hogy milyen barkácsműhely az, amiben nincs egyetlen csavar, egyetlen szög, szegecs, facsavar, pánt stb.? **Mit ér az ige, ha nem ismerjük a hozzá kapcsolható igekötőket?**

Nézzük meg akkor ezeket a fontos kellékeket! Az eszperantóban az igekötők egy része igei előképzőkből (**dis-**, **for-**, **re-**), a másik része pedig előjárókból készül. Majdnem minden előjáró használható igekötőként. Példából persze sokkal jobban megérthetünk mindent.

dis- (szét)

disdoni – szétszítani, **disširi** – széttépni,
dissendi – szétküldeni

for- (el)	foriri – elmenni, forlasi – elhagyni
re- (vissza, újra)	reveni – visszajönni, redoni – visszaadni.
al- (oda)	alveni – megérkezni, alparoli – megszólítani valakit, aldoni – hozzáadni, ráadni, alkutimigi – hozzászoktatni.
antaŭ- (elől, elő)	antaŭdiri – jósolni, antaŭvidi – előre látni
ĉe- (-nál, -nél, jelen)	ĉeesti – jelen lenni, (ĉeestanto – jelen lévő)
ĉirkaŭ- (körül)	ĉirkaŭrigardi – körülnézni, ĉirkaŭbraki – átölelni
de- (le, el)	deveni – származni, deŝiri – letépni, depreni – levenni, desalti – leugrani, delogi – elcsábítani, deteni – visszatartani.
el- (ki)	eliri – kimenni, eldoni – kiadni, (eldoni libron), eltiri – kihúzni, eltrovi – kitalálni, elpensi – kigondolni, ellerni – megtanulni, ellegi – kiolvasni.
en- (be)	eniri – bemenni, enfali – beesni.
ĝis- (végig)	ĝisvivi – megélni élve, ĝisatendi – bevárni, ĝislegi – végigolvasni
inter- (közbe, egymással, össze, közé, között)	interveni – közbenjárni, közbejönni, beavatkozni, interrömpi – közbevágni, félbeszakítani, interkonsenti – megegyezni (egymás között), interŝanĝi – összecserélni, interpuŝigi – összeütközni, intermiksi – közékeverni.
je- (határozatlan jelentésű)	jeĵuri al iu – felesküdni valakinek, por io – valamire.
kontraŭ- (szemben, ellen)	kontraŭdiri – ellentmondani, kontraŭstari – ellenállni, szembeszállni

for- (el)	foriri – elmenni, forlasi – elhagyni
re- (vissza, újra)	reveni – visszajönni, redoni – visszaadni.
al- (oda)	alveni – megérkezni, alparoli – megszólítani valakit, aldoni – hozzáadni, ráadni, alkutimigi – hozzászoktatni.
antaŭ- (elől, elő)	antaŭdiri – jósolni, antaŭvidi – előre látni
ĉe- (-nál, -nél, jelen)	ĉeesti – jelen lenni, (ĉeestanto – jelen lévő)
ĉirkaŭ- (körül)	ĉirkaŭrigardi – körülnézni, ĉirkaŭbraki – átölelni
de- (le, el)	deveni – származni, deŝiri – letépni, depreni – levenni, desalti – leugrani, delogi – elcsábítani, deteni – visszatartani.
el- (ki)	eliri – kimenni, eldoni – kiadni, (eldoni libron), eltiri – kihúzni, eltrovi – kitalálni, elpensi – kigondolni, ellerni – megtanulni, ellegi – kiolvasni.
en- (be)	eniri – bemenni, enfali – beesni.
ĝis- (végig)	ĝisvivi – megélni élve, ĝisatendi – bevárni, ĝislegi – végigolvasni
inter- (közbe, egymással, össze, közé, között)	interveni – közbenjárni, közbejönni, beavatkozni, interrömpi – közbevágni, félbeszakítani, interkonsenti – megegyezni (egymás között), interŝanĝi – összecserélni, interpuŝigi – összeütközni, intermiksi – közékeverni.
je- (határozatlan jelentésű)	jeĵuri al iu – felesküdni valakinek, por io – valamire.
kontraŭ- (szemben, ellen)	kontraŭdiri – ellentmondani, kontraŭstari – ellenállni, szembeszállni

kun- (össze, együtt)	kunveni – összejönni, kunesti – együtt lenni, kunporti – magával vinni, kunsidi – ülésezni, kunagadi – együttműködni, kunvoki – összehívni, kunnajli – összeszögezni, kunfraubi – összecsavározni.
post- (után, hátra)	postlasi – hátrahagyni, postrigardi – utána nézni
preter- (mellette el)	preterpaši – elhaladni valami mellett, preterlasi okazon – elmulasztani az alkalmat.
pri- (vmire vonatkozóan)	pripensi – meggondolni, priparoli ion – megbeszélni, prirabi – kirabolni, prišteli – meglopni, pridiskuti – megvitatni.
sub- (alá)	subskribi – aláírni, subačeti – megvesztegetni, subvendi – feketén eladni, subpremi – elnyomni, submeti – maga alá rendelni, alátenni, submeti sin – meghódolni, subfosi – aláásni, (akvo silenta subfosas la bordon – ez közmondás, találjuk ki a magyar megfelelőjét.)
super- (felül, fölé)	supertaksi – fölértékelni, superšargi – túlterhelni
sur- (-ra, -re)	suriri monton – hegyre felmenni, surpafi iun – rálőni valakire, surmeti veston – ruhát felvenni, surverši oleon – olajjal leönteni.
tra- (keresztül, át)	trabori – átfúrni, tralegi – átolvasni, traveturi landon – átutazni egy országot (egyik végétől a másikig), tralabori – átdolgozni.
trans- (át, túlra)	transkuri la straton – átfutni az úton, transalti – átugorni, transverši – átönteni, transkribi – átírni, transdoni – átadni, transformi – átalakítani.

Ezek lettek volna az igekötők. Segítségükkel már árnyalatokat is kifejezhetünk. Javaslom a „műhelyben” egy helyen tartani ezeket a fontos eszközöket. Az egészen türelmetlen és dühös embereknek javaslom, hogy gondoljanak ki néhány mondatot az itt példaként

leŝt ŝzavakkal. Nem kell minden egyes ŝzóra kŭlön pŕeldamondatot alkotni, mert az hosszú ideig tart. Olvassunk el inkább egy kis tŕtŕnetet Ergoto de Bonaero BONHUMORA INJEKTILO címŭ kŕnyvŕbŕl.

UNUA NOKTO

Tomaso kaj Helena antaŭ du horoj geedziĝis en Usono, ilia patrio. Li edziĝis la sesan fojon. Ŝi, siaflanke, estis sepfoje eksedzino. Alveninte la hotelon, Tomaso diris:

– Ke oni ne ĝenu nin, mi petas...

Helena ridetis kun emocio, kaj ambaŭ per lifto atingis la trian etaĝon, kie ili eniris en la ĉambron 33.

– Finfine solaj, mia kara Susana!

– Kiel vi nomis min, Viktoro?

– Kara pupeto, mia nomo estas Tomaso.

– Ho, pardonu, Tomaso..., sed okazas, ke vi misdiras mian nomon. Mi estas Helena.

– Ho, certe, Helena! Mi ankoraŭ memoras la larmojn de via panjo dum la nupto!

– Mi ne havas panjon, Oskaro!

– Mia nomo estas Tomaso.

– Pardonu, Tomaso... sed mi kredas, ke ni estas iom konfuzitaj.

– Konfuzita estas vi, kara... Supozeble pro la nuptaj emocioj; via blanka trenvesto, la preĝejo – homplena...

– Ni ne geedziĝis en preĝejo, Roberto, sed en Civila Registrejo.

– Estas vere, mi pardonpetas. Mia nomo ne estas Roberto, sed Tomaso.

– Vi pravas... Mi konfuziĝis ĉar kun Roberto ankaŭ ne okazis geedziĝo en preĝejo.

– Mi kredas, ke ni devos alĝustigi la penson – proponis Tomaso... – Ni vidu..., ni interkonatiĝis en Ĉikago...

– Mi neniam estis en Ĉikago!

– Ho, jes! Estis Greta kiun mi konis en Ĉikago...

– Ni estis prezentitaj de majoro Filipo.

– Kiu majoro?

– Majoro Filipo... en la Rotaria Klubo. Ho, ne!... Estis Edmundo kiun mi konis tie.

Atendu, atendu... Mi povus proponi, ke ni flankenlasu tiajn detalojn kaj, ke vi nomu min „karulo” kaj, ke mi nomu vin „pupeto” tiel ni estus feliĉaj dumlonge..., sed mi preferas klarigi ĉion en la nuna momento – li multe proksimiĝis al ŝi kun suspektema mieno kaj demandis:

→ Ĉu mi rajtas scii kiu vi estas?

Vortoj

Ha valomit nem értenek, akkor mindenképpen ki kell keresni a szót. Teljesen mindegy, hogy egyet lapoznak ebben a könyvben vagy hármat a szótárban. A szótárban ezen kívül mást is elolvashatnak és talán első pillantásra meg is jegyzik. Hogyan fognak vélekedni az „egy óra alatt száz szó” és a „József Attila” módszerről, ha nem szenvednek meg egy kicsit?

„A magyar–francia szótár első negyven oldalát tudom kívülről, pedig csak négy napja tanulom. Közben próbálok olvasgatni szürrealista verseket és klasszikusokat egyaránt, hogy a szótárból tanult szavak valamilyen kapcsolatban álljanak össze előttem. **Valamely olvasmány után a szótárból szavakat kikeresni fölösleges erő- és időpocsékolás, mert úgyis csak meg kell tanulni.** Így azonban napi tíz oldallal egy hónap múltán kívülről tudom a szótárt, és ha közben a felét elfelejtem, akkor is tudok úgy kb. 18 000 szót. Ez napi 600, illetve 1200 szó, míg a múltkor fél napnál tovább, jóval tovább tartott, míg **360-at kikerestem, és azt még azután meg is kell tanulni.** Ha a szótárral végeztem, újra kezdem – közben a nyelvtant is böngészem úgy, hogy két hónap múlva már tényleg tudok annyit franciául, amennyit általában tudnak az idegenek.”

(József Attila párizsi levelei, 1926. X. 15.)

Megjegyzés: az itt említett dolgokkal egyet kell érteni, de azt azért ne feledjük, hogy egy-két szó kikeresését ez a módszer nem tiltja. Arról van szó csupán, hogy nem kell a szótárazás rabjává válni.

8

*A tudásért
néha meg kell izzadni.*

9

MARDO

NAŮA

TAGO

Ha száz formáját ismered a meglepetésszerű támadásnak, te a százegyediket alkalmazd!

Rövid felállással adózzunk ennek a mondásnak, és próbáljuk kitalálni, hogy mit jelent ez a nyelvtanulásban. Olvassuk el még egyszer a nyelvtanulás arany szabályzatát, és ezután készüljünk fel egy érdekes dologra. Ma megnézzük, hogy ki mit sajátított el eddig. Nagyon komoly anyag következik. Ezért *kérek mindenkit, csak a mai tananyagot olvassa el!*

Képzeljük el, hogy moziban ülünk, ahol egy eszperantó nyelvű magyar filmet játszanak. A vetítővászon maga a fantázia, a szöveg pedig itt van, és mi fogjuk szinkronizálni. Igen, újra visszafordítjuk magyarra. (A filmgyár minden segítséget megad, még szöszedetet is biztosít.) Először nézzük meg a filmet!

□ György Schwajda: □

□ *Knabo, Knabino kaj barilo* □

□ (Originala titolo: Egy fiú, egy lány, meg egy kerítés) □

□ 1. □

- – Ĉu vi tamen alvenis? □
□ – Jes, kompreneble. □
□ – Ĉu vi ne timis? □
□ – Mi timis. Kaj vi? □

9

MARDO

NAŮA

TAGO

Ha száz formáját ismered a meglepetésszerű támadásnak, te a százegyediket alkalmazd!

Rövid felállással adózzunk ennek a mondásnak, és próbáljuk kitalálni, hogy mit jelent ez a nyelvtanulásban. Olvassuk el még egyszer a nyelvtanulás arany szabályzatát, és ezután készüljünk fel egy érdekes dologra. Ma megnézzük, hogy ki mit sajátított el eddig. Nagyon komoly anyag következik. Ezért *kérek mindenkit, csak a mai tananyagot olvassa el!*

Képzeljük el, hogy moziban ülünk, ahol egy eszperantó nyelvű magyar filmet játszanak. A vetítővászon maga a fantázia, a szöveg pedig itt van, és mi fogjuk szinkronizálni. Igen, újra visszafordítjuk magyarra. (A filmgyár minden segítséget megad, még szöszedetet is biztosít.) Először nézzük meg a filmet!

□ György Schwajda: □

□ *Knabo, Knabino kaj barilo* □

□ (Originala titolo: Egy fiú, egy lány, meg egy kerítés) □

□ 1. □

- – Ĉu vi tamen alvenis? □
□ – Jes, kompreneble. □
□ – Ĉu vi ne timis? □
□ – Mi timis. Kaj vi? □

– Mi estis hodiaŭ en la gaskamero. Estas hazardo, ke mi vivas. Ne alvenis la gaso. Oni fluigis sur nin akvon, sed ni elvenis tra la alia pordo. Oni diris, ke tio estis hazardaĵo.

– Mia patrino ne povis elveni.

– Oni sendos nin ankaŭ morgaŭ tien. Kaj morgaŭ ne estos hazardo.

– Oni ne sendos vin. Vi transvivos. Vi ekvidos, ni transvivos.

– Kiam alvenis la vagonaro estis vespero. Belega vespero. Pro la digo ni ne vidis la koncentrejon. Nur en la lontano la fajroruĝan firmamenton. Terura vidaĵo ĝi estis. Nur la fluganta fetoro komprenigis al ni kia fajro ĝi estas.

– Ĉe ni estas slovakaj knabinoj. Ili malamas nin, ĉar ni alvenis jam al pli bonaj cirkonstancoj ol ili. Kiam oni alvenigis ilin ankoraŭ ne estis instalaĵo. Tiu kiu volis vivi devis mortigi propramane sian patrinon aŭ fraton. Ili rakontis al ni ĉion, pro la malamo.

▣

▣

▣

3.

▣

▣

– Mi ne povas vivi plu.

▣

▣ – Ĉi tion ne diru. Ni ne parolu pri tio ĉi. Ĉi tie estas nia barilo kaj vi elvokis min por paroladi. Kaj nun mi estas ĉi tie. Kiel oni nomas vin, Knabo?

– Mia nomo estas Roberto. Kaj la via?

– Mia estas Maria.

– Vi havas belan nomon.

– Kiom da jaroj vi havas?

– Mi havas jam dekkvin.

– Mi havas dekkvar.

– Ĉu vi estas el Parizo?

– Jes. Ĉu ankaŭ vi?

– Mi ne. Mi ankoraŭ neniam estis en Parizo.

– Mi preferas loĝi tie.

– Rakontu pri ĝi!

– Foje, vi alvenos al ni kaj tiam mi montros al vi ĉion. Ni iros al la bordo de Sejno, al mia ŝatata loko.

– Ĉu vi ŝatas iradi tien?

– Ni ĉiam estas tie.

– Ĉu vi? Kun kiu?

– Kun miaj amikinoj.

– Kaj kion vi faras tie?
– Ĝustadire ni iradas lerni, sed ni ĉiam foramuzas la tutan tempon. Ni ludas, paroladas. Ni decidis ankaŭ pri tio, ke ni ĉion rakontos unu al la alia.

– Kian ĉion?

– Sekretojn.

– Kiajn sekretojn?

– Ekzemple, se iu fariĝas amanta. Kaj similajn aferojn.

– Kaj, ĉu... ĉu vi jam estis amanta?

– Ankoraŭ ne. Nur foje, sed tio ne gravas. Ni havis maljunan instruiston kaj mi amis lin. Ĉar ĉiuj priridis kaj mokis lin. Mi bedaŭris lin kaj enamiĝis. Sed tio ne estis vera. Unu el miaj amikinoj jam ankaŭ kisadis. Kun ŝoforo.

▣

4.

▣

▣

▣

▣

▣

– Tiel bone estas aŭskulti vin.

– Ni devas iri.

– Ne. Ankoraŭ ne.

– Oni rimarkos nin.

– Nun mi estas tiel feliĉa.

– Ankaŭ mi. Sed ni devas atenti, ke oni ne ekvidu nin.

– Neniam ni povos revidi unu la alian.

– Ne. Mi donos al vi mian parizan adreson kaj post la milito vi serĉos min. Tiam ni renkontiĝos.

– Ne foriru, Maria.

– Ni ne povas resti ĉi tie. Ĉio estis frenezaĵo.

– Ĉu vi jam pentis pro tio ĉi?

– Ne, nur mi timas.

– Ekde semajnoj mi preparis min pri tio ĉi. Ĉiutage mi kaŝobservis la barilon kaj songis pri tio, ke mi estas parolanta kun iu intelekto. Ĉe ni jam neniu estas intelekta. Ĉiuj nur timas. Ne lasu min ĉi tie, Maria. Sola mi timas.

– Mi dezirus vin karesi.

– Mi amas vin, Maria.

– Vi ne povas diri ĉi tion.

– Mi tre amas vin. Hodiaŭ mi estas unuafoje feliĉa kaj mi ne volas, ke ĉi tio forpasu.

– Ni devas iri, Roberto.

– Mi ne volas, ke vi sciu, kie mi estas. Forgesu ĉi tion. Forgesu ĉion. Ekzistas neniuj kaj nenio, nur ni. Nia duopo.

– Kaj la barilo, Roberto?

▣ – Ho, kiel mi malamas ĉi tiun barilon. ▣

▣ 5. ▣

▣ – Vi estas bela, Maria. ▣

– Mi amas vin, Roberto.

– Vi estas tre bela. Mi dezirus vin ekkisi.

– Ankaŭ mi vin. Sed ne eblas.

– Eblas.

– Inter ni estas la barilo.

– Ĝi ne interesas min. Ne gravas. Nur tio estas grave, ke ni ekki-
su unu la alian.

– Ne eblas, Roberto.

– Ne. Eblas, Maria. Nur sola momento estos ĉio. Ni ekstaros,
samtempe paŝos al la barilo kaj tiam intertuŝiĝos niaj buŝoj.

– Sed tiam ni mortos, Roberto!

– Ĉiamaniere ni mortos. Ĉu vi ne komprenas?

– Ne eblas rifuĝi. Sed tiel ni mortos kune. Duope kaj feliĉaj.

– Mi amas vin Maria! Tre, mi tre amas vin. Mi ankoraŭ neniun
kisis. Nur vin mi dezirus, ĉar kisi mi povos jam neniam.

– Silentu Roberto!

– Vi estas bela, Maria. Admirinde bela! Mi malamas la vivon
kaj el ĝi mi bezonas nenion, nur vin. Estu la mia kaj mi fariĝos
feliĉa.

– Ne, Roberto! Ni iru for!

– Iru! Mi sekvos vin. Tra la barilo!

– Ne, Roberto! Ne!

– Stariĝu Maria! Stariĝu, mi petas, kaj faru tion, kion mi diras.
Vi ne povas alimaniere agi. Ni mortos sed almenaŭ ne laŭ animala
maniero.

– Stariĝu Maria!

– Ni estas frenezuloj!

– Paŝu iom pli proksimen! Tiel estas bone. Se mi diras:
nun! vi kuru al la barilo. Pensu pri nenio, nur pri mi.

– Ho, mi estus dezirinta vivi!

– Mi amas vin, Maria!

– Mi amas vin, Roberto.

– Nun!

La knabino momenton pli frue alvenis tien. La knabo malesperiĝinte etendis la manon sed li nur ŝian brakon sentis. La lipojn li jam ne perceptis. Du korpoj kunfandiĝis, precize tiel, kiel ili imagis, nur ilia blindige blanka haŭto fariĝis nigra. Oni diras, ke pro la kurentobato...

Vortoj kaj esprimoj

tamen – mégis
timi – félni
rimarki – észrevenni
singarda – óvatos
vetero – idő(járás)
kondukilo – vezeték
alta tensio – magasfeszültség
barilo – kerítés
malami – gyűlölni
renkontiĝi – találkozni
sufiĉas – elég
ekvidi – meglátni
morgaŭ – holnap
belega – gyönyörű, szép
digo – töltés, gát
koncentrejo – tábor
fajroruĝa – tűzpiros
firmamento – égbolt
vidaĵo – látvány
terura – szörnyű
la fetoro fluganta al ni – a felénk szálló bűz
cirkonstanco – körülmény
instalajo – berendezés
propramane – saját kezűleg
paroladi – beszélgetni
Kiel oni nomas vin? – Hogy hívnak?

Szavak és kifejezések

preferi – előnyben részesíteni vmit, jobban szeretni vmit
montri – mutatni
bordo – part
ŝatata – kedvelt, kedvenc
ŝati – szeretni, kedvelni
ĝustadire – tulajdonképpen
foramuzi la tempon – elszórakozni az időt
decidi – elhatározni
sekreto – titok
simila – hasonló
Ĉu vi jam estis amanta? – Voltál már szerelmes?
ne gravas – nem fontos
maljuna – öreg
instruisto – tanár
bedaŭri – sajnálni
enamiĝi – beleszeretni
vera – igazi
kisadi – csókolózni
feliĉa – boldog
unu la alia – egymás
unu la alian – egymást
unu al la alia – egymásnak
milito – háború
frenezajo – őrültség
kaŝobservi – lesni, lopva figyelni

songi – álmodni
mi estas parolanta kun iu –
beszélék vkivel
karesi – sřmogatni
mi amas vin – szeretlek
Forgesu ĉion! – Felejts el
mindent!
ekzisti – létezni
Ĝi ne interesas min. – Az
engem nem érdekel.
ekkisi unu la alian – meg-
csókolni egymást
ne eblas – nem lehet
intertuřigi – összeérni
ĉiamaniere – mindenképpen
rifuĝi – menekülni
Stariĝu! – Állj fel!

lař animala maniero – állati
módon
frenezulo – őrült, bolond
Pařu iom pli proksimen! –
Lépj közelebb!
kuri – futni
nun – most
malesperiĝinte – elkesere-
detten
lipo – ajak
kunfandiĝi – egybeolvadni,
összeolvadni
imagi – elképzelni
blindige blanka – vakítóan
fehér
hařto – bőr
kurentobato – áramütés

Öt perc szünet

Azért, mert amikor az ember kijön a moziból egy ideig még kavarnak benne a film által keltett gondolatok, illetve érzések. Ilyenkor az emberek furcsa válaszokat adnak a „Nos, milyen volt? ” kérdésre. Van, aki sír. Én mégis megkérdezem. Ki mit értett meg belőle? Ha élveztük a szöveget, és úgy éreztük, hogy képtelenség lenne most félbehagyni az olvasását, akkor nagyon jó szintet értünk már el. Ilyen esetben nem érdemes visszaszinkronizálni a „filmet”, sőt az egyenesen hiba. Nem szabad elrontani az eszperantó szöveg által keltett illúziót. Azok, akik csak nehezen birkóztak meg a szöveggel vagy esetleg nem értették, biztosak lehetnek abban, hogy felületesen tanultak, és nem végezték el becsülettel a napi munkát. Emlékezzünk csak vissza!

9

*30 napon át szünet nélkül,
és mindig azt,
ami elő van írva!*

— Mi ne scias kiu forgesis ĉi tiun ŝelkon en mia lito.

10
MERK-
REDO

DEKA
TAGO

Emberek! Csak nagy szótárt vegyenek!

Ha eddig ezt nem tudták volna, akkor most én megmagyarázom. Kis szótárt azért nem érdemes venni, mert viszonylag sokba kerül, és ráadásul nincs benne semmi. Egy kis szótárt egy magántanuló rövid idő alatt elintézi. A türelmetlenekekről most nem is beszélek. Ezek egy-kettőre kitanulják a szavakat az ilyen kis szótárakból, és a pénz kárbavész. Egy szótár annál jobb, minél nagyobb. Természetes idegen nyelvek tanulásánál ez a tétel fokozottabban érvényes. Az eszperantó esetében is érvényes a fenti megállapítás, azzal a megkötéssel, hogy itt egy nagy szótár legalább olyan kicsi, mint másutt egy középszótár. Apropos! Megvették már a szótárt? Hogy mit? Hát azt, amit még a tanulás megkezdése előtt ajánlottam. Egy igazi eszperantista felhajtja magának még az eszperantó-eszperantó szótárt (**PLENA VORTARO**) is.

Enélkül olyan az eszperantista, mint a kovács (**forĝisto**) kalapács (**martelo**), a festő (**pentristo**) ecset (**pentrilo**), és a vadász (**ĉasisto**) puska (**pafilo**) nélkül. Azért hívom most fel ilyen erélyesen a figyelmet ezekre a szótár-dolgokra, mert a későbbiek folyamán komoly kísérleteket fogunk végezni a szótárakkal.

Lajos! Van szótárfüzeted?

Persze, hogy van. Ejnye Lajoskám! Hát te nem tudod, hogy a szótárfüzet minden rossz módszer között a legrosszabb? Lajoskám, tépd össze gyorsan azt a vacak füzetet, és taposd meg. Égesd el, és még a hamuját is szórd szét. Sokkal jobban teszed, ha veszel ma-

gadnak egy 200 oldalas jegyzetfüzetet, és ebbe írsz mindent, amit sikerül összegyűjtened az eszperantó-világról. Lajos! A hagyományos szótárfüzet-módszert komoly emberek nem használják (mert a szavakat kiragadja azok eredeti környezetéből és ezzel többet árt, mint használ.) Az elavult egy dolog. Jobban jársz, ha helyette csak viccet olvasol. Tudod mit? Kapsz tőlem négy anekdotát, amit nyugodtan bemásolhatsz a mindenés füzetedbe. Figyelj csak!

A számodra ismeretlen szavakat írhatod akár a sorok közé, akár a szöveg után. Például így:

Neĉiutagaĵo

— Hieraŭ mi ĉeestis neĉiutagan geedziĝon — rakontis viro.

Post kiam la fianĉino eldiris la feliĉigan jeson, policano ŝin forkondukis.

— Kial do, kion ŝi faris, ke oni ŝin arestis?

— Nenion. La policano estis ŝia nova edzo.

fianĉino — menyasszony

forkonduki — elvezetni

feliĉiga jeso — boldogító igen

aresti — letartóztatni

policano — rendőr

Ha igényes vagy, Lajcsikám, akkor mindentudó füzeted egyik részébe csak a vicceket, másik részébe csak a közmondásokat, verseket, hungarizmusokat, politikai szakkifejezéseket stb. írod. Így mindent megtalálasz egy helyen, és ha még a nyelvtant is ebben rendszerezed, akkor egy olyan kisokosod lesz, amit mindenki megirigyel!

Konoj

— Patrino, — diris la sesjara Steĉjo —, imagu, mi sciiĝis, ke la infano naskiĝas post naŭ monatoj.

— Nu bone, respondas la patrino, — se vi tion scias, estu kontenta pri tio.

– Tamen, panjo, mi volus scii, de kiam oni devas kalkuli tiujn naŭ monatojn.

Steĉjo – Pistike

kontenta – elégedett

En la frenezulejo estas kuracista vizito. La kuracisto iras al la unua frenezulo kaj diras.

– Bonan matenon!

La frenezulo sidas ĉe tablo kaj skribas senvorte. La kuracisto denove diras: – Bonan matenon! Kion vi faras?

– Kion mi faras, kion mi faras? – Mi skribas leteron!

– Kaj al kiu vi sendas la leteron?

– Al mi mem!

– Kaj kio estas en la letero?

– Kio estas en la letero? ... Ankoraŭ mi ne povas scii, mi ja ankoraŭ ne ricevis ĝin!

Olvassunk újságot!

Amikor újságot olvassunk, a nyelvet használjuk, és rengeteg hasznos dolgot tanulhatunk meg belőle. Én is rengeteg újságot olvasok. Éppen most kaptam meg a HEROLDO DE ESPERANTO legfrissebb számát. Nézzük csak. Már a címek is tele vannak étellel.

– Junularo kongresas en Poitiers

– *Maratonaj sesioj*

– **Ŝanĝoj**

– TESPAnur teatras

– *TESPA = Teatro Esperanta de Parizo*

– 2-a Interlingvistika Laborkonferenco en Paderborn

– Medicinista konferenco en Krakovo

– *UMEA = Universala Medicina Esperanto–Asocio*

– **HEROLDO DE LA JUNULARO**

- Nederlanda semajnfino
- *Semajnfina konferenco*
- **Post kongresaj impresoj**
- *Feriaj renkontiĝoj*
- Trilanda rendevuo en Nederlando
- *Novembra rendevuo*
- **Naturamika postkongreso**
- Disvastiĝo de Esperanto en Venezuelo
- **Postvizita sukceso**
- **MALLONGE**
- „Estas grave, ke la naciaj lingvoj ekzistu kaj prosperu“
- *Lingvistika seminario en Perpignan*
- **Ŝtonego en la arbaro**
- **NIA FILMO**
- *En kelkaj vortoj*
- **Temo por abiturienta ekzameno**
- Libro-merkataj problemoj
- *LINGVA ĤAOSO*
- **Pri vetero, en multaj lingvoj**
- De lando al lando ...
- *Pseŭdonima artikolo, nepseŭdonime*
- **Krucvort-enigma**
- **ŜAK -RUBRIKO**
- *Mato en du movoj*
- **Infana Anguleto**
- **ANONCETOJ**
- *Korespondo-interŝanĝo*
- **Diversaj**
- **Ĵus aperis**
- *Moderna lernolibro*
- „**Jen nia mondo**“ en la itala lingvo
- „**La Faraono**“ en kasetoj
- *La suahila lingvo*
- **La tuta komisiono konsentis, ke Esperanto necesas en la hodiaŭa mondo.**

Biztos vagyok benne, hogy ezeken a címszavakon mindenki könnyűszerrel átrágja magát. Ezekből is látható, hogy milyen egyszerű módon tehetünk szert nagyon hasznos ismeretekre.

Milyen újságot olvassunk?

Kivétel nélkül mindent, ami eszperantó nyelvű vagy tárgyú. A Magyar Eszperantó Szövetség könyvesboltjában (Bpest, Kenyérmező u. 2.) mindig kaphatunk különböző újságokat és folyóiratokat. Az újságolvasáson kívül természetesen hallgassunk rádiót is. Az alábbiakban bemutatok néhány kifejezést, amit csak újságokból és rádióból gyűjthetünk ki magunknak.

- KREH = Konsilantaro de Reciproka Ekonomia Helpo = KGST
- kunlaboro de la socialismaj landoj
- membro-ŝtatoj
- plua fortigo de la kunlaboro
- paca ekonomia konkuro
- internacia socialisma labordivido
- la levo de la produktado al tutmonda nivelo
- krudmaterial-importo
- el ekonomia vidpunkto
- objektiva ekonomia leĝo
- frataj ŝtatoj
- mobilizi la internajn rezervojn
- socialisma traorganizo de la agrikulturo
- kvinjarplano
- reciproka varinterŝanĝo
- longlimitaj kontraktoj
- faciligo de la pasaĝertrafiko
- internacia kunlaboro

Ezeket a példákat is bejegyezhetjük mindentudó füzetünk megfelelő fejezetéhez. Sok kicsi sokra megy alapon így áll össze lassan az eszperantó politikai nyelv. A gyűjtögető módszer segítségével nagyon szép eredményeket érhetünk el ezen a területen.

Hogyan olvassunk újságot?

Úgy, mint Marx és Lenin. **Tollal a kézben.** Húzzunk alá mindent, amit fontosnak tartunk. Válgják ez a módszer állandó jellegű tevékenységgé. Ne hagyjuk abba soha! Addig él bennünk aktívan egy nyelv, amíg beszélünk és olvasunk rajta. Ha ez megszűnik, akkor úgy járunk, mint a hatalmas fáraók csatornáit, melyek gyorsan és észrevétlenül eltűntek az állandóan vándorló homok alatt.

Kellemes újságolvasást és rádiózást kívánok mindenkinek!

Zárjuk a napot egy kis népi bölcsességgel!

Proverboj – közmondások

En sia korto ĉiu koko estas forta.
Li estas en klopodoj de l' kapo ĝis piedoj.
Por enamiĝinto Bagdad ne estas malproksime.
Peko kaj eraro estas ecoj de l' homaro.
Kiu ĉe l' vojo konstruas, tiun ĉiu instruas.

10

*Nur tiu ne eraras,
kiu nenion faras.*

HOGYAN LEHETÜNK TAGJAI A MAGYAR ESZPERANTÓ SZÖVETSÉGNEK?

A szövetség *rendes és pártoló* tagokból áll. Minden tag valamelyik helyi csoporthoz, vagy az azonos foglalkozásukból alakult *szakcsoport*hoz tartozik. (Ha a tag lakóhelyén sem helyi, sem szakcsoport nem működik, a Központi Csoportba kérheti felvételét – 1368 Budapest, Pf. 193.) A lakóhelyen vagy annak környékén levő csoportokról az illetékes Megyei Bizottság bővebb információval szolgál. Felsorolásuk a 117. oldalon.

A szövetség tagja lehet minden 16. életévét betöltött magyar állampolgár, aki az alapszabályt ismeri, azt magára nézve kötelezőnek tartja és a mindenkori megállapított belépési és tagsági díjat befizeti.

A jelenleg érvényben levő tagsági díjak:

– dolgozóknak	egész évre: 96,- Ft
– nyugdíjasoknak	egész évre: 60,- Ft
– diákoknak	egész évre: 24,- Ft

A pártoló tagdíj egész évre 10,- Ft, vagy ennek egész számú többszöröse a tag felajánlásától függően.

Az adminisztráció egyszerűsítése érdekében kérjük, hogy a tagdíjat lehetőleg egy összegben fizessék be.

A belépési díj (tagkönyv ára): 5,- Ft.

A tagfelvétel a „Tagnyilvántartó karton és belépési nyilatkozat” 3 példányban való kitöltése alapján történik. A tag a felvételtől a tagsági könyv átadása után értesül.

A szövetség minden *rendes tagjának* joga van részt venni az egyesületi munkában és hozzájárulni a szövetség feladatainak teljesítéséhez akként, hogy a taggyűléseken részt vesz, felszólalásával, bírálatával és javaslataival segíti a vezetőség munkáját. Minden *rendes tagnak* szavazati joga van. Minden *rendes tag* választójoggal bír és a szövetség tisztségeire megválasztható.

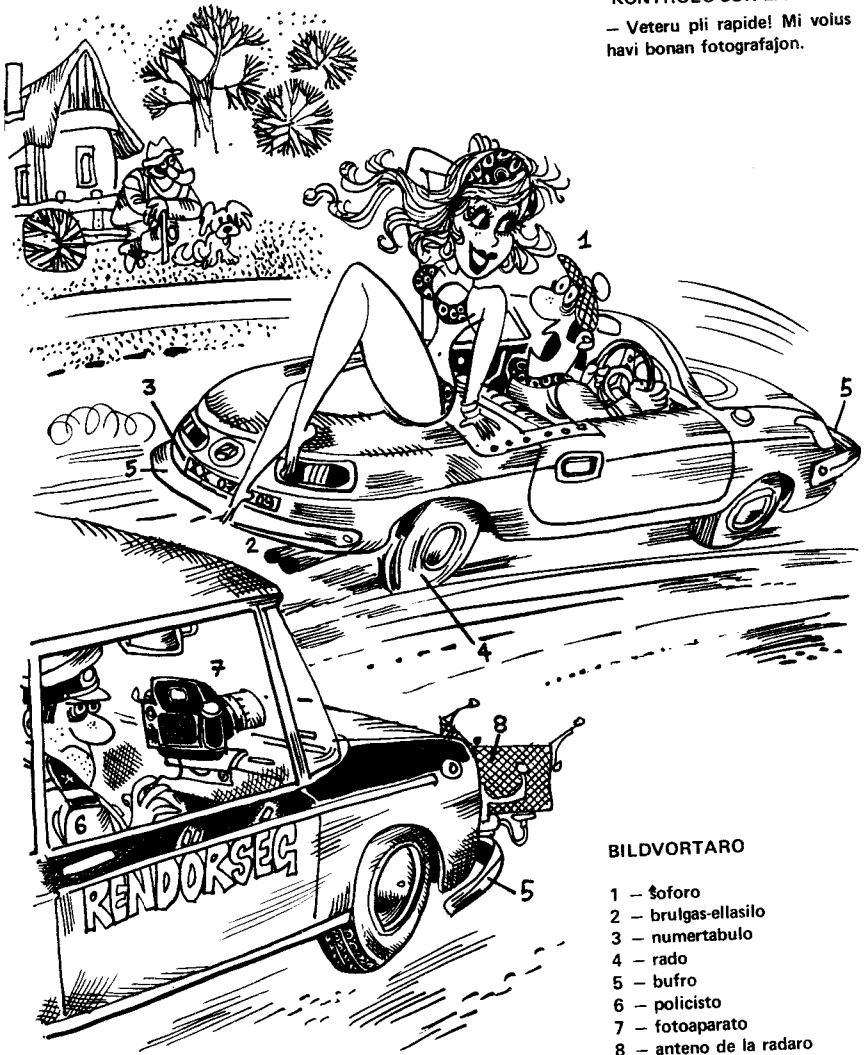
A pártoló tagokat ugyanazok a jogok illetik meg, mint a *rendes tagokat*, de szavazati joggal nem bírnak, választói joguk nincs és tisztségre nem választhatók.

MAGYAR ESZPERANTÓ SZÖVETSÉG
1368 Budapest, Pf. 193

A Magyar Eszperantó Szövetség célja
(kivonat az alapszabályból)

„A szövetség célja az eszperantó nemzetközi nyelv terjesztése, gyakorlati alkalmazásának elősegítése, a népek békés egymás mellett élése eszméjének megvalósításában való felhasználása és a nyelv segítségével a szocializmust építő Magyarország társadalmi, gazdasági, kulturális eredményeinek megismertetése a világ minden eszperantistájával.

KONTRLO SUR LA VOJOJ
- Veteru pli rapide! Mi volus
havi bonan fotografajon.

BILDVORTARO

- 1 - ŝoforo
- 2 - brulgas-ellasililo
- 3 - numertabulo
- 4 - rado
- 5 - bufro
- 6 - policisto
- 7 - fotoaparato
- 8 - anteno de la radaro

11 | DEK- UNUA JAŮDO | TAGO

Beszélgessünk egy kicsit

A kedv még nem elég. Valamit még kell tudni ehhez. Ha jól megvizsgáljuk a címet, kiderül az, amit mi még nem ismerünk. Itt van a *beszél*ni ige. Egy kis toldalékot kap, és máris *beszélget*ni lesz belőle. Ugye milyen egyszerű? Tud-e ilyet az eszperantó? Természetesen, tud.

paroli – paroladi (beszélⁿⁱ – beszélgetⁿⁱ)
promeni – promenadi (sétá^{lni} – sétálgatⁿⁱ)
marteli – marteladi (kalapá^{lni} – kalapálgatⁿⁱ)
salti – saltadi (ugraⁿⁱ – ugrá^{lni})

Az -ad- utóképzővel gyakorító igéket képezhetünk, és ezzel már el is jutottunk a beszélgetéshez. Most már csak meg kellene szólalni, de hogyan? Erre való egy egyszerű kis szavacska, ami egycsapásra megold mindent. Ismerkedjünk meg az ek- igekötővel, ami nem véletlenül maradt ki a sorból. A mozzanatos és kezdő ígéknel van rá nagy szükség.

paroli – ekparoli (beszélⁿⁱ – megszólalⁿⁱ)
vidi – ekvidi (látⁿⁱ – meglátⁿⁱ)
aŮdi – ekaŮdi (hallⁿⁱ – meghallⁿⁱ)
kanti – ekkanti (dalolⁿⁱ – dalolⁿⁱ kezdeni)
sidi – eksidi (ülⁿⁱ – leülⁿⁱ)
scii – ekscii (tudⁿⁱ – megtudⁿⁱ)

Aliaj ekzemploj:

La akvo ekplaŭdis – a víz megcsobbant

La ĉeno ektintis – a lánc megcsörrent

Ekbruligu la kandelon, ĉar estas jam mallume – Gyűjtsd meg a gyertyát, mert már sötét van.

Subite li ekvidis la maron – Hirtelen meglátta a tengert.

A tárgyatlan igéknél az **ek-** igekötő ugyanazt a feladatot látja el, mint az **-igi** utóképző. Az **eksidi** és a **sidiĝi** között egyébként semmi különbség nincs. Az élet és a nyelvhasználat szeszélye nyilvánul meg abban, hogy bizonyos tárgyatlan igék kezdő aspektusát sohasem képezzük **-igi**-vel. Nem mondjuk, hogy:

iriĝi, pluviĝi, soniĝi, hanem helyette **ekiri, ekpluvi, eksoni**. A másik oldalról viszont a **stariĝi, sidiĝi, estiĝi** sokkal gyakoribb, mint az **ekstari, eksidi, ekesti**.

Ezek az eltérések árnyalati problémák csupán, és a kollektív bölcsesség alapján fejlődnek és alakulnak.

Ott tartottunk, hogy már el tudjuk kezdeni a beszélgetést. Kezdjük is el! Szokásunkhoz híven egy kis bemelegítéssel.

Steĉjo ofte hejmenportas el la lernejo maldecan vorton, kaj plezure ĝin diradas. La patro malesperas pro tio, kaj foje por provi ion, li diras al la knabo:

– Fileto, se vi ne uzos plu tiun maldecan vorton, post unu semajno vi ricevos unu forinton.

La knabo obeas kaj post unu semajno ricevas la forinton. Sekvatage, hejmenveninte, li diras kun radianta vizaĝo:

– Paĉjo, mi scias vorton, por kies nediro mi ricevos de vi minimume kvin forintojn.

Vortoj

maldeca vorto – csúnya,
illetlen szó

obei – engedelmeskedni

sekvatage – másnap

kun radianta vizaĝo – sugárzó
arcgal

Ĉu vi povus diri ion karakterizan pri tiu viro, kiu vin atakis hieraŭ en la parko?

– Inŭndis el li la alkohol-odoro.

- Tamen, ion pli precizan?
- Ĝi estis pruno-brando.

Subluo

- Virinan vizitanton vi ne rajtos akcepti.
- Kaj viran?
- Tian jes.
- Tiam mi luos la ĉambron por mia fianĉino.

Van-e orvosság az összetett igeragozás borzalmi ellen?

Több nyelvben használnak 15-20 igeidőt és ez az egyik olyan probléma, amellyel nehezen birkóznak meg a diákok. Úgy tűnik, hogy nincs benne túl sok logika, és ez sok embernek elveszi a kedvét a tanulástól. Többször bizonygattam már, hogy az eszperantóban minden megtalálható, ami a természetes nyelvekben, de sokkal tisztábban. A következő táblázat mindent megmagyaráz.

	Folyamatos	Befejezett	Beálló
Cselekvő	-ant-	-int-	-ont-
Szenvedő	-at-	-it-	-ot-

Így néz ki az orvosság receptje. Ahhoz, hogy lenyeljük, elég az **esti** létige és pl. a **skribi** (írni) mint információhordozó.

Figyeljük meg a különböző változatokat. Biztos vagyok benne, hogy még azokat is érteni fogjuk, melyeket magyarra csak nehézkes körülírással fordíthatunk le. Intézzük el először a **melléknévi igeneveket**.

- skribanta homo** – író ember (aki most ír)
- skribinta homo** – író ember (aki már írt)
- skribonta homo** – írni fogó ember (aki majd ír)

Ezek a melléknévi igenév cselekvő változatai. A szenvedő vagy passzív alakok egy betű kivételével ugyanilyenek:

skribata letero – olyan levél, amelyet most írnak

skribita letero – (már) megírt levél

skribota letero – (még) megírandó levél

Az *a* betűt *e*-re változtatva **határozói igenevet** kapunk, amit magyarra *-va*, *-ve*, *-ván*, *-vén* képzővel vagy körülírással (ez a gyakoribb) fordíthatunk.

promenante mi lernis – sétálva tanultam (sétáltam és közben tanultam)

promeninte mi lernis – (sétálván) miután sétáltam, tanultam

promenonte mi lernis – séta előtt tanultam

Ekzamenote li timis, ekzamenate li švitis, ekzamenite li estis feliča. (Mielőtt vizsgáztatták, félt, mikor vizsgáztatták izzadt, vizsgáztatása után boldog volt.)

Most már mindent tudunk. Az összetett igeragozást ezután egyhajtásra be tudjuk venni. Ha szeretjük a statisztikát, számoljuk meg, mennyi változat van.

Kiejelentő mód (indikativo)

mi estas skribanta	jelen (prezenco)	folyamatos
mi estis skribanta	múlt (preterito)	(imperfekta)
mi estos skribanta	jövő (futuro)	
mi estas skribinta	jelen (prezenco)	
mi estis skribinta	múlt (preterito)	befejezett
mi estos skribinta	jövő (futuro)	(perfekta)
mi estas skribonta	jelen (prezenco)	beálló
mi estis skribonta	múlt (preterito)	(predikta)
mi estos skribonta	jövő (futuro)	

Feltételes mód (kondicionalo)

mi estus skribanta	folyamatos (imperfekta)
mi estus skribinta	befejezett (perfekta)
mi estus skribonta	beálló (predikta)

Felszóító mód (volitivo)

mi estu skribanta	folyamatos (imperfekta)
mi estu skribinta	befejezett (perfekta)
mi estu skribonta	beálló (predikta)

Parancsoló mód (imperativo)

Teljesen megegyezik a felszóító móddal.

Ugyanezt a játékot végigcsinálhatjuk a passzív formával is. Mindent egybevetve 35-40 változat (igeidő) jön össze, de ettől nem kell félni, mert a gyakorlatban nem fordul elő mindig mindegyik. Ezenkívül ismerjük, hogy minden nyelvben megvan a törekvés, hogy a legrövidebb és legegyszerűbb módon fejezze ki önmagát. Talán azért is tűntek el a magyarból a mentem vala, mondottam volt stb. alakok. A román nyelvekben pl. még ma is használják az ilyen szerkezeteket, és azért okoznak sok bosszúságot az embernek, mert a kivételek meg a szabálytalan ragozású segédigék úgy behálózják az egész rendszert, mint a kúszónövények a dzsungel fáit.

Megjegyzés: Most már eljutottunk odáig, hogy tudjuk a szavakat változtatni és egymáshoz kapcsolni. Pongyolán fogalmazva mondhatnám, hogy ismerjük a nyelvtant. (Ez persze nem igaz). A jövőben azt tanuljuk meg, miként lehetséges egy szóból többet létrehozni, vagyis hogyan tudjuk felduzzasztani viszonylag kis szókincsünket. Ehhez mindenkinek erőt, egészséget és jó hangulatot kívánok. Fel a fejjel! Ezzel mára elköszönök, és búcsúzóul fogadják el ajándékba Baghy Gyula esperantista költő egyik vidám versét.

ESTAS MI ESPERANTISTO

*Verda stelo sur la brusto
iom palas pro la rusto.
Mi ne estas purigisto;
estas mi esperantisto.*

*Kuŝas ie sub tegmento
„Netuŝebla Fundamento”.
Tuŝu ĝin nur la Mefisto;
estas mi esperantisto.*

*Polykovrite sur bretaro
putras mia SAT-vortaro.
Tedas min la vorto-listo;
estas mi esperantisto.*

*Gramatikon mi ne konas
kaj gazeton ne abonas. . .
librojn legu la verkisto;
estas mi esperantisto.*

*Mi parolas kun rapido:
„Bonan tagon! Ĝis revido!”
Ĝi sufiĉas por ekzisto;
estas mi esperantisto.*

*Pionirojn mi kritikis,
la gvidantojn dorne pikas
kaj konspiras kun persisto;
estas mi esperantisto.*

*Por la venko mi esperas,
sed neniom mi oferas.
Mi ne estas ja bankisto;
estas mi esperantisto.*

*Se baraktas en la krizo
la movado, organizo,
helpas mi nur per rezisto;
estas mi esperantisto.*

*Flugas per facila vento
el la buŝo Nova Sento.
Ĝi sufiĉas por sofisto
estas mi esperantisto.*

*Post la mort' ĉe tombo mia
staros „rondo familia”,
nekrologos ĵurnalista:
estis li esperantisto.*

11

*„Gramatikon mi ne konas
kaj gazeton ne abonas ... ”
Mindkét dolgon
sürgösen változtatni kell!*

En 1978 eldonis la Hungara Esperanto-Asocio la bildrakonton „LA FILOJ DE L' ŜTONKORA HOMO”. Se vi rapidos vi povos ankoraŭ aĉeti ĝin en la librovendejo de la asocio.

MOR
JOKA
LA FILOJ
DE L' ŜTONKORA
HOMO

MUZIKAMA JUNULO

– Katarina, aŭdante muzikon mi tute forgesas kion mi volas fari...

12

VEND-
REDO

DEKDUA TAGO

Kemény dió-e a szókincs?

Sokan igennel válaszolnak, mert keserű tapasztalataik vannak. Néhány sikertelen nyelvvizsga vagy egyéb kudarcok hajlamossá teszik az embereket ilyen pesszimista nézetek elfogadására. Ha más nyelvekről van szó, akkor be kell vallani, hogy a szókincs valóban kemény, de természetesen megtörhető. Az eszperantó esetében inkább azt mondanám, hogy itt a szókincs talán már nem is dió, hanem még egy ennél is törékenyebb valami. Tudom, hogy ezt nem hiszik el, de sebjaj. Beszéljenek inkább a tények.

Öt perc alatt megtanulunk 350 szót! Ez lesz a bemelegítés. A legismertebb nemzetközi szavakról van szó.

Absoluta, abstrakta, administracio, agronomo, agresiva, akademia, akrobato, aktiva, aktuala, akumulatoro, akustiko, akvarelo, albumo, alkoholo, alkoholisto, alternativa, amnestio, analfabeto, analogio, anarkio, anarkisto, anatomio, anekdoto, anteno, arabo, aristokrato, asfalto, aspirino, astrologio, atleto, atomo, aŭto, aŭtarkio, aŭtobuso, aŭtomato, aŭtonoma;

Bakelito, bakterio, baletto, balkono, banano, banko, barikado, bazaro, baziliko, benzino, betono, biciklo, blokado, bluzo, brigado, broŝuro;

Celofano, celuloideo, cemento, centimetro, centralizi, ceremonio, citadelo, civila, civilizacio, ĉokolado;

Decentralizi, decilitro, decimetro, dekagramo, dekoracio, delegacio, demagogio, demokrata, detektivo, diapozitivo, diktatoro, dinamito, dinamo, diplomato, diplomo, dogmatismo, doktoro, dokumento;

Ekskavatoro, ekspedicio, elefanto, eleganta, elektrono, elevatorio, energio, epizodo, eskimo;

Fanatika, fantasta, fantazio, festivalo, fiktiva, filharmonio, filmo, filozofio, fiziko, fluoreski, fonetika, fosforeski, foto, fotokopio, fotelo, fotografi, frakcio, futbalo;

Garnituro, generacio, geometrio, gimnazio, gitaro, grafologio, gratuli, groteska;

Hektaro, hektolitro, helikoptero, hipnotismo, horizontala, horoskopoj, hotelo, humoro;

Ideala, ideologio, iluzio, imperialismo, indiano, inflacio, informoj, inkognito, inteligenta, internacia, intervjuo;

Jubileo;

Kajaki, kakao, kalkuli, kalorio, kandidato, kanibalo, kapitalismo, kapitalisto, karambolo, karavano, karieristo, karikaturo, katalogo, katastrofo, katedralo, kategorio, kaŭĉuko, kaviaro, kemio, kilogramo, kilometro, kilovato, klerikala, kliniko, kloroformo, klubo, koalicio, kolektiva, kolhozo, kombajno, komedio, komforto, kompozicio, komunismo, komunisto, koncerto, konfekcio, konferenco, kongreso, konjunkturo, konkreta, konservativa, kosmetiko, kozako, kritiko, krokodilo, kulako, kulturo, kupolo;

Laboratorio, lampiono, leopardo, lifto, limonado, linoleumo, logiko;

Magnetofono, margarino, marksismo, marksisto, martiro, masiva, maŝino, matematiko, materialismo, materialisto, matraco, megafono, meĥaniko, melodio, meteoro, meteorologio, mikrofono,

mikroskopo, milimetro, modelo, moderna, molekulo, motoro, mozaiko;

Nacionalismo, naftalino, naiva, negativa, nikotino, normala;

Objektiva, oceano, omnibuso, operacio, oportunismo, oportunisto, optimisto, organizi;

Pacifisto, paniko, panoramo, papriko, parafino, paralela, parko, parlamento, parodio, partizano, pedagogio, perfekta, perspektivo, pesimismo, pesimisto, pioniro, plafono, polipo, politiko, porcelano, pozitiva, praktika, preciza, primitiva, privata, privilegio, problemo, produktiva, profesoro, profeto, profilo, profito, programo, progresiva, proletaro, propagando, prototipo, provoki, pulovero;

Radiatoro, radio, radikala, radioaktiva, raketo, rapsodio, reakcio, reaktoro, realismo, recepto, reflekso, reflektoro, reformi, rehabiliti, reklamo, rekordo, relativa, restaŭri, revizio, revolvero, riporto, romantika;

Sabotaĵo, saksofono, salono, semaforo, seminario, sensacio, serenado, simbolo, simfonio, simpatio, simpla, simultana, sistematika, socialismo, socialista, speciala, specialisto, spekulacio, sporto, sputniko, stabila, stadiono, stafeto, statistiko, sterila, strukturo, subjektiva, subvencio, sultano, ŝablono, ŝovinisto;

Taktiko, tango, tapeto, tekniko, teknologio, telefono, televizio, tenoro, tradicio, tragedio, traktoro, transformatoro, trono, turbano, turbino, turisto;

Utopio;

Vagono, valuto, vanilio, vazelino, vertikala, veterano, viadukto, vitamino, vulkano, vulkanizi.

Szeretném megkérdezni, hogy melyik nyelven tudják még ugyanezt megcsinálni? Lehet, hogy megérteni talán megértik ugyanezeket a szavakat, de biztos, hogy ha ragozni kell, akkor már az elején elvéreznek.

Miben rejlik az esperantó szókincs nagyszerűsége?

Nem csak abban, amit most elolvastak. Igaz, hogy ez nagy előny, de a legfőbb magyarázatot a szóképzés rendszere adja. Említettem már, hogy Zamenhof 920 szóval Shakespeare-t fordított. Ez csak úgy lehetséges, ha az alapszóból valamilyen úton-módon új szavakat képezhetünk. Az új szavak képzése egyébként háromféle módon lehetséges. Végződés-cserével (*homo* – ember, *homa* – emberi), szóösszetétellel (*natur*o – természet, *amiko* – barát, *naturamiko* – természetbarát) és elő-, illetve utóképzők segítségével. Az alábbiakban mutatok egy példát arra, hogy mit lehet képezni egyetlen tőből. Induljunk ki a *sana* – egészséges szóból.

san-a: egészséges

san-o: egészség

san-e: egészségesen

san-i: egészségesnek lenni

san-et-a: kissé egészséges

san-eg-a: makk-egészséges

san-ig-a: gyógyító, üdítő

san-ec-o: egészség

san-il-o: gyógyszer, gyógy-
eszköz

san-il-ar-o: gyógyszergyűj-
tmény

san-ig-i: gyógyítani

san-iĝ-i: gyógyulni

san-ul-o: egészséges ember

san-ul-in-o: egészséges nő

san-ig-ebi-a: gyógyítható

re-san-ig-i: meggyógyítani

re-san-iĝ-i: meggyógyulni

mal-san-a: beteg

mal-san-o: betegség

mal-san-e: betegen

mal-san-i: betegnek lenni

mal-san-ec-a: beteges, kóros

mal-san-ig-a: ártalmas, be-
tegséget okozó

mal-san-ec-o: betegség

mal-san-ad-o: betegeskedés

mal-san-ig-i: beteggé tenni

mal-san-iĝ-i: megbetegedni

mal-san-ul-o: beteg ember

ne-san-ig-ebi-a: gyógyíthatatlan

mal-san-ul-in-o: beteg nő

re-mal-san-ig-i: újra beteggé
tenni

re-mal-san-iĝ-i: újra megb-
gedni

mal-san-em-a: beteges

mal-san-em-ul-o: beteges
ember

mal-san-et-a: gyengélkedő

mal-san-eg-a: súlyos beteg

mal-san-ul-id-o: beteg utódja

mal-san-ul-ar-o: betegek ösz-
szessége

mal-san-ul-ej-o: kórház – stb.

A lista egyébként nem teljes. Lehetne még növelni a képzett szavak számát, de gondolom, hogy már érzik, miről is van szó.

A holnapi naptól kezdve megkezdjük a szóalkotás fortélyainak elsajátítását. Mindössze 40-50 „varázs-szó” megtanulásáról van szó.

A földrajzi nevek tovább könnyítik helyzetünket, mert ezek eszperantó nyelvű alakjai alig térnek el az eredetitől. (A földrajzi nevekkal később részletesen foglalkozunk.) Jó, mondhatják erre nyugodtan. Hát ez is valami? Igen, ez is! Tudok egy példát, amikor ezt a természetesnek tűnő dolgot nem is vették olyan természetesnek. A volapük nyelvről van szó, melynek szerzője (egy 41 nyelvet ismerő szerzetes) a földrajzi nevek helyett is új szavakat alkotott. Ráadásul egyszótagúakat. Ilyeneket mint *bap*, *bip*, *böp*, stb. Ezek után nincs mit csodálkozni azon, hogy az ilyen mesterséges nyelv nem terjedt el. Az eszperantó előtt is volt néhány száz nemzetközi nyelvtervezet, és utána is született még több tucat, de egyikből sem lett semmi. Az idő próbáját egyik sem állta ki.

Elég a meséből. Nézzünk inkább valami vidámabbat. Megint anekdoták jönnek. Tudom, hogy ezt senki sem hagyja ki, és észrevétlenül mindig megjegyez valamit belőlük.

En spicvendejo

Du aĉetantoj interparolas pri la kosmoveturò. Unu diras:

– Sur la luno, ekzemple, unu kilogramo estas nur deksep dekagramoj.

La vendistino kunfrapas la manojn:

– Kaj ĉu neniu reklamacias?

Okazas la unua granda kverelo inter la junaj geedzoj. La edzino komencas paki siajn vestojn.

– Mi reiros al mia patrino.

– Iru, iru do!

– Sed mi revenos kune kun ŝi!

Vortoj

geedzoj – házások

kverelo – veszekedés

okazi – történni

LA UNUA KONGRESO

1905-ben egy tengerparti francia kisvárosban, Boulogne-sur-Mer-ben zajlott le az eszperantisták első világtalálkozója. Itt hangzott el Zamenhofnak az a híres beszéde, amelyből most egy részlet következik.

Sankta estas por ni la hodiaŭa tago. Modesta estas nia kunveno; la mondo ekstera ne multe scias pri ĝi, kaj la vortoj, kiuj estas parolataj en nia kunveno, ne flugos telegrafe al ĉiuj urboj kaj urbetoj de la mondo; ne kunvenis regnestroj nek ministroj, por ŝanĝi la politikan karton de la mondo, ne brilas luksaj vestoj kaj multego da imponantaj ordenoj en nia salono, ne bruas pafitegoj ĉirkaŭ la modesta domo, en kiu ni troviĝas; sed tra la aero de nia salono flugas misteraj sonoj, sonoj tre mallaŭtaj, ne aŭdeblaj por la orelo, sed senteblaj por ĉiu animo sentema: ĝi estas la sonoj de io granda, kio nun naskiĝas. Tra la aero flugas misteraj fantomoj; la okuloj ilin ne vidas, sed la animo ilin sentas; ili estas imagoj de tempo estonta, de tempo tute nova. La fantomoj flugos en la mondon, korpigiĝos kaj potenciĝos, kaj niaj filoj kaj nepoj ilin vidos, ilin sentos kaj ĝuos.

Profetoj kaj poetoj revadis pri ia tre malproksima nebula tempo, en kiu la homoj denove komencos komprenadi unu la alian kaj denove kuniĝos en unu familion; sed tio ĉi estis nur revo. Oni parolis pri tio, kiel pri ia dolĉa fantazio, sed neniu prenis ĝin serioze, neniu kredis pri ĝi.

Kaj nun la unuan fojon la revo de miljaroj komencas realiĝi. En la malgrandan urbon de la franca marbordo kunvenis homoj el la plej diversaj landoj kaj nacioj, kaj ili renkontas sin reciproke ne mute kaj surde, sed ili komprenas unu la alian, ili parolas unu kun la alia kiel fratoj, kiel membroj de unu nacio.

Vortoj

sankta — szent
modesta — szerény
urbo — város
urbeto — kisváros (városka)

regnestro — államfő
multego — rengeteg
mallaŭta — halk
aŭdebla — hallható

sentebla – érezhető
sentema – érzékeny, érző
naskiği – születni
imago – képzelet
korpiği – megtestesülni
nepo – unoka
ğui – élvezni
revadi – ábrázolni

nebula – ködös
kuniği – egyesülni
dolça – édes
realiği – megvalósulni
marbordo – tengerpart
mute – némán
surde – süketen

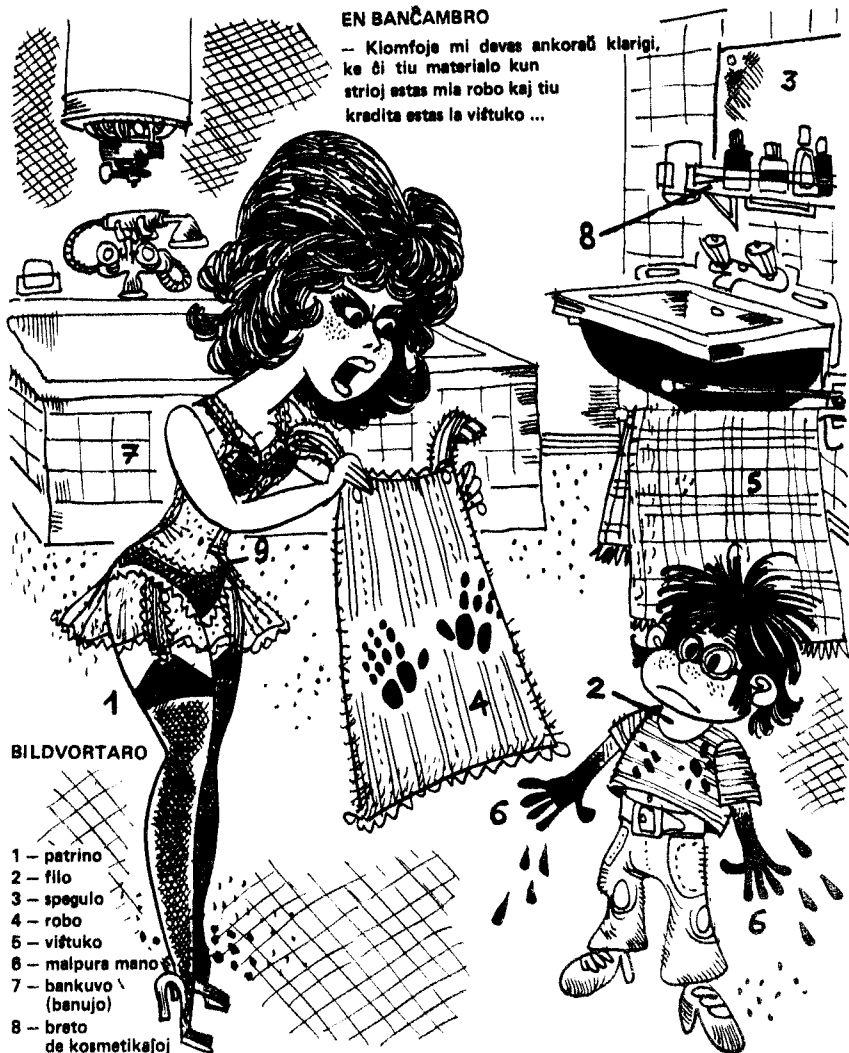
Fordítsuk le írásban az egész szöveget, és olvassuk el többször hangosan. Az utolsó két bekezdést pedig tanuljuk meg kívülről.

12

*Nem magolásra,
hanem tanulásra gondolok.*

EN BANĈAMBRO

— Klomfoje mi devas ankoraŭ klarigi,
ke ĉi tiu materialo kun
strioj estas mia robo kaj tiu
kradita estas la viŝtuko ...

BILDVORTARO

- 1 — patrino
- 2 — filio
- 3 — spegulo
- 4 — robo
- 5 — viŝtuko
- 6 — malpura mano
- 7 — bankuvo
(banujo)
- 8 — breto
de kosmetikaĵoj
- 9 — kombineo

13

DEKTRIA

SABATO TAGO

Elsőpró erejű támadást indítunk a szókincs megszerzésére

Röviden ismertetném is a haditervet. Mindnyájan tudjuk, hogy a szókincs nagyon összetett, és nem lehet komolytalanul hadakozni megszerzéséért. Eppen ezért támadásunkat egy kis tűzérési előkészítéssel kezdjük. Arról van szó, hogy kilövünk néhány nagyon fontos pozíciót. Figyeljünk csak!

granda – nagy
alta – magas
bona – jó

malgranda – kicsi
malalta – alacsony
malbona – rossz

Látható, hogy a **mal-** ellentétképzővel mindig a szótő értelmének az ellenkezőjét fejezhetjük ki.

ami – szeretni
aperi – megjelenni
esperi – remélni
fermi – bezárni
helpi – segíteni

malami – gyűlölni
malaperi – eltűnni
malesperi – kétségbeesni
malfermi – kinyitni, megnyitni
malhelpi – meggátolni, akadályozni

A szótárban szép számmal vannak ilyen szavak, de ezek már nem veszélyesek számunkra. Mielőtt belelapoznánk a szótárba, hogy pontos felderítést végezzünk az ellentétképzős szavakról, javaslom, hogy fejtük meg néhány ilyen szó jelentését.

malsana, malvarma, malsupra, malšalti, malplena, malpura, maltrankvila, malrapida, malpacienca, malpermesi, mallonga, malofta, malhavi, malbeninda, malfrue, malantaŭ, malamiko, malagrabla.

Jegyezzük meg jól, hogy a *mal-* előképzőt melléknévi és igei szótövekhez kapcsoljuk. Egy kivétel van csupán. A MALAMIKO – ellenség, amit az amiko – barát szóból hozunk létre. AZ ESZPERANTO NYELVBEN EZ AZ EGYETLEN KIVÉTEL. Jó, hogy van, mert legalább erősíti a szabályt.

Az így létrehozott szavak más képzők segítségével természetesen tovább képezhetők (pl. maljuna – öreg, maljunulo – öregember, maljunulino – öregasszony).

Nézzük meg ezután, hogy milyen eredménnyel járt ez a néhány perces kis tűzérsgői előkészítés. Bátran nyissuk ki a szótárt, és szaladjunk át a *mal-* kezdetű szavakon. Megszámolni nem kell! Pihenésképpen vezessük le a feszültséget egy kis olvasással.

Serĝento diras al la soldatoj:

– Knaboj, mi havas por vi du surprizojn, unu agrablan kaj unu malagrablan. La malagrabla estas tio, ke ĝis vespero ni devas plenigi per sablo tri mil sakojn. Kaj la agrabla estas tio, ke da sablo ni havas abunde.

Estimataj gesinjoroj!

Engedjék meg, hogy mindjárt megmagyarázzam a megszólítást. Önök valószínűleg annak örülnének, ha a hagyományos „Estimataj sinjoroj kaj sinjorinoj” formát használnám. Az eszperantó nyelvben olyan esetekben, amikor mindkét nem képviselőit kell megszólítanunk a *ge-* előképzőt használjuk. Tekintsék meg az alábbi példákat:

gesinjoroj – urak és hölgyek

geedzoj – házaspár

geamantoj – szerelmespár

gepatroj – szülők

geavoj – nagyszülők

gekamaradoj – elvtársak és elvtársnők

gejunuloj – ifjak (fiúk-lányok)

gefratoj – testvérek

gefianĉoj – jegyesek

gesamideanoj – eszmetársak

Elég a *sinjoro* szót tudnunk, és ezzel már a hölgyekhez is kedvesen tudunk szólani. A *férj* (edzo) ismeretében ki tudjuk fejezni a házaspár fogalmát, és a *nagyapa* egyedül elég ahhoz, hogy a *ge-* elő-

képző segítségével már *nagyszülőkről* beszéljünk stb. A mindennapi életben nagyon gyakori ez a gesinjoroj forma, de természetesen használható a klasszikus megszólítási forma is. *Ĉu vi jam komprenas, Estimataj gesamideanoj? A samideano* tipikus eszperantó szó, mely eszmetársat jelent. Az eszperantisták hívják így egymást.

Utóképző a nőknek, előképző az anyósoknak és az elvált feleségeknek

Kezdjük a nőknél. Úgy az életben, mint a nyelvtanban különös szerep hárul a nőkre. Éppen ezért megérdemlik, hogy külön fejezetben foglalkozzunk velük. Vegyük először a fiatal lányokat (Junaj knabinoj). Hozzájuk a fiúkon keresztül vezet az út.

knabo — fiú
viro — férfi
fianĉo — vőlegény
patro — apa
edzo — férj
filo — vkinek a fia

knabino — lány
virino — nő
fianĉino — menyasszony
patrino — anya
edzino — feleség
filino — vkinek a lánya

A kör ezzel be is zárul. A filino megnő, és knabino, később pedig virino lesz belőle. Költőien szép folyamat ez az egész. Könnyebben meg fogjuk jegyezni a nőnemű dolgok képzőjét, ha elolvassuk a következő versidézetet. Próbáljuk kitalálni a vers szerzőjét.

*„Tra l' tuta voj' al mia hejm'
Meditis mi konstante:
Kion mi diros al patrino'
Ĝin fine revidante.”*

Fejtsük meg még a következő roppant nehéz szavak jelentését: aktorino, kokino, instruistino, bovino, hundino, ĉevalino, kamaradino, kantistino, vidvino, samideanino, koleginino, amikino.

Vigyázat! Jön az anyós, és magával hozza az összes rokonokat. Jegyezzék meg jól, hogy a **bo-** képző nemcsak az anyós, hanem a többi rokon megteremtését is elintézi. Elég egy **bo-** és már itt is vannak.

patrino – anya
patro – apa
frato – testvér
fratino – leánytestvér
filo – fia valakinek
filino – lánya valakinek

bopatrino – anyós
bopatro – após
bofrato – sógór
bofratino – sógór nő
bofilo – vő
bofilino – meny

Az anyós jelenlétében a helyzet tovább bonyolítható, mert a házassági kapcsolatok révén létrejött rokonság (ami a bo- előképző műve) szereti a ge- előképzőt használni. Ilyenkor a következő érdekes kifejezéseket kapjuk:

bogepatroj – apósék (após, anyós együtt)
bogefratoj – sógorék

Nincsen rózsza tövis nélkül (*Neniu rozo sen dorno*). Előfordul néha, hogy a házasság sem fenéig tejfel (*ĝi ne estas kremo ĝis la fundo*), és bekövetkezik a válás (*eksedziĝo*). A feleségből a válás után *eksedzino* lesz.

Az *eks-* előképzőt gyakran használják egyébként megbuktatott (vagy lemondott) miniszterek és trónjukról elűzött királyok jelölésére is. Íme néhány példa:

eksedzo – elvált férj
eksedzino – elvált feleség
eksreĝo – exkirály
eksministro – volt miniszter

eksgeneralo – volt tábornok
ekskapitano – volt százados
eksedziĝ-proceso – válóper

A bemutatott példák alapján korlátlan mennyiségű kifejezést képezhetünk. Problémát talán az okozhat csak, hogy ezeket néha nehézkes magyarrá fordítani.

Szókincs bővítés a buszmegállóban

A szóképzés rendszere nagyon sokat segít, de önmagában ez még nem elég. Szükség van kiinduló szavakra is. Ezeket a legkülönbözőbb módszerekkel sajátíthatjuk el. Ilyen módszer pl. a témakör szerinti csoportosítás. Az alábbiakban fussák át a társadalommal kapcsolatos kifejezéseket. Nem kell mindet egyből megtanulni.

Elég, ha a kiemelt szavakat tanuljuk meg ma, a többi pedig eltesz-
szük befőttnek, és később fogyasztgatunk belőle. Kis cédulákra
írva az ilyen szavakat viszonylag gyorsan és olcsón elsajátíthatjuk a
buszra történő várakozás közben vagy a villamoson. Nem hiszem,
hogy a következő szavak megtanulása nagy nehézséget okozna,
hiszen több mint a fele ismert a rádió és a sajtó nyelvéből.

Socio—

Társadalom

Alkotmány — konstitucio
állam — ŝtato
államosítás — alŝtatigo
állampolgár — civitano
materializmus — materialis-
mo
aratógép — kombajno
áremelés — prezaltigo
áremelkedés — prezaltiĝo
árfolyam — kurzo
árlészállítás — prezmalaltigo
árucikk — artiklo
áruhalmozás — varkumulado

Bajtárs — kamarado
bajtársiasság — kamaradeco
bankjegy — bankbileto
békekötés — pacligo
békeszerződés — packont-
rakto
belföld — enlando
belügyminiszter — ministro
de la internaj aferoj
bélyeg — poŝtmarko

bér — salajro
bérmunka — dunglaboro
bérmunkás — dunglaboristo
bevándorlás — enmigrado
birodalom — imperio
bírótság — juĝistaro, tribu-
nalo
bírság — punmono
bizalmi férfi — konfidato
bizottság — komitato
bolsevizmus — bolŝevismo

Cenzor — cenzoro
cenzúra — cenzuro
cím — titolo
címkórság — titolmanio
címer — blazono
csapat — trupo

Diktátor — diktatoro
diktatúra — diktaturo
diplomácia — diplomatio
diplomata — diplomato

díszfelvonulás – demonstracio, (katonai) defilado
díszíteni – dekorar

Egyenjogúság – egalrajteco
egyenruha – uniforme
egyesíteni – unuigi
egységes – unueca
életközösség – vivkomuno
életelv – vivprincipo
életrajz – biografio
ellenforradalom – kontraŭ-revolucio
ellenőr – kontrolisto
ellenség – malamiko
elmélet – teorio
elnök – prezidanto
elvtárs – kamarado
emberbarát – filantropo
értéktöbblet – valorpluso
értelmiség – intelektularo
érv – argumento
érvelés – argumentado
eszme – ideo

Fegyverkezés – armado
fegyverszünet – armistico
fejlődés – evolu(cí)o
forradalom – revolucio
forradalmár – revoluciulo
főiskola – altlernejo
földosztás – terdivido

Gyáripar – industrio

Hadügyminiszter – ministro de la militaj aferoj

hadvezér – armeestro
haladás – progreso
hagyomány – tradicio
hazafi – patrioto
honvágý – nostalgio
hűbériség – feŭdalismo

Igazságszolgáltatás – justofaro
igazságügy – justico
igazságügyminiszter – justicministro
intézmény – institucio
intézet – instituto
irányzat – tendenco

Jelszó – devizo, slogano
jelvény – insigno
jobbágy – servuto
jobbágy – servutulo
jog – juro, rajto
jólét – bonfarto

Katonai uralom – milita diktaturo
képviselőház – parlamento
kerület – distrikto
kiutal (pénzt) – asigni
kommunizmus – komunismo
kormányelnök – ministro-prezidanto, ĉefprezidanto
kormánypárt – registara partio
kormányforma – regosistemo, ŝtatformo

korszellem — spirito de la epoko

közigazgatás — ŝtata administro

köztársaság — respubliko

közvélemény — amasopinio, ĝenerala opinio

Légvédelem — aerdefendo
lobogó — flago, standardo

Megyei tanács — departamenta konsilantaro

minisztertanács — ministra konsilantaro

munkásosztály — laborista klaso

Nagykövet — ambasadoro
nemzetgazdaság — ŝtata ekonomio

népköztársaság — popolrespubliko

néprajz — etnografio

népszavazás — popola voĉdono, plebiscito

népuralom — popoldemokratio

Országyűlés — parlamento
osztályharc — klasbatalo
önkormányzat — aŭtonomio

Parasztság — komparanaro
párt, párttag — partio, partiano

polgár, nonpolgár — burĝo civitano

proletár — proleto

proletárdiktatúra — proletar-diktaturo

Rabszolga — sklavo

rabszolgatársadalom — sklavismo

rendőrség — polico

rendszer — reĝimo

Statisztika — statistiko

szabadság — liber(ec)o

szabadságharc — liberecbatalo

szakszervezet — sindikato

szavazás — voĉdonado

százéves évforduló — centjara datreveno

személyazonosság — identeco

személyazonossági igazolvány — legitimilo, legitimilo por identeco

szereződés — kontrakto

szocializmus — socialismo

Szovjetunió — Sovetunio

sztrájk — striko

Támaszpont — bazo

tanács — konsilantaro

tanácsköztársaság — soveta respubliko, konsilantara respubliko

tanács (városi) — urba konsilantaro

tankötelezettség — lernodevigo

társadalom — socio

társadalomtudomány – so-
ciologio, socia scienco
tőke – kapitalo
tőkés társadalom – kapita-
lismo
tömeg – amaso
történelem – historio
törvény – leĝo, leĝaro
tudomány – scienco

Újítás – novecigo
újító – noveciganto

újjáépítés – rekonstruo
újjászervezés – reorganizo
útlevél – pasporto

Üdülés – feriado
üzem – uzino

Vám – dogano
villamosítás – elektrigo

Zsarnokság – despotismo,
absolutismo

Befejezésül csak annyit kérek, hogy tanulják meg kívülről a követ-
kező két anekdotát. Majd meglátják milyen jól fog ez jönni.

En Texas la kliento diras al la advokato:
– Mi deziras ekседziĝi. Kiom tio kostos?
– Okdek dolarojn.
– Ĉu vi frenezigiĝis. Por cent oni jam mortpafas ŝin.

Ĉu sekreto aŭ ne?

- Kial vi diris hieraŭ en la bufedo antaŭ pluraj homoj, ke mi estas idioto?
- Pardonu al mi, sed mi ne sciis, ke tio estas sekreto.

13 |

Most mire gondol?

Néhány külföldi eszperantó szövetség címe

ARGENTINA ESPERANTO – LIGO

Casilla de Correo 17, Sucursal 53, Buenos Aires

AŬSTRALIA ESPERANTO – ASOCIO

P. O. Box 415, Manly, N.S.W. 2095

KULTURA KOOPERATIVO DE ESPERANTISTOJ

Av. Treze de Maio 47, Sobrejola 208, BR-20031 Rio de Janeiro

BRITA ESPERANTO – ASOCIO

140 Holland Park Avenue, London, W11 4UF

BULGARA ESPERANTISTA ASOCIO

Poštkesto 66, BG-1000 Sofia

ĈEĤA ESPERANTO – ASOCIO

Jilská 10, CS-110 00 Praha 1

ESPERANTO ASOCIO DE FINNLANDO

pf. 48, SF-00131, Helsinki-13

UNUIĜO FRANCA POR ESPERANTO

4bis, rue de la Cerisaie, F-75004 Paris

HISPANA ESPERANTO FEDERACIO

Dos de Mayo 4, Valladolid

JAPANA ESPERANTO – INSTITUTO

Waseda-mati 12-3, Sinzyuku-ku, Tokio 162

KUBA ESPERANTO – ASOCIO

Poštkesto 314, Habana 1

POLA ESPERANTO – ASOCIO

ul. Jasna 6, PL-00-013

ASOCIO DE SOVETAJ ESPERANTISTOJ

Prosp. Kalinina 14, SSOD, SU-103009 Moskva

CENTRA LABORRONDO DE ESPERANTO

DDR-108 Berlin, Charlotten str. 60.

— Mi diris al vi, sinjoro generalo, ke dum la danco
ne altiru min tiel forte!...

14 DI- MANĈO

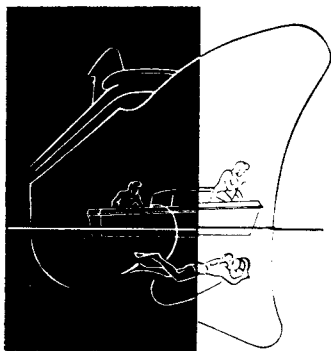
DEK- KVARA TAGO

Sokat egy csapásra

Hogy pontosan mennyit, azt nehéz megmondani. Úgy vélem, hogy néhány százat biztosan. Az **-ist'** utóképzővel legalább ennyi szó képezhető. A hivatások és mesterségek képzésére szolgál. Megjegyzése nem okoz problémát, mert a magyarban is megtalálható, csak éppen nem olyan tisztán. Néhány példa az **-ist'** szerepének megértésére:

ŝuo – cipő
baki – sütni

ŝuisto – cipész
bakisto – pék

fer' + voj' + ist' + o = fervojisto =
vasutas

sub + akv' + iĝ' + ist' + o =
subakviĝisto = búvár

aliaj ekzemploj:

filatelisto	aŭtisto
marksisto	telegrafisto
leninisto	esperantisto

Az ilyen és ehhez hasonló szavak szinte önmagukért kiabálnak. Tanulmányozzuk át a következő listát, és írjuk ki azokat a szavakat, melyeket nem sikerült első ránézésre elsajátítani.

Hivatások és mesterségek –

Profesioj kaj metioj

anyakönyvvezető – matrikulis-
tulo
ács – ĉarpentisto
adóbeszedő – impostenkasigisto
apáca – monaĥino
aranyműves – oraĵisto
asztalos – lignaĵisto
államférfi – ŝtatviro, politikisto
államügyész – prokuroro
állatorvos – veterinaro
állomásfőnök – staciestro
ápoló – flegisto
ápolónő – flegistino
árverési hivatalnok – aŭkciaoficisto

bankár – bankiero
bányász – ministo
becsüs – taksisto
betűszedő – kompostisto
bíráló – kritikisto, recenzisto
bíró – juĝisto
bognár – barelisto
boltos – butikisto
borbély – barbiro
bölcész – filozofa
bőröndös – kofristo

bűvár – subakviĝisto
büntető jogász – kriminalisto
bűvész – ĵonglisto, magiisto

cipész – ŝuisto
cukrász – sukerajĵisto
csapos – spilisto
cseléd – servist(in)o
cserző – tanisto
csizmadia – botisto
csősz – kampgardisto

dajka – nutristino
diplomata – diplomato
doktor – doktoro

ellenőr – kontrolisto
elnök – prezidanto
előadó – referanto
előmunkás – ĉeflaboristo
előljáró – superulo
erdész – arbaristo
esztergályos – tornisto
ékszerész – juvelisto
énekes(nő) – kantist(in)o
építész – arkitekto

felügyelő – inspektoro
felülvizsgáló – revizoro

14 DI- MANÇO

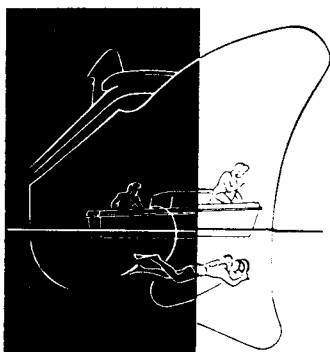
DEK- KVARA TAGO

Sokat egy csapásra

Hogy pontosan mennyit, azt nehéz megmondani. Úgy vélem, hogy néhány százat biztosan. Az **-ist'** utóképzővel legalább ennyi szó képezhető. A hivatások és mesterségek képzésére szolgál. Megjegyzése nem okoz problémát, mert a magyarban is megtalálható, csak éppen nem olyan tisztán. Néhány példa az **-ist'** szerepének megértésére:

ŝuo – cipő
baki – sütni

ŝuisto – cipész
bakisto – pék

fer' + voj' + ist' + o = fervoĵisto =
vasutas

sub + akv' + iĝ' + ist' + o =
subakviĝisto = búvár

aliaj ekzemploj:

filatelisto	aŭtisto
marksisto	telegrafisto
leninisto	esperantisto

Az ilyen és ehhez hasonló szavak szinte önmagukért kiabálnak. Tanulmányozzuk át a következő listát, és írjuk ki azokat a szavakat, melyeket nem sikerült első ránézésre elsajátítani.

fodrász – frizisto
fogász – dentisto
fogorvos – dentkuracisto
fogadós – gastejestro, hotel-
estro
földműves – terkulturisto
földmunkás – terlaboristo
főnök – ĉefo, estro
fuvaros – transportisto
fűszeres – spicisto
fűtő – hejtisto

gazda – mastro
gépész – maŝinisto, meĥani-
kisto
gondnok – kuratoro
gyakornok – praktikanto
gyáros – fabrikposedanto
gyógyszerész – apotekisto

hajdú – hajduko
hajós – ŝipano
hajóskapitány – ŝipestro
halász – fiŝkaptisto
harangozó – sonorigisto
hímzőnő – brodistino
hírlapíró – ĵurnalisto
hittérítő – misiisto
hivatalnok (nő) – oficist(in)o
hivatalfőnök – oficestro
hóhér – ekzekutisto
hordár – portisto

igazgató – direktoro
illatszerész – drogisto, par-
fumvendisto
írnok – skribisto

író – verkisto
irodatiszt – kontoristo
jegyző – notario, protokol-
isto
jogász – juristo
jós – aŭguristo
juhász – ŝafisto

kalapos – ĉapelisto
kalauz – konduktoro
kamarás – ĉambelano
kancellár – kanceliero
katona – soldato
katonatiszt – oficiro
kályhás – fornisto
kántor – kantoro
kárpitós – tapetisto
kefekötő – bropisto
kereskedő – komercisto
kereskedősegéd – komizo
keretező – kadrumisto
kertész – ĝardenisto
kesztyűs – gantisto
kezelő – administranto
képviselő – parlamentano,
reprezentanto, deputito
késes – tranĉilisto
kézműves – manlaboristo,
metiisto
kiadó – eldonisto
kocsis – veturigisto
kondás – porkgardisto
konzul – konsulo
korcsmáros – drinkejmastro
kormányzó – gubernatoro
kovács – forĝisto
kőműves – masonisto

költő – poeto
könyvárus – (régi könyvek)
– antikvajisto
könyvkereskedő – librovendo-
disto
könyvvezető – librotenisto
könyvtárnok – bibliotekisto
köszörűs – akrigisto
köteles – ŝnurfaristo
követ – ambasadoro
közgazdász – ekonomiisto
közvetítő – peranto, makle-
risto

lakáj – lakeo
látszerész – optikisto
lelkész – pastro
levelező – korespondanto
levélhordó – leterportisto
levéltáros – arĥivisto
masszírozó(nő) – masaĝist-
(in)o
matróz – ŝipano, maristo
mester – majstro
mezőgazdász – agronomo
méhész – abelbredisto
mérnök – inĝeniero
miniszter – ministro
molnár – muelisto
mozdonyvezető – lokomo-
tivistro
munkás – laboristo
muzsikus – muzikisto
műszerész – meĥanikisto
művezető – metiejestro
művész(nő) – artist(in)o
festőművész – pentristo
nővér (ápolónő) – fratulino

nyelvész – filologo
nyomdász – presisto

oktató – instruanto (nem
diplomás)
órás – horlogisto
orvos – kuracisto
ószeres – brokantisto

pásztor – paŝtisto
pap – pastro
pék – bakisto
pénzbeszedő – enkasigisto
pénztáros – kasisto
pincér – kelnero
pintér {hordókészítő} – ba-
relisto
polgármester – urbestro
portás – pordisto
postás – poŝtisto

rabbi – rabeno
rajzoló – desegnisto
raktárnok – magazenestro
régész – arĥeologo
rendőr – policano
rézmetsző – gravuristo

sebész – kirurgisto
segéd (bolti) – komizo
szabó – tajloro
szakember – fakulo
szerelő – muntisto
szerkesztő – redaktoro
színész(nő) – aktor(in)o
szóriok – oratoro

takács – teksisto
tanár – profesoro
tanársegéd – asistanto
tanító – instruisto
tanyás (gazdálkodó) – far-
misto
távírász – telegrafisto
titkár – sekretario
tolmács – interpretisto

tudós – scienculo
újságárus -- gazetvendisto,
kolportisto
ügyvéd – advokato
vadász – ĉasisto
vámos – doganisto
vasutas – fervojisto
vegyszer – kemiisto

Gyarapítsuk tudásunkat új dolgokkal. Minden anekdotában van néhány ismert és még ismeretlen képző.

Sinjoro ekvidas en galerio la pentritan nudon de sia edzino, Furioze li kuras hejmen.

– Kio do, Matilda, vi pozis modele al pentristo tute senveste, naskiĝ-nude?

– Ej, karulo, kial vi estas tiel ekster vi?

La pentristo pentris min nur el memoro.

Nagyítás és kicsinyítés

Mindkét dolog titka egy-egy utóképző.

granda – nagy
bona – jó
krii – kiáltani
plori – sírni
peti – kérni

grandega – óriási
bonega – igen jó, kiváló
kriegi – ordítani
ploregi – zokogni
petegi – könyörögni

Az **-eg-** utóképzőnek önálló jelentése is van. **Ega** – igen nagy, **ege** – igen nagyon.

Teljesen ellentétes értelmű az **-et-** képző, amely kicsinyítő szerepet tölt be.

homo – ember
domo – ház
ŝtono – kő

hometo – emberke,
dometo – házacská, házikó
ŝtoneto – kavics

verda — zöld
dormi — aludni
ridi — nevetni
urbo — város

verdeta — zölde, kicsit zöld
dormeti — szunyókálni
rideti — mosolyogni
urbeto — városka

Önálló jelentése: **eta** — pici, kicsike. A példákából kitűnik, hogy magyarra néha új szóval kell fordítani az **-eg-** és **-et-** képzővel ellátott szavakat. Talán többekben felvetődik a kérdés, hogy az eszperantó mindent olyan szögletesen és sablonosan fejez ki. Ez korántsem így van, mert az irodalmi eszperantó nyelvben kialakultak az **-et-**, **-eg-** képzős kifejezések önálló megfelelői is. Például:

venteto = zefiro — szellő
ventego = uragano — szélvihar
grandegulo = giganto — óriás
varmeta = tepida — langyos

malvarmeta = friska — hűvös
stonego = roko — szikla
štupetaro = eskalo — létra

A becézés képzői: **-ĉjo**, **-njo**

A **-ĉjo**, a férfi, a **-njo** pedig a női nevekhez járul. A képző nem a név teljes alakjához, hanem csupán annak néhány betűjéhez kapcsolódik.

Jozefo — **Joĉjo** = József, Jóska

Petro — **Peĉjo** = Péter, Peti

Stefano — **Steĉjo** = István — Pista, Pisti

Elinjo (Erzsike), Anjo (Annuska) stb. Ezek az alakok viszonylag ritkán használatosak. Sokkal gyakoribbak a panjo —mama, paĉjo — papa, oĉjo — bácsi és onjo — néni, illetve ritkábban az amiĉjo — barátocskám, aminjo, amatinjo — kedvesem, sinjoĉjo — uracskám. Egyelőre jegyezzünk meg négy szót (**panjo**, **paĉjo**, **onjo**, **oĉjo**) a felsoroltak közül, és nézzünk is rá mindjárt egy kis szöveget.

Onjo ŝercadas kun okjara knabineto:

— *Ĉu ne, se vi estos granda vi volos edziniĝi.*

— *Mi ne volas edziniĝi nur havi infanojn.*

La onjo ridas laŭte pri la respondo.

— *Vi ne devas tiel ridegi, — diras la knabineto serioze — tiaĵo, nome, ekzistas.*

Geedza paro eniras lifton, en kiu troviĝas ankaŭ bela junulino. La edzino rimarkas, ke ŝia edzo faras amajn okulegojn al la knabino, kaj klopodas proksimiĝi al ŝi. Abrupte la edzo ricevas de la knabino klakantan vangofrapon kaj ŝi diras indigne:

– Kiel vi kuraĝis min pinĉi?

Poste, la lifto haltas, la geedzoj eliras kaj la edzo diras embarasite al la edzino.

– Mi ĵuras, ke mi ŝin ne pinĉis.

– Mi scias – respondas la edzino – estis mi, kiu ŝin pinĉis.

Néhány szót a klubtagokról és más krapekokról

Talán már sejtik is, hogy mindegyiknek egy-egy képző felel meg. Először vizsgáljuk meg a klubtagokat. Induljunk ki a klubból (klubo) és rakjunk hozzá egy -an- képzőt.

klubo – klubano = klub, klubtag

Nyugodtan elnevezhetjük klubtagképzőnek, hiszen önállóan az ano tagot jelent (ennek egyik továbbképzett változata az aniĝi szó, melynek jelentése: tagként belépni, taggá válni). Összetételekben tag, hozzátartozó, követő, lakos jelentéssel rendelkezik.

klubano – klubtag

partiano – párttag

familiano – családtag

urbano – városi (városhoz tartozó)

budapeŝtano – budapesti lakos

gimnaziano – gimnazista

infanĝardenano – óvodás (infanĝardeno – óvoda)

samideano – eszmetárs

Mahometano – mohamedán

kristano – keresztény

kamparano – paraszt (kamparo – mezők)

kubano – kubai (Kubo)

braziliano – braziliai

Venezuelano – venezuelai

A tagokat ezzel el is intéztük. Legalább ennyire érdekes az -ul- vagy másnéven személyképző (diákok nevezhetik krapek- vagy pacák-képzőnek is.) A lényege az, hogy a szótó jellemezte egyént jelöli.

riĉa – gazdag

juna – fiatal

riĉulo – gazdag ember

junulo – ifjú

scienco – tudomány
almozo – alamizsna
drinki – inni
ĉi tie – itt
sankta – szent
ĝibo – púp
virga – szűz

scienculo – tudós
almozulo – koldus
drinkulo – részeges alak
ĉitieulo – idevalósi
sanktulo – szent (egyén)
ĝibulo – púpos
virgulino – szűz (nő)

Jelenthet valamely csoportba tartozó állatokat is.

rampuloj – csúszó-mászók
araneuloj – pókfélék

amebuloj – amőbafélék
mamuloj – emlősök

Őnálló jelentése: **ulo** – egyén, személy, egyed, alak. A következő példában a *kampulo* szó szerepel (**kampo** – mező). Találjuk ki a szó legjobb magyar megfelelőjét!

Sinjoro rapidas sur vilaĝa strato al la fervoj-stacio. Li demandas kampulon renkonte venantan:

– Ĉu mi atingos ankoraŭ la trajnon je la 14-a kaj 33 se mi iros rekte tra la kampo?

– Jes, mi opinias. Eĉ la trajnon je la 14-a kaj 10 vi atingos certe, se la virbovo vin rimarkos.

trajno – vonat
virbovo – bika

Ezzel mára be is fejeztük. Ma pihenjenek egy kicsit, hiszen vasárnap van. Elolvashatják még a következő történeteket. Ha valaki túl akarná teljesíteni a tervet, akkor javaslom, hogy olvasson újságot. Keresse a szövegben a ma elsajátított képzőket és szavakat. Ha nem ért meg mindent, nem baj.

Junulo plendas al kuracisto:

- *Tre malfacile estas al mi endormiĝi, sinjoro doktoro.*
- *Provu kalkuli ĝis dek kaj poste ĉiam denove ĝis dek.*
- *Tio ne helpas. Mi ĉiam saltleviĝas, kiam mi atingas ĝis ok.*
- *Sed kial do?*
- *Mi estas boksisto*

saltleviĝi – felugorni

atingi – elérni, eljutni

En la tramo junulino siblas al junulo.

– Ne kverelu! Oni pensos, ke ni estas geedzoj.

Du infanĝardenanoj paroladas:

– Kiom da jaroj vi havas? – demandas la unua.

– Kvin. Kaj vi?

– Mi ne scias.

– Ĉu vi jam interesiĝas pri la virinoj.

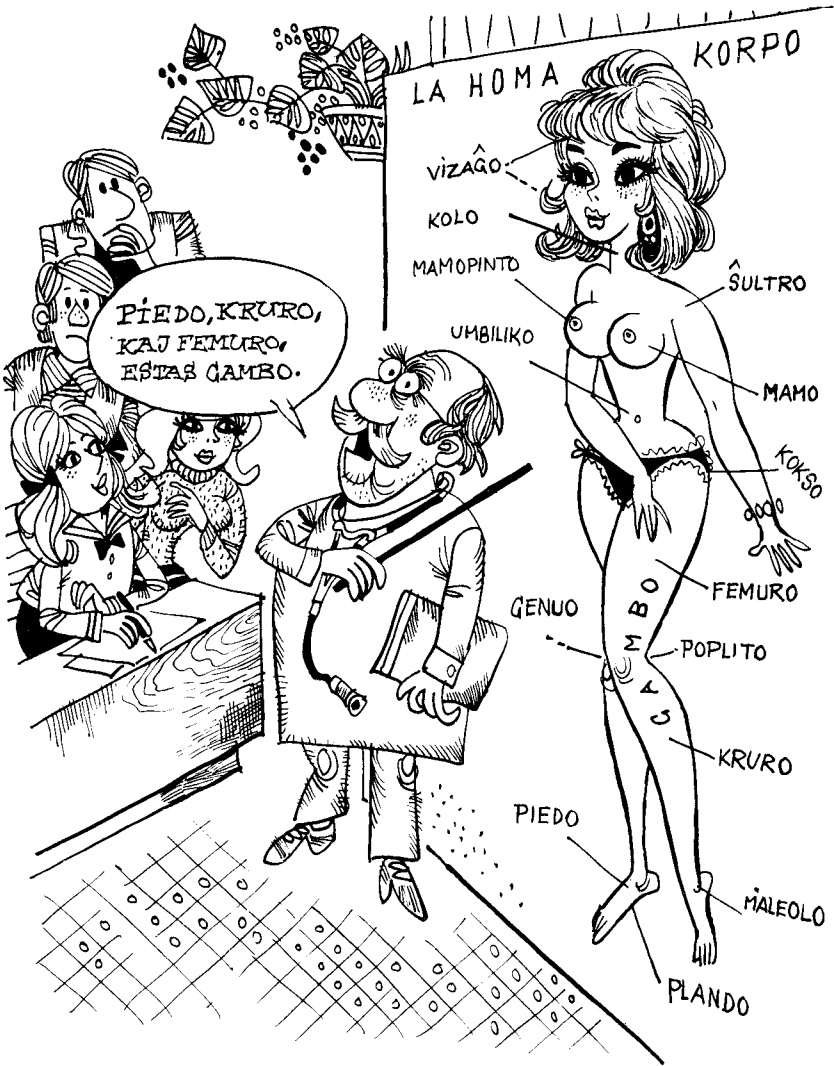
– Ankoraŭ ne.

– Do, tiam vi havas eble kvar jarojn.

---

14 |

*Ĉu vi jam interesiĝas
pri la virinoj (viroj)?*

LA HOMA KORPO

VIZAĜO
KOLO
MAMOPINTO
UMBILIKO
ŜULTRO
MAMO
KOKSO
FEMURO
GENUO
KURUO
PIEDO
MALEOLO
PLANDO

PIEDO, KRURO,
KAJ FEMURO,
ESTAS GAMBO.

15

DEK- KVINA LUNDO | TAGO

Tudják, hogy milyen fontos lehet egy fogpiszkáló?
Ĉu vi scias kiel grava povas esti dentopikilo?

Vizsgáljuk meg a fogpiszkálót, és csak azután nyilatkozunk! **Dentopikilo!** Első ránézésre látni kell, hogy a szó első fele (*dento*) jelenti a fogat, és ami marad, az lesz a piszkáló. Mi ezzel a maradék valamivel szeretnénk foglalkozni. Nyissuk ki a szótárt a PIKI szónál, és olvassuk el, mit írnak róla. Ettől természetesen nem leszünk túl okosak, mert a lényegét akkor értjük meg, amikor több példát hasonlítottunk össze. Most persze a PIKI *szűrni, döfni* igéből indulunk ki. Az utolsó betűt, vagyis a főnévi igenév I végződését le-szereljük és félretesszük. Marad a PIK, amihez csak az IL utóképzőt kell hozzátenni, és máris készen van a piszkáló (*pikilo*). Szándékosan nem beszéltem a főnév -o végződéséről, mert természetes, hogy ezt mindig hozzá kell tenni, és különben is a képző nem -ilo, hanem csak -il-. Szóval jó lesz, ha az ilyen dolgokat figyelembe vesszük. Ezen kívül nagyon fontos tudni, hogy a szóképzés során a végződéseket mindig eltávolítottuk a szóról, mint festés előtt a rozsdát az anyag felületéről. De hagyjuk a szöveget, és engedjük át a helyet a példáknak, mert példából értenek az emberek.

haki – hasft, aprft, levág
fosi – ásni
kudri – varrni
sonori – csengetni
fajfi – füttyülni

hakilo – balta
fosilo – ásó
kudrilo – tű (varrótű)
sonorilo – csengő
fajfilo – síp

flugi – szállni
viši – törölni
dormigi – elaltatni
segi – fűrészelni
bori – fűrni

flugilo – szárny
višilo – törőrongy
dormigilo – altatószer
segilo – fűrész
borilo – fúró

Ilyen dolgokat tud produkálni az -il- utóképző. Önálló jelentése is van: ilo – eszköz, szerszám.

Favágók és ácsok figyelem! Nem szeretném, ha elmarasztalnának azért, hogy csak a **hakilo**-val, vagyis a baltával ajándékoztam meg Önöket. Nagyobb munkák elvégzéséhez javaslom a **hakilego**-t, vagyis a fejszét (-eg- képzővel) és a **hakileto**-t, vagyis szekercét. Valószínű, hogy az ács (**čarpentisto**), aki a hétfégi ház tetőszerkezetét készíti, használja még az **adzo** szót is, ami bárdot jelent ugyan, de használatához az ácsok és a kádárok (**barelistoj**) sokkal jobban értenek.

Kedves Többiek!

Gyakorlásként fejtsük meg néhány szerszám, illetve eszköz nevét: šlosilo, ventumilo, laŭtparolilo, armilo, fenestropurigilo, kovrilo, pentrilo, skribilo, kontraŭvermilo, ŝraŭbilo, prenilo, pafilo, ludilo, kombilo, plugilo, razilo, kondukilo, projekciilo, lumjetilo, ĉizilo, gravurilo, invitilo, helpilo, ŝaltilo, filtrilo, aviadilo, veturilo, varmigilo.

A következőt csak kritikusok és szórszálhasogatók olvassák el! Hm! Gondolják többen. Valami azért mégsem stimmel. Itt van például a **skribilo**. Ez vajon mit jelent? Ez lenne a ceruza? Nem! A **skribilo** – íróeszköz, a ceruza pedig **krajono**. Ennek kapcsán annyit kell tudni, hogy egyik igének szűkebb, a másiknak pedig tágabb a jelentése. (Ilyen a skribi ige is.) Az utóbbiakból a képzés után is olyan eszköz lesz, ami lehet többféle, pl.:

skribilo – **krajono**
– **globkrajono**
– **fontoplumo**
– **plumo**
– **kreto**

Befejezésül szeretném megkérdezni a hölgyektől. **Kiajn beligilojn vi konas kaj kiajn vi uzas?**

Ha befejeztük a szépítkezést, menjünk el egy éjszakai szórakozó-helyre (nokta amuzejo)!

Megkérek mindenkit, hogy nyissa ki jól a szemét, és figyeljen nagyon.

En drink-baro dekkelkjera knabo sidiĝas sur la plej multekostan lokon de la nokta amuzejo.

– De kie vi havis tiom da mono, ke vi povis aĉeti tiel multekostan bileton? – demandas viro sidanta apud li.

– Mi ne havis tiom da mono, la bileton aĉetis mia patro.

– Kaj kie nun estas via patro?

– Hejme. Li serĉadas la bileton.

Hát igen. Ilyen is van. Szeretném azonban, ha megfigyelnék az amuzejo kifejezést. Első pillantásra semmi különöset nem látni rajta, pedig ez is gyártott szó. Az amuzi – szórakoztatni, mulattatni igéből keletkezett. Az -ej- helységnévképző teszi lehetővé, hogy ne kelljen megtanulnunk mindent. Elég, ha tudjuk a legfontosabb igéket, és akkor megoldunk egy sor problémát a fogpiszkálótól kezdve (dentopikilo) az éjszakai szórakozóhelyig (nokta amuzejo).

Addig, amíg a pincér felszolgálja a megrendelt italt, ne csak a táncosnők lábát nézzük, hanem tekintsünk meg néhány újonnan létrehozott helyiséget. Emlékeznek még? Ami a pincérnek egy pillanat, az nekünk örökkévalóság.

loĝi – lakni

kuiiri – főzni

lerni – tanulni

presi – nyomni

aŭto – autó

loĝejo – lakás

kuirejo – konyha, önállóan

ejo – helyiség

lernejo – iskola

presejo – nyomda

aŭtejo – garázs

Megjegyzés! Van egyébként olyan szó is, ami nem képzett, és szintén garázst jelent. Ez a **garaĝo**. Ugye milyen nehéz? Ezt csak az tanulja meg, aki nagyon ráér!

preĝi – imádkozni
labori – dolgozni
mallibera – rab (nem szabad)
kafo – kávé

preĝejo – templom
laborejo – mŭhely
malliberejo – börtön
kafejo – kávéház

Tovább nem folytatjuk, mert jön a pincér. Venas la kelnero. Tre rapide li revenis. Ĉu ne?

Eĉ mi ne pensis, ke la kelneroj povas esti tiel rapidaj. Ne gravas. Estu la alveno de nia kelnero, minesciaskioma miraklo de la mondo. Kaj rigardu, kiel bonegan ĉampanon li alportis. Ĉu vi ŝatas la ĉampanon? Mi preferas la hungarajn vinojn, la dolĉajn kaj la duondolĉajn. Komprenoble ankaŭ la ĉerizbrando kaj viskio estas tre bona. Mia amiko, kiu laboras en bierfabriko ĉiam diras, ke la bona biero estas fluida pano. Ĉu vi ŝatas la bieron? Kiun bieron vi preferas? Ĉu la malhelan aŭ la helan? Estas uloj kiuj trinkas nur barelbieron. Ĉi tiuj diras, ke la botela biero ne povas konkuri kun la barelbiero. Pardonu, ke mi tiel multe parolas. Ni transiru al la temo. Je via sano! Ni rigardu la programon! Ĉu vi vidas kiel bone dancas tiu blondulino? Kiu? Ĉu tiu? Ne, la alia. Ankaŭ ĉi tiu blankjupulino estas bona. Ĉu?

Erről jut eszembe. Ugye még nem ismerik az emberi test részeit eszperantóul? Tovább nem halogatjuk a dolgot. Fogadják el tőlem ezt a kis listát. Nem kell mindjárt megtanulni. Elég, ha most azonnal csak a kijelölt szavakat sajátftják el. Tessék. Bonvolu!

Az emberi test –

La homa korpo

Agy – cerbo
agyhártya – meningo
ajak – lipo, supra kaj
malsupra lipoj
alkat – staturo

alszár – kruro
alszárcsont – tibio
felsőlábszár – gambo
altest – subventro, abdo-
meno

arc – vizaĝo
arcél – profilo
arcfintor – grimaco
arckifejzézés – mieno
arcvonás – trajto
ágyék – lumbo
áll – mentono
állkapocs – makzelo

Bajusz – lipharoj
barkó – vangharoj
bél – intesto
boka – maleolo
borda – ripo
bőr – haŭto, epidermo

Comb – femuro
csont – osto
csontváz – skeleto
derék – talio

Emlő – mammo
epe – galo
ér (ütő-) – arterio
ér (vissz-) – vejno
érezék – senso (ni havas kvin sensojn)

Fej – kapo
fejtető – verto
fog – dento
fogazat – dentaro
fül – orelo
fülcimpa – orellobo

Garat – faringo
gerinc – spino
gerincoszlop – vertebro
gége – laringo
gyomor – stomako

Haj – haro
hajzat – hararo
halánték – tempio
has – ventro
hashártya – periloneo
hát – dorso
hátgerinc – spino
homlok – frunto
hónalj – akselo

Ideg – nervo
ín – tendeno
íny – dentkarno, gingivo
izom – muskolo
izület – artiko

Kar – brako
kebel – busto
keresztcsont – sakro
kéz – mano
köldök – umbiliko
könyök – kubuto
köröm – ungo

Lapocka – skapolo
légcső – traĥeo
lép – lieno

Máj – hepato
mell – busto
mirigy – glando

Nyak – kolo
nyakszirt – nuko
nyelőcső – ezofago
nyelv – lango

Orca – vango
orr – nazo
orrcimpa – nazlobo

Porc – kartilago
pulzus – pulso
pupilla – pupilo

Ránc – sulko
renehártya – retino

Sarok – kalkano
száj – bušo
szem – okulo
szakáll – barbo

szájpadlás – palato
szemhéj – palpebro
szemölcs – veruko
szemöldök – brovo
szervezet – organismo

Talp – plando
tenyér – manplato
test – korpo
toka – submentono
tompor (csípő) – kokso
torok – gorĝo
törzs – trunko
tüdő – pulmo

Ujj – fingro

Váll – ŝultro
velő (a csontban) – medolo
vese – reno

Elmulattuk az időt, munkára fel!

Intézzük el gyorsan az -aĉ- „gebeképzőt” és a fi- „gazemberképzőt”. Nem légből kapott dolgok ezek, hanem olyan nyelvi jelenségek, melyek több indoeurópai nyelvre jellemzők. Nézzük először a gebéket, illetve a lovakat. Mint tudjuk, a ló eszperantóul **ĉevalo**. Arra a lóra, amelynek csak a csontja és bőre van, azt mondjuk, hogy **ĉevalaĉo** – gebe. Ennek megfelelően:

domo – ház
poeto – költő
skribi – írni
kanti – énekelni
rigardi – nézni
peti – kérni

domaĉo – kalyiba, viskó
poetaĉo – fűzfapoéta
skribaĉi – firkálni
kantaĉi – kornyikálni
rigardaĉi – bámulni, bambán nézni
petaĉi – kunyerálni

Önállóan **aĉa** – hitvány
aĉajo –vacak, lim-lom

Az -aĉ- utóképző mindig a külsőre vonatkozik. Ezzel ellentétes fogalmat takar a **fi**- előképző. Mondjuk van egy nagyon jó megjelenésű, jó felépítésű ember, aki viszont szélhámos, csirkefogó, szemét, piszok alak, szóval gázember. Eszperantóul **fihomo**.

A **fi**- mindig erkölcsi megvetést fejez ki.

fidomo – bűntanya

fibuŝa – szennyes szájú

fikomercio – zugkereskedő

fiparolo – aljas, trágár beszéd

Önállóan **fi** – pfuj

fia – aljas

Mára elég is ennyi rosszból. Nézzünk inkább egy kis tréfát. A jó eszperantista elolvassa a viccet, sőt meg is jegyzi.

Du amikinoj renkontiĝas sur la strato.

– *Kien vi portas tiun grandan torton?*

– *Al la sekretariino de mia edzo.*

– *Ĉu ŝi havas eble naskiĝtagon?*

– *Ne, sed ŝi estas tro svelta.*

15

| *Ĉu vi ofte donacas torton?*

EN NAĜEJO

— Kial vi kriaĉas? Ĉu vi ne vidas, ke nun okazas la ŝanĝo?

16

DEK- SESA TAGO

MARDO

A vonat, a morzsa és a sótartó

Egy vonat összeállításához több dologra van szükség. Az egyik legfontosabb a kocsik vagy vagonok. Csináljunk most kivételesen eszperantó vonatot. Ez a legegyszerűbb.

vagono – vagon, kocsi

vagonaro – vonat

Az **-ar-** utóképző, (mi nevezzük vonatképzőnek, hogy jobban megmaradjon bennünk) a **gyűjtőnevek képzésére szolgál**. Önálló jelentése **aro** – csoport, **are** – seregesen, **arigi** – csoportosulni. Egy ilyen csodálatos szócska segítségével még az erdőtelepítés is könnyen elvégezhető feladat.

arbo – fa

vorto – szó

homo – ember

besto – állat

gazeto – újság

haro – haj

nubo – felhő

amiko – barát

arbaro – erdő

vortaro – szótár

homaro – emberiség

bestaro – állatvilág

gazetaro – sajtó

hararo – hajzat

nubaro – felhőzet

amikaro – baráti kör

Tömegével lehetne még hasonló példákat írni, ami nem is marad el, de ezúttal önök fogják kitalálni a magyar jelentést. **Ne feledjék, hogy a sült galamb még mindig nem tud repülni.**

kamparo, plumaro, esperantistaro, ŝafaro, libraro, infanaro, proverbaro, manĝilaro, kanaro, kolegaro.

Mi jut eszükbe a morzsa szóról? Biztosan nem az, amire most én gondolok. Vegyünk mindenesetre egy kenyeret (**pano**), és vágjunk belőle néhány szeletet. Bármennyire is ügyesek vagyunk, néhány szem morzsa (**panero**) mindig keletkezik. **Az -er- utóképző jelentését s használatát nagyon szépen kifejezi a kenyér és a morzsa viszonya.** Ennek ismeretében nem okoz problémát a következő képzett szavak megértése, illetve megfejtése sem.

sablo – homok

fajro – tűz

penso – gondolat

ero – parány, részecske,
porcika, elemi rész

sablero – homokszem

fajrero – szikra

pensero – gondolatszilánk

ereto – morzsalék

Találjuk ki!

mono – monero, neĝo – neĝero, polvo – polvero, ligno – lignero,
El malgrandaj akveroj fariĝas grandaj riveroj, programo – prog-
ramero.

Mi a véleményük? **Mi szükséges egy eszperantó sótartóhoz?**
Üveg, fém vagy műanyag? Vitro, metalo aŭ plasto? Egyik sem!
Elég maga a só.

salo – só

sukero – cukor

sakujo – sótartó

sukerujo – cukortartó

Az -uj képzőt legtalálósabban „tartály-képzőnek” nevezhetnénk.
Őnállóan egyébként **ujo** – tartályt jelent. További példák:

plumujo – tolltartó

inkujo – tintatartó

banujo – fürdőkádb

monujo – pénztárca

abelujo – méhkas

Megjegyzés:

Az -uj- képzőnek van még két másik jelentése is, de ezek egyre jobban kimennek a divatból. Csupán azért említem meg, hogy lássák a fejlődés irányát. **(Egy fogalomnak egy képző feleljen meg!)**
Nos, az -uj- képzővel fejezték ki régebben a fákat a gyümölcs vagy a virág nevééről: **pomo** – pomujo (almafa), **piro** – pirujo (körtefa),

rozo – **rozujo** (rózsafa). Ezeket a fogalmakat a modern eszperantóban már összetett szóval jelölik. **Pomarbo** – almafa, **pirarbo** – körtefa, **ĉerizarbo** – cseresznyefa. Az **-uj-** képzőt használták még országok jelzésére is (**Bulgarujo** – Bulgária, **Francujo** – Franciaország, **Hungarujo** – Magyarország,) de ezt kiszorította az **-io** képző. Ezzel képezzük ma már az országokat és az **-uj-** alak csak régebbi kiadványokban fordul elő. Tessék néhány példa:

Hungario	Svedio
Germanio	<i>Norvegio</i>
Mongolio	Italio
Francio	<i>Jugoslavio</i>
<i>Hispanio</i>	<i>Ĉehoslovakio</i>
Meksikio	Egiptio
Indonezio	<i>Etiopio</i>

Ugye milyen nehéz? Gondoljanak egy kicsit a német nyelvre, ahol olyan egyszerű minden, hogy az ember még egy hét után sem tudja hová tenni az országokat. Nagyon megsajnáltam most Önöket. Egy ilyen sós téma után nagyon jól fog esni néhány ízletesebb falat.

En la sciencia laboratorio unu eksperimenta muso diras al la alia:
 – *Kiel mi vidas, vi dikiĝis. Ŝajne vi vivas bone...*
 – *Nu jes. Mi sukcesis dresi la scienculon, kiu pri mi okupiĝas. Kiomfoje mi suprenkuras sur la ŝtupetaro, li donas al mi pecon da fromaĝo.*

Találjuk ki a *ŝtupetaro* szó jelentését!!!

La fianĉo skribas leteron al sia fianĉino somerumanta ĉe Balatono:
 „...pro Vi, mia dolĉa, kara, mi estus preta por ĉio. Mi tranaĝus la oceanon, riskus la eŝafodon, ensaltus la akvofalon Niagaro.
 P.S. Dimanĉe, se ne pluvos, mi nepre vizitos Vin.”

La junedzino provas sian bankostumon, stariĝas antaŭ sia edzo kaj demandas:

– *Kion vi opinias pri mia bankostumo? Ĉu ĝi ne estas kiel poemo?*

– *Ĉu poemo? Tio estas kelka troigo. Ĝi estas maksimume aforismo.*

– *Kial vi ploregas? – demandas patrino sian filon.*

– *Ve, ve, ve, patro volis enbati najlon kaj surbatis sian fingron per la martelo.*

– *Kaj ĉu pro tio vi ploras tiel amare?*

– *Komence mi ridegis.*

Nagyon jó, hogy a sírásnál tartunk, mert ez kitűnő alkalom, hogy megismerkedjünk a legfontosabb indulatszavakkal.

Ah! Ha!	ah!	Nu!	nos
Stop! Halt!	állj!	Ho!	oh!
Ej! ej!	ejnye!	Dis!	oszolj!
For!	el!	Fi!	pfuj!
Vivu!	éljen!	Uf!	phu!
Ek!	fel!	Do...	tehát
Halo!	halló!	Oho!	ohó!
He!	hé!	Brave!	bravó!
Hop!	hopp!	Huŝ!	hess!
Bis!	hogyan volt!	ehe!	ehe, megértettem
Ho ruk!	hórukk!	ek do!	rajta!
Hura!	hurrá!	antaŭen!	előre!
Jen!	íme!	Hej!	hej!
Adiaŭ!	Isten veled! Isten Önnel!	ĉit!	csitt!
Ve!	jaj!	Psit!	pszt!
Nu...	na...	Help!	segítség!

Hagyjuk még egy kicsit szabadlábban az indulatainkat, és tanulmányozzuk szenvedélyesen a következő szószedetet.

A szervezet működése,
állapotok, cselekvések —

Funkcioj de la
organismo, statoj, agadoj

Aludni — dormi
álmodni — sonĝi
ájulni — sveni
ásítani — oscedi

Beszélni — paroli
botlani — stumbli

Csettinteni (nyelvvél) —
klaki
csuklani — singulti

Dadogni — balbuti
dideregni — frostotremi

Emészteni — digesti
emlékezni — memori
enni — manĝi
éhezni — malsati
élni — vivi
énekelni — kanti
ép, egészséges — sana
érezni — senti
érteni — kompreni

Fájni — dolori
fázni — malvarmi

megfázni — malvarmumi
felejtteni — forgesi
felébredni — vekigi
felgyógyulni — resaniĝi
félni — timi
fogyni — malgrasiĝi
fulladni — sufokiĝi
vízbe fúlni — droni

Gondolni — pensi
gyalogolni — piediri, marŝi
gyötrődni — turmentiĝi

Habozni — heziti, ŝanceliĝi
hallani — aŭdi
hízni — grasiĝi
hányni — vomi
hogylét — farto

Izzadni — ŝviti
ideges — nervoza

Jaigatni — vei, veadi

Kificamftani — elartikiĝi
kopaszodni — kalviĝi

köhögni – tusi
könnyezni – larmi
köpni – sputi, krači

Látni – vidi
lélegzeni – spiri
lépni – paši

Megfiatalodni – rejuniği
meghalni – morti
megsüketülni – surdiği
megvakulni – blindiği

Néma – muta
nevetni – ridi
nézni – rigardi
nyögni – ğemi

Öntudat – konscio
tudatára ébredni – konsciği
feleszmélni – rekonsciği
örülni – ğoji
ősz – griza
őszülni – griziği
ösztönös – instinkta

Pislogni – palpebrumi
púpos – ğiba
nyomorék – kripla
püffedni – šveliği

Raccsolni – kartavi
remegni – tremi

Süket – surda
szenvedni – suferi
szeplős – lentuga
szomjazni – soifi

szülni – naski
szagolni, szagot érezni –
– flari

Tapintani – palpi
terhes – graveda
terhesség – gravedeco

Undorodni – nažiği (pro)

Vajúdni – akuši
vak – blinda
vásni – agaci
vérkeringés – sangcirkulo
viszketni – juki

Betegségek –

Malsanoj

Agyhártyagyulladás – me-
ningito
asztma – astmo

Bárányhimlő – variolo
beteg ember (nő) – malsanul(in)o, paciento
béna – paralizita
búskomorság – apatio, sple-
no
daganat – tumoro

Cukorbetegség – diabeto
csenevész – degenerinta
csúz – reŭmatismo

Elmebeteg (nő) – frenezul-
(in)o

emésztési zavar – dispepsio
epékő – galŝtono
eszélős (nő) – maniul(in)o

Fejfájás – kapdoloro
fekély – ulcero
félrebeszélni – deliri

Garatlob – faringito
genny – puso
gennyes – pusa
görcs – konvulsio, spasma
görvély – skrofolo
gümőkór – tuberkulozo
gyermekparalízis – poliomi-
elito, polio (infanparalizo)
gyomorégés – pirozo
gyulladás – inflamo
gyűlni – pusiĝi

Haldokolni – agonii
hályog – katarakto
has (bél) fájdalom – koliko
hasmenés – lakso
heveny – akuta
hurut – kataro
hülye – idioto

Idegfájdalom – neŭralgio
idült – kronika

Járvány – epidemio

Kanyaró – morbilo
kelés – absceso

kiütés – ekzantemo
kolera – űolero

Láz – febro
lázás – febra
légcsőhurut – traŝeito

Mellhártyagyulladás – pleŭ-
rito

Náthaláz – influenco

Orbánc – erizipelo

Pattanás – akno, pustulo

Rák – kancero
rüh – skabio

Sérv – hernio
sipoly – fistulo
sorvadás – ftizo, atrofio
szédülés – kapturno, sveno,
vertigo

Tályog – furunko, karbun-
kulo
tetszhalál – asfikcio
tífusz – tifo
tüdőgyulladás – pneŭmonio

Üszög – gangreno

Váltóláz – malario
vérhas – disenterio
vörheny – skarlatino

Zúzódás – kontuzo

Az őseMBER is ember, és ne értsük félre a dolgokat!

Arról van szó, hogy a homo a pra- előképző hozzáadásával átalakul őseMBerré, vagyis prahomo lesz. Én el is nevezném ezt a képzőt *őseMBER-* és *dédnagyapa* képzőnek. Nézzük meg, miként kell alkalmaznunk:

homo – ember

arbaro – erdő

avo – nagyapa

nepo – unoka

onklo – nagybácsi

tempo – idő

Őnállóan: praa – ősi

praulo – ős

prahomo – őseMBER

praarbaro – őserdő

praavo – dédnagyapa

pranepo – dédunoka

prapranepo – ükunoka

praonklo – dédnagybácsi

pratempo – ősidő

Fejtsük meg a következő új szavakat lehetőleg szótár nélkül!

La prahejmo de la hungaroj, prahistorio, praĉelo, pratipo, fabelo pri la praknabo, praepoko, prafiŝoj, praelemento, prabesto, prapatrino, pragermana, prakomunismo, prabirdo, prahungara, pralingvo, prapopolo, pramondo.

Térjünk rá most a félreértésekre! Tudjuk, hogy a *kompreni* ige arra való, hogy valamit megértsünk. Van viszont egy csodálatos előképző (*mis*), amit akkor kell használni, amikor valaki rosszul, hibásan csinál valamit. Így már világos, hogy

kompreni – érteni

konkludi – következtetni

klarigi – magyarázni

citi – idézni

gvidi – vezetni

paŝi – lépni

uzi – használni

miskompreni – félreérteni

miskonkludi – tévesen következtetni

misklarigi – félremagyarázni

misciti – tévesen idézni

misgvidi – félrevezetni

mispaŝi – rosszul lépni, félrelépni

misuzi ion – visszaélni vmi-vel

**Önállóan: misa – téves
mise – tévesen,
helytelenül, rosszul**

Most pedig nagyon kérem Önöket, *ne miskomprenu la sekvontajn vortojn!* Szeretném még egy kicsit megdorgálni az arra érdemes egyéneket, mert éppen félúton vagyunk, és sokan ilyenkor szeretnének visszafordulni. Másrészt pedig vannak emberek, akik a dorgálás hatására intenzívebben tanulnak. Szóval, Feri, Lajos és Karcsi! Trehány módon nem lehet nyelvet tanulni! Milyen jelleműek vagytok Ti, ha még saját magatokat is becsapjátok? Vigyázzatok! Így nem lesz eredmény! Ha nem vagytok képesek arra sem, hogy az eszperantó nyelvvel elbánjatok, akkor adjátok el az összes nyelvkönyveiteket, szótárakat, és vegyetek rajta sört. Ti jól jártok a sörrel, az erős emberek pedig profitálnak a könyveitekből. Garantálni tudom nektek srácok, hogy más nyelvekkel sem lesz szerencsétek. Vegyetek példát a Giziről. Nem ért mindenben egyet a módszerekkel, mégis kipróbálja, és nagyon szépen fejlődik. Aki mer az nyer! Veszíteni nagyon nehéz! Ahhoz különleges rátermettség kell.

16

| *Érted Jenő?*

17 MÉRK- REDO

DEKSEPA TAGO

100 szó egy óra alatt!

A cím nem utópisztikus, hanem nagyon is reális. Szeretnék választ adni arra a kérdésre, hogy miként lehet megtanulni száz szót, mondjuk egy óra alatt. Az első és legfontosabb, hogy ne magoljunk. Ennek nincs értelme. Az első lépés az, hogy kiválasszuk a megfelelő mennyiségű szót. Ez történhet egyszerűen a szótárból, vagy valamilyen gyűjteményből. Most kivételesen az állatvilággal kapcsolatos témát választottam (mivel ez következik). Ja, igen! Elfelejtettem mondani, hogy egy kicsit mohó természetű vagyok, és 100 szó helyett véletlenül kettőszázat választottam.

Ez nem baj, mert legalább meglátjuk a módszert működés közben, olyankor, amikor padlógig nyomtuk a gázpedált. Frédi, vedd vissza az irányjelzőt, mert már régen elindultunk!

Első lépésként mérjük fel a megtanulandó anyagot. Osszuk mindjárt két részre úgy, hogy valamilyen módon megjelöljük az egyik részt. Aláhúzhatjuk pl. azokat a szavakat, amiket a legfontosabbnak érzünk.

Allatvilág –
Emlősök, halak, csúszómászók,
madarak, rovarok –

Bestaro

Mamuloj, fiŝoj,
reptilioj, birdoj, insektoj

Alca – larvo
állat – besto

Bacilus – bacilo
bagoly – strigo
fülesbagoly – gufo
baktérium – bakterio
barom – bruto
baromfi – kortbirdo
báb (állapot) – krizalido
bárány – ŝafido
béka – rano
varangyosbéka – bufo
bibic – vanelo
bika – virbovo, taŭro
birka – ŝafo
bivaly – bubalo
bogár – skarabo
bolha – pulo
borjú – bovido
borz – melo
bögöly – tabano
bölény – bizono, uro

Cápa – ŝarko
cethal – baleno
cinege – paruo
coboly – zibelo
csalogány – najtingalo

csibe – kokido
csiga – limako, heliko
csikó – ŉevalido
csíz – frigelo
csóka – monedo
csótány – blato
csuka – ezoko
csúszómászók – reptilioj

Darázs – vespo
daru – gruo
denevér – vesperto
disznó – porko
vaddisznó – apro
dúvad – rabbesto

Eb, kutya – hundo
egér – muso
elefánt – elefanto
élősdí – parazito

Farkas – lupó
fácán – fazano
fecske – hirundo
féreg – vermo
fiahordó – didelfo
fogoly – perdríko
fóka – foko
fülemüle – najtingalo
fűrj – koturno

Galamb – kolombo
galandféreg – tenio
gácsér – viranaso
gerlice – turto
gém (kócsag) – ardeo
giliszta – vermo
gólya – cikonio
gödény – pelikano
gödölye – kaprido
görény – putoro
gúnár – viransero
gyík – lacerto
gyöngytyúk – numido

Hal – fišo
halikra – frajo
hangya – formiko
harcsa – siluro
harkály – pego
hattyú – cigno
hering – haringo
hermelin – ermeno
hernyó – raŭpo
héja (ölyv) – akcipitro
hiéna – hieno
hiúz – linko
hód – kastoro
holló – korvo
hörcsög – hamstro
hüllő – amfibio

Jávorszarvas – alko
juh – ŝafo

Kacsa – anaso
kakas – koko
kakukk – kuĝolo

kaméleon – ĥameleono
kanca – ĉevalino
kandúr – virkato
kappan – kapono
karvaly – nizo
kánya – milvo

kárász – karaso
kecsege – sturgo
kecske – kapro
kecskebak – virkapro
kecskeanya – kaprino
keselyű – vulturo
kígyó – serpento
óriáskígyó – boao
kopó – ĉashundo
kőrisbogár – kantarido
krokodil – krokodilo
kukac (sajtban) – akaro
kutya – hundo
kuvasz – gardhundo, ŝafist-
hundo

kuvik – noktuo

Leopárd – leopardo
lepke – papilio
légy – muŝo
liba – ansero
ló – ĉevalo

Macska – kato
madár – birdo
majom – simio
malac – porkido
mormota – marmoto
medve – urso
medvebocs – ursido
menyét – mustelo

méh – abelo
mókus – sciuro
moly – tineo
moszkító – moskito

Nyúl – leporo
házinyúl – kuniklo

Oroszlán – leono
osztriga – ostro

Okörszem – regolo
öszvér – mulo
őz – kapreolo

Pacsirta – alaŭdo
papagáj – papago
patkány – rato
párduc – pantero
páva – pavo
pinty – fringo
pióca – hirudo
pók – araneo
poloska – cimo
ponty – karmo
poszáta – silvio
poszméh – burdo
pulyka – meleagro

Rák – kankro
tengerirák – omaro
rigó – turdo
feketerigó – merlo
sárgarigó – oriolo
róka – vulpo
rovar – insekto
rozmár – rosmaro

Sakál – ŝakalo
sas – aglo

sármány – emberizo
kerti sármány – hortulano
sáska – akrido
seregély – sturno
sirály – mevo
súlyom – falko
süger – perko
sündisznó – erinaco
szajkó – garolo
szalonka – skolopo
szamár – azeno
szarka – pigo
szarvas – cervo
szú – anobio
szúnyog – kulo

Tehén – bovino
teknősbéka – testudo
tengelice – kardelo
tetű – pediko
teve – kamelo
tigris – tigro
tőkehal – gado
tücsök – grilo

Űrge – zizelo

Vadállat – sovaĝbesto
vadkan – apro
varjú – korniko, frugilego
veréb – pasero
vidra – lutro
vipera – vipuro
viza (hal) – huzo
vörösbecy – ruĝgorĝulo

Zebra – zebro
zerge – ĉamo

Az első olvasás során mindjárt kihullanak a nemzetközi szavak, melyek minden nyelvben egyformák: *larvo, bakterio, baleno, elefanto, parazito, fazano, foko, pelikano, hieno, koko, hameleono, karaso, bodo, krokodilo, leopardo, moskito, leono, papago, pantero, pavo, omaro, insekto, rosmaro, ŝakalo, tigo, vipuro, zebro*. Első ránézésre tehát **27 szó** már ki is esett! Nincs benn a szöszedetben a következő néhány szó, de ezt is biztos megértjük: *ĝirafa, orangutango, rinocero, hipopotamo*.

Ezt követően nézzük meg, hogy vannak-e képzett, illetve összetett szavak. Vannak bizony! Hiszen már a cím is az:

besto – állat, **bestaro** – állatvilág.

kortbirdo (korto – udvar, birdo – madár)

ŝafido (ŝafo – birka, ŝafido – bárány)

Figyelem! Az **-ido**- utóképzővel leszármazottakat, utódokat képezünk: **reĝo** – király, **reĝido** – királyfi, **ĉevalo** – ló, **ĉevalido** – csikó. Őnálló jelentése: **ido** – szülött, leszármazott, utód.

bovo – ökör

bovido – borjú

koko – kakas

kokido – csibe

urso – medve

ursido – medvebocs

A hímnemű állatokat a **vir-** szócska (*viro* – férfi) hozzáadásával fejezzük ki:

virbovo – bika

virkato – kandúr

viranaso – gácsér

virkapro – kecskebak

viransero – gúnár

Más (már ismert) képzőkkel is egy sereg állatot képeztünk:

kaprino – kecskeanya, nősténykecske

bovino – tehén

ĉevalino – kanca

kokino – tyúk (nem szerepel a listán) stb.

Egyre nehezebb számon tartani, hogy hány szót ejtettünk ki megint. Az összetett szavak azért esnek ki nagyon hamar, mert hosszúak, és valamelyik részét biztosan ismerjük már korábbról:

kortbirido

rabbesto

gardhundo

ŝafisthundo

ruĝgorĝulo (ruĝ' + gorĝ' + ul + o)

sovaĝbesto

virbovo

A szöveg következő áttanulmányozása során azokat a szavakat pipáljuk ki, amelyeket valamilyen más okból (más idegen nyelvből vagy nyelvekből), illetve korábbi tanulmányainkból ismerünk. Amikor ezzel is megvagyunk, akkor megnézzük, hogy mi maradt. A fele általában kiesik.

Az igazi tanulást ezután kezdjük! Mindent összekapcsolunk valamivel. A *galambot* megjegyeztük a sültgalambról, a másik szóval ismerünk egy közmondást, a harmadikkal esetleg egy tréfát, szólást, verset, stb., az *elefántot az egérrel* együtt tanuljuk meg.

Az alábbiakban bemutatok egy ilyen átfésülést. **Besto** – magyarul *bestia*, Te vén *bestia!* **bacilo** – ez nagyon nehéz szó, mert magyarul *bacilusnak* hívják, **strigo** – *bagoly*, *Bagoly mondja verébnek, hogy nagyfejű*. **Azen'** al *azeno* **ripročas** *malsaĝon*. Azt a mindenit!

Ehhez a mondáshoz semmi köze a **strigo**-nak. Nem baj! Pont azért jegyzem meg! Van még egy másik mondás is, ez lehet, hogy jó lesz. *Nem lesz a bagolynak sólyomfia*. **Ne naskas porko leonidon, nek korniko aĝlidon**. **Bruto** – *barom*, a brutálisról eszembe jut. **Rano** – *béka*, a *békaember* spanyolul: *hombre-rana*. *A béka mindig a pocsolóyába vágyik*. **Rano eĉ en palaco sopiras pri marĉo**. *Kie ajn rano iras, ĝi ĉiam marĉon sopiras*. *A középiskolai nyelvoktatás lejjeb van a béka fenekénél*. – *La mezlerneja lingvoinstruado estas (situas) sub la pugo de rano*. **ŝafo** – *birka*, *ŝafe sekvi la antaŭiranton*, *Birka módon követi a kóst*, **Rigardi stulte kiel ŝafo** – *Birka szemekkel bámul*, **skarabo** – *bogár*, *Bogaras ember*. **Li havas muŝojn en la cerbo**. Azt a mindenit! Az ember mindig mást jegyez meg, mint amit akar. **Csigavér!** Majd a csiga mindent elintézt! **Limako** – *csiga*, *csigalassúsággal* – *per helika irado*. **Csigavér!** – **Trankvi**, **trankvi!** *ĉápa* – **ŝarko**. **Ŝarko estas granda, tre manĝavida kaj dan-**

ĝera marfiŝo atinganta ĝis 7 metroj da longo. Ĉu vi scias kiajn den-
tojn havas la ŝarko? Mia edzino havas kolĉenon el ŝarkodentoj,
kiujn mi aĉetis por ŝi en Sudameriko.

Ezzel a módszerrel haladjunk tovább. Emlékezzünk! „Ha száz
formáját ismered a meglepetésszerű támadásnak, te mindig a száz-
egyediket alkalmazd!” Nézzük akkor meg a pacsirtát. Alaŭdol

*Alaŭdon aŭdas mi denove...
Denove mi forgesis pri l'
birdeto kara. Ho printemheroldo,
sonoru plu per gaja trill*

(Petőfi: Libero kaj amo
Tradukis: Kolomano Kalocsay)

A tanulásnak egyik módja, hogy különféle szempontok szerint
csoportosíttjuk az állatokat: vadállatok, háziállatok, kétlábúak,
négy lábúak, ragadozók, mindenevők. Afrikában élnek, csak Auszt-
ráliában található stb. Tegyük fel kérdéseket! Például a have-
runknak. Ĉu vi estas azeno? Álljunk ki bátran a véleményünk
mellett. Ludoviko, vi estas la plej granda inter ĉiuj azenoj!
Azeno — számár.

Nézzük meg, hogyan válaszol a következő kérdésre Elvira Lippe!

Kion ŝatas la birdoj?

Cikonio kaptas ranojn,
sed garolo ŝatas gianojn.
Musojn vigle ĉasas strigo,
krudajn ovojn trinkas pigo.
Jen, hirundo flugas sage,
kulojn glutas ĉiutage.
Grajnajn serĉas emberizo,

Sturn' sopiras je ĉerizo.
Kardel' sensemigas kardon
Kaj paruo frandas lardon.
Vigle alcion' kaj laro
fiŝojn tiras el la maro.
— Se ne estas la sekreto —
kion ŝatas pasereto?

emberizo — hósármány
sturno — seregély
kardo — bogáncs
kardelo — tengeiic

laro — szalonna
alciono — jégmadár
laro — sirály

Ne feledjük el nagy betűkkel ráírni valami kemény kartonra annak a 9 állatnak a nevét, amit sehogyan sem tudunk megjegyezni. Tegyük ezeket feltűnő helyre. A kilincsre is akaszthatunk egyet. Az ökörszem (**regolo**) szót nem kell megtanulni! Képzeld Frédi! Az az ügybuzgó Dezső még a Kion sáta la birdoj? című verset is megtanulta. Tudod mit, Gizikém? Én inkább az összefüggéseket kutatom.

Emberek, dobják el a kalapácsot, szünetet tartunk!

A szünetben nyugodtan elmondhatják a véleményüket, de még figyeljenek ide egy fél pillanatig.

Homoj, forĵetu la martelon, ni faros paŭzon!

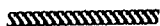
Bonvolu aŭskulti la sekvontajn anekdotojn!

Akcidento

- *Sinjoro doktoro, lignosplito pikiĝis en mian langon.*
- *Kiel tio povis okazi?*
- *Botelo da viskio elfluis sur la plankon.*

- *Mia edzo min forlasis antaŭ dek jaroj – rakontas sinjorino Muskat – al sia najbarino.*
- *Sed vi havas ja kvar etajn infanojn!*
- *Nu jes. Sciu, de tempo al tempo li venas hejmen sin ekskuzadi.*

Fabrikdirektoron oni demandas, kiel fartas lia fileto. Li diras fiere.

- *Ni povas konstati, ke li evoluas dinamike. Laŭ la nuna primezuro li estas 12 procentojn pli peza kaj 2 procentojn pli longa, ol li estis en la respektiva periodo de la pasinta planjaro.*

Van-e még képző az eszperantó nyelvben?

Van bizony! Nézzünk meg néhányat!

retrospiegulo – visszapillantótükör

retroiri – visszafelé menni

retroigardi – visszaneézni

retropaŝi – visszalépni

retrofleksi – hátrahajlítani

retrokuplo – visszakapcsolás

retroiro – hátramenet (gépkocsinál)

retroveturo – hátramenet (gépkocsinál)

retrobremso – kontrafék

-ec- „szépség-képző” minőség, tulajdonság kifejezésére

bela – szép

bona – jó

homo – ember

besto – állat

amiko – barát

beleco – szépség

boneco – jóság

homeco – emberség

homeca – emberséges

besteco – besteca – állatias

amikeco – barátság

amikeca – barátságos (amika – baráti)

-ing- „kardhüvely-képző”

glavo – kard

kandelo – gyertya

ŝraŭbo – csavar

cigaro – szivar

glavingo – kardhüvely

kandelingo – gyertyatartó

ŝraŭbingo – anyacsavar

cigaringo – szivarszipka

Tudják, hogy a cigaretta mit jelent?

CIGAREDO

CIGAREDINGO – cigarettaszipka

Ne feledjük, hogy az ingo – hüvely olyan tartót jelent, amiben a szóbanforgó tárgy nincs teljesen benne.

-ism- izmus-képző

A nevében is benne van. Ugyanúgy használjuk, mint a többi nyelvben.

socialismo
oportunismo
marksismo-leninismo
furnalismo
kubismo

militismo
carismo
esperantismo
anglismo
germanismo

-estro parancsnok és vezető-képző

urbo – város
laboro – munka
polico – rendőrség
laborejo – műhely
regno – állam, ország
ŝipo – hajó

urbestro – polgármester
laborestro – munkavezető
policestro – rendőrfőnök
laborejestro – műhelyfőnök
regnestro – államfő
ŝipestro – hajóskapitány

Önállóan: **estro** – vezető, vezér, főnök, parancsnok
estraro – vezetőség
estrarano – vezetőségi tag

Megjegyzés:

Ki sejtette, hogy a magyar város szó eléggé jó barátságban van az eszperanto urbo-val. Gondoljunk csak az interurbán telefonbeszélgetésre! Na ugye; egyszerű itt minden, csak észre kell venni.

17

***Mára végeztünk!
Szevasztok!***

HUNGARA VIVO estas dumonata kultura revuo de Hungara Esperanto - Asocio. Ĝi aperas sur entute 240 grandformataj, kolore ilustritaj paĝoj dum jaro, publikigante ne nur informojn pri Hungario, sed donante gravan atenton ankaŭ al la esperanto kulturo.

Jarabono: 66 forintoj por hungarlandanoj kaj 78 forintoj se vi abonas ĝin por viaj eksterlandaj geamikoj.

Nepre faru tion! Ĝi estas belega donaco por esperantisto.

HUNGARA VIVO estas dumonata kultura revuo de Hungara Esperanto - Asocio. Ĝi aperas sur entute 240 grandformataj, kolore ilustritaj paĝoj dum jaro, publikigante ne nur informojn pri Hungario, sed donante gravan atenton ankaŭ al la esperanto kulturo.

Jarabono: 66 forintoj por hungarlandanoj kaj 78 forintoj se vi abonas ĝin por viaj eksterlandaj geamikoj.

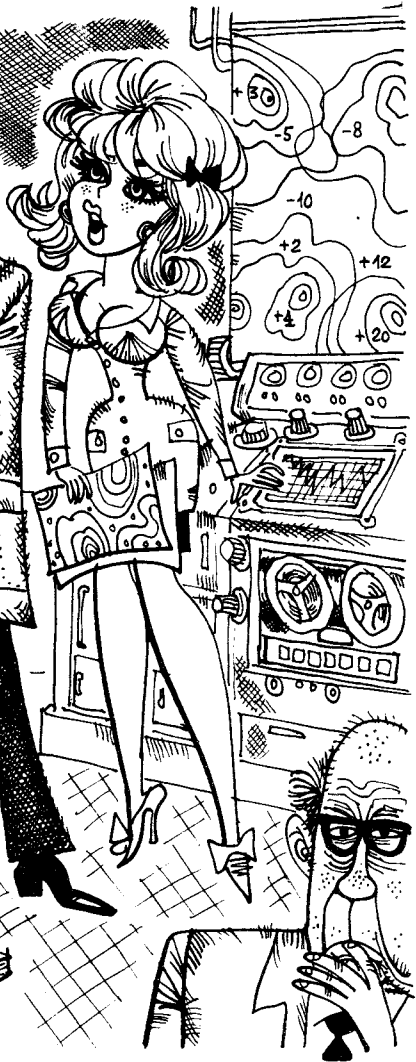
Nepre faru tion! Ĝi estas belega donaco por esperantisto.

EN METEOROLOGIA INSTITUTO

- Elinjo, ni povus fari morgaŭ
ekskursion ... Sed kiu scias, kia
vetero estos?

VETER-
PROGNOZO

245;	512;	460;
520;	260;	150;
380;	296;	420;
198;	530;	460;

18

JĀŪDO

DEKOKA TAGO

A ló nyerít, az elefánt trombitál, a kacsza pedig hápog

Nézzük meg, hogy igaz-e mindez! Ezzel az egy csapással egyből két legyet ütünk agyon, mert átismételünk valamit a tegnap elsajátított szavakból, és ragad ránk valami új is.

Vočo de bestoj –

Az állatok hangja

La abelo, burdo, vespo, muŝo zumas. – A méh, poszméh, darázs, légy zúg.

La azeno, kapro, ŝafo, kapreolo blekas. – A szamár, kecske, juh, őz bög.

La cikonio klakas. – A gólya kelepel.

La ĉevalo henas. – A ló nyerít.

La elefanto trumpetas. – Az elefánt trombitál.

La kato miaŭas. – A macska nyávog.

La koko kokerikas. – A kakas kukorékol.

La kokino klukas. – A tyúk kotkodácsol.

La kokido pepas. – A csibe csipog.

La korvo, korniko grakas. – A holló, varjú károg.

La kolombo rukulas. – A galamb bűg.

La kukolo kukuas. – A kakukk kakukkol.

La hundo, hieno, ŝakalo bojas. – A kutya, hiéna, sakál ugat.

La lupo, leono hurlas. – A farkas, oroszlán ordít, üvölt.

La meleagro grululus. – A pulyka karattyol.

La mevo krias. – A sirály kiált.

La muso cincas. – Az egér cincog.

La alaŭdo, najtingalo kantas. – A pacsirta, fülemüle énekel.

La porko, apro gruntas. – A disznó, vaddisznó rőfög.

La pigo babilas. – A szarka csörög.

La grilo ĉirpas. – A tücsök ciripel.

La pasero, vanelo kvikas. – A veréb, búbic csiripel.

La kanario, turdo (merlo kaj oriolo) fajfas. – A kanári, rigó,
(fekete- és sárgarigó) füttyül.

La turto kveras. – A gerle turbékol.

La anaso kvakas. – A kacska hápog.

La ansero gagas. – A liba gágog.

La strigo, gufo ululas. – A kuvik, bagoly huhog.

La urso grumbas. – A medve dörög.

La rano kvakas. – A béka kuruttyol.

La serpento siblas. – A kígyó sziszeg.

La akcipitro, vulturo kriĉas. – A héja, keselyű vijjog.

A mai feladat könnyen teljesíthető

La hodiaŭa tasko estas facile plenumeblo.

Hát persze, hogy könnyen. Az -ebl- utóképző a titka az egész feladatnak. Nevezzük ezt „lehetőség-képzőnek”! Olvassuk ki a képzés receptjét a következő példából:

plenumi – teljesíteni
manĝi – enni
trinki – inni
legi – olvasni

plenumeblo – teljesíthető
manĝeblo – ehető
trinkeblo – iható
legeblo – olvasható

Az eszperantó nyelvben annyira szabályos minden, hogy megkérem Önöket, felejtsék el teljesen a kivételek okozta kellemetlen emlékeiket. Koncentráljanak inkább arra, hogy mi minden fejezhető ki egy ilyen szó segítségével. Ezt tanuljuk meg!

manĝebla fungo – ehető gomba

facile plenumebla tasko – könnyen teljesíthető feladat

eble – talán, lehetőleg

eble mi iros en la Esperanto-klubon – talán elmegyek az esperantó klubba

eblo – lehetőség

ebliĝi – lehetővé tenni

kiel eble plej rapide – a lehető leggyorsabban

ebla – lehetséges

malebla – lehetetlen

Mi provas eĉ la maleblon – a lehetetlent is megpróbálom

Trans la limoj de eblo – a lehetetlenséggel határos

Havas eblecon, ke – megvan a lehetősége, hogy...

Lando de senlimaj ebloj – a korlátlan lehetőségek hazája

Gyakorlás céljából találjuk ki, vagy szótár segítségével fejtjük meg a következő néhány -ebl- képzővel alkotott kifejezést.

Problemo nur internacie solvebla, nevenkebla armeo, travidebla vitro, nelegebla skribo, nekredebla afero, nelacigeble labori, ebleco, videbleco, bruligebla materialo, komparebla.

A feladat teljesíthetőségét dolgos emberek biztosítják

La plenumeblecon de la tasko certigas laboremaj homoj.

A dolgos emberek igazán megérdemlik, hogy önálló képzőjük legyen. Mindjárt be is mutatom:

labori – dolgozni

laborema – dolgos

dormi – aludni

dormema – álmos

senti – érezni

sentema – érzékeny

danki – köszönni

dankema – hálás

A példákából látható, hogy a hajlamosság kifejezésére szolgál, önálló jelentése: **ema** – hajlandó

emi – kedvének lenni valamihez.

Fordítsuk le a következő kifejezéseket!

Eksplodema virino, produktema tero, sentema animo, inventema junulo, kolerema edzo, babilema amikino, batalema homo, li estas drinkemulo, malatentema.

Megjegyzés:

Ha valaminek a kedveléséről van szó, akkor nem az **-ema** hanem az **-ama** (*ami – szeretni*) szót használjuk. Hasonlítsuk össze a **muzikema** és **muzikama** szavakat. A muzikema azt jelenti, hogy zenélésre hajlamos, míg a muzikama – zenekedvelő, de lehet, hogy ő maga nem zenész. Nagyon fontos szó a **GASTAMA** – vendégszerető. Tanuljuk meg!

Figyelemre méltó a következő két utóképző (-ind- és -end-)

atenti – figyelni	atentinda – figyelemre méltó
admiri – csodálni	admirinda – csodálatra méltó, bámulatos
bedaŭri – sajnálni	bedaŭrinda – sajnálatos (bedaŭrinde = sajnós)
plori – sírni	plorinda – siralmas
laŭdi – dicsérni	laŭdinda – dicséretre méltó, dicséretes
ridi – nevetni	ridinda – nevetséges

Tiu ĉi grava tago restos por mi ĉiam memorinda.
Lia ridindeco superas ĉian imagon.

Magyarul -andó, -endő (elvégzendő) eszperantóul csak **-end-** vagyis **farenda**. Ne tévesszük össze ezt a két hasonló képzőt!

fari – csinálni	farenda – elvégzendő
skribi – írni	skribenda – megírandó

Aliaj ekzemploj: farenda laboro, sekvenda ekzemplo, la pagenda sumo estas malgranda, tiu letero estas tuj respondenda, la frazo estas kompletigenda jene, alproprigendaj vortoj.

Jóából is megárt a sok, és fő a változatosság. Korábban már beszélgettünk a földrajzi nevekről. Ezek elsajátítása nem okoz problémát, mivel teljesen nemzetközi szavakról van szó. Másrészt viszont nagyon jó, ha az ember tájékozott az adott idegen nyelven a földrajzi nevek dolgában. Ez derül ki egyébként abból a beszélgetésből is, amely egy ijedt arcú, bazedovos szemű óriási hentes (aki

szórákozottságának áldozata volt) és Gorcsev Iván között zajlik le Afrikában, egy sivatagi idegenlégiós erődben.

– *Mi estas Boisson – respondis la buĉisto al Gorĉev. – Kiel oni nomas vin?*

Gorĉev ne ŝatis la tiaspecajn demandojn.

– *Mia nomo estas Tintoretto – respondis li, laŭkutime tuj kaj stulte.*

– *Hm... povas esti, ke mi jam aŭdis pri vi.*

– *Mi estas pentristo.*

– *Jes, mi memoras! De kie vi estas?*

– *El Cinquecento.*

– *Ĉu tiu estas ie, en Savoia?*

– *Jes, Eta vilaĝo inter Avignon kaj Toulon.*

– *Mi scias... mi scias... unu el miaj parencoj tie loĝis... en la proksimo... Tie estas simila vilaĝo, ĉu ne?*

– *Ho jes, Quattrocento.*

– *Jes, tiu. Ĝi havas aranĝan stacion. Tie vivis unu el miaj parencoj, maldika homo, li estis skribisto.*

– *Aha! Mi konas lin! Ĉu Petrarca?*

– *Lia nomo komenciĝas kun B...*

– *Botticelli.*

– *Jes, povas esti...*

– *Kompreneble! Sandro Botticelli! Kion faras nun la oldulo?*

– *Marsaŭmpipojn...*

– *Tiu estas li! Mia bona amiko!*

(Fragmento el la libro de Rejtő Jenő:

„La aŭto je dekkvar karatoj”)

Vortoj

buĉisto – hentes, mészáros

tiaspeca – ilyenféle

laŭkutime – szokás szerint

tuj – azonnal

stulte – ostobán

parenco – rokon

skribisto – író

olda – öreg

maršaŭmpipo – tajtékpipa

simila – hasonló

aranĝa stacio – rendező

pályaudvar

Poŝatlaso de la mondo

Elbáunuk a földrajzi nevekkel! Ez két módon lehetséges. Az egyik az, hogy megvásároljuk a könyvesboltban a *Posatlaso de la mondo* című zsebatlaszt, és áttanulmányozzuk. A könyvecskét egyébként 1971-ben adta ki a Csehszlovák Kartográfiai Intézet. Nagyon hasznos segédeszköz lehet egy eszperantista kezében. Azok számára, akik nem tudták beszerezni ezt a könyvecskét, rövid összefoglalót adok a legfontosabb földrajzi nevekről és kifejezésekről. Először nézzük meg a tartalomjegyzéket:

ENHAVO

- 2 Antaŭparolo
- 3 Klarigoj de la simboloj, Horzonoj
- 4 Norda kaj suda stelfirmamentoj
- 5 Terglobo – fizika mapo de la hemisferoj
- 6 Terglobo – politika mapo
- 7 Eŭropo – fizika mapo
7a Ĝibraltaro
- 8 Eŭropo – politika mapo
8a Normandaj insuloj
- 9 Britio, Irlando
- 10 Andoro, Belgio, Francio, Hispanio, Luksemburgio, Monako, Nederlando, Portugalio, Svisio
10a Acoroj
- 11 Aŭstrio, Ĉeĥoslovakio, Fed.Resp. Germanio, Germana Dem. Resp., Liĥtenŝtejno, Okcidenta Berlino, Pollando
- 12 Albanio, Italio, Jugoslavio, Malto, Sanmarino, Vatikana Regno,
12a Poa ebenajo
- 13 Bulgario, Grekio, Hungario, Rumanio
- 14 Danlando, Finnlando, Islando, Norvegio, Svedio
14a Islando
- 15 Sovetunio
15a Krimeo
15b Bajkala lago
- 16 Sovetunio – eŭropa nordo
16a Uralo

- 17 **Sovetunio** – eŭropa sudo
17a Transkaŭkazio
- 18 **Azio** – fizika mapo
18a Hongkongo kaj Makao
18b Malaka markolo
18c Cipro
- 19 **Azio** – politika mapo
19a Suda Hindio kaj Cejlono
19b Levantenaj Ŝtatoj
- 20 **Cipro, Irako, Irano, Izraelio, Jemeno, Jordanio, Kuvajtio, Libanio, Omano, Saudarabio, Sirio, Sudjemenio, Turkio**
20a Turkio
- 21 **Afganistano, Birmo, Cejlono, Hindio, Laoso, Maldivoj, Pakistano, Tajlando, Vjetnama Dem. Resp.**
21a Bengala ebenaĵo
- 22 **Filipinoj, Indonezio, Kamboĝo, Malajzio, Singapurio, Vjetnama Resp.**
22a Javo
22b Filipinoj
- 23 **Ĉinio, Mongolio, Nepalo**
- 24 **Japanio, Korea Popoldem. Resp., Korea Respubliko**
24a Tajvano
- 25 **Afriko** – fizika mapo
25a Nila delto kaj Sueza kanalo
25b Kanariaj insuloj
- 26 **Afriko** – politika mapo
26a Tunizio kaj orienta Alĝerio
- 27 **Alĝerio, Centafrika Resp., Ĉadio, Etiopio, Gabono, Jemeno, Kamerunio, Kenjo, Kongio or. (Braz.), Libio, Maroko, Maŭritanio, Somalio, Sudano, Sudjemenio, Tunizio, Ugando, Unuiĝinta Araba Resp.**
27a Verdakabaj insuloj
- 28 **Dahomeo, Eburbordo, Ekvatora Gvineo, Gambio, Gano, Gvineo, Liberio, Malio, Niĝerio, Niĝerlando, Senegalio, Sierra-leono, Togo, Voltio**
- 29 **Bocvano, Burundo, Gabono, Kenjo, Kongio ok. (Kins’), Lesoto, Malagaŝa Resp, Malavio, Maŭricio, Rodezio, Rvando, Sudafrika Resp., Svazio, Tanzanio, Ugando, Zambio**
29a Maskarena insularo

- 30 Nord- kaj Mezameriko** — fizika mapo
30a Usono, pacifika bordo
- 31 Nord- kaj Mezameriko** — politika mapo
- 32 Kanado, Gronlando**
32a Vankuvera regiono
32b Sanlaŭrenca rivero
- 33 Usono, okcidenta parto**
33a Panama kanalo
- 34 Usono, orienta parto**
34a Havaja insularo
- 35 Barbado, Dominika Resp., Gvatemalo, Haitio, Honduro, Jamajko, Kostariko, Kubo, Meksikio, Nikaragvo, Panamio, Salvadoro, Trinidado**
35a Kubo
35b Malgrandaj Antiloj
- 36 Sudameriko** — fizika kaj politika mapoj
- 37 Bolivio, Brazilo, Ekvadoro, Gvajano, Kolombio, Peruo, Trinidado, Venezuelo**
- 38 Argentino, Ĉilio, Paragvajo, Urugvajo**
38a Laplataj ŝtatoj
- 39 Aŭstralio** — fizika mapo
39a Novzelando
- 40 Aŭstralio kaj Oceanio** — politika mapo
40a Novkaledonio
40b Fiĝioj
40c Samoo
40d Tahito
- 41 Ĉirkaŭpolusaj regionoj**
Registro

Néhány fontosabb kifejezés az egyezményes jelek megértéséhez

ĉefurbo de ŝtato — állam fővárosa

sendependa ŝtato — független állam

aliaj teritorioj — más területek

fervojo — vasutak

konstruata fervojo — építés alatt álló vasút

tunelo — alagút

persipa transportado de trajnoj (trajnopramoj) — vonszállítás hajóval (kompal)

ŝipvojoj (distanco per km) —
hajózási útvonalak (távolság km-ben)

ŝtatlimo — államhatár

limoj de federaciaj ŝtatoj kaj de sovetaj respublikoj — szövetségi államok és szovjet köztársaságok határai

disputataj limoj — vitatott határok

limoj de naciaj parkoj — nemzeti parkok határai

limoj de armistico — fegyverszüneti határ

montaroj — hegységek

montarĉeno — hegylánc

montverto — hegycsúcs

basregiono — mélyföld

plataĵo — fennsík

baseno — medence

dezerto — sivatag

kaskado — vízlépcső

akvofalo — vízesés

sezona rivero — időszakos folyó

kanalo — csatorna

lago — tó

sezona lago — időszakos tó

marĉo — mocsár

glaciego — jégmező

korallaj rifoj — korallzátony

alto super la marnivelo — tengerszint feletti magasság

profundo — mélység

horzonoj de la mondo — a világ időzónái

sun-sistemo — naprendszer

planedo — bolygó

oceanoj kaj maroj — óceánok és tengerek

ekvatoro — egyenlítő

oceanaj fluoj — óceáni áramlatok

insulo — sziget

duoninsulo — félsziget

Vágyunk a dolgok közepébe, és nézzük meg, hogy mit írnak például Magyarországról! Próbáljuk megérteni az egyes szavakat a szövegösszefüggésekből!

HUNGARIO

*Magyar Népköztársaság, 93 030 km², 10 236 000 loĝ. (1968).
popoldemokratia respubliko.*

Administradivido: 19 departementoj (megye) kaj teritorio de la ĉefurbo.

Ĉefurbo: Budapeŝto (Budapest), 1 951 521 loĝ. (1965). Aliaj urboj (1965. per mil loĝ.): Miskolc, 170, Debrecen 148, Pécs 125, Szeged 116, Győr 71, Kecskemét 67, Szombathely 59, Tatabánya

59, Nyíregyháza 57, Szolnok 56, Székesfehérvár 56, Hódmezővásárhely 54, Békéscsaba 54, Kaposvár 48, Sopron 44, Eger 42, Cegléd 38.

M o n o: forinto = 100 fileroj.

E k o n o m i o: industria kaj agrikultura lando. **I n d u s t r i o:** reprezentas 64% de la nacia enspezaro, ĉefe nutraĵoj, maŝinoj kaj teksaĵoj. **M i n a d o** (1965. per mil t): brunarbo 27 075 (Tata-30%), nafto 1802 (Lispe), tergaso 1107 mln. da m³. baŭksito 1478 (Bakony kaj montaro Vértes), mangano 45.

P r o d u k t a d o: (1965, per mil t): fero 1588, ŝtalo 2520 (Dunaújváros) aluminio 58 (Ajka, Inota, Almásfüzitő) vino, 2425 mil hl, konservaĵoj de fruktoj kaj legomoj, sukero 465 mil t, agrikulturaj maŝinoj, traktoroj, vagonoj, metaltranĉaj maŝinoj, kotonteksaĵoj 324 mln. da m².

A g r i k u l t u r o: la kultivata grundo kovras pli ol 60% de la suma land-areo: en Eŭropo nur Danlando havas pli altan procenton. **R i k o l t o j** (1965. per mil t): maizo 3578, tritiko 2443, helianto 75, vinberoj, tabako, terpomoj, sukerbeto 3452, arbofruktoj, legomoj,

B r e d a d o [per mil kapoj]: porkoj 6963, ŝafoj 4300, bovoj 1964. **T r a f i k o:** fervojoj 8805 km, ŝoseoj 29 246 km, navigeblaj riveroj 1229 km, danuba floto 120 mil KRT;

E k s p o r t o: maŝinoj kaj instalaĵoj 38,5%, nutraĵoj kaj brutoj 26,2%, brulaĵoj kaj krudmaterialoj 21,8%, konsumvaroj 13,5%.

I m p o r t o: krudmaterialoj kaj brulaĵoj 70,7%, nutraĵoj 10,2%. konsumvaroj 6,4%.

Oceanoj kaj maroj

Atlantika oceano

Pacifika oceano

Hinda oceano

Arkta oceano

Nigra maro

Balta maro

Norda maro

Adriatika maro

Jona maro

Mediterranea maro

Blanka maro

Barentsa maro

Kariba maro

Beringa maro

Ruĝa maro

Japana maro

Riveroj

Volgo, Danubio, Uralo, Dnepro, Dono, Rejno, Elbo, Vistulo, Odro, Nevo, Sejno, Eŭfrato, Gango, Amudarjo, Misisipo-Misuro, ktp.

Urboj

Londono, Madrido, Romo, Parizo, Berlino, Budapeŝto, Bukareŝto, Ateno, Barcelono, Milano, Vieno, Varsovio, Napolo, Munĥeno, Torino, Prago, Berlino, Bruselo, Beogrado, Marsejlo, Kopenhago, Amsterdamo, Kolonjo, Ĝenovo, Lisbono, Stokholmo, Roterdamo, Dublino, Helsinko, Krakovo, Dresdeno, Moskvo, Havano, Novjorko, Vaŝingtono, ktp.

Montoj, montaroj, vulkanoj

Karpatoj, Alpoj, Balkana montaro, Pireneoj, Uralo, Kaŭkazo, Atlaso, Sahara Atlaso, Altaĵo, Himalaĵo, Roka montaro, Andoj, Kordilero, Vezuvio, Fujisano ktp.

Sufiĉe! Elég!

Remélem, sikerült elérni ezzel a földrajzi leckével, hogy felkeltsem az érdeklődést egy szaknyelv iránt. Bármilyen furcsán is hangzik mindez, ilyenek is léteznek az eszperantóban. Megemlíteném, hogy legkönnyebben a földrajzi témáról tudunk beszélgetést folytatni. Ha kedvük van, gyakoroljunk egy kicsit, és mondjunk HANGOSAN (Ne írjunk!) néhány mondatot. Például így:

Mi vivas en Hungario.

Ĉu vi jam estis en Krakovo?

Mia amikino veturos al Havano.

Ĉu vi volus rigardi Vezuivon?

Kiel plaĉis al vi la Japana maro?

Kiam vi vidis unue la Nigran maron?

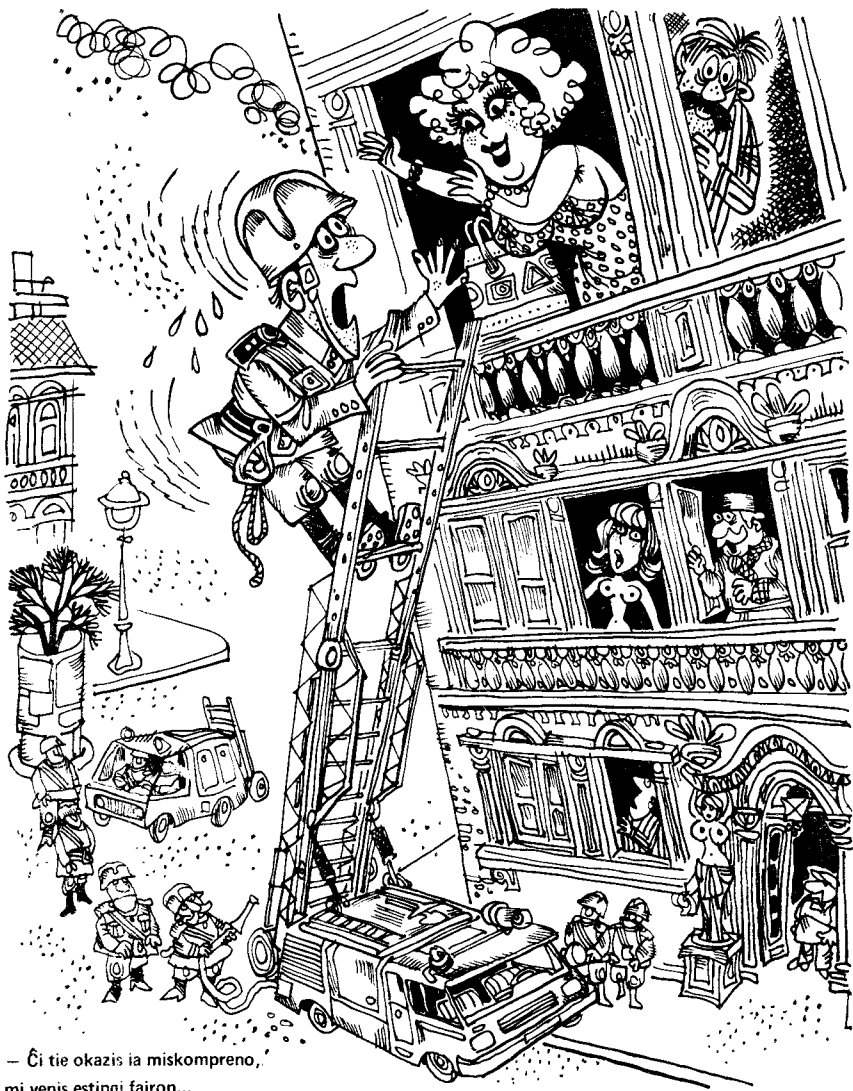
Kiaj urbojn vi konas apud Danubo?

La aviadilo flugis super la Pireneoj.

Paŝintjare ni estis en la Balkana montaro.

18

***Ha nem használjuk izmainkat,
akkor azok visszafejlődnek.
Így van ez a nyelvtudással is***

— Ĉi tie okazis ia miskompreno,
mi venis estingi fajron...

19

VEND-
REDO

DEK- NAŮA TAGO

Megsütjük a pecsenyét

Az *-aj-* utóképző segítségével férközhetünk hozzá ahhoz a bizonyos pecsenyéhez. A képző valamilyen cselekvés vagy tulajdonság konkrét megnyilvánulását jelzi. Még ál munkban se feledjük el, hogy az *-aj-* mindig konkrét. Nézzünk rá példát!

rostri – sütni
pentri – festeni
malagrabla – kellemetlen

cirkaŮ – körül
glacio – jég

rostaĵo – sült
pentaĵo – festmény
malagrablaĵo – kellemetlen-
ség

cirkaŮaĵo – környék
glaciaĵo – fagylalt

Ehető állat vagy anyagok nevével a belőlük készített ételt jelöli.

ovo – tojás
porko – disznó

bovo – marha

ovaĵo – tojásétel
porkaĵo – hentesáru, disz-
nóság

bovaĵo – marhából készült
étel

Találjuk ki a következő szavak jelentését!

mangaĵo, trinkaĵo, dolĉaĵo, nutraĵo, araneaĵo, infanaĵo, gluaĵo,
jungaĵo, aĵo, sensenaĵo.

Mi lehet a képzők utolsó mohikánja?

Természetesen az izé, vagy hogyhívják. Hasonlóan az előjárókhöz a képzők között is van egy határozatlan jelentésű.

umo – izé, hogyhívják

umi – izélni

Igazi jelentésének lényegét természetesen példákból érthetjük meg legjobban.

akvo – víz

folio – lap

popolo – nép

aero – levegő

plena – teli

buŝo – száj

akvumi – öntözni

foliumi – lapozni

popolumi – benépesíteni

aerumi – levegőztetni, szellőztetni

plenumi – teljesíteni

buŝumo – szájkosár

Aliaj ekzemploj:

mastrumi – gazdálkodni

kolombumi – turbékolni

proksimume – körülbelül

brulumo – gyulladás

amindumi – udvarolni

flankumi – oldalog

krucumi – keresztre feszíteni

radumi – kerékbe törni

ŝtonumi – megkövezni

palisumi – karóba húzni

Divenu kion signifas!

cerbumi, faldumi, ombrumi, kolumo, manumo, kvaronumi, pendumi.

Nézzünk meg ismét néhány anekdotát, és figyeljük meg az összes elforduló képzőket.

Direktoro diras al sekciestro:

– *Sinjoro Kerek, mi avertas vin: se vi ne volas skandalon, ne flankumu ĉirkaŭ fraŭlino Lakatos.*

– *Ho, sinjoro doktoro, mi certigas vin, ke mia edzino tute ne estas ĵaluzema.*

– *Sed mi estas! ! !*

La edzo estas granda libro-amiko. Kompreneble, ankaŭ en la „tago de la libroj” li uzas la okazon pligrandigi sian bibliotekon kvankam

la libroj jam apenaŭ havas por si lokon en la loĝejo. Lia edzino akceptas lin dramavoĉe:

– Ĉi tio ne daŭros plu. Elektu: Thomas Mann aŭ mi!

Kuracisto gvidas sian aŭton malregule. Policano lin haltigas, petas lin pri lia veturlegitimilo. Ĉio ĉi daŭras longe, la kuracisto senpacienciĝas:

– *Se vi min ne haltigus, mi jam delonge estus en la hospitalo.*

– *Nu, vidu, mi vin petas. Vi povas do esti al mi eĉ danka.*

Jöjjon velünk a piacra, és nézzen körül!

Annyi biztos, hogy rengeteg virágot és gyümölcsöt lát. A szókinccs egyik legfontosabb része, hogy ismerjük a témakörök szavait. Nézzük át a mellékelt listát, és csak a kijelölt szavakat tanuljuk meg.

Növények –

Fák, virágok, gyümölcsök, fűvek

Vegetaĵoj

Arboj, floroj, fruktoj, herboj

Alma – pomo

áfonya – mirtelo

ánizs – anizo

árpa – hordeo

Bab – fazeolo, fabo

babér – laŭro

bambusz – bambuo

barack – abrikoto (kajszi)

őszibarack – persiko

beléndek – hiskiamo

birsalma – cidonio

bodza – sambuko

bogánccs – kardo

bogyó – bero

bojtorján – lapo

bors – pipro

burgonya – terpomo

búza – tritiko

búzavirág – cejano

bükk – fago

bükköny – vicio

bürök – cikulo

Cékla – beto

citrom – citrono

csalán – urtiko
cseresznye – ĉerizo

Datolya – daktilo
dinnye – melono (görög)
sárgadinnye – sukermelono
dió – nukso, juglando
dohány – tabako
dudva – sarkajaĵo

Egres – greso
eper, szamóca – frago
ébenfa – ebono
égerfa – alno

Fa – arbo
fagyöngy – visko
fahéj – cinamo
falevél – folio
fenyő – abio
erdeifenyő – pino
lucfenyő – piceo
vörösfenyő – lariko
borókafenyő – junipero
fokhagyma – ajlo
folyondár – konvolvulo
fű – herbo
füge – figo
fűz – saliko

Gabona – greno
galagonya – frangulo
gesztenye (vad) – kaŝtano
gesztenye – marono
gomba – fungo
gubacs – gajlo
gyanta – rezino (termék)
gyom – sarkindaĵo

gyökér – radiko
gyöngyvirág – konvalo
gyümölcs – frukto

Hagyma – bulbo, cepo
hajdina, tatárka – poligono
harangvirág – akvilegio
hársfa – tilio
hínár – fuko

Ibolya – violo

Jácint – hiacinto
jávör-, juharfa – acero
jázmin – jasmeno
jegénye, nyárfa – poplo

Karalábé – napo
kalász – spiko
kamélia – kamelio
kankalin – primolo
kapor – kaporo
karfiol – florbrasiko
katáng – cikorio
káka – junko
káposzta – brasiko
kása – kaĉo
kávé – kafo
kender – kanabo
kókusz – kokoso
komló – lupolo
korpa – brano
kökény – prunelo
konkoly – lolo, agrostemo
köles – milio
kömény – kumino
kőrísfa – frakseno
körte – piro

kukorica – maizo

Len – lino
lencse – lento
levendula – lavendo
lián (futónövény) – liano
liliom – lilio
kardos liliom – irido
lóhere – trifolio

Mag (vető) – semo
mag (keményhájú) – kerno
mag (termés) – grajno
makk – glano
maláta – malto
mandula – migdalo
maszlag – daturo
mazsola – sekvinbero
mák – papavo
málna – frambo
mályva – malvo
fehér mályva – alico
meggy – grioto
mimóza – mimozo
mirtusz – mirto
mogyoró – avelo
moha – musko
moszat – algo
mustár – mustardo

Nadragulya – beladono
narancs – orangó
nárcisz – narciso
nefelejcs – miozoto, nefor-
gesuflo
növény – vegetajo, kreskajo
nyárfa – poplo
rezgő nyárfa – tremolo

nyírfa – betulo

Oleander – oleandro
orgona – siringo

Palánta – plantajo
paprika – kapsiko
paradicsom – tomato
páfrány – filiko
pálma – palmo
petrezselyem – petroselo
pitypang – leontodo
platán – platano
puszpáng – bukso

Rebarbara – rebarbo
repce – kolzo
repkény – hedero
retek – rafano
rezeda – rezedo
répa – rapo
sárgarépa – karoto
vörösrépa – beto
ribizke – ribo
ricinus – ricino
ríz – rizo
rozmaryng – rosmareno
rozs – sekalo
rózsa – rozo
őszirózsa – krizantemo

Saláta – salato
sáfrány – safrano
sás – kariko
sisakvirág – akonito
sóska – okzalo
spárga – asparago

spenót – spinaco
szeder – rubuso
szeder- (eper)fa – moruso
szegfű – dianto
szegfűszeg – kariofilo
széna – fojno
szilfa – ulmo
szittyó – junko
szőlő – vinbero
szőlővessző – vito
Tapló – tindro
tatárka – poligono
tea – teo

teafa – tearbo
torma – kreno
tök – kukurbo
tölgy – kverko
tulipán – tulipo

Uborka – kukumo

Viola – levkojo
virág – floro

Zab – aveno
zöldség – legomo
zuzmó – likeno
zsálya – salvio

Mit csináljunk ezután?

Olvassanak újságot! Olvasni, olvasni és harmadszor is olvasni! Gyűjtsenek ki mindent! Gyűjtsék a közmondásokat, a szólásokat, a humoros kifejezéseket, a politikai fordulatokat stb. Gyűjtsék a rövidítéseket is! A legfontosabb rövidítések a következők:

N.B. – notu bone – megjegyzendő

n-ro – *numero* – szám

p. – **paĝo** – lap, oldal

p.a. – *per adreso* – címén, címével

p.k. – *post Kristo* – *Krisztus után*

pk. – **poŝtkarto** – levelezőlap

pm. – **poŝtmarko** – postabélyeg

Prof – *profesoro* – tanár

proks. – **proksimume** – megközelítőleg, kb.

P.S. – **postskribo** – utóirat

ptm. – *posttagmeze* – délután

P.V. – **Plena Vortaro** – az eszperantó teljes szótára

Red. – **redaktoro** – szerkesztő

resp. – *respektive* – illetve, illetőleg

rim. – **rimarko** – észrevétel

S-ano – **samideano** – eszmetárs

S-ino – *sinjorino* – asszony
S-ro – *sinjoro* – úr
t.e. – *tio estas* – azaz
t.n. – *tiel nomata* – úgynevezett
trad. – **tradukinto** – fordító
vd. – *vidu* – lásd
vol. – *volumo* – kötet
Z. – **Zamenhof** – Zamenhof
a.K. – **antaŭ Kristo** – Krisztus
előtt

Ak. – *Akademio* – akadémia
anst. – **anstataŭ** – helyett
ĉ. – *cirkaŭe* – kb.
del. – *delegito* – delegátus
ekz. – *ekzemple* – például
est. – *estimata* – tisztelt
ing. – *inĝeniero* – mérnök
k-do – **kamarado** – elvtárs
ktp. – *kaj tiel plu* – stb.
lab. – *laborista* – munkás

Gyűjthetjük a fontosabb nemzetközi szervezeteket is. Mindenes füzetünkben külön fejezetet is kijelölhetünk ezek részére. Ha van hely, akkor már be is írhatunk néhányat.

Unuiĝintaj Nacioj (UN aŭ UNO)

Asembleo de UN

sekretario

Konsilio de Sekureco

Komisiono por Homaj rajtoj

Internacia Agentejo de Atom-Energio

Varsovia Pakto

NATO—Organizaĵo de Nordatlantika Traktato

Eŭropa Ekonomia Komunumo

Eŭratom – **Eŭropa Komunumo de Atom-Energio**

Eŭropa Asocio de Libera Komerco

Araba Ligo

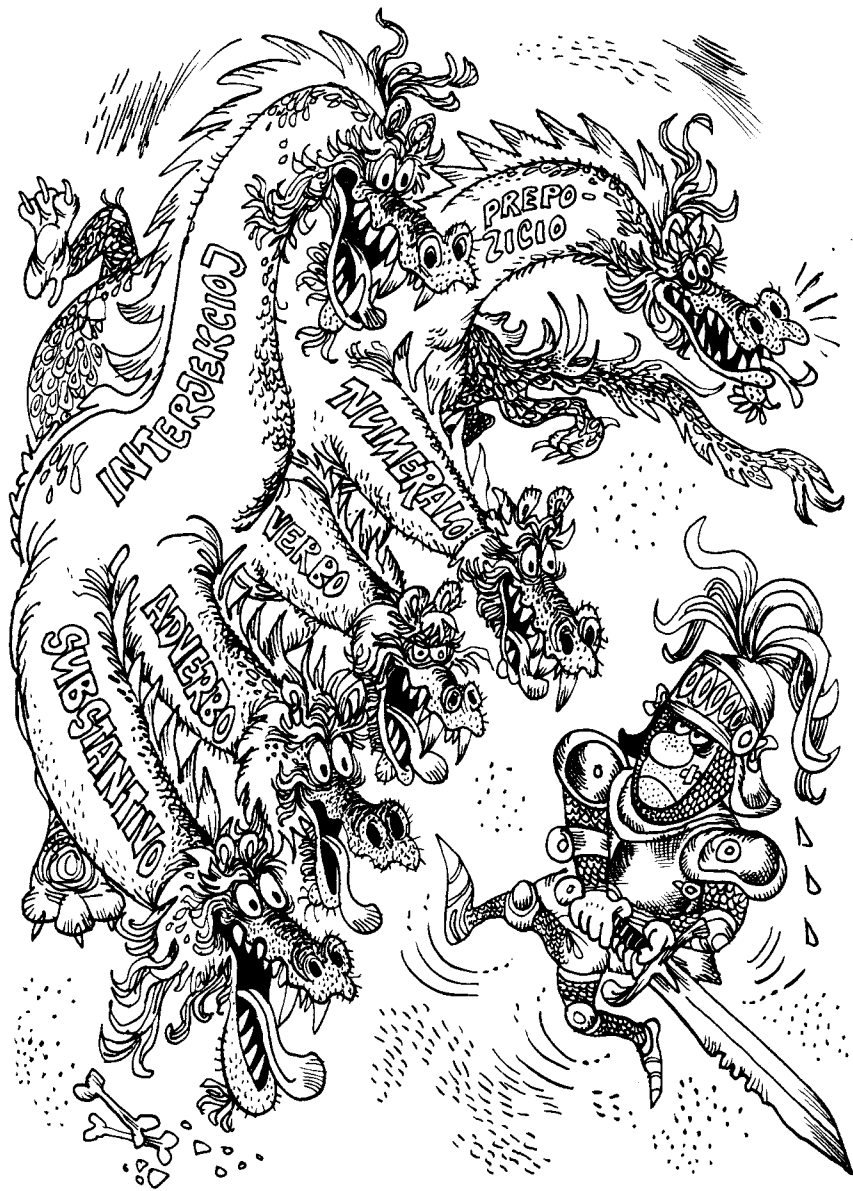
Organizaĵo de Afrika Unuiĝo

Interparlamenta Unio

További jó gyűjtögetést kívánok!

19

Márta, ez neked is szól!

20

SABATO | *DUDEKA* *TAGO*

Mégis elbánunk a szókinccsel!

Ha valaki esetleg aggódott emiatt, akkor most nyugodtan üzze el az aggályait, és kapja tollvégre az utolsó témakör szavait. Nem kell egyszerre megtanulni mindet, hanem csak a legfontosabbakat.

Ásványok –

Kövek, ércek, ásványtermékek, elemek

Mineraloj

Štonoj, ercoj, mineralaĵoj

Alabástrom – alabastro
achátkő – agato
agyag – argilo
arzén – arseno
aszfalt – asfalto
arany – oro

Bizmut – bismuto
borostyán – sukveno
bórax – borakso
bronz – bronzo

bróm – bromo
briliáns – brilianto

Cink – zinko
cinn, ón – stano
csillám – glimo

Drágakő – gemo

Ezüst – arĝento
érc – erco, minaĵo

Fém – metalo
foncsor – amalgamo
foszfor – fosforo

Gálickő – vitriolo
gipsz – gipso
gránit – granito
gyémánt – diamanto
gyöngy – perlo

Habkő – šaŭmŝtono
homok – sablo
horgany – zinko
hidrogén – hidrogeno

Jód – jodo

Kavics, kovakő – siliko
kámfor – kamforo
kátrány – gudro
kén – sulfuro
kinin – kinino
korall – koralo
koks – koakso
kőzet – ŝtonaĵo, ŝtontavolo
kőolaj – petrolo
kőszén (ŝton) – karbo
kréta – kreto
kvarc – kvarco

Lazurkő – lazurŝtono
láva – lafo
lúg – lesivo

Márvány – marmoro
mész – kalko

Nátrium – natrio
nikkel – nikelo
nitrogén – azoto

Olaj – oleo
ólom – plumbo
onyx – onikso
opál – opalo
ópium – opio
ózon – ozono

Pala – ardezo
pát – spato
platina – plateno

Réz – kupro

Sárgaréz – latuno
smaragd – smeraldo
só – salo
szén – karbo
szóda – sodo
szublimát – sublimato
szurok – peĉo

Timsó – aluno
topáz – topazo
tőzeg – torfo
zafir – zafiro

Mellékelek egy viccet is, mert szükség lesz a vidám hangulatra mindjárt. Mielőtt azonban hozzákezdenének az olvasáshoz, jegyezzék meg jól, hogy legfeljebb három ismeretlen szót találhatnak a szövegben. Őtöst adhat magának az, aki minden szót ismert,

négystä az, akinek egy szót kellett megnéznie, hármast az akinek kettőt, és megfelelőt az, aki három ismeretlen szót talál. Csüggedni viszont nem érdemes. Fogadjuk meg, hogy azért is végzünk az eszperantóval.

Saniga rimedo

Du amikoj renkontiĝas.

– *Kio al vi, kara? Kial vi faras tiel acidan mienon?*

– *Lasu min trankvila. Mi havas teruran dentodoloron.*

– *Ĉu dentodoloron? Hireaŭ mi mem havis dentodoloron, mi iris hejmen al mia edzino, kisis ŝin dufoje kaj tuj ĉesis mia dentodoloro.*

– *Mi vin petas, diru, ĉu via edzino nun estas hejme?*

30 szó naponta!

Ez is egy módszer a sok közül. Lényege az, hogy minden nap megbirkózunk 30 szóval. Problémát maximum az okozhat csupán, hogy miből válasszuk ki ezt a 30 szót. Ne törjék feleslegesen a fejüket! Itt a megoldás. Az alábbiakban megadom a mindennapi életben használt leggyakoribb 600 szót. Azért csak hatszázat, mert ez éppen elég. Négyszázat már úgyis ismernek, és a hátralévő tíz nap alatt a hatszáz szó kényelmesen megtanulható. Csak semmi izgalom! A felsorolandó szavak fele már ismerős, és ezért nem napi hatvanat kell megtanulni, hanem csak harmincat. Semmiség az egész! Egy kis akaraterő kell hozzá. Ez minden.

Aĉeti – vásárolni
adreso – cím
aero – levegő
afabla – kedves, nyájas
afero – ügy, tárgy
agi – cselekedni
aĝo – kor
akcepti – elfogadni
akompani – elkísérni

akvo – víz
alia – másik
alta – magas
ami – szeretni
ambaŭ – mindkettő
amiko – barát
amuzi – mulattatni
animo – lélek
ankaŭ – is, szintén

ankoraŭ – még
aperi – megjelenni
apetito – étvágy
arbo – fa
armeo – hadsereg
arto – művészet
atendi – várni
atenti – figyelni
atingi – elérni
aŭ – vagy
aŭdi – hallani
aŭskulti – hallgatni
aŭtuno – ősz
avo – nagypapa

Babili – csevegni
baldaŭ – nemsokára
bani – fürösztetni
banko – bank
bati – ütni
batali – harcolni
bazo – alap
bela – szép
benko – pad
besto – állat
bezoni – szüksége lenni
    valamire
bildo – kép
bileto – jegy
birdo – madár
blanka – fehér
blonda – szőke
blovi – fújni
blua – kék
bona – jó
bovo – szarvasmarha

brako – kar
brili – fényleni, sütni (nap)
brui – zajt csinálni
bruli – égni
bruna – barna
buŝo – száj
butero – vaj

Celo – cél
centro – központ
certa – biztos
cifero – szám (jegy)
cigaredo – cigaretta

Ĉambro – szoba
ĉapelo – kalap
ĉar – mert, mivel
ĉefo – főnök
ĉemizo – ing
ĉesi – megszünni
ĉevalo – ló
ĉielo – égbolt
ĉu – vajon?

Danci – táncolni
danki – köszönni
dato – kelet, dátum
daŭri – tartani (idő)
decidi – elhatározni
dekstra – jobb
demandi – kérdezni
densa – sűrű
dento – fog
devi – kelleni
deziri – kívánni
dika – vastag, kövér

diligenta – szorgalmas
dimanço – vasárnap
direkti – irányítani
diversa – különböző
diri – mondani
do – hát, tehát
dolça – édes
doloro – fájdalom
domo – ház
donaci – ajándékozni
doni – adni
dormi – aludni
dubi – kételkedni

Eç – sőt, még, is
edzo – férj
egala – egyenlő
ekzameni – vizsgálni
ekzemplo – példa
ekzerco – gyakorlat
ekzisti – létezni
elekti – választani
erari – tévedni
espero – remélni
esti – lenni
estimi – tisztelni
etaço – emelet

Facila – könnyű
fajro – tűz
fakto – tény
fali – esni
fama – híres
familio – család
fari – csinálni
farti – érezni magát

fero – vas
feliça – boldog
fenestro – ablak
fermi – becsukni, zárni
festo – ünnep
fidela – hű
filo – fia vkinek
fini – bevégezni, befejezni
fingro – ujj
fišo – hal
flanko – oldal
flava – sárga
floro – virág
flui – folyani
flugo – repülni
fonto – forrás
folio – falevél, lap
forko – villa (evőeszköz)
forgesi – elfelejteni
formo – forma, alak
forta – erős
frapi – ütni, verni
frato – fiútestvér
frazo – mondat
fremda – idegen
freša – friss
frua – korai
frukto – gyümölcs

Gaja – vidám
gajni – nyerni
gasto – vendég
gazeto – újság
genuo – térd
glaso – pohár
granda – nagy

gratuli – szerencsét kívánni
grava – fontos 2
griza – szürke 5
grupo – csoport 5
gvidi – vezetni

Gardeno – kert 4
ĝenerala – általános
ĝoji – örülni 2
ĝusta – helyes 4

Halti – megállni 3
haro – haj 3
haveno – kikötő
havi – bírni; lenni vmije 2
hejmo – (az) otthon 3
hela – világos 4
helpi – segíteni 2
herbo – fű 5
heroo – hős
hieraŭ – tegnap 1
himno – himnusz
historio – történelem 4
hodiaŭ – ma (történet) 1
honesta – becsületes, tisztességes
horo – óra (idő) 3
horloĝo – óra (tárgy) 5
hotelo – szálloda
humoro – kedv, hangulat
hundo – kutya 4
ĥoro – kórus

Ideo – eszme 4
infano – gyermek 2

informi – értesíteni, tájékoztatni
instrui – tanítani 5
insulo – sziget
intenci – szándékozni 5
interesi – érdekelni 3
interna – belső 4
inviti – meghívni 5
iri – menni 2

Ja – hiszen, persze 1
jam – már 1
jaro – év 2
jen – íme, ím 2
jes – igen 1
juĝi – ítélni 2
juna – fiatal, ifjú 2
justa – igazságos 4

Ĵaŭdo – csütörtök
ĵeti – eldobni 3
ĵurnalo – újság
ĵus – éppen most 1

Kafo – kávé 5
kaj – és 1
kajero – füzet
kalkuli – számítani, számolni 4
kamarado – pajtás, elvtárs
kampo – mező
kanti – énekelni 3
kapo – fej 2
kapabla – képes vmire 2
kapti – megfogni 4
kara – kedves, drága 4

kato – macska 4
kaŭzi – okozni 4
kazo – eset
ke – hogy 1
kelkaj – néhány 2
kino – mozielőadás
kisi – csókolni
klara – tiszta, világos 2
klaso – osztály 5
knabo – fiú 3
koko – kakas 5
kolekti – gyűjteni 4
koleri – haragudni 4
koloro – szín 3
kombi – fésűlni
komenci – kezdeni 2
komerci – kereskedni 4
komitato – bizottság,
kompreni – megérteni 2
komuna – közös 4
komuniki – közölni
konduki – vezetni 4
koni – ismerni 2
konsenti – beleegyezni, 4
egyetérteni
konservi – megőrizni 5
konsili – tanácsolni 3
konsisti – állni valamiből
konstrui – építeni 3
kontenta – megelégedett 4
kontroli – ellenőrizni
koro – szív 2
korekti – kijavítani
korespondi – levelezni
korpo – test 4
korto – udvar
kosti – kerülni (pénzbe) 3

kotizo – tagdíj
kovri – betakarni
krajono – ceruza
kredi – hinni 2
kreski – nőni 3
krii – kiáltani 3
kudri – varrni
kuiri – főzni 2
kulero – kanál 5
kuri – szaladni, futni 3
kuraci – gyógyítani 5
kuraĝa – bátor
kurba – görbe
kurso – tanfolyam
kuŝi – feküdni 4
kvankam – ámbár, noha 1
kvazaŭ – mintha, szinte 1

Labori – dolgozni 2
laca – fáradt 4
lakto – tej 1
lando – ország 2
lampo – lámpa
lango – nyelv (testrész) 3
largá – széles 1
lasi – hagyni 2
lasta – utolsó 2
laŭdi – dicsérni
lavi – mosni 4
leciono – lecke
legi – olvasni 2
lerni – tanulni 2
letero – levél 3
levi – felemelni 2
libera – szabad 2
libro – könyv 3
ligi – kötni 4

ligno – fa (holt) †
lito – ágy
lingvo – nyelv
litro – liter
loĝi – lakni
loko – hely
longa – hosszú
ludi – játszani
lumi – világítani
luno – hold
lundo – hétfő

Magazeno – áruház

mano – kéz
manĝi – enni
manki – hiányozni
maro – tenger
mardo – kedd
maniero – mód, viselkedés
marko – bélyeg
mastro – gazda
mateno – reggel
matura – érett
meblo – bútor
mem – maga
membro – tag
memori – emlékezni
merkredo – szerda
meti – tenni, helyezni
metro – méter
mezo – közép
mezuri – mérni
militi – harcolni, háborús-
kodni
minuto – perc
miri – csodálkozni
mola – lágy, puha

momento – pillanat
mono – pénz
monato – hónap
mondo – világ
monto – hegy
morgaŭ – holnap
morti – meghalni
movi – mozgatni
multa – sok
muro – fal
muzeo – múzeum
montri – mutatni
muziko – zene

Nacio – nemzet

naĝi – úszni
najbara – szomszéd(os)
naski – szülni
naturo – természet
nazo – orr
ne – nem
necesa – szükséges
neĝo – hó
nek...nek... – sem... sem...
nepra – okvetlen, feltétlen
nesto – fészek
nigra – fekete
nokto – éjszaka
nomo – név
nombro – szám, mennyiség
nordo – észak
nova – új
nubo – felhő
numero – szám (telefon, új-
ság)
nun – most
nur – csak

Objekto – tárgy
ofico – hivatal, állás
ofte – gyakran
okazo – történi
okcidento – nyugat
okulo – szem
okupi – elfoglalni
oni – az „ember” (általános alany)
onklo – nagybácsi
opinii – vélni
orelo – fül
ordo – rend
organizi – szervezni
oriento – kelet
oro – arany
ovo – tojás

Paco – béke
pafi – lőni
pagi – fizetni
paĝo – oldal (könyv)
pala – halvány, sápadt
pano – kenyér
papero – papír
pardoni – megbocsátani
parenco – rokon
paroli – beszélni
parto – rész
pasi – átmenni, elmúlni (idő)
paŝi – lépni
patro – apa
patrio – haza
peco – darab
peni – fáradozni
pensi – gondolni

perdi – elveszíteni
persono – személy
permesi – megengedni
peti – kérni
pezo – súly
piedo – láb
plaĉi – tetszeni
plafono – mennyezet
planko – padló
plena – tele, teli
plezuro – öröm, élvezet
plori – sírni
plu – tovább
plumo – toll
pluvo – eső
pomo – alma
ponto – híd
popolo – nép
pordo – ajtó
porti – vinni
postuli – követelni
poŝo – zseb
poŝto – posta
povi – bírni, tudni
pravi – igaza lenni
premi – nyomni
precipe – különösen
preni – fogni, venni
prepari – készíteni
preskaŭ – csaknem, majdnem
preta – kész
prezenti – bemutatni
prezo – ár
prezidi – elnökölni
printempo – tavasz
produkti – termelni

profesio – foglalkozás,
hivatás
profunda – mély 4
proksima – közeli 2
promeni – sétálni 5
promesi – ígérni -
proponi – javasolni
propra – saját 3
provi – próbálni 3
proverbo – közmondás
punkto – pont 3
pura – tiszta 2
puŝi – lökni 2

Radiko – gyökér
rajdi – lovagolni
rajti – joga lenni 3
rakonti – elbeszélni 3
rapida – gyors 2
raporti – jelenteni
regi – uralkodni 3
regulo – szabály
rekomendi – ajánlani
rekta – egyenes 5
renkonti – találkozni 3
respondi – válaszolni 2
resti – maradni 2
revuo – folyóirat
ricevi – megkapni 2
riĉa – gazdag
ridi – nevetni 2
rigardi – nézni 2
rimarki – észrevenni 3
rimedo – eszköz 2
ripeti – ismételni 5
ripozi – pihenni 4
rivero – folyó 4

rompi – törni 4
ronda – kerek 4
rozo – rózsa 4
ruĝa – piros, vörös 2

Sabato – szombat 7
saĝa – okos 5
salto – só
sako – zsák 7
salti – ugrani 4
saluti – köszönni, üdvözölni 4
sama – ugyanaz
sana – egészséges 4
sango – vér 2
sapo – szappan
sata – jóllakott
sceno – jelenet
scii – tudni 2
scienco – tudomány
se – ha 1
sed – de, hanem 4
seĝo – szék 4
seka – száraz 4
sekvi – követni 2
semajno – hét (idő) 2
senco – értelem 2
sendi – küldeni 2
serĉi – keresni 2
servi – szolgálni vmire 4
senti – érezni 2
sezono – évszak
sidi – ülni 2
signifi – jelenteni (szó)
silenti – hallgatni 4
simila – hasonló 2
simpla – egyszerű 2

sincera – őszinte
sinjoro – úr 2
skribi – írni 2
soifi – szomszjasnak lenni
sola – egyedüli 3
somero – nyár 4
songo – álom
soni – hangzani 3
sorto – sors
sovaĝa – vad
speco – fajta 4
stacio – állomás 4
stari – állni 2
stelo – csillag 5
strato – utca 4
stato – állapot 4
subita – hirtelen
sudo – dél
suferi – szenvedni 4
sufiĉa – elég, elegendő 4
sukero – cukor 4
sumo – összeg 5
suno – nap 5
supo – leves
supera – felső 1

Ŝajni – látszani 4
ŝanĝi – váltani, cserélni 3
ŝati – szeretni, kedvelni 5
ŝipo – hajó 4
ŝlosi – bezárni (kulcs) 5
ŝranko – szekrény
ŝtato – állam 5
ŝtofo – szövet
ŝtono – kő 4
ŝuo – cipő

Tablo – asztal 3
tabulo – tábla
tago – nap 2
tamen – mégis 1
taso – csésze
tasko – feladat
teo – tea
teatro – színház
telero – tányér 5
tempo – idő 2
teni – tartani, fogni 2
tero – föld 2
timi – félni 3
tiri – húzni 3
traduki – fordítani (szöve-
get)
trafi – eltalálni 5
tranĉi – vágni 4
trankvila – nyugodt 3
tre – nagyon 1
trinki – inni 3
tro – túlságosan 1
trovi – találni
tuj – azonnal 1
tuko – kendő
tuŝi – érteni 4
turni – (meg)fordítani
tuta – egész 2

Urbo – város 3
urĝa – sürgős
utila – hasznos 4
uzi – használni 3

Vagono – vasúti kocsi 4
valo – völgy
varma – meleg 3

veki – felébresztteni 4
veni – jönni 2
vendi – eladni 4
vendredo – péntek 5
venki – győzni
vento – szél 3
vera – igaz
verda – zöld 4
verki – alkotni, írni (művet) 5
vespero – este
vesto – ruha
vetero – időjárás 4
veturi – utazni (járművel)
viando – hús
vidi – látni
vilaĝo – falu 4

vino – bor
vintro – tél
viro – férfi
vivi – élni
vizaĝo – arc
viziti – meglátogatni
voĉo – hang
vojo – út
vojaĝi – utazni
voki – hívni
voli – akarni
volonte – szívesen
vorto – szó

Zorgi – gondoskodni
zumi – zümmögni

Hogyan tanulta a szavakat József Attila?

Nagy költőnk nagyon egyszerű és hatásos módszert választott. **Elolvasta a szótárt**, és így tett szert a szükséges szókincsre. Pedagógiai szempontból nem ez a legjobb módszer, de aki eljut addig, hogy egyszer megpróbálja és végigcsinálja, az nem csalódik. Fontos, hogy a lehető legnagyobb szótárt vegye kézbe, és legyen rendszeresen sok szabadideje. Bejáró diákok és vonaton utazók előnyös helyzetben vannak. A szótár nagyon izgalmas olvasmány tud lenni, csak rá kell jönni arra, hogy mi az érdekes benne. Egy nagy szótárban pl. csak azokat a címszavakat érdemes komolyan nézegetni, amelyek után sok megjegyzés áll. **Itt van eltemetve a lényeg!** A megjegyzések tele vannak étellel, szólásokkal, közmondásokkal, szellemes fordulatokkal, előregyártott elemekkel és még sok hasznos tudnivalóval. Ki tudja, hogy mi mindent gyűjthetünk ki innen. Ezenkívül azt se feledjük, hogy az eszperantó szótárt tanulva egyben az idegen szavak szótárát is tanuljuk, és minden megtanult eszperantó szót vizionálhatunk két-három idegen nyelvben. Maradjunk ma végig József Attilánál, és befejezésül **olvassuk el többször** Mama című versét Kalocsay Kálmán nagyszerű fordításában!

PANJO

*Jam de semajnoj pri patrino
mi pensas ĉiam kun kapklino.
Ŝi iris, nura diligento,
kun knara korb' al subtegmento.*

*Kaj mi, ankoraŭ hom' sincera,
kriegis kun stampfad' kolera:
ŝi lasu la ŝvelajn vestojn, venu,
al subtegmento min kunprenu!*

*Ŝi iras, multe la vestojn metis,
ne skoldis, nek rigardon ŝetis.
La vestoj, brile sur la ŝnuro,
al alto flirtis kun susuro.*

*Nun mi ne blekus — pento vanta.
Mi vidas, kiel ŝi, — giganta,
per nub' la grizajn harojn volvas,
bluigilon ĉielakve solvas.*

20

*Lernu laŭ la metodo
de la granada hungara poeto!*

EN KAFEJO

- Imagu Eva, mia edzo trioble pli multe da premio ricevis ol pasintjare ...
- Ĉu li laboras en nova loko?
- Ho, ne! Mi havas novan edzon.

21 | DUDEK- UNUA DIMAN- ÇO TAGO

Bejáró diákok nagyon figyeljenek!

Nem akarom ecsetelni a bejáró diákok szomorú sorsát, mert mindenki tudja, mit jelent nagyobb távolságról naponta vonatozni az iskolába és vissza. Nagyon lényeges, hogy vonattal járjunk. A távolsági autóbusszal utazók most hátrányos helyzetben vannak. Mindjárt kiderül, miért. Vizsgáljunk meg azonban előtte egy mondást: „A nyelvtanulás mai útja: iskola és nyelvtanfolyam”. Na, jó! Ezt még elfogadjuk, de meg kell jegyezni, hogy csak iskolában és nyelvtanfolyamon nyelvet megtanulni nem lehet. (Olyan ez, mintha valaki műteremben akar megtanulni síelni.) Az igazi tudást az életből lehet megszerezni. Nem kell túl sokat várni egy állítólag nagyon prma nyelvkönyvtől vagy egy erősen haladó intenzív nyelvtanfolyamtól. Ne essünk hasra a nyelvlabor előtt sem! Ezek mind nagyon komoly eszközök, de az eredmény nem tőlük függ. Jegyezzük meg jól! Itt csak magunkra számíthatunk. Helyettünk nem végzi el a munkát más. Egy gyéren kivilágított döcögő vonat néha jobb, mint a legfényesebb nyelvlabor.

Üljünk fel tehát a vonatra, és döcögjünk valahová. Tegyük most kivételt, és ne a tájat nézzük, hiszen már annyira ismerjük, hogy könnyen idegbajt kaphatunk tőle. Vegyük elő nyelvkönyvünket, és olvassunk egy kicsit. Tyű a mindenit! Ha napi 40 perc az út oda és vissza, akkor ez még akkor is biztosítja egy nyelv elsajátítását, ha csak az utazás idejét fordítom rá. Érdekes, nem?

Olvassuk el a következő elbeszélést! Szótár nélkül! Ne vegyük elő még akkor sem, ha kéznél van. Ellenőrizzük magunkat, hogy

mennyit értettünk meg belőle! Második vagy harmadik olvasásra már megnézhetünk néhány nagyon fontos szót a szótárban.

Legyen szíves húzza fel az ablakot, mert beszáll a korom!

Mia unua romano

(Novelo de Ermite)

Originale verkita en Esperanto)

Kiam mi verkis mian unuan romanon, mi travivis strangan aventuron. Mi volas rakonti ĝin al vi.

Tio okazis en bela provinca urbeto. Mi forveturis el Varsovio vespere kaj alvenis matene. Tuj mi iris serĉi loĝejon. En la strato Longa n-ro 13 mi fine trovis simplan, sed agrablan ĉambron ĉe beleta vidvino kun ĉarma filino...

Mia manuskripto! Mia espero! Kriminala romano tiel interesa, kiel nenio alia en la tuta mondo. Tuj mi komencis labori, ĉar jam post dekdu tagoj mi volis fini la romanon. Mi skribadis do diligente kaj fervore longan tempon.

Sed subite mi rimarkis, ke ekmarkis al mi papero. Kia malfeliĉo! Mia kapo estis tiel plena de pensoj, ke ĝi eksplodis, se mi nun ĉesus skribi. La lasta linio estis finskribita. Mi estis tiom ekscitita, ke mi eksaltis kaj kuris en la ĉambron de mia mastrino.

„Paperon! Skribpaperon!” mi kriis kaj ĉirkaŭkuris en la ĉambro kun sovaĝaj gestoj.

La vidvino kaj ŝia filino rigardis min kiel du malsaĝaj ŝafinoj. Ili ne komprenis mian malesperan krion. Fine la filino donis al mi malgrandan leterfolion. Mi elŝiris la paperaĉon el ŝia tremanta mano kaj rekuris en mian ĉambron. Dank' al Dio – la folio sufiĉis, por fini la ĉapitron kaj trankviligi miajn ekscititajn nervojn.

Mi forlasis la loĝejon por aĉeti paperon por mia romano. Ĉar mi trinkis ankoraŭ tason da kafeo en la kafejo, pasis longa tempo, ĝis mi revenis hejmen.

Mi forgesis antaŭe kunpreni la ŝlosilojn kaj devis sonorigi. Neniu malfermis. Ĉu ili foriris? Subite mi aŭdis mallaŭtan interparoladon malantaŭ la pordo. Denove mi sonorigis. La voĉoj eksilentis. Nun mi, ekvidis okulon kiu observis min tra la malgranda fenestro de la pordo.

„Diable!” mi kriegis malpacienece. „Malfermu la pordon... Jen estas mi... Vi ja vidas...”

Nun mi sukcesis. Oni malŝlosis la pordon. Mi eniris, sed neniu estis videbla. Mi nur aŭdis la rapidan fermadon de pordo. Mi miris pri tia konduto.

Subite mi komprenis: certe mi timigis ilin per mia elscitita „paperpostulado” kaj nun per mia malpacienca kriado.

Mi do frapis al la pordo kaj diris kun dolĉa rideto: „Mi petas pardonon, estimataj sinjorinoj, ke mi estis antaŭe tiel malĝentila. Vi certe komprenos min, se mi diros al vi...” Mi ne finis la frazon.

Du krioj el du virinaj buŝoj estis aŭdeblaj. Ambaŭ sinjorinoj kuris en la apudan ĉambregon kaj riglis ĝin rapide. La situacio estis tiel komika, ke mi laŭte ekridis.

Mi volis senkulpigi min denove, sed ili kriis responde: „Forlasu nian ĉambregon! Eliru tuj! Alie ni malfermos la fenestrojn kaj krios je helpo!”

Tio min kolerigis. La virinoj ŝajnas esti frenezulinoj, mi pensis kaj iris en mian ĉambregon por daŭrigi la verkadon de mia romano.

Mia koro estis plena de espero kaj pensoj. Mia detektiva romano faris bonajn progresojn...

Kiam mi revenis de la vespermanĝo kaj volis eniri la domon, iu sinjoro metis sian manon sur mian ŝultron kaj diris: „Sekvu min tuj al la policejo! Mi arestas vin!”

Mi forgesis pro miro fermi la buŝon, sed la sinjoro diris: „Mi estas kriminala policano. Jen mia legitimaĵo!” Mi protestis energie, sed mi devis sekvi lin.

En la policejo oni demandis min pri mia persono kaj post tio leviĝis dika sinjoro kun grandaj okulvitroj kaj demandis: „Ĉu vi konfesas, ke vi skribis ĉi tiun leteron?!”...

Al sinjorino grafino Orel de Pord ĉi loke

Tiu ĉi letero estas la tria kaj lasta mia admono!! Mi ripetas mian postulon: la dekkvinan de tiu ĉi monato je la dua nokte deponu 30 000 zlotojn sub la granda ŝtono de la monumento de libereco apud la urba teatro. Se vi ne plenumos mian postulon, sciu: la bombo, kiu eksplodos sub viaj piedoj dum via plej proksima promeno, kuŝas ankaŭ mi sur la tablo. Je la fino mi ankoraŭfoje ripetas: se vi pagos la monon, vi estos savita. Alie preparu vin por via certa morto!

La nigra mano

„Ĉu vi konfesas?” ripetis severe la dika sinjoro.

Nun mi komprenis ĉion kaj komencis ridegi.

Poste mi klarigis mian situacion. Dum mia foresto la vidvino kaj ŝia filino spionis en mia ĉambro. Ili trovis la leterfolion, kiun ili mem estis donintaj al mi, sur mia skribtablo. Ĉar ili ne sciis, ke mi estas verkisto, ili ektimis terure, kiam ili legis tiun ĉi leteron, kiu estis la sensacia fino de iu ĉapitro el mia kriminala romano. La virinoj tuj alarmis la policon, ĉar ili pensis, ke granda krimulo loĝas en ilia loĝejo.

Tiel ĉio klariĝis.

„Mi gratulas!” ridetis la dika sinjoro. „Via unua sukceso kiel verkisto – kaj bona reklamo por via romano...” –

Tiel finiĝis mia aventuro.

Kaj eble interesos vin, se mi rakontas al vi je la fino, ke tiu sama ĉarma filineto de tiu vidvino hodiaŭ estas mia edzineto...

Hivatalos menetrend

Érvényes 1979. május 27-től 1980. május 31-ig.

Nem kell meglepődni, mert nem fogunk átszállni egy másik vonatra. Arról van szó csupán, hogy mától kezdve minden nap megismerkedünk egy könyvvel, aminek valamilyen köze van az Eszperantóhoz. Legyünk stílusosak! Vonaton olvassunk menetrendet! Igen! Nyissuk ki a 25. oldalon, és már olvashatjuk is. Eszperantóul! Nincs ebben semmi különös. Az orosz, német és francia nyelv mellett eszperantóul is elolvashatják az érdeklődők a menetrend használatával kapcsolatos tudnivalókat. (Mindez persze a vasutas eszperantistáknak köszönhető.)

Azok számára, akik nem rendelkeznek menetrenddel, ízfélőül bemutatok néhány szót.

Orienta stacidomo –
Okcidenta stacidomo –
Suda stacidomo –
haltejo – megállóhely

limstacio kun dogana kaj
pasporta kontrolo – határ-
állomás, vám és útlevél
ellenőrzés

bufedo en la stacidomo –
aliĝo al buslinio – autóbusz-
csatlakozás
Hungaraj Ŝtatfervojoj – Ma-
gyar Allamvasutak
tempo de ekveturo – indu-
lási idő
tempo de alveno – érkezési
idő
pasagertrajno – személyvo-
nat
rapidega trajno – gyorsvonat

motortrajno – motorvonat
vagono de 1-a klaso –
vagono de 2-a klaso –
litvagono –
kuŝvagono –
restoracivagono –
bufedvagono –
la trajno trafikas... – a vonat
közlekedik...
horarlibro – menetrend
la valideco de la veturbileto–
menetjegy érvényessége

Találjuk ki a következő kifejezéseket!

datostampilo –
dum la eldona tago de la veturbileto –
kajobileto –
pakaĵportisto –
interrompo de la vojaĝo –
ĉe biletgicetoj de la Hungaraj Ŝtatfervojoj –
antaŭmendo de taksio –
pakaĵgardejo –
pakaĵgardado –
valizgarda aŭtomato –

Ne feledkezzünk meg arról sem, hogy akkor tanulunk meg beszélni, ha gyakoroljuk. Alkossunk a megadott és kitalált kifejezésekkel egyszerű mondatokat! Például ilyeneket: Kie estas la pakaĵgardejo? Ĉu vi havas horarlibron? Mia trajno (vagonaro) ekveturos je la 21-a horo. Ĉu vi havas monatan bileton? ktp.

21

Atenton, atenton!
Pasaĝera trajno veturos je la...
al Békéscsaba, Gyula!

EN LA FINO DE MONATO

— Ĉu mi povus ricevi 50 forintojn? Tiom da mono mi promesis al mia filo se li lernas bone.

LUNDO | IAGU

Vigyázat, kérdések következnek!

Mindenki megkapja a magáét. Ha eddig kevesellték a kérdéseket, az nagyon jó jel, mert legalább most örülni fognak. Vegyék fel tehát a legerősebb anyagból készült nadrágjukat (szoknyájukat), készítsenek elő másfél kancsó hideg vizet és 4-5 idegcsillapítót. Kétszen vannak? Őrizzék meg nyugalmukat, és válaszoljanak habozás nélkül a következő száz kérdésre. A pszichológusoknál divat az ilyesmi. Az ő kérdéseikből érdekes dolgok derülnek ki. Ezekből maximum apró mulasztásokra derülhet csak fény. A fejlődés jelenlegi szakaszában néhány szó kivételével minden kérdést világosan és egyből meg kell érteni. Próbáljunk többféle választ adni az itt leírt kérdésekre. Az elsónél segíték.

1. *Ĉu vi ŝatas la bananon?*

- *Jes, mi ŝatas la bananon.*
- *Ne, mi absolute ne ŝatas la bananon.*
- *Kompreneble, mi ege ŝatas la bananon.*

Amit lehet, tagadjunk le, de a tényeket mindig ismerjük be. Írói vénával és Parker-tollal rendelkezők le is írhatják a válaszokat, de sokkal jobb a szóbeli válasz, amit mindig hangosan illik mondani. Ugorjunk neki a következő 99 kérdésnek!

2. – *Kiam vi naskiĝis?*
3. – *Kiam estas via nomtago?*
4. – *Kiel vi fartas nun?*

- Ĉu vi estas kunfido kun fama aktorino (aktoro)?
- Ĉu vi estas la matematikon?
15. — Kion vi aĉetus se vi gajnus 80 mil forintojn?
  16. — Kiun aŭton vi opinias la plej bona?
  17. — Kian benzinon bezonas via aŭto?
  18. — Ĉu via bopatrino vivas kunĉu kun vi?
  19. — Ĉu vi volonte estus kosmonaŭto?
  20. — Kion vi pensas pri la politiko de la Unuiĝintaj Ŝtatoj de Ameriko?
  21. — Kiomfoje vi vizitas kinejon monate?
  22. — Kian filmon vi vidis lastfoje?
  23. — Ekde kiam vi fumas?
  24. — Ĉu vi ŝatas la primilitajn filmojn?
  25. — Kiajn cigaredojn vi fumas?
  26. — Ĉu vi rigardas ĉiutage la televidan kronikon?
  27. — Ĉu vi interesiĝas pri muziko?
  18. — Ĉu vi estas fiŝkaptisto?
  19. — Ĉu vi ofte miskomprenas la ŝercojn?
  30. — Ĉu vi helpas al via edzino lavi la telerojn?
  31. — Kian dentopaston vi uzas?
  32. — Per kio vi veturas labori?
  33. — Ĉu vi jam estis en Ĉeĥoslovakio?
  34. — Kian bileton vi havas?
  35. — Kiel vi dormis hieraŭ?
  36. — Ĉu vi ne estas nun dormema?
  37. — Je kioma horo vi enlitiĝas?
  38. — El kia materialo estas via jupo?
  39. — Kiom da benzino „manĝas“ via trabanto en cent kilometroj?
  40. — Kiu pagas por la benzino? Ĉu vi aŭ edzino?
  41. — Kian fornon vi havas en via loĝejo?

49. — Kiam vi iris pl.
50. — Kiu estas devojiganto de aviadilo?
51. — Kiujn hungarajn gazetojn vi abonas?
52. — En kiu apoteko laboras via amikino?
53. — Kiel vi punus la devojigantojn de aviadiloj?
54. — Kiel vi imagas vian estontan edzon?
55. — Kian edzinon vi dezirus havi?
56. — Ĉu la blondulinoj plaĉas al vi?
57. — Kio estas ABC—magazeno?
58. — Ĉu en via loĝkvartalo estas aboco—magazeno?
59. — Kiajn varojn oni povas aĉeti en la aboco—magazeno?
60. — Kiom kostas elektra tajpilo (skribmaŝino)?
61. — Ĉu vi havas fotografilon?
62. — Kiajn okulvitrojn havas via avino?
63. — Ĉu vi ŝatas la piedpilkon?
64. — Kiel alta vi estas?
65. — Kio estas la ĉefurbo de Bolivio?
66. — Kiom kostas dujara, meze uzita ĵigulio?
67. — Ĉu tiu ĉi vartburgo apartenas al vi?
68. — Kial vi ne volas iri al la fiŝkaptista bastiono?
69. — Kia vetero estas en Novembro?
70. — Kion signifas la vorto ZIZELO?
71. — Ĉu vi jam aŭskultas esperantan radiodissendon?
72. — Kial vi lernas Esperanton?
73. — Ĉu vi aĉetis jam gazetojn?
74. — Ĉu vi pensas, ke vi estas forta?
75. — Kiu estas pli forta ol vi?
76. — Ĉu vi estas maldiligenta?
77. — Kiom da jaroj vi havas?
78. — Kial vi mensogas?
79. — Kiam vi ricevos salajron?

88. — En kiu monato vi naskiĝis?
89. — Kion vi kolektas?
90. — Ĉu vi estas ano de ia junulara klubo?
91. — Kun kiu vi estis ĉi-jare ĉe Balatono?
92. — Kie mi aĉetu blankan panon?
93. — Kiu estas tiu blankjupulino?
94. — Ĉu vi ŝatas iri al dentisto?
95. — Kion vi dirus se la dentisto forigus ne la malbonan denton?
96. — Kiam estis plombita ĉi tiu dento?
97. — Ĉu vi uzas dormigilon?
98. — Ĉu via edzino havas ankoraŭ kapdoloron?
99. — Kion oni ludas hodiaŭ en la najbara kinejo?
100. — Ĉu vi laciĝis?

Mire jó egy magnetofon?

Segítségével tényleg csodálatos dolgokat lehet művelni. Ismert dolog, hogy az élő nyelv beszédfordulatainak az elsajátítása csak huzamosabb idegen nyelvi környezetben való tartózkodás folyamán lehetséges. Egyetlen tankönyv sem foglalkozik olyan kifejezésekkel, mint **izé, szóval, hogyhívják, a fene egye meg** stb. Pedig a **beszéli nyelvben nyüzsögnek az ilyen fordulatok**. A másik érdekes jelenség pedig az, hogy a beszéli nyelv nyelvtana sokkal egyszerűbb. Magnós vagy lehallgatós módszerrel könnyen szert tehetünk ilyen anyagra, és azt otthon elemezhetjük. A hézagpótló kifejezéseket ki lehet gyűjteni, tetszés szerint bármikor meg lehet ismételni. Nagyon lényeges, hogy természetes beszélgetéseket vegyünk fel.

Ugyan kérem! Hol tudok én olyan környezetbe kerülni, ahol ilyen beszélgetéseket tudok felvenni? Bizonyára többen kíváncsiak erre.

Elárulom, hogy az eszperantó klubok összejövetelei, nyári eszperantó találkozók, tanfolyamok, eszperantó könyvesbolt stb. mind kiváló helyek arra, hogy egy újabb oldalról ostromoljuk a nyelvet.

A modern nyelvtanulás célja a beszélt nyelv elsajátítása, ehhez pedig feltétlen szükség van az említett módszer segítségére. Jó magnózást kívánok! Egyik ismerősöm ezzel a módszerrel készült fel az állami nyelvvizgára is. Kiutazott néhány napra az illető országba, és a megkívánt témakörök alapján interjúkat készített mintegy száz emberrel. A cipőbolti eladótól a mozi jegykezelőjéig, illetve a kisbabát levegőztető anyukáig mindenki szót kapott. Kell még ennél több? Elég egy hordozható magnó és ötletek. Az utca egy nagy nyelvlabor.

Petőfi eszperantóul

Körítés helyett beszéljenek a részletek! Néhány strófa a János Vitézből és Pató Pál úr. Vele (Pató Pállal) vigyázni kell, mert Kalocsay Kálmán nagyszerű fordításában téves eszméket terjeszt. „Eh, ne urǵas la afer’! ” Szerintem a dolog sürgős, és nézzük a verseket.

JOHANO LA BRAVA

I.

*Ard-radie brilas la vizaǵo suna
De l’ ĉiela supro al ŝafisto juna.
Estas superflue, ke ĝi tiel ardas,
La ŝafist’ sen tio tro varmege fartas.*

*Ama fajro brulas en la juna sino,
Dum li paŝtas gregon ĉe la vilaǵ-fino,
Dum la greg’ paŝtiǵas tie, freŝherbare,
Li sur sia pelto kuŝas nenifare.*

X.

*Tiel ili marŝis al la pola lando,
Kaj de tie al la hinda limorando,
Jam najbaras franca lando al la hinda,
Sed la intervojo – ne tre dezirinda.*

*Meze de Hindujo nur montetoj estas,
Sed pli kaj pli ĉiam la montetoj kreskas,
Kiam ni atingas limon de l' du landoj,
Tie jam ĉielon boras montgigantoj.*

ATENTON! Lapozzuk fel gyorsan a szótárt, és nézzük meg, hogy van-e valamilyen jelentése a névnek?

PAŬLO PROKRASTY

*Kiel princo malbenita
trans la Ocean' Fabela,
sola vivas Paŭl' Prokrasty
grumble sur bien' nobela.
Ho, se estus edzineto,
ŝanĝus sin la vivmanier'...
Interrompis Paŭl' Prokrasty:
„Eh, ne urĝas la afer'!”*

*Del' kaduka dom' faladas
la mortero, kaj la vento
dio scias kie kuras
kun la peco de tegmento.
Riparigu, ĉar rigardos
tra l' plafono la ĉiel'...
Interrompis Paŭl' Prokrasty:
„Eh, ne urĝas la afer'!”*

*La ĝardeno dezertigis,
sed ja floras agrogrundo:
ĉia spec' de sovaĝfloroj
tie pompas en abundo.
Kial dormas laboristoj,
pigras la plugila fer'?
Interrompis Paŭl' Prokrasty:
„Eh, ne urĝas la afer'!”*

*Kaj la vestoj! L' olda jako
kaj trivita pantalono
taŭgus por araneaĵo
jam nur en necesbezono.
Sendu voki la tajloron
drap' atendas en kamer'...
Interrompis Paŭl' Prokrasty:
„Eh, ne urĝas la afer'!”*

*Tiel li tra l' viv' vegetas.
Kvankam al li de l' praavo
restis heredaĵo riĉa,
ĉiam estis li sen havo.
Sed ne estas lia kulpo:
naskis lin hungara ter',
kie estas pradevizo:
„Eh, ne urĝas la afer'!”*

A bemutatott részletek egyébként a LIBERO KAJ AMO című kötetből származnak. (A könyv beszerezhető a Magyar Eszperantó Szövetség könyvesboltjában).

Apró tanácsok záróra előtt

Ebédülő módszer – addig nem nyúlok hozzá az uborkasalátához, amíg meg nem nézem (vagy kérdezem) az eszperantó (idegennyelvű) nevét. Ezt teszem más ételekkel is.

Követendő példa a gyermek – egy nyelvtanuló beszéljen, pletykáljon sokat, kérdezzen rengeteget, és érdekelje minden.

Az arab nyelv és az eszperantó – arabul is tanuló embereknek javaslom, hogy hasonlítsák össze a két nyelv szóképző rendszerét. Meglepő hasonlóságokra fognak rájönni. Zamenhof nem tudott arabul, de a logikának van nemzetközi magva.

Nyelvtanfolyam WC-papíron! – valamelyik nyugati országban kísérleteztek ezzel a módszerrel. Kicsit körülményes az alkalmazása és csak kiegészítő jellegű. Annyi haszna azonban van, hogy megemlítsük. *Mi lenne*, ha kifüggesztenénk néhány (2-3) táblázatot abba a bizonyos mellékhelyiségbe?

Hagyományos nyelvtanulás – olyan mint egy lyukas fazék, melybe hetenként egy-két alkalommal vizet töltünk és nem akarjuk megérteni, hogy miért nem telik meg soha.

Figyelj csak öcsi! – mielőtt idegen nyelv tanulásába kezdenél, tanulj meg eszperantóul!

22

| *Laci, egyetértesz?*

LA KRITIKISTO

MIA AMIKO PRUNTEDONIS AL MI SIAN ARTLABOREJON, FINE VI POVOS ESTI KUN MI, MIA KARA!

DIO MIA! MIA FIANĈO, LA RIĈA MEBLOFARISTO! ONI DIRIS AL LI, KE MI ESTAS ĈI TIE!

FARU TIEL KVAZAŬ VI PENTRUŜ MIN!

EN LA VIVO MI PENTRIS NENIAM!

MI VOLIS FARI SURPRIZON PER MIA NUDO KION PENTROS LA MAŬSTRO!

MI GRATULAS! ĈI ESTAS VERA ARTAĴO. MI AĈETOS ĈIN POR 10.000 FORINTOJ!

23

MARDO

DUDEK- TRIA TAGO

Balkéz – jobbkez módszer

A mai csemegét szeretném teljesen kommentár nélkül tálalni. Sántha Ferenc Húsz óra című regényéből következik részlet. Rágjuk át rajta magunkat. Egy sor felfedezni való dolog vár bennünket.

JE LA 10-A HORO

- Ću vi trinkus ankoraŭ glason da vino?
- Jes.
- Ću vi ne preferus bieron?
- Mi ne volas miksi.
- Sed tiam vi devos malsupreniri kun mi en la kelon, kies vico sen tio devus veni pli aŭ malpri frue. Mi ne montras ĝin al ĉiu, sed vi apartenas al la aprecikapablaj.

Li ekstaris, estingis sian cigaredon:

- Donu al mi mian tekon! – li montris al la planko apud

- Iszik még egy pohár bort?

- Igen.
- Nem akar sört inkább?
- Nem szeretném összekeverni.
- Akkor viszont le kell jönnie velem a pincébe, amire úgylis sor került volna előbb-utóbb. Nem mindenkinek mutatom meg, de maga azok közé tartozik, akik méltányolni képesek!

Felállt, elnyomta a cigarettáját:

- Adja ide a táskámat! – intett a földre, a fotelom

mia fotelo. Ĝi estis kutima kuracista teko, sed novega, kiel ĉio en la loĝejo.

- Kiam vi ricevis la loĝejon?
- Pasintjare . . . Nur la kelo valoras en ĝi iom! Kie vi kutimas amuziĝi en Pesto?
- Ĉie . . .
- Tamen. „Astoria“, „Danubo“, „Grand Hotel“, „Palace“?
- En la „Blanka Bovo“ kaj „Kamenpurigisto“, sed post noktomezo ankaŭ la „Klubo“ ne estas malagrabla . . .
- Tie oni estas survomata, aŭ en pli bona okazo batata ĝiskretena. Sed almenaŭ okazas io. Ĉu ne? Rekonu, ke „Gellért“ estas tamen pli agrabla? !
- Jes, pli agrabla!
- Ŝuŝu-ŝŝu, tarridu . . . kiaj onjetoj! Dio mial Tiuj haroj laktokremaj, tiuj longaj ungoj! . . . Venu post min kaj kunportu viajn cigaredojn!

Ni transiris la malpli grandan ĉambron, poste la antaŭĉambro, preskaŭ ĝis la enirejo.

- Ni elpreni la ŝlosilo . . . — li diris kaj serĉante en la teko suprentiris la brovojn. Poste li rekomencis zumkante: — Jen, ni trovi la ŝlosilo! Je via

mellé. A szokásos orvosi táská volt, de vadonatúj, mint minden a lakásban.

- Mikor kapta a lakást?
- Tavaly . . . Csak a pince ér benne valamit! Hová szokott járni Pesten?
- Mindenfelé . . .
- Mégis? Astoria, Duna, Nagyszálló, Palace?
- Fehér Ökör és Kéményseprő, nem rossz a Klub sem éjfél után.
- Ott lehányják az embert, vagy jobbik esetben hülyére verik. Viszont történik valami legalább. Így gondolja? Vallja be, hogy azért jobb a Gellért? !
- Jobb!
- Sssu-sss, tárridu . . . Micsoda nénik, uramisten! Azok a tejfölhajak, azok a hosszú körmök! . . . Jöjjön csak utánam, és hozza a cigaret-táját!

Keresztülmentünk a kisebbik szobán, aztán az előszobán, majdnem a bejáratig.

- Elővesszük az a kulcs . . . — mondta, és felhúzta a szemöldökét, miközben a táskában keresgélt. Aztán dudorászni kezdte: Megtaláltuk

dispono, mia kara amiko,
tiun tekon pendigu al la ho-
ko apud via dekstra orelobo.
Ĉu vi ne deziras vin Kombi?

- Ne . . . Ŝajnas al mi, tute bone mi fartas tiel!
- Bonvolu!

Li malfermis la pordon kaj ni ekiris malsupren sur la betona ŝtuparo. Agrabla frisko min tuŝis kaj ankoraŭ ia konata odoro, kiun momente mi ne sciis nomi.

- Kiel plaĉas la lampoj?
- Tre bone.
- Ĉu vi sentas? – Ii ekflaris la aeron.
- Jes!
- De duonjaro mi ne ventumis, fenestroj kovritaj per lignotabuloj oksigeno neniom . . . Ĉu fakte vi kutimas iri en la „Klubon“?
- Ankaŭ tien.
- Ĉu al la „Blanka Bovo“?
- Ankaŭ tien.
- Sed „Gellért“ estas pli agrabla?
- Jes, pli agrabla!

La kelo ne estis pli granda ol kvaroble kvar metroj. Ruĝa lumo kaskedis de la plafono, la fenestroj fakte estis kovritaj per lignotabuloj, antaŭ ili kurteno.

az a kulcs! Parancsoljon, kedves barátom, azt a táskát pedig akassza fel arra a fogaşra a jobb füle mellett. Nem akar megfésülkødni?

- Nem . . . Azt hiszem, egészen jól érzem így magam!
- Parancsoljon!

Megnyitotta az ajtót, és megindultunk lefelé a betonlépcsőkön. Kellemes hűvösség csapott meg, és valami ismerős szag vagy illat, amit nem tudtam hirtelenjében megnevezni.

- Mit szól a lámpákhoz?
- Nagyon jó!
- Érti? – szippantott bele a levegőbe.
- Igen!
- Féléve nem szellőztettem, ablakok bedeszkázva, oxigén nuku . . . Tényleg a Klubba jár?

- Oda is.
- Fehér Ökör?
- Ühüm!
- De jobb a Gellért?

– Jobb!

A pince nem volt nagyobb négyszer négy méternél. Piros fény hullt a mennyezetről, az ablakok valóban be voltak deszkázva, előttük függöny.

- Konfesu, ke ĉi tion vi ne atendis?!
- Ne. Vere mi ne atendis. Kiom ĝi kostis?
- Bagatelo! Ĉio estas el brokantaĵoj. Foruzita drinkotablo de la eksdrinkejmastero, sub ĝi kestoj, ke ĝi estu pli alta. La seĝoj estis altigitaj por po dudek forintoj, por ke ili atingu la tablon. . . . Kvar tabloj po ducent forintoj, spegulo, baŝranko el librobretaĉo, la palmo de mia onklino. Kiu do estas matadoro?
- Vi.
- Momenton. . . .
Li ŝaltis ankoraŭ lampojn. Unu super la baŝranko kaj du sur la muroj.
- Ĉu vinon?
- Jes.
- Ĉu ĝinon?
- Vinon. . . .
- Ĉu fakte vi kutimas iri al la „Blanka Bovo“?
- Ankaŭ tien. . . .
- Tiu bona Toni Breitner! Nun atentu. . . .
Li ŝaltis la magnetofonon. Piaf kantis la Lordon.
- Kiel al vi plaĉas?
- Li suprensidis apud min sur la seĝon, kubutis sur la tablon kaj verŝis por mi vinon.

- Mondja meg, hogy ezt nem várta?!
- Nem! Igazán nem vártam. Mennyibe került?
- Bagatell! Őcskaságokból van az egész. Kimustrált söntéspult az exvendéglőstől, alatta ládák, hogy magasabb legyen. A székek darabja húsz forintért megemelve, hogy elérje a pultot. . . . Négy asztal a kétszáz francsi, tükör, bárszékény holmi könyvespolc, pálma dicső nénikém-től. . . . Ki az ajszer?
- Maga!
- Egy pillanat. . . .
Még három égőt gyújtott fel. Egyet a bárszékény fölött és kettőt a falak mentén.
- Bort?
- Igen.
- Gin?
- Bort. . . .
- Tényleg a Fehér Ökörbe jár?
- Oda is. . . .
- Az a jó Breitner Tomi! Most figyeljen. . . .
Bekapcsolta a magnót. Piaf énekelte a Lordot.
- Mit szól hozzá?
- Felült mellém a székre, rákönyökölt a pultra, és kitöltötte a boromat.

— Ĉu bone?

— De kiam vi estas ĉi tie?

— De tri jaroj.

Li kovris sian vizaĝon per la manoj:

— De tri plenaj kaj longaj, longaj, longaj jaroj! Mi ne povas alkutimiĝi! Mi volis tion vere, ĉar mi konsciis, ke mi ne povas fari alion, se mi ne volas plene ruiniĝi. Vane! Mi tie plenkreskis, tie mi vizitis lernejon, Universitaton, tie estas mia patrino, patro, ĉiu, kiun mi amas kaj kun kiu mi havas ion komunan... Vane!

— Je via sano!

— Kiom homo kapablas provi, mi provis ĉion. Alvokiĝo, libroj kaj denove libroj... Vane!

— Klassz?

— Mióta van itt?

— Három éve!

Beletette az arcát a tenyerébe:

— Három kerek és hosszú, hosszú éve! Nem tudom megszokni! Igazán akartam, mert belátam, hogy nem tehetek mást, hacsak nem akarok egészen tönkremenni. Nem megy! Ott nőttem fel, ott jártam iskolába, ott jártam egyetemre, ott van anyám, apám, mindenki, akit szeretek, és akihez valami közöm van... Nem megy!

— Egészségére!

— Amit ember megpróbálhat, azt mind megpróbáltam. Hivatás, könyvek és megint könyvek... Hiába!

Rendezzünk ismerkedési estet!

Eszperantóul INTERKONA VESPERO. Minden eszperantó kongresszusnak egyik fontos része, amelynek során megismerkedhetünk a rendezvényen résztvevő hölgyekkel, illetve férfiakkal. Az együttműködés és a további munka szempontjából nagyon lényeges momentum egy ilyen INTERKONA VESPERO. A mai estén nem samideanino és samideano áll az ismerkedés középpontjában, hanem a

PLENA VORTARO DE ESPERANTO KUN SUPLEMENTO

Nem kívánom elhúzni az ismerkedést, mert időt kell hagynunk másra is. Bemutatom a szótárból azt a három szót, ahol az éppen kinyílik.

Bileto. surskribita paperfolieto, kiu rajtigas por eniro, partopreno, ricevota mono: *fervoja, teatra, loteria, bileto; bankbileto.*

Kisi (tr). 1. Tuŝi per la lipoj por esprimi amon aŭ respekton: *kisi la manon al iu^Z; kisi iun sur la vangoj; kisi krucifikson; batu malbonulon, li vin flatos, kisu, li vin batos^Z.* 2. (f) Milde, delikate tuŝeti: *la ondoj alkisas la kolonojn; la branĉoj kisas la klaran spegulon de la akvo^Z; la lastaj radioj de la suno silente kisis la supron de la montoj.* **Kiso.** Ago kisi: 1. *ordonita kiso havas guston maldolĉan^Z; interŝanĝi kisojn; premi kison sur la vangon de iu^Z; kovri iun per kiso^Z; sendi perfingran kison al iu^Z; kiso de Judaso^Z (amikaĵo de perfidonto);* 2. *la arbaron jam tuŝis la flava kiso de la aŭtuno.*^B

Vosto. 1. libere pendanta ekstremo de la spino, ĉe kelkaj vertebruloj: *ĉiu vulpo sian voston laŭdas^Z; subpremi, subtiri la voston* (pp. frapita hundo; f. pp. trompito. Vd. NAZO). 2. Posta parto de la korpo de birdoj aŭ serpentoj: *korniko vundita propran voston timas^Z.* 3. Fino; lasta parto: *la vosto de vagonaro; la vosto (trenajo) de virina robo; tiu senutila deklaro faras impereson de alkudrita vosto.* 4. (f) Longa vico da atendantoj. **Senvostuloj.** Nomo de amfibia familio, nomata ankaŭ batrakoj, kies precipaj genroj estas rano k bufo.

Megjegyzés:

A szövegben gyakran előforduló Z betű azt jelenti, hogy az adott kifejezés Zamenhofnál fordult elő először. Ilyen az Eszperantó-eszperantó szótár. Már a nyelvtanulás kezdeti időszakában is hasznos, ha forgatjuk.

Egységcsomag villamoson utzóknak

Ismerik az idő fogalmához tartozó fontosabb kifejezéseket? Az alábbi kis csomagból ezt is megtudhatják, bár ez inkább ismétlés lesz.

sekundo — másodperc
minuto — perc

horo — óra
tago — nap

semajno – hét
monato – hónap
jaro – év
superjaro – szökőév
ĉi-jare – idén
pasintjare – tavaly

venontjare – jövőre
hodiaŭ – ma
morgaŭ – holnap
postmorgaŭ – holnapután
hieraŭ – tegnap
antaŭhieraŭ – tegnapelőtt

A napok nevét már bizonyára mindenki nagyon tudja. Megsúgom, hogy az eszperantó alapján a francia, spanyol és olasz megfelelőiket is megértjük. A rendszeresség kedvéért fussunk át rajtuk, hiszen a következő megállónál még úgy sem kell leszállni.

lundo – hétfő
mardo – kedd
merkredo – szerda
ĵaŭdo – csütörtök

vendredo – péntek
sabato – szombat
dimanĉo – vasárnap

Érdemes megemlíteni a hónapok nevét is, amiről annyit kell tudnunk, hogy nagy kezdőbetűvel írjuk. Vigyázzanak! Ne tanulják meg egyszerre, mert esetleg megárt!

Januaro
Februaro
Marto
Aprilo
Majo
Junio

Julio
Aŭgusto
Septembro
Oktobro
Novembro
Decembro

Továbbutazók figyelmébe ajánlom még a következő nyolc szót.

Sezonoj
printempo – tavasz
somero – nyár
aŭtuno – ősz
vinthro – tél

ĉieldirektoj
oriento – kelet
okcidento – nyugat
nordo – észak
sudo – dél

Elnézést kérek. Leszáll a következőnél? Nem. Akkor cseréljünk helyet. Jó, köszönöm. Emil! Segíts egy kicsit! Beakadt a táskám.

Kösz. Uram, ha le akar szállni, akkor ne aludjon! Nekem szóltál öcsi? . . .

Kati, de tényleg feljössz?

Megmutatom, hogy milyen kifejezéseket gyűjtöttem össze a rádióból. Becsület szavamra. Képzeld, első hallásra megértettem őket. (Ha te is érted, írd mellé a jelentését!)

eksterordinara kongreso
kosmologiaj teorioj
gravita radio
mekaniko de la ĉielo
kemia konsisto de la atmosfero
Astronomia Unio
La normaligo de la rilatoj
sendube
en la dua fazo de la konferenco

substrekon meritas la fakto...

Ez nekem nagyon tetszik. Érted mit jelent, ugye?
konstruado de la socialismo
evoluinta socialismo
konferenco de sekureco
en la sfero de la ekonomio
Eŭropa Ekonomia Komuno
ebloj de kunlaboro
...faris raketan atakon kontraŭ la...
daŭrigas la politikon de...
monda ekonomio
ekonomia integriĝo
industriaj varoj
industriaj maŝinoj
la hodiaŭaj internaciaj rilatoj
paca kunekzistado
– Ez még jobb, ugye?
– Tibor, te mindig ilyen süket vagy, vagy csak most játszod meg magad?

– Te ezt nem érted! Ez politika! Férfiak dolga.

tuteŭropa konferenco
ni menciu ĉi tie kelkajn fragmentojn
firma paco
rezigno pri la milito
internaciaj traktatoj
militaraj blokoj
la parolanto konstatis
ĝenerala kaj kompleta senarmiĝo
senato
senatano
en la hodiaŭa numero de „Pravda”
palestinaj rifuĝintoj
dum la pasinta diurno
la situacio plue estas streĉa
problemaro
..., ke oni elprofitu ĉian okazon
la ĝisnuna praktiko montras...
ĝenerala asembleo
ĝenerala sekretario de UNO
Akademio de Fizika Edukado
...estis akceptita kun granda rekono
publika opinio
militista junto
komentarioj de la monda gazetaro
monda gazetaro – világsajtó
(egészen csinos kifejezés!)

panoramo de internaciaj eventoj
turniro pri monda ĉampioneco
renkontiĝo de la ĉefoj de la arabaj landoj
limigo de la strategiaj armiĝoj
neŭtrona bombo
Pola Unuiĝinta Laborista Partio
starpunkto
tensioj en la Proksima Oriento
netuŝebleco de la limoj

surbaze de la paca kunekzistado
televida filmo
filma raportaĵo
antaŭ la kamerao

– Mondd, miĉrt gŭjtesz te ilyen dolgokat?

– Azĉrt, mert nem vĉgzek fĉlmunkĉt. Az eszperantĉ sokkal ĉlĉbb nyelv, mint azt te gondolod, ĉs ha eddig nem vetted volna ĉszre, mĉg fejlĉdik is. ĉs tudod mit? Ha jĉ kedvem lesz, mĉg vizsgĉzom is belĉle.

– Mi? ! Āllami nyelvvizsgĉt akarsz tenni?

– Aha!

23

| *Na, ĉs te?*

Juna Amiko estas riĉe ilustrita lerneja revuo, kiu ŝuldas sian freŝecon kaj internaciecon al redakcio varbita el deko da landoj. Ĝi eminente taŭgas ne nur por infanoj, sed ankaŭ por ĉiu-aĝaj komencantoj.

Aperas tri numeroj jare, entute 72 paĝoj.

Jarabono: 15,- forintoj.

abcabc

ABCABC

ABCABC

abAB

AABC

abbABCabc

ABCABC

A abc
a

ABC

abc
ab

A A

LA BUKEDO

24 MEREK- REDO

DUDEK- KVARA TAGO

Befordultam a konyhára

Sajnos már késő volt! **Elšaūmis la lakto!** Kifutott a tej! Elég szomorú eset, de már nincs mit tenni. Az egész dologból azt akarom kihozni, hogy a nyelvet szituációhoz kell kapcsolni. Egyszer Lengyelországban is kifutott a tej, és amikor megkérdeztem, hogy mi történt, csak annyit mondtak: **Elšaūmis la lakto!** Úgy az emlékezetembe vésődött ez a mondat, hogy soha többé nem tudom elfelejteni. A tanulság ebből annyi, hogy korábban kell befordulni a konyhára, és a nyelvet szituációhoz kapcsolva kell tanulni. Ha van egy eszperantóul jól beszélő ismerősünk, akkor tehetünk vele néhány rövid sétát, és közben kérdezzünk rá mindenre. Így sokkal könnyebben megtanuljuk a szőkőkút nevét és a villamos áramszedőjét, mint a legkitűnőbb képes szótárból. Abban az esetben pedig, ha otthon maradunk és a konyhában töltjük el az időt jól beszélő ismerősünkkel, talán azt is meghallhatjuk tőle, **Diablo prenu, elšaūmis la lakto!**

Bánt ez a kifutott tej (**elšaūminta lakto**), ezért javaslom, hogy kergessük el a bánatot egy Petőfi verssel. A címe nem is lehet más, mint *Befordultam a konyhára*.

KUIREJON MI ENIRIS...

*Kuirejon mi eniris,
pigon fajri mi deziris,
jes, mi fajrus ĝin per ŝtipo,
se ne brulus mia pipo.*

*Tiu pipo brulis bone,
mi ne tial iris, ho ne.
Belulino tie sidis,
iris mi, ĉar ŝin mi vidis.*

*La aminda fajron metis,
ŝtipoj flagre jam kraketis,
sed pli grandaj flagraj bruloj.
estis ĉe ŝi en l' okuloj.*

*Ŝi min alrigardis arde,
certe sorĉis min rigarde,
Brula pipo endormiĝis,
dorma koro enflamiĝis.*

Hogyan jutott eszébe Zamenhofnak, hogy nemzetközi nyelvet hozzon létre?

Ezt a kérdést többen feltehették már a türelmetlenek közül is, Semmi értelme, hogy tovább halasztgassuk a választ. Ugyanezt kérdezte egyébként az eszperantó-mozgalom egyik oroszországi úttörője, Nyikolaj Borovko magától Zamenhoftól. Doktor Esperanto egy hosszú levélben válaszolt a kérdésre, melyből most egy kis részlet következik.

DOKTORO LUDOVIKO LAZARO ZAMENHOF KAJ LA ESTIĜO DE ESPERANTO

„Mi naskiĝis en Bjalistoko.¹ Tiu ĉi loko de mia naskiĝo kaj de miaj infanaj jaroj donis la direkton al ĉiuj miaj estontaj celadoj. En Bjalistoko la loĝantaro konsistas el kvar diversaj elementoj: rusoj, poloj, germanoj, kaj hebreoj; ĉiuj el tiuj ĉi elementoj parolas apartan lingvon kaj neamike rilatas la aliajn elementojn. Oni min instruis, ke ĉiuj homoj estas fratoj, kaj dume sur la strato kaj sur la korto, ĉio ĉe ĉiu paŝo igis min senti, ke homoj ne ekzistas; ekzistas sole rusoj, poloj, germanoj, hebreoj ktp.

Mi ne memoras kiam, sed en ĉia okazo sufiĉe frue, ĉe mi formiĝis la konscio, ke la sola lingvo povas esti nur ia nova, apartenanta al neniŭ el la nun vivantaj nacioj.

Germanan kaj francan lingvojn mi ellernadis en infaneco; estante en la 5-a klaso de gimnazio, mi komencis ellernadi lingvon anglan; la simpleco de la angla gramatiko ĵetiĝis en miajn okulojn, precipe dank' al la kruta transiro al ĝi de la gramatikoj latina kaj greka. Mi rimarkis tiam, ke la riĉeco de la gramatikaj formoj estas nur blinda historia okazo, sed ne estas necesa por la lingvo. Tiam vortaroj ĉiam ankoratŭ ne lasadis min trankvila.

Unu fojon, kiam mi estis en la 6-a aŭ 7-a klaso de gimnazio, mi okaze turnis la atenton al la surskribo „Svejcarskaja”², kiun mi jam multajn fojojn vidis, kaj poste al la elpendafo „konditorskaja”³.

Tiu ĉi „skaja” ekinteresis min kaj montris al mi, ke la sufiksoj donas la eblon el unu vorto fari aliajn vortojn, kiujn oni ne devas aparte ellernadi. Sur la terurajn grandegajn vortarojn falis radio de lumo, kaj ili komencis rapide malgrandiĝi antaŭ miaj okuloj. „La problemo estas solvita!” diris mi tiam. Baldaŭ post tio mi jam havis skribitan la tutan gramatikon kaj malgrandan vortaron. En la jaro 1878 la lingvo estis jam pli-malpli preta, kvankam inter la tiama „lingve universala” kaj la nuna Esperanto estis ankoraŭ granda diferenco. Dum ses jaroj mi laboris perfektigante kaj provante la lingvon – kaj mi havis sufiĉe da laboro, kvankam en la jaro 1878 al mi ŝajnis, ke la lingvo estas jam tute preta.

Mi finis la universitaton kaj komencis mian medicinan praktikon. Nun mi komencis jam pensi pri la publika eliro kun mia laboro. Mi pretigis la manuskripton de mia broŝuro (*D-ro Esperanto. Lingvo internacia. Antaŭparolo kaj plena lernolibro*). Dum du jaroj mi vane serĉis eldonanton. Fine, post longaj klopodoj, mi prosperis mem eldoni mian unuan broŝuron en Julio de la jaro 1887”...

Megjegyzés:

1. Dr. L.L. Zamenhof 1859. december 15-én született Bialystokban, mely akkor a cári Oroszországhoz tartozott, és 1917 április 14-én halt meg Varsóban. (December 15. lett az Eszperantó Könyv Napja).
2. *ŝvejcarskaja* – portásfülke (*ŝvejcar* – portás)
3. *konditorskaja* – cukrászda (*konditer* – cukrász)

Olvasta már a bibliát?

Vallja be, hogy még csak nem is látta! Ezekután már biztos vagyok abban, hogy a biblia-módszert, mint a nyelvtanulás egyik nagyon egyszerű és bármikor alkalmazható eljárását még hírből sem hallották. Szeretném bemutatni néhány szóban ezt a forradalmi eljárást. A lényege abban van, hogy a bibliát a lehető legtöbb nyelvre lefordították, és a biblia nagyon olvasmányos. Nyelvezete viszonylag tiszta, és a köznapi élet szókincsére épül. Nyelvtanulónak kitűnő olvasmány. Alkalmazható a balkéz-jobbkéz módszer segítségével is, de az önálló olvasmány szerepét is betöltheti. Régi időkben a nyelvtanulás alapvető eszköze volt. Egyházi

személyek majdnem csak a Bibliából tanulták az idegen nyelveket. Ez tényleg régen volt, de ami régi, az nem mindig elavult. Döntsék el Önök, hogy jó-e, és kinek mennyire megfelelő. Néhány részlet következik Mózes első könyvéből Zamenhof fordításában.

UNUA LIBRO DE MOSEO

1 En la komenco Dio kreis la ĉielon kaj la teron. 2 Kaj la tero estis senforma kaj dezerta, kaj mallumo estis super la abismo; kaj la spirito de Dio ŝvebis super la akvo. 3 Kaj Dio diris: Estu lumo; kaj fariĝis lumo. 4 Kaj Dio vidis la lumon, ke ĝi estas bona; kaj Dio apartigis la lumon de la mallumo. 5 Kaj Dio nomis la lumon Tago, kaj la mallumon Li nomis Nokto. Kaj estis vespero, kaj estis mateno, unu tago. 6 Kaj Dio diris: Estu firmaĵo inter la akvo, kaj ĝi apartigu akvon de akvo. 7 Kaj Dio kreis la firmaĵon, kaj apartigis la akvon, kiu estas sub la firmaĵo, de la akvo, kiu estas super la firmaĵo; kaj fariĝis tiel. 8 Kaj Dio nomis la firmaĵon Ĉielo. Kaj estis vespero, kaj estis mateno, la dua tago.

2 KAJ estis finitaj la ĉielo kaj la tero kaj ĉiuj iliaj apartenaĵoj. 2 Kaj Dio finis en la sepa tago Sian laboron, kiun Li faris, kaj Li ripozis en la sepa tago de la tuta laboro, kiun Li faris. 3 Kaj Dio benis la sepan tagon kaj sanktigis ĝin, ĉar en ĝi Li ripozis de Sia tuta laboro, kiun Li faris kreante. 4 Tia estas la naskiĝo de la ĉielo kaj la tero, kiam ili estis kreitaj, kiam Dio la Eternulo faris la teron kaj la ĉielon. 5 Kaj nenia kampa arbeto ankoraŭ estis sur la tero, kaj nenia kampa herbo ankoraŭ kreskis, ĉar Dio la Eternulo ne pluvigis sur la teron, kaj ne ekzistis homo, por prilabori la teron. 6 Sed nebulo leviĝadis de la tero kaj donadis malsekecon al la tuta supraĵo de la tero. 7 Kaj Dio la Eternulo kreis la homon el polvo de la tero, kaj Li enblovis en lian nazon spiron de vivo, kaj la homo fariĝis viva animo. 8 Kaj Dio la Eternulo plantis ĝardenon en Eden en la Oriento, kaj Li metis tien la homon, kiun Li kreis.

3 KAJ la serpento estis pli ruza, ol ĉiuj kampaj bestoj, kiujn kreis Dio la Eternulo. Kaj ĝi diris al la virino: Ĉu Dio diris, ke vi ne manĝu de ĉiuj arboj de la ĝardeno? 2 Kaj la virino diris al la serpento: La fruktojn de la arboj de la ĝardeno ni povas

manĝi; 3 sed pri la fruktoj de la arbo, kiu estas en la mezo de la ĝardeno, Dio diris: Ne manĝu ion de ili kaj ne tuŝu ilin, por ke vi ne mortu. 4 Kaj la serpento diris al la virino: Ne, vi ne mortos; 5 sed Dio scias, ke en la tago, en kiu vi manĝos ion de ili, malfermiĝos viaj okuloj kaj vi estos kiel Dio, vi scios bonon kaj malbonon. 6 Kaj la virino vidis, ke la arbo, estas bona por manĝi kaj ĝi estas ĉarma por la okuloj, kaj la arbo estas dezirinda por saĝiĝi; kaj ŝi prenis de ĝiaj fruktoj, kaj ŝi manĝis, kaj ŝi donis kune ankaŭ al sia edzo, kaj li manĝis. 7 Kaj malfermiĝis la okuloj de ili ambaŭ, kaj ili sciigis, ke ili estas nudaj, kaj ili konkudris foliojn de figarbo kaj faris al si zonaĵojn. 8 Kaj ili aŭdis la voĉon de Dio la Eternulo, kiu marŝis en la ĝardeno dum la malvarmeto de la tago; kaj Adam kaj lia edzino kaŝiĝis de Dio la Eternulo inter la arboj de la ĝardeno.

Milyen antennája van, szobai vagy tetőantenna?

Kian antenon vi havas ĉambran aŭ surtegmentan? Ilyen és még ennél hasznosabb dolgokat tudhatunk meg, ha társalgási zsebkönyvet veszünk magunknak. Ezt a típusú könyvecskét nagyon tudom javasolni. Eszperantó nyelven is kiadták. Címe: **ESZPERANTÓ társalgási zsebkönyv**. A Dr. Mátéffy – Dr. Nagy szerzőpáros készítette. Az ilyen könyvecskékben szépen összefoglalják egy-egy témakör kifejezéseit, és rövid példamondatokat találhatunk, melyek alapján mi is szerkeszthetünk hasonlókat.

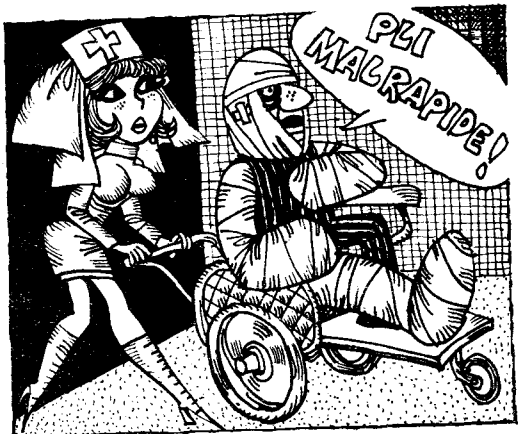
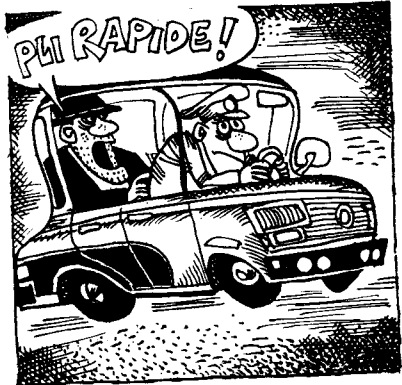
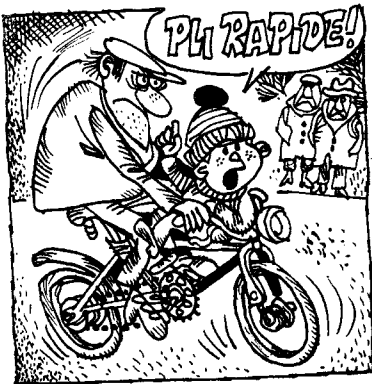
Psz! Sűgok valamit.

Érdemes venni ilyen társalgási zsebkönyvet, mert elég olcsó és hasznos ismeretek vannak benne.

Köszönöm figyelmüket, és kérem, pihenjenek! Próbálják meg helyükre rakni a ma olvasott furcsaságokat. **Virinoj songu pri Adam kaj la viroj pri Eva**. Gyűjtsétek az erőt is, mert holnap felmérő dolgozatot írunk.

24

*Az iskola csak lökést ad
az idegen nyelvek tanulása terén.*

25

DUDEK- KVINA TAGO

JAŬDO

Felmérő dolgozatot írunk!

1) Fordítsuk le a következő mondatokat!

Pli novajn manovrojn plenumis hodiaŭ la usona kosmoŝipo Apollo-7. Per la 66 sekunda funkciigo de la movilo la trimembra ŝipanaro ŝanĝis la orbiton de la kosmoŝipo, kies plej malproksima punkto de la tero tiel atingas 450 kilometrojn.

2) Képzeljük el, hogy főszerkesztők vagyunk valahol, és hirtelen eszperantósítani kell három magyar újságot. Miként fordítanak le a címét a következő három lapnak?

- Nők Lapja
- Magyarország
- Ezermester

Ügyeljenek arra, hogy a cím kifejező legyen!

3) Igyanak egy pohár friss vizet, és fordítsák eszperantóra a következő két mondatot! **Szótárak, nyelvtankönyvek, táblázatok, könyvtárak és elektronikus számítógépek használata megengedett.**

„Gorcsev Iván, a Rangoon teherhajó matróza még huszonegy éves sem volt, midőn elnyerte a fizikai Nobel-díjat. Ilyen nagy jelentőségű tudományos jutalmat e poétikusan ifjú korban megszerezni példátlan nagyszerű teljesítmény, még akkor is, ha egyesek előtt talán szépséghibának tűnik majd, hogy Gorcsev Iván a fizikai Nobel-díjat a makao nevű kártyajátékon nyerte el, Noah Bertinus professzortól, akinek ezt a kitüntetést Stockholmban néhány nappal előbb a svéd király nyújtotta át, de végre is a kákán csomót

keresők nem számítanak; a lényeg a fő: hogy Gorcsev Iván igenis huszonegy éves korában elnyerte a Nobel-díjat.”

A feladat megoldásához három nap részletfizetési kedvezményt adok. Egyébként a fordítás a nyelv elsajátítására nem jó módszer. Későbbi időszakban, amikor már a beszéd nem okoz problémát, felhasználható a nyelvismeret további szilárdítására. Először mindenképpen beszélni kell megtanulnunk. Másképpen fogunk írni, ha a nyelv a beszéd szintjén él bennünk.

Kérek néhány deka mondattant!

- Nem lesz az egy kicsit kevés?
- Nekem elég, nem szeretem a zsiros dolgokat.
- A mondattan melyik részét óhajtja?
- Egy kis leíró jellegűt, néhány példával.
- Becsomagoljam?
- Igen, úgy gusztusosabb.

A szórend úgy csomagolva, mint csomagolás nélkül nagyon egyszerű, mert a mondatrészek szabadon helyezkednek el. Úgy, ahogy a mondat értelme megkívánja. Nincs olyan förtelmesen kötött szórend, mint pl. a német nyelvben. Ez egyébként azzal magyarázható, hogy az olyan nyelvekben, ahol az alany- és tárgy- eset egyértelműen megkülönböztethető egymástól (magyar, eszperantó) semmi szükség a kötött szórendre. Az ilyen nyelvekben nem fordulhat elő, hogy a vajaskenyér eszi meg Pétert. Ennyit a szórendről.

Néhány jótanács kevés szóban.

Az *estas* segédigét akkor is ki kell tennünk, amikor a magyarban nincs, vagyis a harmadik személyben. Erről is volt már szó. Katarina estas hungara knabino. **Katalin van magyar lány.**

Abban az esetben, ha a mondat alanya nem főnév vagy névmás, az állítmány melléknévi kiegészítője határozói alakba kerül. Tyú ha! Ugye milyen nyakatekert? Mindjárt lefordítom. **Lerni estas interese. Tanulni érdekes.** A lényeg az, hogy az ilyen típusú mondatokban *e* végződése lesz az *interesa* szónak. Ugyanígy járunk el, amikor olyan mondatokat mondunk, mint: Meleg van, hideg van stb. **estas varme, estas malvarme ktp.**

Tagadás

A ne szócskával, illetve valamelyik tagadónévmással.

Mi ne komprenas. Nem értem.

Ne mi komprenas. Nem én értem.

A példából látható, hogy a ne mindig azelőtt a szó előtt áll, amit tagadunk.

Neniu komprenas. Senki nem érti.

Az ilyen mondatokra viszont vigyázni kell. **Ha van neniu, akkor nem kell a ne, mert a kettős tagadás állítást jelent.**

Kérdezés

Kérdő névmásokkal. Ha nincs a mondatban, akkor használjuk a *ču* szócskát. Mindez nagyon ismerős már. Felesleges időzni vele. Nézzük meg inkább azokat a szavakat, melyekkel a mondatokat egymáshoz kapcsoljuk. Ezek olyan szerepet töltenek be, mint egy vontatóhorog. Műszaki beállítottságú emberek nyugodtan hívhatják vontatóhorognak, az érzékeny lelkűek pedig nevezzék őket **kötőszavaknak**.

ke – hogy

kaj – és

aŭ – vagy

ĉar – mert

eĉ – sőt

do – tehát

ankaŭ – is

ja – hiszen

kiel – mint

kiam – mikor, amikor

dum – mialatt

ĝis – míg

kvankam – bár, ámbár,
noha

kvazaŭ – mintha

ol – mint (középfok után)

se – ha

sed – de

tamen – mégis

por ke – azért, hogy

post kiam – miután

nome – tudniillik, ugyanis

male – ellenben, ellenkező-
leg

aŭ... aŭ... – vagy... vagy...

ĉu... ĉu... – akár... akár...

eĉ... ne... – még... sem...

jen... jen... – majd... majd

nek... nek... – sem... sem...

ju pli... des pli... – minél in-
kább... annál inkább

A vontatóhorgokra most szándékosan nem akasztok példákat, mert jobb, ha ezeket saját erőből vesszük észre különböző beszélgetések, rádióhallgatás vagy olvasás közben.

Kompatinda povrulo. Povra/mizera diablo. **Minden a feje tetején áll.** Ĉio staras sur la kapo. **Még nem nőtt be a feje lágya.** Li havas ankoraŭ printempon en kapo. **Megy a maga feje után.** Iri laŭ sia propra kapo/nazo. Lia propra nazo estas lia kompaso. **Belefájdul a feje,** lo doloras lian kapon. **Fő a feje vmitől.** Lia cerbo bolas de io. **Gőzös a feje.** Havi iom da vapore en la kapo. **Azt sem tudja, hol áll a feje.** Ne scii, kie sidas lia kapo. **Azért van az embernek feje, hogy gondolkozzék.** Kapo estas por tio, ke ĝi zorgu pri ĉio. **A feje búbjától a lába ujjahegyéig.** De la verto ĝis la piedfingroj. **Helyén van a feje.** Li havas la kapon sur ĝusta loko. **Jó feje van.** Havi bonan kapon. **Fejébe szaladt a vér.** Ondo de sango ĵetiĝis al lia kapo. Kuris la sango en la kapon. **Fejébe szállt a bor.** Estiĝis vapore en lia kapo. **A fejébe vette...** Enpreni al si en la kapon... **Fejébe vés vmit.** Enskribi ion en la kapo. Bone noti ion en la kapo. **Dereng vmi a fejében.** Io tagiĝas en lia kapo/cerbo. **Forgat vmit a fejében.** Teksi (plekti, turni) ion en la kapo. **Ami téged nem illet, ne törd azon a fejed.** Kio min ne tuŝas, kuŝu kiel kuŝas. Ne zorgu pri tio, kio estas ekster via scio. **Ha nincs a fejedben, legyen a lábaddban.** Pro kapo malsaĝa suferas la kruroj. **Verd ki a fejedből.** Elĵetu tion el la kapo.

**ATENTON, SINJORINO KLARA! TUJ EKSAŬMOS
LA LAKTO!**

Nem az én fejem fáj, ha a másét ütik. Ne doloras frapo sur fremda kapo. **A fejemet teszem rá.** Mi vetas per mia kapo. **Verjem a fejem a falba?** Ĉu mi puŝu/batu la kapon al la muro? **Átvillant a fején a gondolat.** Penso traflugis al li tra la kapo. **Vaj van a fején.** Li havas ion kaŝindan. Kiu havas buteron sur la kapo ne iru sur la sunon. **Jutalmat tűznek ki a fejére.** Anonci premion/prezon por la kapo de iu. **Tégla esett a fejére.** Ricevis tegolon sur la kapon. **Búnak adja a fejét.** Klini pro tristo la kapon. **Fejét álomra hajtja.** Meti la kapon por dormi. **Kinek a fejét vették, nem kell annak kalap.** Kiu perdis la kapon, ne bezonas jam ĉapelon. **Elcsavarja vki fejét.** Turni la kapon de iu. **Allogi la koron de virino.** **Aki a fejét akarja megvédeni, fékezze meg a nyelvét.** Kiu langon ne tenas, mem sin malbenas. **Elveszti a fejét.** Perdi la kapon/saĝon. **Hitetlenkedve rázza a fejét.** Skui senkrede la kapon. **Jól megmossa vki fejét.** Fari al iu bonan lavon. **Sapumi la okulojn al iu.** **Fejét kezére támasztja.** Apogi la kapon per la manoj. **Kinek a fejét veszik, haját nem siratja.** Perdinta la kapon pri haroj ne ploras. **Nincs hol fejét lehajtania.** Ne havi kie

kuŝigi la kapon. **Rosszban/gonoszságon töri a fejét.** Rompi al si la kapon pri ruzaĵo/mavaĵo. Cerbumi pri diablaj planoj. **Ököllel ütheti a fejét.** Li povos pente pugni sian kapon. **Tagadólág rázza a fejét.** Li nee skuas la kapon. **Telebeszéli vkinek a fejét.** Plenŝtopi/farĉi per parolo la kapon de iu. **Töri a fejét.** Rompi al si la cerbon/kapon. **Vakarja a fejét (átv is)** Grati al si la kapon. **Fejet hajt vki előtt (átv. is).** Klini kapon antaŭ iu. **Nem hajt könnyen fejet (makacs).** Li havas la kapon fortike sur la loko. **Fejével fizet/lakol.** Tio kosta al li la kapon. **Fejével igent int.** Balanci la kapon por jesi. Kapjesi. **Fejével játszik.** Riski la kapon. **Fejével kezeskedik.** Garantii ion per la propra kapo. **Beszél vki fejével.** Ordigi al iu la kapon. **Felemelt fejjel. Emelt fővel.** Kun levita kapo. **Fel a fejjel!** La kapon supren! **Fejjel előre.** Kun la kapon antaŭen. **Lehorgasztott fejjel.** Kun klinita (pendanta, mallevita) kapo. **Fejjel megy a falnak.** Puŝigi per la kapo al la muro. Frapi per la kapo kontraŭ la muro. **Ugyanaz, de fejjel lefelé.** La sama afero, sed kun la kapo al tero. **Begyepesedett fejű.** Kapo kun herbo, sen guto da cerbo. Li havas en la cerbo tro multe da herbo. **Üresfejű.** Malplenkapulo. **Tökfejű.** Melonkapulo, napokapulo. **Fafejű.** Ŝtipkapulo. **Nagyfejű.** Korifeo. Altranga persono. **Sok fejtörésbe kerül vmi.** Kosta io multe da cerbumo/kaprompo. **Fejvesztés terhe mellett.** Je puno de morto. **Főhajtással üdvözlök vkit.** Saluti iun per klino de kapo.

A felsorolt szólások egyébként egy nagyon hasznos könyvből származnak, melynek címe: **6000 SZÓLÁS ÉS KIFEJEZÉS MAGYAR ÉS ESZPERANTÓ NYELVEN.** Szerkesztette Csiszár Ada és Kalocsay Kálmán.

Azért adom meg ilyen precízen a könyv címét, mert a magántanulólknak az a legnagyobb lehetőségük, hogy megválogathatják az olvasnivalót. Ezzel a csodálatos lehetőséggel tudni kell élni. Ha valakinek nagyon megtetszett a szólások korábban bemutatott orgiája, akkor nyugodtan vegye meg a könyvet. Egy dologra azonban érdemes vigyázni. Egyszerre csak keveset fogyasszunk ebből a csemegéből is. (A megmaradó rész jó lesz befőttnek).

25

„Eĉ guto malgranda,
konstante, frapante,
traboras la monton granitan.”

LA FORTO DE LA KUTIMO

– Sciu fraŭlino, antaŭe mi laboris en infana kliniko.

26

VEND-
REDO

DUDEK- SESA TAGO

Hátszélben könnyű haladni

A hátszél még nem minden. Van egy lejtő is. A nagy erőpróba vége felé közeledünk. Most éppen a lejtőn haladunk lefelé, és ilyenkor az embernek olyan vidám hangulata támad, hogy még a legbonyolultabb tudományokkal is nevetve elbánik. Nem kivétel a matematika sem.

MATEMATIKO

Matematiko estas ekzakta scienco. Ne nur pura matematiko, sed ankaŭ diversaj specoj de matematiko aplikita havas grandegan signifon por la homaro. Kiel scienco ĝi estas pramalnova. Jam ankaŭ la antikvaj asiroj, egiptoj kaj grekoj estis bonegaj matematikistoj. Ili scipovis precize elkalkuli eklipsojn de la suno aŭ luno, orbitojn de planedoj aŭ aliaj astroj, mezuri la teron kaj alimaniere eluzadi siajn profundajn matematikajn konojn.

Nuntempe la homaro sen matematiko eĉ ne povus ekzisti. Oni bezonas ĝin ĉiutage en la praktika vivo. Per ĝia helpo oni malkovras novajn leĝojn de la naturo, elkalkuladas rapidecojn de raketoj, orbitojn de kosmaj ŝipoj k.t.p. Sen matematiko ne estus eblaj mirindaj cibernetikaj maŝinoj, kiuj dum ono da sekundo kapablas solvi tre komplikajn taskojn.

Matematikon lernas malgrandaj infanoj, studas ĝin pli aĝaj studentoj kaj okupiĝas pri ĝi famaj sciencistoj. Dediĉu ankaŭ ni iom da tempo al ĝi, por ke ni sciu, kiel oni kalkulas en Esperanto:

ADICIO: $32+14=46$

Tridek du plus dekkvar estas kvardek ses.

Anstataŭ „*plus*” oni povas diri „*kaj*”; anstataŭ „*estas*” oni povas diri „*faras*”.

SUBTRAHO: $58-23=35$

Kvindek ok minus dudek tri estas tridek kvin.

Anstataŭ „*minus*” oni povas diri „*sen*”.

MULTIPLIKO: $13 \times 5 = 65$

Dek trioble kvin estas sesdek kvin.

DIVIDO: $56:8=7$

Kvindek ses divite per ok estas sep.

POTENCIGO: $4^3=64$

La tria potenco de kvar estas sesdek kvar, aŭ:

Kvar altigita je la tria (potenco) estas sesdek kvar.

ELRADIKADO: $\sqrt{144}=12$

La dua radiko de cent kvardek kvar estas dek du.

Rezultato de adicio nomiĝas „*sumo*”, de subtraho „*resto*”, de multipliko „*produo*”, de divido „*kvociento*”, de potencigo „*potenco*” kaj de elradikado „*radiko*”.

LA VOJO

*Tra densa mallumo biletas la celo,
Al kiu kuraĝe ni iras.
Simile al stelo en nokta ĉielo,
Al ni la direkton ĝi diras.
Kaj nin ne timigas la noktaj fantomoj,
Nek batoj de l' sorto, nek mokoĵ de l' homoj,
Ĉar klara kaj rekta kaj tre difinita
Ĝi estas, la voj' elektita.*

*Nur rekte, kuraĝe kaj ne flankiĝante
Ni iru la vojon celitan!
Eĉ guto malgranda, konstante frapante,
Traboras la monton granitan.*

*L' espero, l' obstino, kaj la pacienco –
Jen estas la signoj, per kies potenco
Ni paŝo post paŝo, post longa laboro,
Atingos la celon en gloro.*

*Ni semas kaj semas, neniam laciĝas,
Pri l' tempoj estontaj pensante.
Cent semoj perdiĝas, mil semoj perdiĝas, –
Ni semas kaj semas konstante.
«Ho, ĉesu! » mokante la homoj admonas, –
«Ne ĉesu, ne ĉesu! » en kor' al ni sonas:
«Obstine antaŭen! La nepoj vin benos,
Se vi pacience eltenos».*

*Se longa sekeco aŭ ventoj subitaj
Velkantajn foliojn deŝiras,
Ni dankas la venton, kaj, repurigitaj,
Ni forton pli freŝan akiras.
Ne mortos jam nia bravega anaro,
Ĝin jam ne timigos la vento, nek staro,
Obstine ĝi paŝas, provita, hardita,
Al cel' unu fojon signita!*

*Nur rekte, kuraĝe kaj ne flankiĝante
Ni iru la vojon celitan!
Eĉ guto malgranda, konstante frapante,
Traboras la monton granitan.
L' espero, l' obstino kaj la pacienco –
Jen estas la signoj, per kies potenco
Ni paŝo post paŝo, post longa laboro,
Atingos la celon en gloro.*

Gondoltak-e már arra, hogy a versekből is lehet profitálni? Hogyan? A dolog pszichológiája nagyon egyszerű. Mindenki fejében vannak olyan költemények (vagy versrészletek), melyeket még korábban elsajátított, és elég egyszer-kétszer elolvasni idegen nyelven, máris megmarad. Ilyen célzattal érdemes néha magyar

irodalmat is olvasni fordításokban. Aki sokat próbálkozik, az gyakran fog is valamit. Ha Önnek ez nem sikerült volna, kérem, olvassa el még egyszer Zamenhof Vojo című híres költeményét.

Mindenből egy kicsit

Elsőnek nézzünk meg egy érdekes gondolatot! Létezhet-e olyan szó, melynek nincs töve? Kissé abszurd dolognak tűnik mindez, de az eszperantóban lehetséges. Igen! Szavak a semmiből. Olyanok, amelyek tő nélkül állnak és mégis jelentenek valamit. Próbáljunk minél több ilyen furcsaságot gyűjteni. Segítek elkezdeni. *Aĵo, ano, aniĝi, eco, ero, disiĝi, kuniĝi, estrano, ido, ino, ulo, iĝi, aĉa, ega, eta, egulo, etulo, etulino, ktp.*

VIRO KUN DU AMATINOJ

Mezaĝa viro kun griziĝanta hararo havis du amatinojn, el kiuj unu estis pli juna kaj la alia estis malpli juna ol li. La juna amatino eltiradis al li blankajn harojn ĉiufoje, kiam li vizitis ŝin, ĉar ŝi volis, ke sia amato aspektu kiel eble pli juna. Kaj la alia malpli juna virino eltiradis nigrajn harojn, kiam li estis ĉe ŝi, ĉar ŝi hontis esti amata de l' viro pli juna ol ŝi.

Tiel, la viro baldaŭ perdis la tutan hararon.

Bárányhús rízzsel és gesztenyével

Ŝafidaĵo, rizo kaj kaŝtanoj

Meglepődni és csodálkozni nem kell, mert komoly dologról van szó. A következő étel receptje Kuvaitból származik. Lám mire jó az eszperantó! Még nemzetközi szakácskönyv (*Internacia kuir-libro*) is van ezen a nyelven.

Javaslom a recept áttanulmányozását még akkor is, ha nincs meg minden hozzávaló.

250 g da rizo

500 g da ŝafidaĵo, sen ostoj

500 g da kaŝtanoj

salo kaj pipro

1 malgranda cepo

butero

akvo

Lavu la rizon kaj trempadu en varmega akvo dum unu horo. Faru entranĉon en la kaŝtanoj, metu en kaserolon, kovru per bolanta akvo kaj kuiru kaj kuiretu ĝis oni povas senŝeligi ilin. Kubigu la viandon, salu kaj pipru. Metu en kaserolon kun cepo, kovru per akvo kaj stufu kaj stutetu ĝis la akvo vaporigis. Varmigu sufiĉe da butero por friti la viandon ĝis ĝi estas bruna - aldonu la kaŝtanojn kaj verman akvon por preskati kovri kuiru intertempe kribru la rizon, aldonu al la vianda miksaĵo, stufetu dum 15 ĝis 20 minutoj. Malaltigu la varmigadon, metu sur aspektan maton kaj stutetu ankoraŭ dum 25 da 30 minutoj.

zonan krebitovi

Verzoj

trempadoj -- tritaj

kuiraj viandoj -- ŝiŝt koc-
kara viroj.

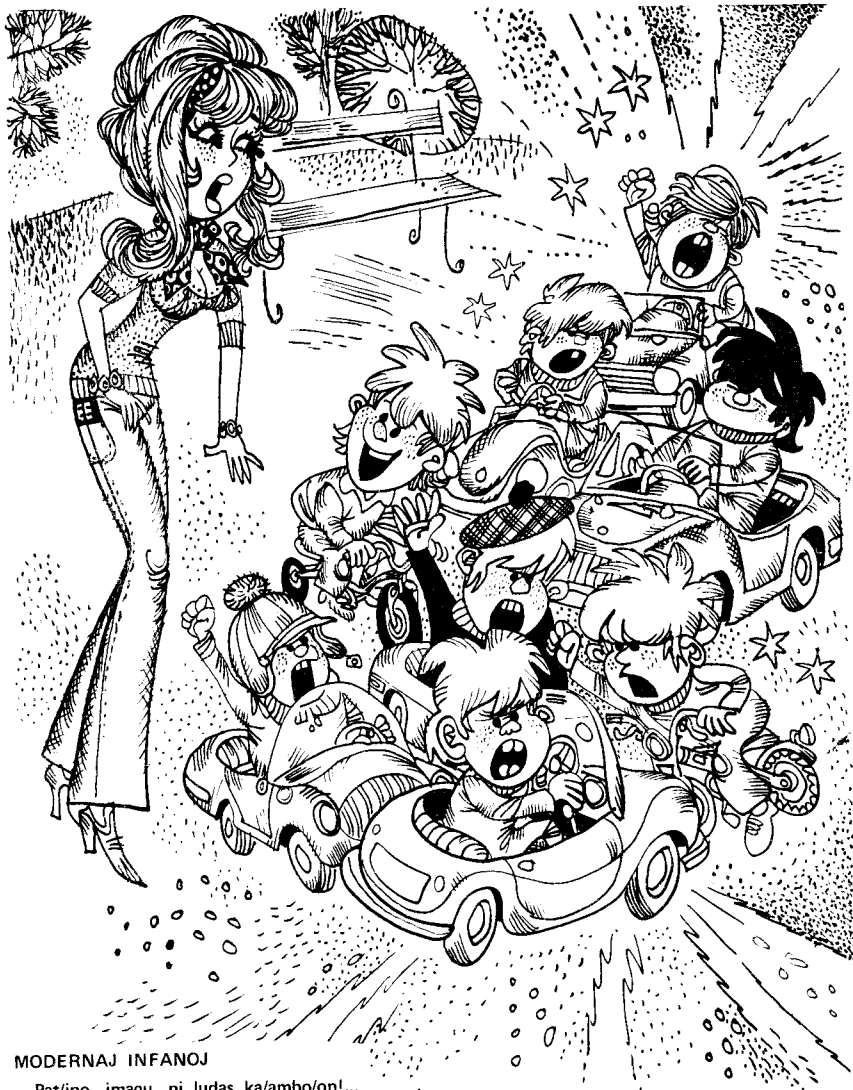
cepo -- ĉiĉesmagyma

stufi -- paroini, ĝozolini,
dinszteini

friti -- ŝiŝni

26

*Ne forgesu aŭskulti radion
kaj legi gazetojn!*

MODERNAJ INFANOJ

— Pat/ino, imagu, ni ludas ka/ambo/on!...

27 | DUDEK- SEPA SABATO | TAGO

Szezonvégi „képző-vásár”

Képzeljék, leszállították egy sor termék árát mintegy 40-60%-kal. A vásáron több termék van, mint az ember képzelné. A baj csupán az, hogy mindig annak viszik le az árát, amit egyébként már nem vesznek meg. Megragadtam az alkalmat, és én is vettem néhány olcsó dolgot. A nem hivatalos utóképzők között (,amiket az Eszperantó Akadémia még nem ismert el) egy érdemes volt.

hungara – magyar

pola – lengyel

franca – francia

viro – férfi

virino – nő

hungareska – magyaros

poleska – lengyeles

franceska – franciás

vireska – férfias

virineska – nőies

Valamivel több szerencsém volt viszont annál a nagy doboznál, amely körül legalább kilenc fiatal lány és mintegy nyolc háziasszony tolongott. Kiderült, hogy a dobozban lévő képzőszerű szóelemek közül mindenki szabadon válogathat. Az első, amit sikerült megmarkolnom a **-pova** volt, és a használati utasításon még példákat is feltüntettek.

pagipova – fizetőképes

vivipova – életképes

A másik két szót is érdemes volt megszerezni, mert tényleg hasznos kifejezéseket lehet segítségével létrehozni.

plena — larmoplena — könnyel tele
(larmoplenaj okuloj)
ĝojplena — örömteli
(ĝojplena vivo)

aspekta — direktoraspekta — igazgató külsejű
animalaspekta — állati külsejű

Örömmel túrkáltam volna továbbra is, ám az egyik hölgy, akinek magassarkú cipője és nagy bevásárlótáskája volt, véletlenül rálépett a jobb lábamra, amire a múlt kedden az autóbuszon egy szerszámokkal teli vödört is ráejtettek a Vízvezeték és Gázszerelő Vállalat dolgozói. (Mind a hárman kissé ittas állapotban voltak.) Az említett hölgy egyébként nagyon csinos volt, de az ember ilyenkor nem ezt nézi, hanem nagy felfedezésekre képes. Én rájöttem arra, hogy nem érdemes túrkálni tovább holmi képzőszerű szóelemek után. Tapossák a háziasszonyok egymás lábát. Egyébként is semmi értelme az egész túrkálásnak. Tetszőleges módon bármit bármivel összekapcsolhatok, és még az ember lábára sem lépnek rá. Figyeljenek csak!

rapida, mano — rapidmano — gyorskezü
aglo, okulo — aglookula — sasszemű
longa, haro — longhara — hosszúhajú

Ezt találják ki!

Kunveno de lipharuloj kaj barbuloj.

Sen lipharoj kaj barbo eniri estas malpermesite!

A felvázolt szomorú esethez már csak az hiányzott, hogy kapcsolatba lépjek egy primadonnával. Ettől aztán teljesen visszatértem a realitás talajára. Az történt egyébként, hogy az illető kikérte magának: ő nem primadonino, hanem primadono és ezt vegyem tudomásul. Kissé emelkedett hangon tájékoztatott a „szükségesség és elég” elvéről, amelyet az Eszperantó Akadémia hivatalosan elfogadott, mint az eszperantó nyelv szóalkotásának logikai alapját.

Egy szó létrehozásához biztosítani kell mindent, ami szükséges, de semmivel sem többet. E szabály szerint hibásak az ilyen kifeje-

zések, mint primadonino, nimfino, matronino, broсило stb. Elégsges, ha helyettük csak a *primadono*, *nimfo*, *matrono*, *broso* szavakat használjuk, mert ezekből is világosan kiderül, hogy primadonáról, nimfáról, matrónáról és keféról van szó.

Ismerik Önök Pataki Elemér irodagépműszerészt?

Nős, két gyermeke van. A felesége ápolónő. Pataki Elemér az egyedüli eszperantista a családban. Már olyan jól tud eszperantóul, hogy intenzív levelezést folytat a KGST és a Közös Piac valamennyi tagországával. Éppen ma tört ki a baihé, mert Pataki elvtárs fényképes levelet kapott BARCELONÁból egyik hölgyismerősétől. Felesége azzal fenyegetőzik, hogy holnap beviszi a levelet az Országos Fordító Irodához, mert neki ez már gyanús. A férj nem hajlandó fordítani, és azt magyarázza Mártának (így hívják Pataki-nét) hogy a bizalmat tovább kell erősíteni a Helsinkiben aláírt záróokmány szellemében.

Apropó, kíváncsiak mi van a levélben?

Kara samideano!

Vian adreson mi trovis en nia esperanta gazeto. Mi tuj skribas al vi ĉar mi tre volas korespondi kun vi. Mi scias, ke nun vi ricevos multajn leterojn kaj povas esti, ke vi eĉ ne respondos je mia letero. En nia gazeto via adreso estis la sola el Hungario. Ne koleru, sed mi dezirus esti via unua hispana korespondantino.

Permesu, ke mi prezentu min. Mia nomo estas Isabel kaj mia familia nomo Gonzales. Mi havas 20 jarojn kaj studas en Universitato (francan kaj germanan lingvojn).

Mi interesigas preskaŭ pri ĉio. Pri la filmoj, teatro, muziko, sporto. Mi tre amas la naturon. Ofte mi partoprenas submaran ĉasadon kun miaj gekolegoj.

Min tre interesas ankaŭ la ekzotikaj aferoj kaj mi decidis lerni la hungaran lingvon. Hispane mi jam multe legis pri via lando kaj pri la hungara literaturo. Mi esperas, ke foje ni sukcesos renkontiĝi. Ĉu vin interesas nia lando? Kiel longe vi lernas Esperanton? Kiam vi esperantistiĝis? Pri kio vi interesigas? Ĉu ankaŭ vi estas universitata studento?

Mi ĉi tie sendas fotografafon. Ĝi ne estas tre bona, sed alian nun mi ne havas. Aha! Mi estas la dekstra sur la fotografajo. Tiu alia knabino en blanka bankostumo estas mia kolegino el la universitato. Nun mi jam finas kaj elkore salutas vin

via hispana amikino

Isabel

Ps. Skribu tuj al mi kaj sendu vian fotografafon!

Mit mondott az eszperantóról Lev Tolsztoj, XXIII. János pápa, Lenin és még sokan mások?

– **Lev Tolsztoj:** az eszperantó elsajátítása olyan csekély áldozatot kíván, és oly nagy eredménnyel biztat, hogy a próbálkozástól senkinek sem szabad visszariadnia.

– **XXIII. János pápa:** az eszperantó sokkal könnyebb, mint a nemzeti nyelvek. Az eszperantó az egyetlen élő, nemzetek feletti világnyelv: korunk egyetemes nyelve.

– **Lenin:** az eszperantó a proletariátus latinja.

– **Z. Kovács Hümér szappangyári művezető, akinek Trabantja van:** Az eszperantó nem nyelv.

– **Umpton Sinclair:** sok esztendő szükséges ahhoz, hogy az ember megtanuljon angolul vagy franciául, németül vagy oroszul, de **akinek megvan az átlagos tanultsága (általános műveltsége), az eszperantót már három vagy négy hét után megértheti.**

– **Én:** Kéthetes eszperantó szeminárium alatt, az abszolút „béka-szintről” indulók is annyira megtanulnak eszperantóul beszélni, hogy szabadon társalognak a mindennapi élet valamennyi témaköréről.

Mint látják, a vélemények nagyjából azonos előjelűek, és arról tanúskodnak, hogy valóban hamar elsajátítható az eszperantó nyelv. Ne hallgassunk Z. Kovács Hümér szappangyári művezetőre (akinek Trabantja van), mert ő az ellenzék képviselője és az „Anyám tyúkját” is ly-nal írja.

Próbáljanak még egy kicsit velem maradni a szünetben! Szeretném felhívni a figyelmet két nyelvekkel kapcsolatos könyvre. Nagyon

érdekes háttér-anyag van bennük. Nem árt, ha néha-néha (későbbi pályafutásuk során) többször is beleolvasnak a következő két munkába:

Tótfalusi István: Bábel örökében
(Móra Könyvkiadó, 1976,
184 old., 26 Ft.)

Dr. Szerdahelyi István: Bábeltől a világnyelvig
(Gondolat Kiadó 1977,
415 old., 45 Ft.)

En Esperanto kongreso

Az élet természetesen továbbrohan, és egyre újabb események zajlanak le. Képzeld el, hogy néhány órával ezelőtt érkeztünk meg az eszperantó kongresszus színhelyére, ahol a legkülönbözőbb nyelvű és vérmérsékletű emberek között zajlanak le érdekes beszélgetések, természetesen eszperantóul:

- *Ĉu vi alvenis hodiaŭ?*
- *Jes. Hodiaŭ matene.*
- *Kaj ĉu vi jam sukcesis aranĝi ĉiajn oficialajn aferojn en la akceptejo?*
- *Pardonu, mi ne komprenas la vorton akceptejo.*
- *Ĉu vi partoprenas unuafoje en Esperanto-kongreso?*
- *Jes. Nun mi estas unuafoje en Esperanto-kongreso. Mi estas ankoraŭ komencantino.*
- *Mi volonte povas al vi helpi kaj mi kun ĝojo klarigos al vi kio estas akceptejo.*
- *Mi akceptas vian helpon.*
- *Do, akceptejo estas tia loko kie oni akceptas la alvenantajn samideanojn. Ĝi estas ĉe la enirejo, tiu granda ĉambro. Ĉu vi ne estis tie?*
- *Ne. Mi estis nur sur la tria etaĝo kun miaj amikinoj. Tie knabo montris al ni la ĉambron en kiu ni (unu hungarino, unu polino kaj mi) loĝas.*
- *Ĉu vi venis el Italio. Ne, mi estas francino.*
- *Pardonu, mi ankoraŭ eĉ ne prezentis min. Mi estas Andreo Zielinski. Mi estas polo kaj mia numero estas 258.*

— *Mi estas Maria, sed mi ne komprenis pri kia numero vi parolis. Mi havas nenian numeron.*

— *Kompreneble, ĉar vi ne estis ankoraŭ en la akceptejo kaj vi ne havas adresaron. Mi klarigos al vi ĉion sed nun bonvolu veni kun mi. Ni iros en la akceptejon kaj tie mi petos por vi adresaron.*

— *Bone.*

— *Nu, bonvolu rigardi! En ĉi tiu libreto oni skribas la nomon kaj adreson de ĉiuj partoprenantoj de la kongreso. Ĉi tiuj literoj signifas el kiu lando venis la samideano aŭ, ĝuste nun mi rigardas vian nomon, do vi estas samideanino... Ĉu vi jam vidas? Vi havas la numeron 387. Tiamaniere vi ne devas skribi vian adreson. Sufiĉas se vi diros, ekzemple al mi, vian numeron kaj la adreso jam estas en ordo, ĉar ĉiuj kongresanoj havas adresaron.*

— *Mi tre dankas! Vi tiel bone parolas kiel direktoro de fabriko.*

— *Dankon! Mi ne havas tiom da jaroj, ke mi povu esti direktoro.*

— *Kiom da jaroj vi havas?*

— *Deksep.*

— *Ĉu vi ne mensogas? Mi havas jam 21.*

— *Interesa situacio! Mi estas ankoraŭ gimnaziano, kaj laŭ viaj vortoj povas esti, ke vi estas intruistino.*

— *Nun vi ne divenis. Mi estas nur studentino en pedagogia ĉeflernejo.*

Természetesen nem találják meg minden esetben ilyen gyorsan a közös frekvenciát. Olyan is előfordul, hogy krokodilkodásra kerül sor. Az eszperantó kongresszusokon arra mondják, hogy krokodilkodik, aki eszperantistával nem eszperantóul beszél. Van viszont egy olyan csoport, mely akkor sem krokodilkodik, ha ezt feladatul kapná. Ezek az INFANA KONGRESETO résztvevői. Érdekes emberek. A bemutatásukat azonban végezzük eszperantóul.

Kio do estas infana kongresato?

Infana kongreseto estas kongreso aŭ kunveno por infanoj kiuj estas denaskaj esperantistoj.

— *Ĉu denaskaj esperantistoj?*

— *Jes. Ĉi tiuj grandparte naskiĝis el esperantistaj geedziĝoj de diversnaciaj gepatroj.*

— *Ĉu vi konas tiajn infanojn?*

— *Kompreneble. Antaŭ duohoro mi konversaciis kun tia knabeto. Imagu, li havas tri jarojn kaj konas tri lingvojn. Ĉu vi scias*

kion li dĉiris al mi? „Mia patlo estas hungalo kaj patlino estas polino” – Kaj vi, kio vi estas? „Mi?” „Mi estas espelanto”. Li ankoraŭ ne prononcas la literon „R” kaj tiel li „palolas”.

– Ĉu ne havas problemojn ĉi tiuj denaskaj esperantistoj en la lernejo?

– Ne. Mi scias pri kio vi pensas. Ĝis la lerneja aĝo ili ĉiuj ellernas la nacian lingvon de la gepatroj kaj flue parolas en ĉiuj lingvoj.

– Kaj kion faras ĉi tie ĉi tiuj infanaj poliglotoj?

– Ili ludas unu kun la alia. Oni organizas por ili pupteatron prezentadon, ekskursojn ktp.

Ĉi tiuj infanetoj realigas la plej aŭdacajn revojn. Ĉu vi jam vidis tian porinfanan konferencon kiel la partoprenantoj de minimume 30 landoj parolis sen interpretistoj? ...

27

|

Patlino, donu al mi sukeleton!

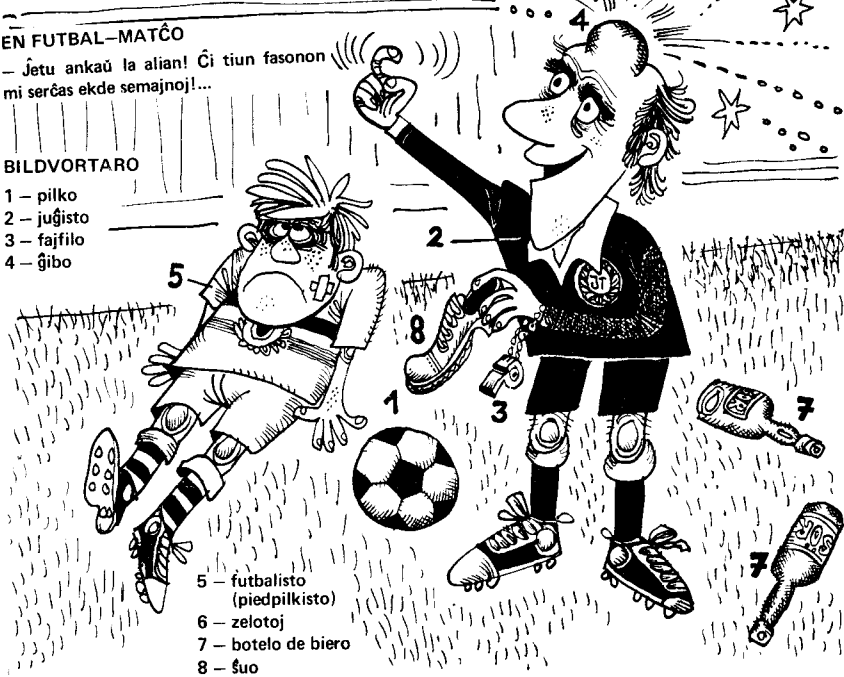

EN FUTBAL-MATĈO

— Ĵetu ankaŭ la alian! Ĉi tiu fasono
mi serĉas ekde semajnoj!...

BILDVORTARO

- 1 — pilko
- 2 — juĝisto
- 3 — fajfilo
- 4 — ĝibo

- 5 — futbalisto
(piedpilkisto)
- 6 — zelotoj
- 7 — botelo de biero
- 8 — ŝuo

28 DIMAN- ĈO

DUDEK- OKA TAGO

El popola cerbo venas la proverbo

A cím lefordítása nagy feladat. Talán nem is érdemes a helyes magyar jelentésen törni a fejünket. Elég, ha tudjuk a cerbo (agy) és a proverbo (közmondás) jelentését. A cím zamatát és jelentését érezni kell. Biztos vagyok abban, hogy aki végigküzdötte az elmúlt 27 leckét, az érzi is a közmondást.

Miért foglalkozunk mi közmondásokkal? A válasz nagyon egyszerű. Mert a közmondások a nyelv alapját képezik. Mi a nyelv alapja? Vizsgáljuk most a kérdést kizárólag a szókincs oldaláról! Milyen szavakat kell megtanulni? Honnan lehet tudni, hogy egy szó beletartozik-e a legfontosabb szavak csoportjába vagy nem? Egy egész sor kérdés vetődik fel, amire a válasz egyetlen szó. PROVERBO – közmondás! Azt a szót kell megtanulni, amelyen valamilyen közmondás is alapul. Ha ezt tesszük, akkor biztosan a lényeg körül tapogatózunk, és az eredmény sem marad el. Tekintsük most át a legfontosabb közmondásokat. Közülük sok már esetleg ismerős, a régiek pedig felfoghatók úgy is, mint egy kis szógyakorlás.

Ripetado estas plej bona lernado.

Se ĉiu balaos antaŭ sia pordo, tiam en la tuta urbo estos ordo.

Unua atesto estas la vesto.

Virina ploro sen valoro.

Tiel ĉiu dormas kiel liton formas.

Kiu sukcesas ofte forgesas.

Dum la manĝado venas apetito.

Kiu esperas, pli bone prosperas.

Pli bone silenti ol poste pripenti.

Pli bona io, ol nenio

Pli bona estas malgranda „jen prenu“ ol granda „morgaŭ venu“.

Pli bone en mano pasero, ol aglo en aero.

Kontraŭ lupo ne helpas kalkulo.

Ne vivu kiel vi volas, vivu kiel vi povas!

Granda parolisto, sed malgranda faristo.

Granda kranio, sed interne nenio.

Granda parolo, sed malgranda volo.

Granda nubo, eta pluvo.

Granda telero, malplena kulero.

Kiu faras sin rato, tiun manĝas la kato.

Griza barbo saĝon ne atestas.

Kiu fileron ne tenas, al forinto ne venas.

Kun kiu vi festas, tia vi estas.

Ne gutas mielo el la ĉielo.

Se okulo ne vidas, koro ne avidas.

Ne ŝovu nazon en fremdan vazon!

Pagas maljunaj jaroj por junaj eraroj.

Ne doloras frapo sur fremda kapo.

Ne scias la mano dekstra, kion faras la maldekstra.

Ĉe botisto la ŝuo estas ĉiam kun truo.

Bela vizaĝo sen multa saĝo.

Estu saĝa homo en la propra domo.

Unu hirundu printempon ne alportas.

Simio al simio plaĉas pli ol ĉio.

Valoras ne la vesto, valoras la enesto.

Vera opinio montriĝas en ebrio.

Virina rideto pli kaptas ol reto.

Virino scias – tuta mondo scias.

Vortoj sakon ne plenigas.

Ne ekzistas kareso sen intereso.

Ŝteli ĉe ŝtelisto estas malfacile.

Tovább is sorolhatnánk, de jóból is megárt a sok. Nem könnyű ki-
mondani, hogy „*Venis fino al mia latino*” vagyis véget ért a tudomá-
nyom, mert nagyon sok szép eszperantó közmondás van még. A telhetetleneknek, a kíváncsiaknak, a türelmetleneknek és az
igényeseknek tudom ajánlani Zamenhof **PROVERBARO ESPE-
RANTA** című közmondásgyűjteményét (mely 2630 bölcs gondola-
tot tartalmaz).

Balesetvédelmi rendszabály!

A felsorolt közmondásokat nem szabad magolni! Azt jegyezzük
csak meg, ami néhányszori elolvasás után magától megmarad.
Értetni viszont mindegyiket kell. Szókincsbeli problémák itt már
nem lehetnek.

A megígért három nap kedvezmény lejárt. A következő kulcs
segítségével ellenőrizzük a feladatok megoldását! Előtte azonban
szeretném megkérdezni, hogy gondolkodott-e valaki így: „**Lefor-
dítom, ha belegebdek is.**” (Érdeemes egyszer megpróbálkozni
igazi „harci” szöveg fordításával is.) Most pedig jöjjön az önellen-
őrzés.

1. Ma újabb manővert hajtott végre az Apolló-7 amerikai űrhajó.
A hajtómű 66 másodperces működtetésével a háromtagú személy-
zet megváltoztatta az űrhajó pályáját, melynek a földtől legtávo-
labb lévő pontja így eléri a 450 km-t.

2. NUR POR VIRINOJ

HUNGARIO

ĈIONFARULO

3. Ivan Gorĉev, la ŝipano de la kargoŝipo „Rangoon” ne havis
ankoraŭ eĉ dudek unu jarojn kiam gajnis la fizikan Nobel-premion.
Akiri tiel grandsignifan sciencan premion en ĉi tiu poezie juna aĝo
estas eksterordinare granda faro, eĉ ankaŭ tiam se iuj opinios ma-
kulo de beleco, ke Ivan Gorĉev la fizikan Nobel-premion gajnis en
kartludo, nomata makao, de profesoro Noah Bartinus al kiu ĉi
tium premion en Stockholmo antaŭ kelkaj tagoj la sveda reĝo trans-
donis, sed finfine tiuj, kiuj haron serĉas en ĉiu supo ne gravas; gravas
la esenco: tio, ke Ivan Gorĉev en dudekunujara aĝo vere gajnis la
Nobel-Premion.

Néhány szót az alvatanulásról.

A tudomány a következőket mondja róla: „Az alvatanulást általában szűk csoportok végzik.” Ez valóban helytálló megállapítás. Meg kell azonban jegyezni, hogy néha ezek a csoportok annyira szűkek, hogy csak ketten vannak benne, de ilyenkor általában nem alszanak. Alvatanulásról így tehát nem beszélhetünk. A jelentéget csak olyan szempontból vizsgálom, hogy alkalmas-e részünkre vagy sem. Egyértelműen nemmel kell válaszolni, de megjegyzem – ha már témaként szóba jött az ágy – lefekvés előtt mindenképpen hasznos néhány percet (5-10) olvasni, és egy összetett mondat alárendelt mellékmondatából álomba zuhanhatunk.

Zárógondolatként fogadják el a következő mondást:

„A nap huszonnégy órából és egy éjszakából áll”!

Pri la sporto en esperanto

Nehéz feladat reális képet adni az eszperantó sportnyelvről, de most mégis megpróbálom. Képzeljük el, hogy egy nemzetközi bajnokságon kísérletképpen az eszperantót választották közvetítő nyelvként, és most fel kell készülnünk nyelvileg erre a feladatra. A legkézenfekvőbb megoldás az lenne, hogy kézbe vesszük az adott sportág eszperantó nyelvű kézikönyvét, és elolvassuk az utolsó betűig. Ez még egy sportszótár áttanulmányozásánál is egyszerűbb és jobb. Ilyen leírás azonban nincs. Nincs még sportszótár sem, mivel nemzetközi nyelven annak az egész világra egységes terminológiát kellene tartalmaznia. Ez a munka folyamatban van. Az, amire konkrétan támaszkodhatunk nem más, mint a sajtó és a rádió közleményei. Érdemes aláhúzni, hogy a sajtó legalább olyan egy nyelvtanuló számára, mint a szótár és a nyelvkönyv.

Lapozzunk bele tehát egy kicsit a sajtóba, és nézzük, mit találunk.

„Fantastaj rezultoj, heroaj luktoj – plej mallonge eble ni tiel povus karakterizi la eventojn de la granda olimpia konkurstago. 13 ĉampionaj medaloj estis aljuĝitaj. La hungaraj luktsportistoj ricevis krom du ormedaloj po du arĝentajn kaj bronzajn medalojn. Krome ili atingis po unu kvaran kaj kvinan lokon en la ĵaŭda konkurso.

La unua solena rezulto-anonco okazis post la fino de la pentatlono.

Tiu ĉi pentatlon-konkuro estis eble la plej ekscitiga inter ĉiuj ĝisnunaj pentatlonoj. Sur la plej supra grado de la podio nun stariĝis la hungara teamo en jena kunmeto... Dua iĝis la soveta, tria la sveda ensemblo. Poste laŭvice Francio, Usono, Finnlando.

En la kompleksa individua konkurso okazis surprizo. La ŝancon de unua loko la tuta sportmondo opiniis por la kvarobla mondĉampiono... Tamen per minimumaj poentoj antaŭis lin la sendube tre kapabla kaj talenta juna svedo...”

Ilyen és ehhez hasonló szövegeket kell olvasni és kiszedni (kiszemelni) belőlük a használható kifejezéseket (alkatrészeket). Ezt a módszert legjobb **ősember-módszernek** nevezni, mert a halászaton, vadászaton és gyűjtögetésen alapul. A munkának természetesen megvan az eredménye. Nézzük csak!

Sportbranĉoj – sportágak

skermo – vívás

gimnastiko – torna

naĝo – úszás

lukto – birkózás

bokso – ökölvívás

atletismo – atlétika

akvopilko – vízilabda

sportpafado – sportlövészet

pentatlon – öttusa

kajako-kenu – kajak-kenu

futbalo, piedpilko – futball,
labdarúgás

tablotenis – asztalitenisz

artglitumo – műkorcsolyázás

pezlevado – súlyemelés

rapidglitumo – gyorskorcsolyázás

manpilko – kézilabda

remo – evezés

korbopilko – kosárlabda

artsalto – műugrás

A gyűjtögetést csak egyszer kell elkezdeni, és az ember úgy belejön, mint kiskutya az ugatásba. A képzők ismeretében nem nehéz megérteni a következő kifejezéseket sem.

Marteljetisto, olimpia ĉampioneco, nova olimpia rekordo, 50 kilometra piediro, akiri la ĉampionan titolon, neatendita arĝentmedalo, la fino de la individua glavo-skermado, hungaraj glavo-skermistoj, pezlevisto, mezpezuloj, pezlanĉisto, akiri venkojn kaj valorajn lokojn, internaciaj sportkontaktoj, olimpiaj, mond-kaj eŭropo-ĉampionecoj, modelistoj, sportaviadiloj, fiŝhokistoj, ni perdis nian gidrolon en kelkaj tradiciaj sportbranĉoj, ni volas meti la sport-

vivon sur ankoraŭ pli larĝajn bazojn, lerneja korpokulturo, doni sporteblecojn al..., sportlernejo, Internacia Olimpia Komitato, olimpiaj sportrenkontiĝoj, sportamanta junularo, teamo, sporta mondo, olimpia vilaĝo, trejnisto, trejnado, 100 metra vira papilinaĝo, grandŝanca mondrekordulo, hungara naĝistino, sportpubliko, „olimpia febro”, olimpia informresumo, biciklado, surŝosea individua konkurso, internaciaj biciklaj konkursoj, naĝejo, naĝofinaloj, 200 metra virina brustonaaĝo, dorsonaaĝo, naĝosporto, en la liberstila lukto, valora kvara loko, ŝetisto-atleto, 100 metra vira stafeta kuro, vira altsalto, kuro de maratono, piedpilka matĉo, futbalmatĉo, tenis-konkurso, boksmatĉo, leĝera atletiko aŭ malpeza atletiko, vintraj sportoj, skiado, skikuro, skisalto, manpilko, flugpilko, naĝbaseno, tegmentita naĝbaseno, longdistanca kuro, hokeo, ĉeval-rajdado, team-kapitano, boato, pafarko, matĉo, lanco, halterlevado, kontraŭulo, barieroj, boksgantoj, gongo, raŭndo, long-salto, alt-salto, salto per stango, sprinto, sprintisto, stadiono, starto, startigisto, sabro, sabristo, vestejo, stafeto, glisilo, glisaviadilo, glisado, trampolino, trisalto, turniro, velo, velboato, motorcikla konkurso, teknikaj sportoj, drakflugo, drakflugistoj.

Kommentár, gondolom, nem szükséges. Így néz ki egy kosár, amelybe a gyűjtés során a kifejezéseket raktuk. Ezeket természetesen rendszerezni kell sportágak szerint és tudományos igényességgel. A gyűjtésnek van még más módja is. Ezt szeretném végezetül bemutatni. A lényege az, hogy a kifejezéseket nem szakítjuk ki eredeti környezetükből. Példának a labdarúgást választom.

Jam kvaronhoron daŭris la matĉo, sed ankoraŭ ne okazis golo; la avanuloj, precipe en la unuaj minutoj, sturmis kun granda elano; interuloj retotiriĝis por helpi al la defendistoj; hazarde antaŭenpuŝita pilko; ili povas savi la situacion koste de angul-ŝoto; la angul-ŝoto estis preskaŭ tia danĝero kiel la ŝoto 11-metra; ludplaco; elita ludisto; la matĉo daŭris en vigla humoro; al la dekstra flanko; dekstra-avanulo; eksterordinare rapida; danĝera ludisto; ĉe la mezlinio per potenco ŝoto li direktis la pilkon al la dekstra flanko; la pilko flugis trans la flanklinion, la seriaj atakoj faris la ludon unuflanka; la ensemblon ĝis nun nur la fortuno savis de la golo; la pilko estis antaŭ la golejo; la mezdefendisto proksimume je dek metroj

dedorse malbele stumbligis la avanulon kiu jam preparis sin por ŝoto; la avanulo faris egan transkapiĝon kaj kompreneble perdis la pilkon; la ludgvidanto montris al la punkto de puna ŝoto; nun kiam „rompiĝis la glacio“ komenciĝas la golopluvo; el la liberiga ŝoto de la maldekstra avanulo la pilko falis precize al antaŭ Pusstai, li transprenis la pilkon, pridriblis ankaŭ la golulon kaj facile rulis la pilkon en la mezon de la golejo; fine de bela atako, la pilkon duonalte pasigitan de ilia dekstra avanulo, la maldekstra avanulo kapŝotis sub la laton; la ludgvidanto avertis lin, ke li konduitu kiel decas al sportulo; la angloj venkis la portulagan elektitan teamon; Golo!, ni jam avantaĝas je 3:1, en la dua duontempo la rezulto restis 3:1; la ludgvidanto signalis per sia fajfilo la finon de la matĉo.

Lajos, most kitaláltam a gondolatodat. Nem gondoltam én sem komolyan. Ennyi anyagot nem lehet egyszerre bevenni. A módszer ismertetése volt a fő cél. Tudod mit? Rettentő nehéz meghúzni a vonalat a köznyelv és a szaknyelvek között.

28

*Kivételek azonban vannak.
Van aki egyszerre beveszi*

29

LUNDO | *DUDEK- NAŬA TAGO*

Nur sisi kaj legi

Igen, de mit? Olvasni olyan dolgot érdemes, ami leköti az ember figyelmét. Nagyon sok jó olvasmány van, de nehéz meghatározni hogy melyik a legjobb a figyelem lekötésére. Hm?

Megvan! A kirakat! **A kirakat a nyelvtanulásnak egy rendkívül jó módszere.** A kirakatokban minden megtalálható, és még egy fáradt emberi agy is pillanatok alatt rögzíti az ott látott dolgokat. Természetesen sok függ a kirakatrendezéstől is. Azt hiszem ismert a mondás, mely szerint jól szervezett reklámmal eladhatjuk a havat az eszkimóknak is.

Térjünk vissza azonban a kirakathoz, és nézzük meg, milyen ereje van a reklámnak! A kirakatban egy olyan ember műveit láthatjuk, aki az irodalom peremén élt, és igyekezett semmit sem köznapi módon csinálni. Rejtő Jenő (P. Howard) következők:

Malpura fred, la kapitano

Malpura Fred intervenas

Iri aŭ morti

La blanka makulo

Brigado el ostoj

La nevidebla legio

Karanteno en la hotelo Granda

La perdiĝinta krozoŝipo

La retrovita krozoŝipo

Malbenita bordo

La antaŭenŝovita garnizono
La blonda ciklono
Tri korpogardistoj en Afriko
La defraŭdita kasisto
La forŝtelita kuriero
La aŭto je dekkvar karatoj

Íme néhány cím a sok közül. Vegyünk kézbe egyet és...

REJTŐ JENŐ
(P. HOWARD)

La antaŭenŝovita garnizono

(Az előretolt helyőrség)

Kolombo alflugis al la muro, sed en la sekvinta momento li jam tiel ekbatis la velestron, ke ĉi tiu pro la surprizo englutis kvaronfunton da tabako, kio estis en lia buŝo kaj poste dum longaj minutoj singultis.

La direktilisto atendis nur ĉi tion. Per sia grandega mano ekkaptis Kolombon, ke laŭ sia kutimo iomete turnadu kaj poste ĵetu lin en la plej malproksiman angulon de la drinkejo. La direktiliston en la grandaj havenoj de la mondo oni konis pro tiu ĉi spektaklo.

La enorma brako jam estis levanta la kontraŭulon, kiam de ie, el la direkto de la ekkaptita homo ia ŝtaleca objekto falis sur la vizaĝon de la direktilisto, pro kio ĉio obskuriĝis antaŭ li por kelkaj momentoj. Liaj amikoj poste per ĵuro atestis, ke la peza objekto estis la pugno de Kolombo.

Post kelkaj sekundoj li stariĝis kun turniĝanta kapo kaj malfermis la okulojn.

Tuj tia vangofrapo renkontis lin, ke li residis sur la plankon. Kiam li faris eksperimenton por stariĝi Kolombo ankoraŭ du vangofrapojn donis al li, pro kiuj li denove falis.

Nun li jam restis sidanta kaj afable ekparolis:

— Mi estas Elek Ĉifono. Se mi povus vin peti, ni ĉesigu ĉi tion por kelka tempo.

– Kompreneble. Mia nomo estas Julio Manfred Harrincourt. Ĉifono ŝtariĝis.

– Aŭskultu, Julio Manfred Harrincourt... Vi povas esti fiera. Komprenu, ke mi ankoraŭ ne estis trabatita. Hodiaŭ okazis al mi ĉi tio unuafoje.

– Ĉiu komenco estas malfacila. Nun jam ĉio okazos pli facile. Sed diru al mi sinjoro, kial vi volis mortigi min!

– Sidiĝu al mi kaj mi rakontos...

La supra korp-al-korpa batalo kaj la sekvinta afabla dialogo okazis en unu el la popularaj amuzejoj de la haveno de Marseille, kion la sinjora publiko de la krimula mondo konis sub la nomo „Kafejo kaj restoracio al la rabia hundo“.

Al la antaŭaĵoj de la supra kazo apartenas ŝipaĉo nomata Brigitta, kiu du jarojn naĝis sur la Pacifika Oceano. Ĉifono, la direktilisto de la ŝipo kaj Paŭlo, la velestro kompreneble ne povis scii, ke intertempe io kaj alio ŝanĝiĝis en Marseille. Ekzemple ili ne konis Kolombon. Li nur antaŭ unu jaro venis el Parizo kaj tiam La Brigitta naĝis ie, ĉe la bordoj de Okcidenta Hindio.

Kolombo havis iomete altan staturon, larĝan buŝon, sed li estis sufiĉe bela junulo. Li ĉiam ridetis kaj liaj grandaj blujaj okuloj kun senfina fidemo rigardis la homojn.

Tion, de kie li venis kaj kion li faris antaŭe neniu demandis. Ĉi tie, en la haveno interisigi pri la pasinto de la gekonatuloj estas granda malĝentileco. Ĉiuj venas de tie, de kie volas aŭ de kie estas liberigitaj.

Kolombo alvenis kun pajloĉapelo sur la kapo, la sufiĉe ĉifonan jaketon kun strioj li metis sur la antaŭbrakon, inter la fingroj turnadis bastonon el bambuo, mallaŭte fajfadis kaj fumis. Lia eleganta ekstero tuj vekis sensacion inter la simpla popolo de la haveno, konsistanta el elŝipigistoj kaj rabistoj. Unuavice oni admiris liajn belegajn ŝuojn. Precipe unu estis tre eleganta, lakŝuo kun butono kaj blanka ornamaĵo.

Jes, oni rimarkas tiun, kiu zorgas pri sia ekstero. Ĉi tion pruvis ankaŭ la tumulto, kiu sur la strato pacience sekvis la elegantan fremdulon.

El la restoracio „Tigro“ aŭdiĝis muziko. La alveninto eniris ĉi tien. ...Poste, kiam la alarma servo kaj la savistoj restarigis la ordon kaj

kolektis la vunditojn la malesperiĝinta posedanto de la restoracio nur la jenon povis diri al la poliestro.

— Envenis freneza homo kun promenbastono en la mano, diris, ke li volas ludi per harmoniko kaj poste ruinigis la drinkejon... La drinkejestro ne mensogis. Harrincourt vere stariĝis en la mezo de la drinkejo kaj kun la plej larĝa ĝentila rideto diris:

— Estimataj sinjorinoj kaj sinjoroj! Permesu al mi puntepreni de la kapelestro la buŝharmonikon kaj ludi kelkajn pastoralojn. Poste ebligu al mi peti vian materialan helpon por malriĉa, sed talenta muzikanto.

La posedanto de la restoracio kun ĝentila voĉo petis lin, ke li iru al la diablo. Grandanima ŝarĝoportisto havis opinionon, ke oni lasu ludi la cerbmalsanulon.

Poto, la cent dudek kilograma gangstero, kiu tiun tagon forlasis sian amatinon kaj tial estis kolera, laŭtege kriis:

— Tuj eliru! Idioto!

Harrincourt ŝerceme minacis lin per la fingro:

— Nu, nu, kara eguleto! Oni ne povas esti malĝentila...

La egulo per du paŝoj ekestis antaŭ la novulo kaj...

Kaj laŭ nekomprenbla maniero en belega arko reflugis al sia tablo surterigante la tutan kompanion kaj kelkajn litrojn da rumo.

Poste jam ĉio okazis rapide. Kelkaj el la gastoj saltleviĝis kaj kuregis al la fremdulo. Ĉi tiu ekkaptis seĝon kaj disrompis per ĝi la lampon. Fariĝis plena kaoso. Tintado, kriado kaj batala bruo plenis la drinkejon, kaj en konvena momento Kolombo puŝis la tutan drinkbartablon sur la batalantojn kaj ŝetis post ĝin la drinkejestron kune kun la tranĉilo, la spilston kun la ardanta pikilo kaj la ĉefkelneron kun sia filo . . .

...En la alia tago oni reordigis la restoracion, vespere estis muziko kaj ne kalkulante la ĉiamajn gastojn, kiuj estis en hospitalo la kutima vespera publiko estis kune.

Je la naŭa horo malfermiĝis la pordo kaj envenis la gaja fremdulo. La pajloĉapelon li eklevis kun grandsinjora movo kaj kun ĝentila ridetaĉo stariĝis meze.

La drinkejestro, la spilsto, la ĉefkelnero kaj sia filo rigidiĝis pro la timo.

— Estimataj sinjorinoj kaj sinjoroj! — komencis Kolombo.

— La koncerton, kiun mi devis prokrasti pro la hieraŭa vespera

gimnastiko kun via permeso mi aranĝos hodiaŭ. Sinjoro kapelestro transdonos al mi sian harmonikon kaj la spektaklo estos komencata. Poste li prenis la harmonikon de la muzikisto, stariĝis sur seĝon, eksidis sur ĝian apogilon, ŝetis sian jaketon kun eleganta movo al la ĉefkelnero kaj kun profundaj sentoj ludis, ke „Ludoviko, la hejtisto ŝipveturis al la Novaj Hebridoj“. La duan strofon li kantis. La kanto sendube plaĉis al la publiko. La humoro ankoraŭ estis malvarma sed kelkaj uloj jam ne tenis la manon sur la poŝtranĉilo kaj ĉi tio en tiu ĉi regiono estas formo de la interpaciĝo. Sed tiam, kiam Kolombo ekkantis la marŝon komenciĝantan per la vortoj „Hej maristo hej maristo, estu forta en tempesto“, kiun li finis per mallonga danco, ĉiuj aplaŭdis kaj kun sovaĝa piedfrapado postulis ke la artisto daŭrigu sian koncerton.

Harrincourt ĝis la fermohoro fundamentis por si popularecon, en la teleron abunde falis la moneroj, kaj kiam per kombilo kovrita per papero li elzumis la kanzonon „Ridu frenezul' kvankam la farbitan vizaĝon lavas larmoj, ridu frenezul'...“ fariĝis tiel bona humoro, ke Pupeto la bicikloŝtelisto, kiun oni konis pro lia grandanimeco mendis brandon kun moruso, kaj ĝis mateniĝo ankoraŭ multaj boteloj da rumo estis eltrinkitaj.

(daŭrigota)

29

|

Sufiĉe por hodiaŭ!

30

TRIDEKA

MARDO | *TAGO*

La antaŭenŝovita garnizono

(daŭrigo)

Harrincourt estis la favorato de la haveno. Preskaŭ ne estis tia homo kiu kapablus kun li interbatali, sed li tamen evitis laŭeble ĉiajn miskomprenojn kaj toleris ankaŭ la plej malbonajn ŝercojn.

Pro la modesteco oni nomis lin Kolombo.

Dumvespere li gastrolis en la amuzejoj. Kaj li ludis ne nur per buŝharmoniko. Se oni bezonis li violonis, ludis per citro kaj prezentis ankaŭ diversajn spektaklojn per kartoĵoj. Ankoraŭ neniu aŭdis lin blasfemi. Kun la dekkvarjara cigaristo li tiel ĝentile parolis kvazaŭ la knabeto estus samranga kanajlo kun la plej malnovaj kutimuloj de la drinkejo. Li ĉiam estis freŝe razita kaj al Mimi, kiu la likvoron gardis en restoracio nomata „Tranĉilfetejo“, li sendis florojn por ŝia naskiĝtago.

Ĵaluzaj noktaj kavaliroj plurfoje volis lin mortpiki, malofte sen kaŭzo. Ĉi tiujn kun patra afableco li mem liveris al la plej proksima bandaĝejo.

Tia estis Kolombo.

Nek la direktilisto, kiun oni nomis Elek Ĉifono, nek la velestro konis la suprajn antaŭaĵojn, kio ankoraŭ ne estus problemo, sed ĉi tiuj maristoj invitis en la restoracion la dikan Yvette-n, porŝi -

panan virinon, kiu pezis okdek kilogramojn sed havis tute infaneskan vizaĝon. Yvette konstante aplaŭdis al Kolombo, kiu estis muzikanta. Jam ĉi tio ne plaĉis al la direktilisto. Sed poste Yvette la dikulino kun senpara impertinenteco elprenis el la mano de la velestro moneron de kvin frankoj kaj ĵetis ĝin al la ĉifona komediisto.

— Hej! Aktoraĉo! Redonu al mi la moneron! — diris la velestro irante al la mezo de la drinkejo.

Je lia plej granda surprizo la aktoro transdonis la monon.

— Bonvolu preni, oldulo mia. Sed ne maltrankviliĝu ĉar mia kuzo ekzemple tiel mortis, pro la troa maltrankviliĝo. En la urbo Metz li estis komercisto, malfeliĉulo.

— Nu, ci impertinentulo! Nu jen, prenu! ...

La sekvaĵoj jam estas konataj. La velestro ricevis tian vangofrapon de Kolombo, ke englutis kvaronfunton da tabako kaj la direktiliston li batis ĝis tiam, ke ĉi tiu serioze petis Kolombon por fini jam. Okaze de tiu ĉi interbatado li eĉ prezentis sin kaj diris, ke li estas Elek Ĉifono.

Nun ili trinkis kune ĉe la tablo en la angulo kaj la direktiliston jam eĉ tio ne ĝenis, ke Yvette la dikulino (kiu havis tute infaneskan vizaĝon) tenis la rigardon nure sur Kolombo.

— Mi miras — diris la direktilisto ŝovante la dikiĝintan terpomazon de tempo al tempo en glason plenitan de akvo —, ke ci elektis tian aĉan profesion. Antaŭ tiu, kiu povas doni tiel grandan vangofrapon la mondo estas malfermita.

La velestro kapjesadis kun konvinkiĝo. Li estis ĉefa atestanto.

— Mia profesio estas tre bela — defendis sin Kolombo —, la filharmonio kaj la baletto hodiaŭ estas seriozaj profesioj.

— Tia homo devas vivi sur maro! Sur maro! Ĉu vi ankoraŭ ne pensis pri tio, ke vi fariĝos ŝipano?

Kolombo malsereniĝis.

— Mi estis ankaŭ ŝipano.

— Bonege! Se vi konvenas al la kondiĉoj, vi povas fariĝi ŝipano sur la Brigitta. Ĉu vi havas paperojn?

— Ne. Mi ne havas.

— Tiam vi konvenas al la kondiĉoj. Ĉu vi volas veni kun ni?

Yvette abrupte interparolis:

— Ne iru, sinjoro Kolombo! La Brigitta baldaŭ subakviĝos. Ĝi estas elmodiĝinta aĉa velŝipo. Mi diras sincere, se la sinjoroj ŝipanoj

ne opinios tion ofendo, ke nur la plej ĉioriskaj kanajloj entreprenas sur ĝi servon.

— Ne aŭskultu je ŝi. La Brigitta estas tre bona ŝipo — diris la direktilisto malcerte. Yvette fariĝis pala pro la indigno.

— Ĉu vi diras al mi ĉi tion? Ĉu vi volas rakonti pri ŝipoj al mi, al mi, kiu jam dudek jarojn amikadas kun la maristaro de la mondo? Mi diris, ke la Brigitta subakviĝos, ĝia riparo estas putranta kaj duoncolon, pli profunden mergiĝas ol la floslinio difinita de la instancoj:

— Ĉi tio estas vero — konfesis la velestro —, sed finfine oni enŝipiĝas ne pro certa trankvila maljuneco. Kolombo, ĉu vi venos, aŭ ne?

— Ĉu ĝi vere estas tiel danĝera veturilo? — demandis meditante Kolombo. La direktilisto ĝemis kaj eklevis la ŝultrojn.

— Tial, ĉar ĉeestas la patrino de la ŝipoj mi konfesas sincere: Brigitta ne povus konkuri por la blua rubando. Se vi estus homo kun familio mi eĉ ne invitus vin.

— Dankon! Havante familion mi akceptas la inviton kaj mi ŝipaniĝos sur la Brigitta.

— Sed, ĉu estas certe, ke vi ne havas paperojn?

— Nek unu mi havas.

— Ĉi tion vi devos pruvi. La kapitano estas homo de antikvaj kutimoj kaj postulas certajn formalizaĵojn. Mi povas iri.

— Ne iru, sinjoro Kolombo? — zumis Yvette kolombvoĉe kvazaŭ ŝi priplorus sian paron kaj sur ŝia tute infaneska vizaĝo formiĝis tristaj sulkoj. — Ne iru, sinjoro Kolombo, se vi bezonas kelkfoje kvin aŭ dek frankojn mi volonte pruntedonos...

— Mi dankas la proponitan krediton, sed mi ne povas akcepti ĝin. Hej! Jeanette! Portu je mia konto glason da rumo kaj bukedon da floroj por la sinjorina moŝto... Mi kisas viajn manojn, nobla virino.

Ili foriris. Sur la strato dum sekundoj ankoraŭ audiĝis la zumanta voĉo de Yvette:

— Ne iru, sinjoro Kolombo...

(tradukis Jozefo Horváth)

30

*Megtettél
minden tőled telhetőt?*

.....

ne opinios tion ofendo, ke nur la plej ĉioriskaj kanajloj entreprenas sur ĝi servon.

— Ne aŭskultu je ŝi. La Brigitta estas tre bona ŝipo — diris la direktilisto malcerte. Yvette fariĝis pala pro la indigno.

— Ĉu vi diras al mi ĉi tion? Ĉu vi volas rakonti pri ŝipoj al mi, al mi, kiu jam dudek jarojn amikadas kun la maristaro de la mondo? Mi diris, ke la Brigitta subakviĝos, ĝia riparo estas putranta kaj duoncolon, pli profunden mergiĝas ol la floslinio difinita de la instancoj:

— Ĉi tio estas vero — konfesis la velestro —, sed finfine oni enŝipiĝas ne pro certa trankvila maljuneco. Kolombo, ĉu vi venos, aŭ ne?

— Ĉu ĝi vere estas tiel danĝera veturilo? — demandis meditante Kolombo. La direktilisto ĝemis kaj eklevis la ŝultrojn.

— Tial, ĉar ĉeestas la patrino de la ŝipoj mi konfesas sincere: Brigitta ne povus konkuri por la blua rubando. Se vi estus homo kun familio mi eĉ ne invitus vin.

— Dankon! Havante familion mi akceptas la inviton kaj mi ŝipaniĝos sur la Brigitta.

— Sed, ĉu estas certe, ke vi ne havas paperojn?

— Nek unu mi havas.

— Ĉi tion vi devos pruvi. La kapitano estas homo de antikvaj kutimoj kaj postulas certajn formalizaĵojn. Mi povas iri.

— Ne iru, sinjoro Kolombo? — zumis Yvette kolombvoĉe kvazaŭ ŝi priplorus sian paron kaj sur ŝia tute infaneska vizaĝo formiĝis tristaj sulkoj. — Ne iru, sinjoro Kolombo, se vi bezonas kelkfoje kvin aŭ dek frankojn mi volonte pruntedonos...

— Mi dankas la proponitan krediton, sed mi ne povas akcepti ĝin. Hej! Jeanette! Portu je mia konto glason da rumo kaj bukedon da floroj por la sinjorina moŝto... Mi kisas viajn manojn, nobla virino.

Ili foriris. Sur la strato dum sekundoj ankoraŭ audiĝis la zumanta voĉo de Yvette:

— Ne iru, sinjoro Kolombo...

(tradukis Jozefo Horváth)

30

*Megtettél
minden tőled telhetőt?*

.....

Utószó

**Ez a könyv vélemény.
Arról, hogy így is lehet nyelvet
tanulni,
és a nyelv megtanulható.**

Tartalomjegyzék – Enhavo

A nyelvtanulás arany szabályzata, mely sokezer ember kudarca árán íródott	6
Butaságot csinálsz, ha ezt az oldalt kihagyod	11
1. UNUA TAGO, LUNDO	13
Néhány perc alatt elbánunk a fonetikával	13
Eszperantó a rádióban – Esperanto en radio	15
Többet ötletességgel, mint magolással	18
2. DUA TAGO, MARDO	21
Ki hitte volna, hogy ez ilyen egyszerű?	21
Kicsi a bors, de erős (A határozott és határozatlan névelő)	27
Ĉu vi parolas esperante? – Beszél ön eszperantóul?	28
A nyelvtanulás technológiája	30
3. TRIA TAGO, MERKREDO	33
Miért jó tudni a számokat mindjárt az elején?	33
Kioma horo estas? – Hány óra van?	36
A kérdés tudománya	37
En la librovendejo	41
Tánczenei koktél-módszer	44
Táblázati szavak – Tabelvortoj	47
4. KVARA TAGO, ĴAŬDO	47
Szükség van-e hosszú menetelésre az eszperantóban (melléknév és a határozószó fokozása)	47
Enyém, tied, övé – a birtokos névmások	49
Az előregyártott elemek és a beszéd (A töltelék szavak) ..	50

Egyből a mély vízbe ugrunk	51
Sinjoro! Mi venis pro mia tranĉilo!	52
5. KVINA TAGO, VENDREDO	55
A komoly dolgok mindig meghozzák az eredményt	55
Promeso estas sono, plenumo estas bono (Az előljárók rendszere)	56
6. SESA TAGO, SABATO	69
Szeretik önök a hidegtálat?	69
Vojaĝo al Parizo	70
Melyik a legfinomabb nyelvi falat? (Az ige)	71
La unua konversacio	73
Villanykörte-módszer	74
7. SEPA TAGO, DIMANĈO	77
Az eszperantó nyelvtana elfér egy postai levelezőlap két oldalán (LA FUNDAMENTO DE ESPERANTO, 16 reguloj).	77
L. L. Zamenhof: LA ESPERO	80
Mit jelent napi 15–20 perces rádióhallgatás tollal a kézben?	81
8. OKA TAGO, LUNDO	85
Bonan tagon! Hodiaŭ estas lundo	85
Az igeragozás és a „csináld magad – mozgalom” (-ig-, iĝ-)	85
Elég-e egy fésű ahhoz, hogy eszperantóul fésülködjünk?	87
Felszereljük barkácműhelyünket (Az igekötők)	88
UNUA NOKTO	91
9. NAŬA TAGO, MARDO	95
Ha száz formáját ismered a meglepetésszerű támadásnak, te a százegyediket alkalmazd	95
Knabo, knabino kaj barilo	95
Vortoj kaj esprimoj	100
10. DEKA TAGO, MERKREDO	103
Emberek! Csak nagy szótárt vegyenek!	103
Lajos! Van szótárfüzeted?	103
Olvassunk újságot?	105
Milyen újságot olvassunk?	107

Utószó

**Ez a könyv vélemény.
Arról, hogy így is lehet nyelvet
tanulni,
és a nyelv megtanulható.**

Tartalomjegyzék – Enhavo

A nyelvtanulás arany szabályzata, mely sokezer ember kudarca árán íródott	6
Butaságot csinálsz, ha ezt az oldalt kihagyod	11
1. UNUA TAGO, LUNDO	13
Néhány perc alatt elbánunk a fonetikával	13
Eszperantó a rádióban – Esperanto en radio	15
Többet ötletességgel, mint magolással	18
2. DUA TAGO, MARDO	21
Ki hitte volna, hogy ez ilyen egyszerű?	21
Kicsi a bors, de erős (A határozott és határozatlan névelő)	27
Ĉu vi parolas esperante? – Beszél ön eszperantóul?	28
A nyelvtanulás technológiája	30
3. TRIA TAGO, MERKREDO	33
Miért jó tudni a számokat mindjárt az elején?	33
Kioma horo estas? – Hány óra van?	36
A kérdés tudománya	37
En la librovendejo	41
Tánczenei koktél-módszer	44
Táblázati szavak – Tabelvortoj	47
4. KVARA TAGO, ĴAŬDO	47
Szükség van-e hosszú menetelésre az eszperantóban (melléknév és a határozószó fokozása)	47
Enyém, tied, övé – a birtokos névmások	49
Az előregyártott elemek és a beszéd (A töltelékszavak) ..	50

Egyből a mély vízbe ugrunk	51
Sinjoro! Mi venis pro mia tranĉilo!	52
5. KVINA TAGO, VENDREDO	55
A komoly dolgok mindig meghozzák az eredményt	55
Promeso estas sono, plenumo estas bono (Az előljárók rendszere)	56
6. SESA TAGO, SABATO	69
Szeretik önök a hidegtálat?	69
Vojaĝo al Parizo	70
Melyik a legfinomabb nyelvi falat? (Az ige)	71
La unua konversacio	73
Villanykörte-módszer	74
7. SEPA TAGO, DIMANĈO	77
Az eszperantó nyelvtana elfér egy postai levelezőlap két oldalán (LA FUNDAMENTO DE ESPERANTO, 16 reguloj).	77
L. L. Zamenhof: LA ESPERO	80
Mit jelent napi 15–20 perces rádióhallgatás tollal a kézben?	81
8. OKA TAGO, LUNDO	85
Bonan tagon! Hodiaŭ estas lundo	85
Az igeragozás és a „csináld magad – mozgalom” (-ig-, iĝ-)	85
Elég-e egy fésű ahhoz, hogy eszperantóul fésülködjünk?	87
Felszereljük barkácműhelyünket (Az igekötők)	88
UNUA NOKTO	91
9. NAŬA TAGO, MARDO	95
Ha száz formáját ismered a meglepetésszerű támadásnak, te a százegyediket alkalmazd	95
Knabo, knabino kaj barilo	95
Vortoj kaj esprimoj	100
10. DEKA TAGO, MERKREDO	103
Emberek! Csak nagy szótárt vegyenek!	103
Lajos! Van szótárfüzeted?	103
Olvassunk újságot?	105
Milyen újságot olvassunk?	107

Hogyan olvassunk újságot?	108
PROVERBOJ – Közmondások	108
11. DEKUNUA TAGO, ĴAŬDO	111
Beszélgessünk egy kicsit! (-ad- és ek-)	111
Van-e orvosság az összetett igeragozás borzalmai ellen? ..	113
Estas mi esperantisto	115
12. DEKDUA TAGO, VENDREDO	119
Kemény dió-e a szókincs?	119
Öt perc alatt megtanulunk 350 szót!	119
Miben rejlik az eszperantó-szókincs nagyszerűsége?	122
LA UNUA KONGRESO	124
13. DEKTRIA TAGO, SABATO	127
Elsőpró erejű támadást indítunk a szókincs megszerzésére (mal-)	127
Estimataj gesinjoroj!	128
Utóképző a nőknek, előképző az anyósoknak és az elvált feleségeknek (-in-, bo-, eks-)	129
Szókincsbővítés a buszmegállóban (Socio – társadalom) ..	130
Két anekdotát kívülről megtanulni	134
14. DEKKVARA TAGO, DIMANĈO	137
Sokat egy csapásra (-ist-), hivatások és mesterségek	137
Nagyítás és kicsinyítés (-eg-, -et-)	141
A becézés képzői -ĉjo, -njo	142
Néhány szót a klubtagokról és más krapekokról (-an-, -ul-)	143
15. DEKKVINA TAGO, LUNDO	147
Tudják, hogy milyen fontos lehet egy fogpiszkáló? (-il-) ..	147
Nokta amuzejo (-ej-)	149
Az emberi test – la homa korpo	150
Elmulattuk az időt, munkára fel (-aĉ-, fi-)	152
16. DEKSESA TAGO, MARDO	155
A vonat, a morzsa és a sótartó (-ar-, -er-, -uj-, megjegyzés, -io)	155
Indulatszók	158
A szervezet működése, cselekvések, betegségek	159

Az ősember is ember, és ne értsük félre a dolgokat (pra- mis-)	162
17. DEKSEPA TAGO, MERKREDO	164
100 szó egy óra alatt! (bestaro, -id- képző)	164
Emberek, dobják el a kalapácsot, szünetet tartunk	172
Van-e még képző az eszperantó nyelvben? retro-, -eĉ-, -ing-, -ismo-, -estro	173
18. DEKOKA TAGO, ĴAŬDO	177
A ló nyerít, az elefánt trombitál, a kacsa hápog	177
A mai feladat könnyen teljesíthető (-ebla)	178
A feladat teljesíthetőségét dolgos emberek biztosítják -ema	179
Figyelemre méltó a következő két utóképző (-ind-, -end-)	180
Gorcsev Iván és egy hentes beszélget	181
POŜATLASO DE LA MONDO (földrajzi kifejezések) ...	182
19. DEKNAŬA TAGO, VENDREDO	189
Megsütjük a pecsenyét (-aĵ-)	189
Mi lehet a képzők utolsó mohikánja? (-um-)	190
3 anekdotoj	190
Jöjjön velünk a piacra, és nézzen körül!	191
Mit csináljunk ezután? (Rövidítések, nemzetközi szerve- zetek nevei)	194
20. DUDEKA TAGO, SABATO	197
Mégis elbánunk a szókinccsel!	197
30 szó naponta	199
A mindennapi életben használt leggyakoribb 600 szó ...	199
Hogyan tanulta József Attila a szavakat?	208
Panjo (Trad. K. Kalocsay)	209
21. DUDEKUNUA TAGO, DIMANĈO	211
Bejáró diákok figyelem	211
Mia unua romano (Novelo originale verkita)	212
Hivatalos menetrend	214
22. DUDEKDUA TAGO, LUNDO	217
Vigyázat, kérdések következnek!	217
Mire jó egy magnetofon?	220

Petőfi eszperantóul?	221
Apró tanácsok záróra előtt	223
23. DUDEKTRIA TAGO, MARDO	225
Balkéz-jobbkéz módszer (DUDEK HOROJ–HÚSZ ÓRA)	225
Rendezzünk ismerkedési estet! (PLENA VORTARO DE ESPERANTO)	229
Egységcsomag villamoson utazóknak	230
Kati, de tényleg feljössz?	232
24. DUDEKKVARA TAGO, MERKREDO	237
Befordultam a konyhára	237
Hogyan jutott eszébe Zamenhofnak, hogy nemzetközi nyelvet hozzon létre? (Leterfragmento)	238
Olvasta már a Bibliát?	239
Milyen antennája van, szobai vagy tetőantenna?	241
25. DUDEKKVINA TAGO, ĴAŬDO	243
Felmérő dolgotatot írunk!	243
Kérek néhány deka mondattant	244
Lazítsunk egy kicsit	246
Szólások nélkül olyan a nyelv, mint az étel fűszer nélkül	247
26. DUDEKSESA TAGO, VENDREDO	251
Hátszélben könnyű haladni (Matematiko)	251
Zamenhof: La vojo	252
Mindenből egy kicsit (szavak a semmiből)	254
VIRO KUN DU AMATINOJ	254
Báránypus rizzsel és gesztenyével	255
27. DUDEKSEPA TAGO, SABATO	257
Szezonvégi „képző-vásár” (-eska, -pova, -plena, -aspekta)	257
Ismerik önök Pataki Elemér irodagépműszerészt?	259
Mit mondott az eszperantóról Leo Tolsztoj, XXIII. János pápa és még sokan mások	260
EN ESPERANTO-KONGRESO (Infana kongreseto)	261
28. DUDEKOKA TAGO, DIMANĈO	265
El popola cerbo venas la proverbo	265
Néhány szót az alvatanulásról	268

Pri la sporto en esperanto	268
29. DUDEKNAŬA TAGO, LUNDO	273
Nur sisi kaj legi	273
Rejtó Jenő (P. Howard): La antaŭenŝovita garnizono ...	274
30. TRIDEKA TAGO	279
Rejtó Jenő (P. Howard) La antaŭenŝovita garnizono	279
UTÓSZÓ	283
TARTALOMJEGYZÉK	284

© Jozefo Horváth, Budapest, 1979

ISBN 963 571 032 1

Kiadja a Magyar Eszperantó Szövetség, Budapest, 1979

Felelős kiadó: Vaskó Tibor

Felelős szerkesztő: Sirkó Ilona

Műszaki szerkesztő: Sebestyén László

Készült a Nyírségi Nyomdában, Nyíregyháza

Felelős vezető: Jáger Zoltán igazgató

1979. — 122

År: 34,—Ft